

§ 1 Partiledardebatt

Partiledardebatt

Anf. 1 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! För ett år sedan stod jag i den här kammaren och tackade var och en i vårt land för de ansträngningar som görs under pandemin. Då hade vi genomlevt en lång vår. Nu har det gått ett år till. En normal tillvaro känns kanske avlägsen för dig som arbetar i vården, men jag hoppas att också du ser ljuset i tunneln.

Pandemin har blottlagt samhällets både styrkor och brister. Nu när restriktionerna stegvis avvecklas vill jag säga följande: Sverige ska inte tillbaka till hur det var före krisen. Vi ska tillsammans bygga ett starkare och bättre samhälle.

Herr talman! Vi har nu ett nytt politiskt läge. Som alltid är jobben grunden i ett starkt samhälle, och vi kunde ta oss an coronakrisen med 300 000 fler i arbete jämfört med 2014 och med 100 000 nya utbildningsplatser i Kunskapslyftet.

När kriser slår till är det oftast vanliga löntagare som får ta smällen. Under coronakrisen har regeringen och samarbetspartierna levererat politik som värnar löntagare och företag. Nu ska vi använda styrkan i svensk ekonomi för att genomföra ett kraftfullt grönt återstartspaket. Och det finns gott om jobb som behöver göras. Vi behöver fler anställda i välfärden. Vi behöver dra ny bredbandsfiber. Vi behöver bygga bostäder och rusta upp vägar och järnvägar. Vi behöver utbildningsplatser så att människor kan nå längre eller kanske börja arbeta i en ny bransch.

Det är när människor arbetar som vi kan stärka välfärden, snabba på klimatomställningen och anställa fler poliser, lärare och socialarbetare. Då kan vi fortsätta arbetet med att steg för steg bygga ett starkare Sverige. Att ha ett jobb att gå till är också grunden för att kvinnor och män ska känna makt över sina egna liv och över sina barns framtid. Det ger självförtroende, och det skapar framtidstro.

Herr talman! Klimatkrisen är vår tids ödesfråga. Därför har Sverige tagit ledartröjan i klimatomställningen. Vi ska pressa ned utsläppen. Vi ska bli världens första fossilfria välfärdsland.

Vi gör nu de största investeringarna i miljö och klimat någonsin i vårt land. Vi hjälper industrin att ställa om. Just nu pågår en nyindustrialisering av Sverige med enorma investeringar och tiotusentals nya jobb. Industrin är inte basically gone – tvärtom.

Sveriges ledarskap i klimatfrågan är viktigt. Vi kan visa att det går att kombinera jobb och välfärd med minskade utsläpp. Redan i dag ger svensk export enorma klimatvinster. När de investeringar som nu görs i Norrbotten och Västerbotten ska börja leverera batterier och fossilfritt stål kommer det att ge svensk export nya möjligheter och dessutom göra en enormt stor klimatnytta.

Att värna mänskligheten och vår planets överlevnad är vår plikt. Men klimatomställningen är en enorm möjlighet för vårt land. Den ska vi ta.

Herr talman! Pandemin har visat hur viktig en stark välfärd är både i vardag och i kris. Men pandemin har också visat hur sårbara vi alla är när välfärden brister.

Marknadsexperimentens tid måste vara förbi i vår välfärd. I dag är det få som ropar efter fler privatiseringar eller stora skattesänkningar. Några gör det fortfarande.

Svensk sjukvård, skola och äldreomsorg ska vara vårt lands stolthet. Det kommer att kräva fortsatta ordentliga satsningar, fler medarbetare och bättre anställningsvillkor. Därför genomför regeringen nu den största kompetenssatsningen i svensk äldreomsorg någonsin. Vi skjuter till resurser som på riktigt gör skillnad för våra äldre och också för den hårt arbetande personalen.

Herr talman! Det avskyvärda våldet som bryter ned samhället, förgör drömmar och släcker människoliv ska stoppas. Att bekämpa gängkriminaliteten och mäns våld mot kvinnor är två av regeringens viktigaste prioriteringar. Den plats som ska vara tryggast, hemmet, är för många kvinnor och barn förenat med våld och otrygghet, och det är vedervärdigt. Samtyckeslagstiftningen och mer resurser till polisen är några av de satsningar som regeringen har gjort. Från den 1 juli blir det också straffbart att utsätta barn för att bevittna brottsliga gärningar i nära relationer, såsom vålds- och sexualbrott. Vi ska också bekämpa detta i rötterna fruktansvärda våld.

Herr talman! Vi ser att det enträgna arbete som polis och civilsamhälle bedriver har effekt. I går blev det offentligt att svensk polis har varit med och lett den hittills största internationella insatsen mot organiserad brottslighet. 155 personer har frihetsberövats i Sverige, och polisen säger att fler gripanden är att vänta. Det här är en stor framgång i kampen mot den organiserade brottsligheten.

Men gängkriminaliteten har vuxit fram under decennier. Den tar tid att bekämpa och försvinner inte över en natt. Den intensiva kampen för att knäcka den grova kriminaliteten fortsätter. Vi har skärpt 60 olika straff. Polisen har fått nya, kraftfullare verktyg. Vi har över 5 000 fler anställda i Polismyndigheten, och ungefär lika många till ska anställas. Men polisen säger själva att för det här krävs det starka polisiära insatser, ja, men samtidigt en stark skola och en stark socialtjänst. Den som tror att det räcker med enbart det ena eller det andra är naiv. Regeringen har tre prioriteringar för det här arbetet: Vi ska vara kompromisslösa mot gängen, vi ska se till att inte en krona går till de här nätverken och vi ska bryta nyrekryteringen. Samhället är alltid, alltid starkare än gängen.

Herr talman! Precis som med folkhemmet vill vi socialdemokrater än en gång ta Sverige framåt med ett rejält samhällsbygge, ett samhällsbygge där alla som kan arbeta är med och bidrar, ett samhällsbygge där alla har rätt att känna sig trygga, fria och jämlika.

Arbetarrörelsen ledde en gång Sverige från att vara ett av Europas fattigaste länder till att bli ett av världens rikaste. Vi gjorde det trots högerens ivriga motstånd. Nu vill arbetarrörelsen fortsätta vår tids samhällsbygge, trots dagens högerkonservativas ivriga motstånd.

Prot. 2020/21:137

9 juni

Partiledardebatt

Anf. 2 ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Sveriges potential är enorm i det lilla landet som i generationer har präglats av stor tillit och jämlikhet. Vi har blivit rika och framgångsrika genom uppfinningar, företagande och många människors arbete. Listan på allt som är bra i vårt land kan göras riktigt lång.

Ändå växer missmod och pessimism. En stor majoritet tycker att Sverige utvecklas åt fel håll. Listan på allvarliga problem blir allt längre.

Det vill vi ändra på och sätta Sverige på ny kurs. Det blir inga tomma löften och fromma förhoppningar utan konkreta reformer som steg för steg tar tag i Sveriges problem och tar fasta på Sveriges möjligheter. För att vända utvecklingen kommer det att krävas både ett nytt ledarskap och ett nytt medborgarskap, både politisk handlingskraft och personligt ansvar.

Socialdemokraterna har nu styrt Sverige i sju år, men när man lyssnar på dem kan man tro att Carl Bildt fortfarande är statsminister. Allt är alltid någon annans fel och ansvar. De skyller på någon myndighet, på kommuner, på regioner, på någon borgerlig regering för länge sedan eller möjligen på Axel Oxenstierna. Det går en röd tråd från Transportstyrelsen via LSS-haveriet och coronakrisen till Pisaskandalen. Regeringen vill alltid att någon annan ska ta ansvar.

Socialdemokraterna har sina brister och Miljöpartiet sina, men kombinationen leder till handlingsförlamning. Viktiga lagar fastnar i byråådor. Utredningar presenteras, men inget blir gjort. Förslag dras i långbänk. Detta får konsekvenser.

Förra året skakades Sverige när två pojkar utsattes för ren tortyr på en kyrkogård i Solna. I domen står det i klartext att den gärningsman som fyllt 18 skulle ha fått ett nästan dubbelt så långt fängelsestraff utan ungdomsrabatten. Men Socialdemokraterna vill behålla rabatten. Redan 2018 fanns ett helt färdigt lagförslag om slopad ungdomsrabatt som skulle ha trätt i kraft före tortyren på kyrkogården. Då hade båda gärningsmännen dömts till nio års fängelse. I april i år fick en 19-årig man dömd för mord ett betydligt lägre straff på grund av rabatten. Så här fortsätter det, och det är ett hån mot brottsoffren.

När regeringen abdikerar och tar ett steg tillbaka tar riksdagen ett kliv framåt. Under de senaste åren har Moderaterna gång på gång samlat politisk majoritet för bättre politik. Aldrig förr har riksdagen enats om så många initiativ som kör över regeringen.

Tillsammans med Kristdemokraterna, Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna korrigerade Moderaterna den ogenomtänkta reformen av Arbetsförmedlingen. Vi stoppade friåret och lade i stället pengarna på välfärden. Efter Coronakommissionen tvingade samma partier fram 4 ½ miljard mer till äldreomsorgen. Tillsammans med Liberalerna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna har vi drivit regeringen framför oss i lag och ordning vad gäller tillträdesförbud till butiker, hårdare häktningsregler och skärpta straff för grov kvinnofridskränkning.

I går gjorde amerikansk lagstiftning att svensk polis fick tillgång till sådan avlyssning av kriminella som inte är laglig i Sverige, och 150 misstänkta svenskar kunde gripas. Moderaterna har samlat majoritet i justitieutskottet för att ändra på precis denna lag, men Socialdemokraterna säger nej. Ett sådant hyckleri!

I socialutskottet har Moderaterna tillsammans med Kristdemokraterna, Liberalerna, Sverigedemokraterna, Centerpartiet och Vänsterpartiet samarbetat för bättre lagstiftning för att skydda socialt utsatta barn. Nu kommer riksdagen till och med att ta över hela utredningsarbetet. Regeringen vill inte, men det vill riksdagen. Regeringen bestämmer inte; det gör riksdagen.

Herr talman! Detta är ett historiskt skifte i svensk politik. En svag regering utan bärande idé eller begriplig färdriktning möter en otålig riksdag som vill gå från ord till handling. Det vi ser är en renässans för svensk parlamentarism. Det är kanske dåligt för socialdemokratisk makt men definitivt bra för svensk demokrati.

Då spelar det roll vad man röstar på.

Förra året beslutade riksdagen med en enda rösts marginal att fortsätta avvecklingen av svensk kärnkraft. M, KD, L och SD röstade för att behålla kärnkraften.

Nu när regeringen trots våra enorma integrationsproblem vill öka invandringen till Sverige har samma fyra partier enats om ett skarpt motförslag för en vettigare invandringspolitik. Om Centern röstar som Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet här i kammaren den 22 juni kommer det återigen att skilja en enda röst.

Låt denna enda röst bli en ögonöppnare inför nästa års val. Om man vill ha en ny kurs och en ny regering måste man rösta på partier som vill ha ett maktskifte och ny kriminalpolitik, ny invandringspolitik, ny klimat- och energipolitik och en ny politik för att fler ska jobba. Om vi ska ta tag i Sveriges problem måste vi byta regering.

Den handlingskraft som Moderaterna har visat i riksdagen kommer vi också att visa i regering.

Herr talman! Varje regering som tillträder måste från och med nu kunna förankra sin politik i Sveriges riksdag. En svag regering som inte klarar det kommer att åka på stryk, precis som under de senaste sju åren.

Moderaterna kommer att fortsätta att samla Sverige och Sveriges riksdag när vi bildar regering efter nästa val. När andra gräver diken bygger vi broar. Vi kommer att förena en ny färdriktning med handlingskraft och samarbetsförmåga.

(Applåder)

Anf. 3 JIMMIE ÅKESSON (SD):

Herr talman! Coronaviruset som har lamslagit vårt land och hela världen i nästan ett och ett halvt år är på väg att besegras, och det är givetvis mycket glädjande för oss alla.

Alla övriga misslyckanden och problem som regeringen har ställt till med under sina sju år vid makten har överskuggats av pandemin men givetvis inte försvunnit. De måste nu tillbaka högst upp på agendan.

Inte minst har de kriminella gängen flyttat fram sina positioner gata för gata och kvarter för kvarter. Stadsdel efter stadsdel har hamnat i händerna på grovt kriminella organisationer, och dödsskjutningarna fortsätter att ligga på en hög nivå. Sverige har fortsatt en av Europas absolut högsta nivåer av dödligt skjutvapenvåld. En gång låg Sverige i botten av denna statistik, men nu ligger vi i toppen. Vårt trygga land har förvandlats till Europas Chicago. Otrygghet, splittring och förslumning breder ut sig.

Hade regeringen bara uppvisat minsta tecken på självkritik och insikt om vad det är som har gått fel hade det varit möjligt att föra en konstruktiv debatt om hur vi ska lösa dessa problem. Men Stefan Löfven och hans regering är inte kapabla till självkritik och självvransakan. De vill inte prata om det uppenbara i att en ansvarslös migrationspolitik och en i alla hänseenden naiv och kravlös integrationspolitik är vad som ligger bakom i princip alla de allvarliga samhällsproblem som i dag drabbar vanliga, hederliga svenskar i deras vardag.

Denna slapphet och passivitet fungerar inte bara som en motor för grov brottslighet. Den utgör också en tändande gnista för den så kallade vardagsbrottsligheten, mängdbrotten. Bedrägerier, skadegörelse, stölder, inbrott och så vidare är i sammanhanget givetvis mindre allvarliga brott, men de har stor påverkan på människors vardag och känsla av trygghet.

Detta leder till att vanliga, hederliga svenskar tvingas anpassa sin vardag till efter brottslingarnas framfart. Det leder också till att småföretagare som har vikt sina liv åt att bygga en framtid för sig själva och sina familjer i vissa fall till och med tvingas ge upp.

Det har gått så långt att en majoritet inte ens anmäler när man blivit utsatt för inbrott, bedrägerier, skadegörelse eller stöld. Andelen företagare som har avstått från att polisanmäla den typen av brott har ökat från 42 till 65 procent. Vetskapen att polisen, trots att de gör vad de kan givet de resurser de har, saknar resurser att utreda den typen av brott förvärrar givetvis situationen ytterligare och förvärrar känslan av otrygghet och maktlöshet. Brottslingar går fria, och vanligt hederligt folk förblir otrygga.

Jag menar att detta är en stor skam för Sverige. Det är tydligt att förhoppningar om en effektiv, varaktig förändring, en förändring till det bättre, bara kan infrias av en annan regering än den som Stefan Löfven leder sedan sju år tillbaka.

Herr talman! Lika skamligt är det att se hur regeringen har behandlat Sveriges äldre och pensionärer. Medan det finns miljard efter miljard att satsa på vuxna afghaner och andra konsekvenser av en ansvarslös politik tvingas pensionärer i vårt land, framför allt de som har det allra sämst, att leva på smulor. När det gäller vissa saker finns det alltid pengar, men när det gäller annat finns det aldrig pengar. Det är inte värdigt ett land som Sverige att behandla sina äldsta medborgare på det sättet.

Herr talman! Jag hoppas att denna debatt och kommande debatter fram till valet kommer att handla om verkliga problem som måste lösas av en handlingskraftig regering.

Anf. 4 ANNIE LÖÖF (C):

Herr talman! Daniel, Lotten, Schani och Linda är namnen på några av alla de enastående krafter som under pandemin har burit vårt land på sina axlar och gett kraft åt andra att fortsätta framåt.

Daniel är företagaren från Värmdö som vägrat ge upp och som likt tiotusentals andra småföretagare har tagit av sina besparingar och ställt om verksamheten, räddat sitt livsverk och sina medarbetares jobb.

Lotten har jobbat ideellt på en kvinnojour i Mellansverige under pandemin, svarat på jourlinjen och gett våldsutsatta kvinnor en väg ut ur helvetet.

Schani är sjuksköterskan som sett till att vaccinera Göteborgs hemlösa och gett kraft och hopp även till dem som har det tufft i livet.

Linda har arbetat vid pandemins frontlinje på IVA-avdelningen i Kalmar, vårdat och värnat och varit skillnaden mellan liv och död.

På plats efter plats kliver människor fram och gör skillnad för sina medmänniskor, för bygden och för Sverige som land och visar prov på ledarskap, ansvar och handlingskraft och på hur vårt lands gemensamma kraft aldrig är starkare eller svagare än summan av de enskilda människornas kraft. Det är för dem och för alla andra människor i Sverige som vi nu måste fortsätta framåt, klara av att hålla i, trycka tillbaka smittan helt och se till att detta är slutet och att smittan inte kommer tillbaka.

Vi måste värna människors liv och hälsa och ge dem en trygg vardag, ge vårdpersonalen en chans till återhämtning och ett liv som innehåller mer än bara arbete, ge våra företag kraften åter och se till samhället kan återgå till en mer normal vardag där vi kan få igång svensk ekonomi igen.

Centerpartiet tar ansvar och visar handlingskraft under pandemin. Vi driver regeringen framför oss för att få på plats en mer effektiv testning och smittspårning, för att utforma de bästa möjliga stöden till våra företag och för att få en pandemilag som används effektivt och offensivt. Vi är med och ökar resurserna till kommuner och regioner i deras arbete mot covid. Om regeringen hade varit snabbare och agerat på våra förslag hade sannolikt också den andra och den tredje vågen kunnat hanteras bättre. Färre hade smittats och avlidit.

Herr talman! Vi är också en kraft för att ta Sverige framåt på andra områden. Vi visar hur det går att sänka skatten för vanliga människor och samtidigt investera i välfärden. Vi skjuter till rekordbelopp till kommuner och regioner, till välfärdens kärna. Vi investerar i förlossningsvården och i arbetet mot psykisk ohälsa. Vi inleder arbetet med en ny primärvårdsreform, för en närmare och tryggare vård i hela landet. Vi förbättrar villkoren för landets småföretag, sänker arbetsgivaravgifterna och gör en stelbent arbetsmarknad öppnare och mer tillgänglig.

Vi är en avgörande kraft för att ge landets tjej- och kvinnojouren en starkare och mer långsiktig finansiering och för att skärpa straffen och förbättra det förebyggande arbetet så att fler kvinnor och barn ska kunna lämna våld och hot bakom sig. Vi är en kraft för att få stopp på gängvåldet och dödsskjutningarna, för hårdare straff och för ett starkare förebyggande arbete.

Vi fortsätter framåt och utvecklar en ännu skarpare miljö- och klimatpolitik, investerar mer i ny grön teknik, stöttar våra företag i deras arbete med att bli ännu grönare och mer hållbara och fortsätter att investera i den svenska bioekonomin så att den svenska landsbygden och skogen är med och ersätter fossila bränslen.

Vi är en konstruktiv och samarbetsinriktad kraft i allt detta, för vi vet att den mest hoppfulla vägen framåt för Sverige inte går via enorma skattehöjningar för jobb och företag eller via nostalgiska tillbakablickar och

heller inte via en främlingsfientlig högerpopulism eller misstänksamhet mot allt som är nytt och annorlunda.

Den hoppfulla vägen framåt går genom den politiska mitten, via liberala reformer, via ett tydligt, jordnära ledarskap och via en politik som bygger på utveckling och framåtanda, en politik som skapar en grön och trygg vardag för alla och en politik som ger kraft åt varje människa. (Applåder)

Prot. 2020/21:137

9 juni

Partiledardebatt

Anf. 5 NOOSHI DADGOSTAR (V):

Herr talman! När jag var tio år gammal gick jag från trapphus till trapphus och satte upp lappar i svalen. "Hyresrätt sökes" stod det, och sedan var det små pappersfransar med telefonnumret på. Då, i mitten av 90-talet, hade skatteomläggningen lett till höjda hyror, och det blev svårare för vår familj att bo kvar.

Oron steg hemma hos oss när det blev allt svårare att klara hyran. Som barn känner man sina föräldrars oro, när något är fel och pengarna inte räcker till. Man vill hjälpa till men vet inte hur. Jag kunde i alla fall sätta upp lappar så att någon där ute, med en mindre lägenhet, kanske kunde byta med oss.

Inget barn ska känna klumpen i magen över hyresavin, över otrygghet i boendet, men regeringens och Centerpartiets förslag om marknadshyror, som presenterades i förra veckan, kommer att kraftigt höja hyrorna i Sverige. Det är ett chockbesked till Sveriges hyresgäster. De kommer att få betala tusenlappar mer i månaden till välbeställda fastighetsägare.

Beräkningar har redan gjorts på detta. Det kan handla om allt från 20-procentiga hyreshöjningar till fördubblad hyra. Enligt Finanspolitiska rådet innebär marknadshyror att 80 procent av hyresgästerna får betala mer. Samtidigt är det just hyresgästerna i Sverige som betalar mest av alla i boendekostnader. Närmare var tredje krona av hyresgästernas inkomst går till boendet. Det är mycket mer än vad bostadsrättsinnehavare och husägare betalar. Varför ska just hyresgästerna betala mer?

Nio av tio kommuner har bostadsbrist. Förslaget innebär att så fort det blir bostadsbrist i ett område kan fastighetsägarna höja hyran för alla bostäder som är byggda efter ett visst datum. Detta är inte en liten sak. Sett till hur många bostäder som ska byggas de kommande åren kommer effekten att bli stor. Var femte stockholmare kan, inom bara ett par år, bo i en nyproduktion eller kommer att göra det.

Förslaget handlar om nya hyresrätter, men också det är en stor sak. Det innebär ett systemskifte. Regeringen gläntar nu på systemet och låter marknaden komma in. Nu kämpar regeringen och nyliberalernas vänner som galningar för att inbilla oss att när dammluckorna öppnas kommer vattnet inte att forsa in och påverka alla hyresgäster. Men alla förstår att regeringens förslag snart sätter hela huset under vatten.

Jag har ägnat många år åt bostadsfrågan. Detta är ett systemskifte. I alla dessa år har de borgerliga partierna och Fastighetsägarna drivit just denna fråga, att avskaffa rätten att kollektivt förhandla om sin hyra.

Vänstern och Socialdemokraterna har satt stopp. Socialdemokraterna stod i valrörelsen och sa att den här typen av förslag kommer att höja hyrorna kraftigt för Sveriges hyresgäster. Detta är ett systemskifte.

Den svenska modellen innebär att det är parterna på bostadsmarknaden som förhandlar. Men den utredning som presenterades förra veckan är ett beställningsverk från den ena parten, Fastighetsägarna. Varför är det bara en part som har blivit hörd i denna utredning? Nu har remissrundan riggats. LO får inte svara. Men företaget Klarna ska få bestämma hur svensk bostadspolitik ska se ut.

Varför står denna regering inte upp för den svenska modellen där parterna förhandlar med varandra? Varför ska regeringen genom lag köra över hyresgästparten? Detta handlar om den svenska modellen och om att vi i Sverige har parter som förhandlar med varandra. Jag är mycket bekymrad över att en socialdemokratisk regering nu vill avskaffa den svenska modellen.

Anf. 6 EBBA BUSCH (KD):

Herr talman! Om drygt ett år ska svenska folket välja väg framåt. Det finns två alternativ: till vänster en brokig koalition av de motvilliga bestående av Vänsterpartiet, Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Centerpartiet. Till höger ett alternativ samlat kring Ulf Kristersson och bildandet av en KD-M-regering.

Hur ska man då utvärdera dessa alternativ? På policy, självklart. Men där finns problemet att vi inte riktigt vet vad de motvilliga faktiskt vill. Vi vet inget om vad de är för efter 2022, bara vad de är emot.

Vad får man då om röstar motvilligt? Är det de röda skattehöjningarna som man kommer att få eller de gröna skattesänkningarna? Är det ett rött nej till valfrihet eller ett grönt ja? Är det ett rött nej till marknadshyror eller ett grönt ja även i befintligt bestånd? Är det grön skogsfientlighet eller grön skogsvänlighet? Är det grön naivitet kring kriminalpolitiken? Eller kommer kanske naiviteten snarare att vara rödmålad? Den som röstar rödgrönt köper sannerligen grisen i säcken i fråga om det mesta utom på en punkt. Röstar man på Dadgostar, Bolund, Stenevi eller Annie Lööf röstar man i praktiken för statsminister Stefan Löfven. Det är det enda som tycks vara säkert.

Eftersom det inte går att få vettiga svar kring sakfrågorna måste vi utvärdera de två alternativen när det gäller vilket ledarskap de representerar. Vad får man då för ledarskap om man röstar rödgrönt, om man röstar för Stefan Löfven och hans regering? Jag tänkte att vi skulle titta på några exempel.

I april framkom det att arbetslösheten i landet nu tangerar 10 procent. Över en halv miljon människor är arbetslösa. Vi ligger i botten av EU:s arbetslöshetsliga. Och vad har då näringsminister Baylan att säga om detta? Jo, han tycker att man ska se det som att glaset är halvfullt. Han säger: Det är väldigt många som vill jobba i vårt land. Det är positivt.

Ett annat exempel handlar om de eskalerande skjutningarna. Trygga Sverige har nu näst flest dödsskjutningar i Europa. Vilket ledarskap uppvisar då justitieminister Morgan Johansson? Jo, när skjutningarna eskalade underströk han: Risken att oskyldiga drabbas är väldigt liten.

Vinterns elbrist är ett annat exempel, då industriföretag fick stänga delar av sin produktion. Energiminister Anders Ygeman tyckte dock att det var gnälligt av dem som klagade på elpriserna. I stället var det bra för företagen eftersom de fått lära sig att reglera sin produktion efter elpriset.

Och låt oss inte glömma statsminister Stefan Löfven som, när hans regering avslöjats med att mörklägga stora problem med senaste Pisaundersökningen, tyckte att folk skulle sluta sura. Och nyligen tyckte han att han borde få beröm för brottsutvecklingen i landet när han sa: Fängelserna och häktena är ju fulla.

Vi har alltså en regering vars inställning till händelseutvecklingen i landet alltför ofta tycks vara inspirerad av slutscenen i *Life of Brian*: Always look on the bright side of life. Självtänker jag mer på orden: Fader, förlåt dem, ty de vet inte vad de gör.

Sverige förtjänar bättre än en regering som ser varje samhällsproblem som en möjlighet att träna sig i positivt tänkande och inte något som ska lösas.

Den borgerliga oppositionen representerar en annan typ av ledarskap, där det väsentliga inte är vad man är emot eller att till varje pris hålla makten i egna händer. Vi blundar inte för problemen när de blir för besvärliga. Vi har samsyn kring vårdköerna, kring kriminaliteten, kring migration och integration, kring hur vi ska skapa fler jobb, kring behovet av infrastruktursatsningar och kring hur vi kan skapa fler bostäder. Och är vi inte överens i detalj är vi överens om riktningen för landet och vad målet är. Detta är centralt, för en borgerlig regering kommer inte att gå i baklås av denna sorts interna stridigheter. Vi kommer att kunna ta de beslut som krävs, stegvis och i samförstånd, för att vända utvecklingen i vårt land, för att Sverige ska fungera och för att du ska kunna lita på Sverige.

(Applåder)

Anf. 7 JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Samhällsproblem kräver effektiva lösningar. Efter att ha lyssnat på föregående talare här kan jag dock konstatera att de politiska skillnaderna mellan partierna om hur det fortsätter att vara stora så här i slutet av tunneln på den här pandemin – öppenhet eller slutenhet, fokus på allas livschanser eller på utfall oavsett ansträngning, självständiga individer eller politikens undersåtar.

Liberalerna är övertygade om att de grundläggande värden som en gång byggde Sverige starkt också är avgörande för framtiden. I går men också i morgon kommer Liberalerna att stå upp för individens frihet, socialt ansvar, jämställdhet, bildning, rättsstat och företagsamhet. Dessa välståndsskapande krafter är vår heliga graal.

Herr talman! Januariavtalet har haft tydliga förtjänster när det gäller att reformera arbetsmarknad och hyresmarknad, skatterna på arbete och inte minst att sätta ned foten med lagstiftning mot medeltida företeelser som hedersrelaterat våld och förtryck eller annat våld mot kvinnor. På skolområdet har ett kunskapsfokus förstärkts, och ett förortslyft har inletts.

Men efter åtta år med nuvarande regering krävs ett nytt ledarskap för Sverige där det arrangerade äktenskapet nästa år går mot en lika planerad skilsmässa.

Liberalerna är borgerlighetens vänster. Vi har sett våra samhällsutmaningar växa under snart åtta år. Det är dags att vi möter dem med kraft, omsorg och från de mest utsatta människornas perspektiv. Det krävs en ny start för Sverige och en ny regering.

Herr talman! Det är ingen slump att liberaler återkommer till skolan. Det är inte utan risk att jag låter som en gammal major. Men det är faktiskt så att skolan är svaret på det mesta långsiktigt. Det finns inga genvägar. Vi måste både höja golvet och lyfta taket. Alla barn ska klara de grundläggande kunskapsmålen. Ingen elev ska känna onödiga begränsningar när det gäller att nå stjärnorna på sin egen himmel.

Den kommande nationella planen för studiero och trygghet bygger utslutande på krav från Liberalerna. Förmåga till koncentration är grunden för allt lärande. Det gäller alla skolor, offentliga eller fria. Men vi måste göra mer. Lärare och annan skolpersonal ska inte känna sig oroad över att få sparken om de ingriper mot stök och våld i skolan.

Parallellt måste vi fortsätta öka fokuset på kunskap och förstärka lärarnas villkor. De miljarder vi nu skjuter till skolan för det vi kallar Förortsluft måste flerfaldigas för barnens skull.

Ett statligt huvudmannaskap är avgörande för likvärdigheten. Mångfald är frihet, menar vi liberaler. Därför vill vi justera spelreglerna för de viktiga friskolorna.

Sverige lyckades skapligt att integrera människor fram till för ungefär 20 år sedan. Därefter har det förvisso gjorts insatser, men de har varit missriktade, och välviljan har fått råda. Det handlar om jobb, språk och skötsamhet och om jämställdhet. Alla som lever i Sverige ska veta vad som förväntas av dem: Sköt dig, bilda dig och bry dig! Eller som det en gång stod på de röda fanorna: Gör din plikt, kräv din rätt! Nu verkar det mest stå: Höjd skatt på allt för alla!

Brottsligheten har sin grund i en rättsstat som har pressats tillbaka från de områden där den behövs som allra bäst. Det beror på polisbrist, otillräcklig verktygslåda i kampen mot de grova brotten och irrelevanta straff för människor som väljer brott som livsstil.

Herr talman! Förvaltarskapstanken är stark inom Liberalerna. Den är central alltsedan vi var med och grundade Naturskyddsföreningen. Inte minst handlar det om att vi ser skogen inte enbart som vår svenska svarighet till andra länders bananplantager. Ska vi klara klimatmålet krävs mer samarbete, handel och bistånd. Det behöver vi göra tillsammans med andra progressiva länder i EU och FN.

Elektrifieringen är avgörande för att klara framtiden, jobben och klimatet. Vi ser att det är dags att trycka plattan i mattan för de gigantiska investeringsprojekt som vi står inför. En del har inletts, annat står och väntar.

Herr talman! Liberalernas uppdrag är att försvara den enskilda människan och dess livsbetingelser och att lösa vårt samhälles utmaningar. Sedan 100 år har vi drivits av tanken att individens frihet är avgörande för möjligheternas Sverige. Med frihet, egenmakt och personligt ansvar skapas det starka Sverige som vi liberaler älskar.

Anf. 8 PER BOLUND (MP):

Herr talman! En varm sommarbris blåser in över oss. Detta år är det en bris som ger hopp om en bättre sommar.

För ett år sedan stod vi här, mitt uppe i en pandemi som det var svårt att se något slut på. Nu är vi många som nyligen har fått en ömmande överarm, men de enda bestående biverkningarna är glädje och framtidshopp. Med polisens hårda arbete och det tillslag som har skett mot gängkriminaliteten kan vi också alla sova lite tryggare om nätterna.

Men pandemin har gett oss anledning att inte bara reflektera över liv och död utan också över vårt förhållande till naturen. Under pandemin har vi sett hur naturen blivit en plats för både upplevelser och upptäcktsfärder med den närmaste familjen eller för promenader när fikarasterna på jobbet har uteblivit. Våra nationalparker och naturreservat har slagit besöksrekord. "Hemester" är en folkrörelse.

Jag tror och hoppas att vi människor kommer att värna naturen lite mer efter pandemin än vi gjorde före. Och vi har goda skäl att göra det. Pandemin har tydligt visat hur vi människor påverkar naturen. Det påverkar också oss alla – bokstavligen alla på hela jorden.

Ungefär 60 procent av alla smittämnen som drabbar människor kommer från djur. Pandemier uppstår oftast genom att virus sprids från djur till människa. Djurmarknader med vilda och tama djur packade på små ytor är ett hot mot alla oss människor på jorden. När vi avskogar och tar mer natur i beslag trängs också djuren närmare människor, och riskerna ökar.

Det räcker inte längre att tro att säkerhetspolitik bara handlar om militär makt. Från och med nu måste det också handla om smittskydd och om hur vi behandlar djuren och naturen.

Pandemin har också ställt krav på oss i politiken att prioritera och gå samman och fundera på vad vi ska göra med vår stund på jorden och vår stund i politiken. Vissa bildar partier för att rädda planeten och ge hopp till våra unga. Andra bildar partier för att sänka skatterna. En del gör det för att bekämpa jämställdhetspolitiken eller med viljan att skapa ett samhälle byggt på vi och dom, byggt på rädsla.

Min stund i politiken vill jag ägna åt att bygga ett rättvist och solidariskt samhälle inom de ramar som naturen sätter. Och vi är på väg.

Just nu pågår omställningen till ett fossilfritt välfärdssamhälle runt om i hela Sverige. I Gällivare, Luleå, Boden, Kiruna och Skellefteå investeras nu hundratals miljarder kronor i fossilfri teknik för att producera grönt stål, klimatsmart järnmalm eller elbilsbatterier. Och det ger jobb – upp till 100 000 jobb i norra Sverige, rapporterar SVT. Eller som Marita Lundgren på Arbetsförmedlingen i Norrbotten uttryckte det: Förr sa man "vi flytt' hit". Nu måste folk tänka "vi flytt' hit".

Detta är ingen välgörenhet. Det är ingen skönmålning – inget fjutt, som Bodens kommunalråd uttryckte det. Företagen räknar med fortsatt utbyggnad av vindkraften och att den ska ge den billiga el som behövs. Kärnkraften är för dyr, precis som kolet. Det säger företagen själva, inte bara jag och Miljöpartiet.

När vi nu ska satsa oss ur pandemin ska vi också ta chansen att investera oss bort från en klimatkris. Med rätt investeringar blir omställningen inte bara en vinst för de företag som skapar nya affärsmodeller, utan det blir en vinst för planeten med minskade utsläpp. Det blir också en vinst för alla dem som får en arbetsplats att gå till och där jobbet också blir en del av lösningen på klimatkrisen.

Miljöpartiet är i dag det nya industripartiet i svensk politik. Det är tack vare Miljöpartiets politik som det är olönsamt att investera i kolkraft och lönsamt att bygga ut den förnybara energin. Det är tack vare Miljöpartiets industripolitik som den fossilfria tekniken lämnar pilotstadiet och nu blir världsledande för exempelvis stål utan kol.

Det är Miljöpartiets politik som ser till att marknaden för eldrivna bilar i Sverige ökar snabbare än någon annanstans i EU.

Modernisering är mycket mer än bara ny, häftig teknik. I en värld som ställer om är modernisering också att människor får nya jobb.

För oss miljöpartister är den gröna omställningen inget fritidsintresse. Den är vårt huvuduppdrag varje dag och varje timme. Nu ser vi också de positiva effekterna av en ambitiös miljö- och klimatpolitik med stora satsningar för klimatet, för jobben och för svensk konkurrenskraft. Det är så vi prioriterar vår tid på jorden.

(Applåder)

Anf. 9 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Det är alldeles uppenbart att vi har ett nytt politiskt läge. Antingen tar vi Sverige fortsatt framåt med fler sjysta jobb, kraftfull klimatomställning, starkare välfärd och en kompromisslös kamp mot våldet, eller så kommer Sverige att styras av den mest högerkonservativa och mest löntagarfientliga regering Sverige har haft i modern tid – en regering helt beroende av Sverigedemokraterna.

Det är en tydlig skiljelinje som nu går i svensk politik mellan å ena sidan fler jobb, investeringar i utbildning, förstärkningar av a-kassa och sjukförsäkring och å andra sidan en höger som är kvar i tanken att arbetare bara kan anstränga sig om de får det dåligt först.

Det står mellan en regering som genomför den största klimatomställningen någonsin och en höger utan vare sig plan eller intresse för vår tids största ödesfråga.

Det står mellan en regering som lyssnar på polisen, som säger att det krävs både polisiära insatser och ett starkt förebyggande arbete för att bekämpa den grova brottsligheten, och en höger som ignorerar detta och mer eller mindre struntar i hur nyrekryteringen till de kriminella gängen ska brytas.

Det står mellan en regering som vill bygga välfärden starkare och mer jämlik och en höger som vill fortsätta att utsätta välfärden för misslyckade marknadsexperiment, nedskärningar och privatiseringar.

Det råder kort sagt ett nytt politiskt läge i Sverige. Vi behöver sätta jobben först. Det är så vi kan prioritera välfärden, investera i ökad trygghet och i en klimatomställning som också stärker landets konkurrenskraft. Vi behöver kort sagt mer av socialdemokratisk politik.

(Applåder)

Anf. 10 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Nästan 200 000 människor är nu långtidsarbetslösa. Om ett halvår kan de vara 300 000. Varje år kostar det välfärden 36 miljarder kronor. Det leder till utanförskap. Det betyder mindre pengar i plånboken för den som är arbetslös, men också mycket mindre pengar till polisen, skolan och sjukvården.

Om inte fler börjar jobba och betala skatt måste alla andra betala högre skatt. Höjd skatt verkar nu vara Socialdemokraternas enda ekonomiska strategi. Det kommer hela tiden nya förslag om höjda skatter: ta bort jobb-skatteavdraget, återinför fastighets skatt för hus och lägenheter, ny skatt på investeringssparkonton och högre skatt för småföretagare.

Socialdemokraternas historia förmåga att höja skatter är helt oomtvistad, Stefan Löfven. Min fråga är: Finns det en enda skatt just nu som ni inte vill höja?

Prot. 2020/21:137

9 juni

Partiledardebatt

Anf. 11 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Arbetslösheten var när vi gick in i pandemin lägre än när vi tillträdde. Vi har den högsta sysselsättningsgraden i EU. Vi har det högsta arbetskraftsdeltagandet i EU. Arbetslösheten är fortfarande för hög. Men det är genom att knäcka arbetslösheten, långtidsarbetslösheten och ungdomsarbetslösheten som vi också får råd med välfärd.

Under pandemin såg vi, till skillnad från finanskrisen 2008–2009, till att löntagare inte behövde gå en masse från jobben och sina företag. De kunde stanna kvar med bland annat korttidspermitteringar. Efter pandemin ska vi nu med en grön kraftfull återstart se till att göra samma sak igen.

Det är investeringar. Men det är utbildning som gör att människor kan få jobb och inte i första hand jobbskatteavdrag eller att människor ska bli fattigare. Varför, Ulf Kristersson, måste du göra arbetare fattigare? Är det vad du tror leder till jobb?

Anf. 12 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Det är bra att statsministern åtminstone säger att arbetslösheten i vårt land är för hög. Vi har den femte högsta i hela EU och inte Europas lägsta. Vi har 200 000 långtidsarbetslösa. Om ett halvår kan de vara 300 000. Vi har 675 000 utrikes födda som inte är självförsörjande.

Svaret är ja. Arbetslösheten är för hög. Vilken av de skattehöjningar som man de senaste veckorna har talat om kommer att göra att fler människor går till arbete, att fler människor blir riktiga skattebetalare och att fler människor står på egna ben? Vilken skattehöjning kommer att lösa arbetslöshetsproblemet?

(Applåder)

Anf. 13 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Här har vi svaret på frågan. Det enda som moderatledaren kan tänka sig att diskutera när det gäller arbetslöshet är skatter. Det finns bara det.

En arbetslös får inte ett jobb för att hen har fått ett jobbskatteavdrag. En arbetslös får inget jobb för att ersättningen från a-kassan har blivit lägre. En arbetslös får jobb när hen kan visa: Jag har kvalifikationer, meriter och utbildning för detta jobb. Då får man jobb. Det är så det ska gå till. Det är därför vi satsar så mycket på utbildning. Vi kommer att fortsätta att satsa på utbildning. Det är det som ger arbetslösa människor jobb.

Jag gör gärna jämförelsen med EU. Det mål vi satte upp byggde på två saker. Det byggde på sysselsättningsgrad och arbetade timmar. Båda dessa har gått framåt under vår regeringstid. Om Kristersson väljer ett land som han helst skulle vilja se som förebild ska vi jämföra och se att det har en helt annan bild.

(Applåder)

Anf. 14 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Vi hörde nyss Stefan Löfven i sitt första anförande säga att samhället alltid är starkare än gängen. Det är ingen naturlag, herr talman. Det är uppenbart för var och en i det här landet att Stefan Löfvens samhälle inte är starkare än gängen, utan gängen flyttar fram sina positioner för varje dag som går. Så har det sett ut under de sju år som Stefan Löfven har varit statsminister i det här landet.

Under hela den här perioden har vi hört i princip samma budskap från Stefan Löfven. Gängkriminaliteten ska knäckas. Den organiserade brottsligheten ska knäckas. Vi ska bryta gängens våldsutövning och så vidare. Det är floskler som har staplats på varandra, herr talman, i sju år. Väldigt lite, för att inte säga ingenting, har hänt.

Herr talman! Om det nu är så att ingenting har hänt, vad är det då som statsministern och den här regeringen tänker göra nu för att samhället ska bli starkare än gängen? Jag ser inga som helst tecken i den riktningen.

Anf. 15 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Med den retoriken blir det naturligtvis konstigt. Men nu är det så att det har hänt saker. Det borde kanske till och med Åkesson se. Polisen själv säger att man nu har varit med och lett en av de största internationella insatserna som någonsin har gjorts. Vi har nu 1 000 fler människor från de gängkriminella som är frihetsberövade. Vi har höjt 60 straff. Vi har tillfört polisen resurser så att man nu har anställt 5 000 fler, och ytterligare 5 000 ska anställas.

Det som saknas i såväl SD:s som hela det högerkonservativa blockets analys är: Hur stoppar vi nyrekryteringen? Det måste nu till. Det är satsningar på skolan, äldreomsorgen, sjukvården och välfärden. Det handlar om att se till vi har en sjyst a-kassa och en sjyst sjukförsäkring så att människor känner framtidshopp, och det handlar inte minst om utbildning. Den delen måste också de högerkonservativa lära sig.

(Applåder)

Anf. 16 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Jag kan tycka att det är lite förmätet att under sina sju år som statsminister och regeringschef avvärja svensk polis, bjuda gängkriminella på saft och bullar, pizza och så vidare och samtidigt ta åt sig äran för sådant som andra länders polis lyckas göra. Det är nästan pinsamt, herr talman.

Det är inte Stefan Löfvens regering, Stefan Löfvens straffskärpningar, som han kallar det, eller Stefan Löfvens satsningar på polisen, som inte blivit de satsningar som de rimligen borde bli, som har lett fram till att vi har så många frihetsberövade i dag. Det är att andra länders polis har resurser och befogenhet att göra saker.

Om Stefan Löfven inte har fråntagit svensk polis de resurserna och de befogenheterna har han sett till att de inte har de resurser och befogenheter som de behöver för att knäcka gängen och gängkriminaliteten.

Herr talman! Jag litar inte på Stefan Löfvens förmåga, tvärtom. Han har haft sju år på sig att visa sin totala oförmåga att knäcka gängen.

(Applåder)

Anf. 17 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Äras den som äras bör. Det är polisen som har gjort en fantastisk insats. Men det är också så att polisen har 5 000 fler anställda. Det är också så att vi har höjt straffen. Det senaste tillslaget som gjordes i går är inte det som har lett till att det är 1 000 fler i fängelse, utan det är ett fantastiskt arbete från polisen.

Jag stör mig på att man inte ens kan glädjas åt det. Inte ens det kan man se som en framgång. Man måste naturligtvis som ett populistiskt parti hålla i att det bara är mörkt. Titta på Polisregion Syd. Där har skjutningarna nu minskat sedan 2017.

Är vi färdiga? Nej, men vi måste fortsätta och inte ge oss. Det handlar om två saker. Det är hårdheten mot de kriminella här och nu. Det är därför vi fortsätter med det. Men det är också att stoppa nyrekryteringen. Där står Sverigedemokraterna fullständigt tomma på svar. I ert samhälle kommer klyftorna att öka ytterligare. Det hjälper inte i frågan.

(Applåder)

Anf. 18 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Jag tänkte fortsätta på det skatteteama som Ulf Kristersson inledde. De senaste veckorna har Socialdemokraterna jobbat hårt på sin vänsterflank och presenterat förslag om kraftigt höjd skatt på sparande, entreprenörskap och företagande.

Det är ett antal fria skattefantasier i dagens parlamentariska läge – fantasier som Centerpartiet säger bestämt nej till.

Ledaren för den interna arbetsgruppen och Socialdemokraterna är ingen mindre än finansminister Magdalena Andersson, som samtidigt ansvarar för att hantera de ekonomiska konsekvenserna av en pandemi som har slagit stenhårt mot just jobb, ekonomi och företag.

Vad är det som får Socialdemokraterna att tro att svenska jobb, svenska företag och människors ekonomiska trygghet blir bättre genom att man kraftigt höjer skatten på entreprenörskap, företagande och enskilda människors sparande när vi är på väg ut ur en pandemi?

Anf. 19 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Först och främst finns det inga konkreta förslag på skatter. Vi kommer nu att använda det här som ett underlag i partistyrelsen. Det ska in i kongressarbetet. Vi återkommer i god tid före valet, och vi ska precis som alla andra prata skatter.

Men en sak konstateras i rapporten och i gruppen: Vi kommer att behöva väldigt mycket resurser till välfärden. Vi ska ha fler människor i arbete, men vi kommer också att behöva se till att vi säkerställer äldreomsorgen, sjukvården, skolan, sjukförsäkringen och a-kassan. Allt detta måste det finnas medel för.

När vi tittar på hur ojämlikheten har brett ut sig i landet över lång tid ser vi att det är ett ställe, en inkomstkälla, som det sker mest på, och det är kapitalinkomster. Det är där vi ser det stora, och det är där det drar iväg. Jag och mitt parti tycker att de som har det bäst faktiskt kan bidra lite till. Det handlar inte om inte vanliga löntagare men om dem som faktiskt är välbeställda.

Anf. 20 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Ett starkare Sverige vill vi nog alla här inne se.

Det är vanliga löntagare som kommer att betala en höjd skatt på investeringssparkonton. Det är vanliga löntagare som bor i villor som kommer att få betala en höjd fastighetskatt.

Socialdemokraterna och Centerpartiet har tillsammans visat att det går att sänka skatten och kraftigt investera i välfärden. Vi har tillsammans slopat värnskatten, sänkt skatten för låg- och medelinkomsttagare, sänkt arbetsgivaravgifter och sänkt skatten för pensionärer.

Det finns ingen motsättning i detta, tvärtom. Starka företag och fler människor som jobbar och betalar skatt och får en ökad ekonomisk trygghet är själva kärnan i svensk välfärd. Men nu aviserar Socialdemokraterna att man vill chockhöja skatten på viktiga delar i ekonomin, och vi säger tydligt nej till denna ogenomtänkta väg framåt.

Vilka har Socialdemokraterna tänkt höja skatterna på sparande, kapital och företag tillsammans med? Hur ska ni ens få majoritet i riksdagen? Det här känns som ett kraftfullt vänsterslag i luften.

Anf. 21 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Eftersom Annie Löf inte har en susning om vilka förslag det handlar om utan bara i en retorisk piruett drar till med vad det ska bli blir det lite svårt att debattera. Det finns alltså inga färdiga förslag; vi återkommer till det.

Men jag tycker fortfarande – och det tycker också Socialdemokraterna – att det i ett samhälle där vi ska hjälpas åt är rimligt att de som har det allra bäst bidrar lite mer. Det är inget konstigt i det. Det är enkel solidaritet.

Det är också ett samhälle som är bäst för dem som har det bäst. Att öka klyftorna i ett samhälle är farligt inte bara för dem som är fattiga. Det är farligt också för dem som är mer välbeställda. Titta på de samhällen ute i världen där man har höga murar med krossat glas ovanpå – det är för att man är rädd för omgivningen!

Vi ska bygga ett samhälle som håller ihop, och då ska vi naturligtvis inte öka bördan för vanliga löntagare. Men vi ska göra det möjligt också för dem som är mest välbeställda att bidra lite till. Det vill de säkert.
(Applåder)

Anf. 22 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Marknadshyror är en attack på Sveriges hyresgäster. Det kommer på sikt att driva människor från hus och hem. Den svenska modellen att ha rätt att kollektivt förhandla om sin hyra – det är den rätten som nu krossas.

Stefan Löfvens väljare är emot det här. Svenska folket är emot det här. Sju av tio svenskar säger absolut nej till marknadshyror. SSU säger: ”Det är en skitidé.” Stockholms socialdemokratiska kommunalråd säger absolut nej till detta förslag, som regeringen lade fram förra veckan.

Kan statsministern förklara varför han har misslyckats med att övertyga de egna partimedlemmarna? Vad är det statsministern förstår som inte de socialdemokratiska väljarna och partimedlemmarna har begripit? Berätta gärna det, Stefan Löfven!

Anf. 23 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Nooshi Dadgostar och jag är överens om att vi inte ska ha marknadshyror. Det finns inget regeringsförslag. Det vet Nooshi Dadgostar. Det finns ett utredningsförslag som nu ska skickas ut på remiss, och så ska vi se vad de olika remissinstanserna tycker om det förslag som föreligger.

Morgan Johansson har redan sagt att det finns sådant som vi har kommit överens om i januariavtalet som vi tycker är bra. Men det finns också inslag som vi inte tycker är bra. Vi får återkomma till det när vi väl ska utforma förslaget.

Men det är bättre att Nooshi Dadgostar och jag krok armar. Nu ska Nooshi Dadgostar och Vänsterpartiet i stället kroka armar med det högerkonservativa blocket i denna fråga – de som absolut vill ha marknadshyror. Hur går det ihop? Om jag vore hyresgäst nu skulle jag vara väldigt rädd för detta.

Så hyresgäster – se upp för Vänsterpartiet så länge de vill göra upp och rikta misstroendeförklaring i samråd med de högerkonservativa! Det är det farligaste man kan göra.

Anf. 24 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Men herregud, statsministern vill ju inte prata med mig! Han vill inte förhandla med mig. Det är därför han har försatt sig själv i den här situationen.

Hur kan det socialdemokratiska partiet ha gått med på de här extrema centerförslagen? Inte ens Fredrik Reinfeldt gick med på de här förslagen, för även då drevs de fram. Vem ska någonsin kunna lita på Socialdemokraterna nu? Hur ska någon som går till vallokalen nästa år veta om det är socialdemokratin som är dörrmatta åt Centerpartiet eller om det är Moderaterna som gör störst skada för det svenska förhandlingssystemet?

Herr talman! Mitt parti har under historien använts som dörrmatta; det ska jag inte sticka under stol med. Men vi kommer inte att vara det längre. Det är tragiskt att se att statsministerns parti har axlat den manteln. Som vän av den breda vänstern skulle jag vilja säga till statsministern: Stå upp för er politik, för du kan vara säker på att vi kommer att stå upp för vår!

Anf. 25 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Jag är inte så säker på det när V är berett att ansluta sig till det högerkonservativa blocket. Vi vet inte riktigt var V står här.

Vi är emot marknadshyror; det har jag sagt hela tiden. Det finns en anledning, Nooshi Dadgostar, till att ordet marknadshyror inte står i januariavtalet, och det är för att vi inte vill ha det.

Nu ligger förslaget från utredaren, som varken parti eller regering har tagit ställning till, på bordet. Det är det som ska remitteras. I det ingår bland annat en möjlighet för detta i det nyproducerade, som är – lyssna nu – 1 procent av beståndet. Detta målar nu Nooshi Dadgostar och Vänstern upp som marknadshyror för hela beståndet. Det är oansvarigt. Ni skrämmer hyresgästerna i onödan.

Låt oss samarbeta för att få till någonting som gör att vi inte får marknadshyror! Det vore bättre än att Vänstern ansluter sig till de högerkonservativa.

Anf. 26 EBBA BUSCH (KD) replik:

Herr talman! Jag tänkte att vi skulle tala lite om arbetskraftsinvandring. Sverige tillåter nämligen en hög arbetskraftsinvandring till okvalificerade och relativt lågbetalda jobb. Systematiskt fusk förekommer i stor skala, och slavliknande villkor har rapporterats från flera håll.

Samtidigt är arbetslösheten nu skyhögt, delvis kopplat till pandemin men framför allt kopplat till de stora grupper som har anlänt till Sverige under tidigare år. Samtidigt som vi har hög arbetslöshet bland personer med svag anknytning till det svenska samhället kan även de enklaste arbeten förmedlas till personer som befinner sig utanför Europa. Det är ohållbart.

Jag vet att KD och S är relativt ense om detta, men det finns två frågor som jag önskar att Löfven skulle svara på. Med vilka partner tänker sig S genomföra en reform av arbetskraftsinvandringen? Och hur tänker sig S att arbetslösa här ska förmås att ta de här arbetena?

Anf. 27 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Angående det sista, att man ska ta anvisade arbeten: I Sverige är det plikt och rätt som gäller. Finns det ett arbete som är ledigt ska man ta det. Om man inte har kvalifikationer för det ska man få utbildning eller någon annan åtgärd som gör att man blir kvalificerad för jobbet.

Men jag delar Ebba Buschs uppfattning att det är någonting som är galet i det här. Om vi nu har arbetskraft här som skulle kunna utbildas eller kanske redan nu kan ta jobb, varför hämtar man då den arbetskraften från andra sidan jordklotet? Men det krävs också ett parlamentariskt stöd för det. Dit har vi inte kommit. Det finns det inte stöd för.

Jag menar dock att vi måste göra allt vi kan under tiden för att se till att människor behandlas värdigt. Det är därför vi ökar kontrollerna och ökar straffen för dem som missbrukar människor. Men i grunden borde det vara så att de som finns här och kan ta jobben ska ta jobben. Vi behöver inte hämta dem från andra sidan jordklotet om vi har dem här.

Anf. 28 EBBA BUSCH (KD) replik:

Herr talman! Om vi tittar på verkligheten är det dock uppenbart att det inte fungerar så. Sista kvartalet förra året hade vi ungefär en halv miljon svenskar som inte hade ett arbete att gå till och knappt 80 000 lediga arbeten. Då säger det sig självt att någonting är fel i systemet, och det kan inte bara handla om utbildning. Vi vet också att det lönar sig för lite att ta de arbeten som faktiskt finns kontra att gå på bidrag.

Det efterlystes stöd. Om man lägger ihop Socialdemokraterna, Kristdemokraterna och Moderaterna – jag uppfattar att det finns ett intresse också hos dem av att förändra arbetskraftsinvandringen, liksom hos de här Sverigedemokraterna – borde det finnas en möjlighet att faktiskt se till att fler svenska mammor och pappor som i dag inte har ett jobb att gå till men som borde ta dessa arbeten ges möjlighet till det, framför en arbetskraftsinvandring som har havererat, som konkurrerar ut arbetstillfällena här i Sverige och som också leder till att människor utnyttjas under slavliknande villkor.

Anf. 29 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Vi har i grunden samma uppfattning. Det är också så att vi precis har arbetat fram ett migrationspolitiskt paket med 23, tror jag, olika förslag. En kommitté här i riksdagen arbetade men kom inte överens, röstade om ett antal förslag och röstade fram ett paket. Vi har hanterat det och remitterat det, och nu ligger det som en proposition på riksdagens bord. När vi nu kommit överens om ett paket efter så långt arbete ska vi värna denna överenskommelse, som skapar stabilitet.

Nu ändrar vi hela migrationspolitiken från ett läge som gav oss den situation vi hade 2015 till ett läge där vi faktiskt har en rejält minskad invandring till Sverige.

Jag håller inte med om resonemanget att det lönar sig för lite. Jag är trött på att höra att vanliga löntagare är lata och inte vill arbeta för att det lönar sig för lite. Jag tycker genuint illa om det.

Anf. 30 JOHAN PEHRSON (L) replik:

Herr talman! Det är väl ingen som är lat.

Jag har en fråga till statsministern om arbetslösheten och brottsligheten, men jag tänkte ta avstamp i duktiga människor med en yrkesutbildning.

Om människor har ett jobb att gå till löser sig det mesta, men då måste man ha en bra utbildning. Vi vet att vi i närtid kommer att sakna kanske uppemot 200 000 duktiga yrkesmänniskor, alltifrån svetsare och maskinförare till rörmokare.

De här maskinförarna träffade jag faktiskt häromdagen. De pekade på den akuta bristen när man nu ska industrialisera delar av norra Sverige på ett fantastiskt sätt, som vi liberaler tycker. Det saknas medarbetare.

Min gamle partisekreterarkollega Lars Stjernkvist har kommit med en utredning som säger att vi behöver styra yrkesutbildningen bättre – dels på gymnasiet, dels på komvux – för att få fram dessa viktiga medarbetare så att de kommer i jobb. De är inte slöa, men de är utbildade. Vad tänker statsministern göra åt detta?

Anf. 31 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Johan Pehrson vet ju att vi under det här samarbetet också har sett till att öka antalet utbildningsplatser i Kunskapslyftet. Vi gjorde det redan innan pandemin, under förra mandatperioden, och vi har fortsatt så att vi nu faktiskt har över 160 000 utbildningsplatser ytterligare som möjliggör för människor att komma vidare.

Det är därför jag säger att detta är nyckeln till framgång. Det är så människor får arbete. Det duger inte med jobbskatteavdrag. Det duger inte med försämrade a-kassa. Det är utbildning som behövs.

Vi behöver göra mer. Jag plockar gärna upp uppgifterna i Stjernkvists rapport. Jag har också i samtal med Svenskt Näringsliv sagt att vi behöver få en bättre överensstämmelse mellan behovet på arbetsmarknaden och utbildningarnas utformning. Där är jag definitivt beredd. Vi måste gå vidare.

Men då är det detta som gäller. Det är investeringar i utbildning som nu gör att människor kommer i arbete, inte att man gör dem fattigare. Jag hoppas att vi kan vara överens om detta också.

Anf. 32 JOHAN PEHRSON (L) replik:

Herr talman! Ja, verkligen – hundra procent!

Det är utbildning och det är satsningar, men det krävs ju också styrning. Det måste liksom bli lite pang för pengarna. Liberalerna pratar väldigt gärna om att förstatliga huvudmannaskapet för skolan. Ett klockrent exempel på det är när vi trycker in pengar till våra kommuner som sitter på detta huvudmannaskap. Precis som Stjernkvist pekar på måste vi styra upp det här. Det är ju inget fel, vill jag understryka, på nageltekniker, stylister, influencers och allt det där. De behövs. Det är jätteviktigt för många – jag ser faktiskt några influencers här inne, men många av dem är självutbildade. Men vi måste också ha dessa yrkeskunniga människor.

Då är det som Stjernkvist säger: Vi måste förstatliga ansvaret och styra bättre så att vi får fram duktiga yrkesmänniskor. Då löser vi arbetslösheten, vi löser utanförskapet, vi minskar trycket från kriminaliteten och vi får möjligheternas Sverige för fler.

Anf. 33 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Då utgår jag till att börja med från att Liberalerna inte vill sänka a-kassan och inte vill göra människor fattiga. Det är bra.

Vad gäller utbildning är det helt rätt: Vi behöver ha en bättre styrning. Det sa jag i min förra replik. Låt oss alltså fundera på och komma överens om hur det bäst ska göras. Men jag tror inte att bara förstatligande är lösningen. Det kan hända att det måste styras bättre, men jag tror lika mycket, om inte mer, på att det handlar om de lokala krafterna, om det nu är Skellefteå, Kiruna eller var det är. Det är lokalt och regionalt, i kommunen eller regionen, som samarbetet och maskineriet måste igång. De ska få resurser från staten, men de vet bäst – inte vi här i Stockholm – vilken utbildning som behövs och hur den ska organiseras på bästa sätt.

Däremot tror jag att resurserna behöver komma mer från staten. Det är rätt. Det är så det ska gå till: Staten ser till att det finns resurser; kommuner, regioner, arbetsgivare, arbetsförmedling och utbildningsanordnare får möjligheter att göra verkstad där ute.

Anf. 34 ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Sverige har ett akut och unikt problem med den grova brottsligheten. Det är akut för att sprängningar, dödsskjutningar, rån mot barn och öppen knarkhandel sätter skräck i bostadsområden och urholkar förtroendet för rättsstaten. Förra året sköts 47 människor till döds. Den yngsta hette Adriana och var tolv år gammal. Det är unikt för att Sverige är det enda landet i hela EU där dödsskjutningarna nu ökar.

Bussar som ställs in efter stenkastning, ambulanser som behöver polisbeskydd, skolor som stängs i rädsla för gängkonflikter, vägspärrar och avrättningar mitt på dagen – den här brottsligheten är systemhotande.

I februari sa Mikael Damberg nöjt att trenden vänder. Maj blev den dödligaste månaden på flera år. Åtta människor sköts till döds – en dödsskjutning var fjärde dag.

Vi har hört detta förut. Efter ett mycket tillfälligt trendbrott 2018 sa Morgan Johansson: Skjutningarna ser nu ut att minska kraftigt. År 2020 slog vi rekord både i skjutningar och i dödsskjutningar.

I går kom nyheten att svensk polis har gripit 150 misstänkta efter ännu en internationell insats – mycket bra! Men polisen i Sverige har inte laglig

rätt att själv genomföra den sortens operationer eftersom Socialdemokraterna gång på gång sagt nej till rätten att avlyssna kriminella i förebyggande syfte. Det här måste förändras.

Moderaternas krav på att ändra lagstiftningen får nu stöd av L, KD och SD. Om bara några få sekunder kan Stefan Löfven svara på hur Socialdemokraterna kommer att rösta i justitieutskottet i morgon, när frågan avgörs på riktigt. Spänningen är olidlig.
(Applåder)

Anf. 35 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Vi går nu mot en återstart efter den djupaste krisen sedan andra världskriget. Under den här krisen har vi kunnat rädda hundratusentals jobb, och företagen är kvar i Sverige. Nu ska vi ta oss vidare. Då är det jobben, jobben, jobben och utbildning, utbildning, utbildning som gäller. Det är så det fungerar, Ulf Kristersson. Man ska ställa krav. Det är rätt. Men man ska också ge stöd. Plikt och rätt, utbildning och omställning är vägen framåt.

Vi hade kunnat hantera den här pandemin som den moderatledda regeringen hanterade finanskrisen. De försämrade a-kassan kraftigt, vägrade att införa korttidsarbete, trots att i princip alla andra länder gjorde det, och stramade åt. Många förlorade jobbet i onödan, och långtidsarbetslösheten ökade. Unga fick gå länge utan ett första jobb, och de som förlorade jobbet blev fattigare.

När vi nu gör återstarten är en utgångspunkt väldigt tydlig: Gör inte som man gjorde då! Det är lika sant nu som då att vägen till arbete går via utbildning, inte fattigdom.

Anf. 36 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Jag gläds inte bara med min svärmor som är 89 år och har fått båda sprutorna och nu kan krama våra barn igen. Jag gläds också med mina barn som till skillnad från de som nu tar studenten får en chans att göra det på riktigt. Jag gläds åt att vi kan öppna upp samhället.

Det är vaccinet som är återstarten, Stefan Löfven. Hade Sverige varit lika bra som Storbritannien och Israel på att köpa vaccin hade vi redan varit ur detta. Det är vaccinet som är återstarten.

Ekonomi tog självklart stryk av pandemin. Vad gjorde vi åt det? Jo, den här riksdagen, från Vänsterpartiet till Sverigedemokraterna, såg till att skapa majoritet för de krispaket och stödpaket för att rädda jobb och företagande som ni inte ville lägga fram. Ni har administrerat den här pandemin. Det är riksdagen som har fattat de skarpa besluten.
(Applåder)

Anf. 37 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Nu gör man samma fel igen; det finns bara vaccin. Det är viktigt och är en bra start. Men sedan måste vi starta ekonomin. Människor måste komma i arbete.

Nu gör Moderaterna precis samma misstag igen. De vill göra folk fattigare. För ett år sedan lät det annorlunda. Då var generositeten obegränsad. Då skulle arbetsgivarna få 100 miljarder kronor i månaden i sänkta arbetsgivaravgifter, utan koll dessutom. De skulle bara slängas ut.

Ni mötte finanskrisen med en mycket kraftigt försämrad trygghet, Ulf Kristersson. Nu vill ni sänka a-kassan så snabbt det någonsin går. De som har förlorat jobbet i pandemin ska enligt Moderaterna bli fattigare. I er värld ger det fler jobb. Det är gammal, klassisk högerpolitik. Den har aldrig fungerat och kommer inte att fungera nu heller.

Er politik är densamma. Det enda nya nu, när ni har suttit i opposition, är att ni vill genomföra den tillsammans med Sverigedemokraterna.
(Applåder)

Anf. 38 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Jag tror inte att pandemin imponeras av statsministerns plötsliga klasskampretorik.

Jag tror att det var helt nödvändigt att ge massiva stöd till företagen under pandemin, för att undvika de konkurser som annars hade lett till arbetslöshet som hade krävt a-kassa. Ni ville prata om a-kassa. Vi ville prata om att slippa konkurser och arbetslöshet, Stefan Löfven.

Det stora problemet just nu är, om vi ska vara ärliga, att en väldigt stor andel av landets arbetslösa är utrikes födda. Vad behöver de? De måste lära sig svenska språket. De måste förväntas lära sig svenska språket så pass bra att de kan komma in på arbetsmarknaden. Då kan vi inte ha ett bidragssystem som inte gör det riktigt lönsamt för människor att gå från bidrag till arbete. Det är därför vi har 675 000 utrikes födda som inte är självförsörjande.

Ni vill göra mer av det gamla vanliga, som har lett oss till att ha Europas femte högsta arbetslöshet. Spanien, Italien, Grekland och kanske även Litauen har högre arbetslöshet. Alla andra har lägre arbetslöshet. Hur kan statsministern stå här och vara nöjd med det resultatet?
(Applåder)

Anf. 39 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Jag tänkte ta upp lite skolfrågor.

Nästa år har det gått 30 år sedan Moderaterna sjösatte sin skolreform där kommersiella bolag fick tillträde till den svenska skolsektorn. Då sa man att det skulle vara små kooperativ, byskolor och ideella krafter med alternativ pedagogik som skulle komma in i skolans värld och bidra till mångfalden.

I dag ser vi att enorma kommersiella aktörer har tagit över stora delar av skolan. Det är banker och fonder med säte i Qatar, Indien och Brasilien som äger de stora kommersiella bolag som nu finns i skolans värld. De har blivit investeringsobjekt och gör sina vinster genom att minska antalet behöriga lärare och sortera bort elever som behöver extra hjälp.

Segregationen har ökat kraftigt, och vi ser en galopperande betygsinflation.

Har vi nu nått det moderata skolnirvanat, Ulf Kristersson?

Anf. 40 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Det är uppfriskande att ni i Vänsterpartiet säger sådant som Socialdemokraterna inte vågar säga men som de tycker, Nooshi Dadgostar. Det tycker jag hedrar er. Ni hjälper dem på traven.

Ni vill avskaffa valfriheten, ta bort friskolorna, riva upp reformen och återgå till ett Sverige som det var på 70-talet. Jag tycker inte att man ska göra det. Men det är bra att ni i alla fall säger vad ni vill.

Det ni säger just nu är att vi ska avskaffa Internationella Engelska Skolan, som är en landets absolut bästa och mest populära skolor. Skriv brev till föräldrarna till de barn som går där och berätta det!

Ni vill avskaffa den internationella skolan i Akalla. Där går 500 elever varav en har svenska som modersmål. Jag pratade med rektor Johan här-omdagen. Han sa att det som gäller är ordning och reda och svenska språket. Alla går ut nian med godkända betyg och kan komma in på gymnasiet.

Så ser riktiga klassresor ut. Ni har klassresor i retorik. Vi har klassresor.

(Applåder)

Anf. 41 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Det är ingen som har talat om skolelevernas valfrihet. Det som jag säger tycker ju majoriteten av moderatväljarna och majoriteten av de svenska väljarna där ute. Det är Ulf Kristersson som sätter sig på sina höga hästar och talar om för svenska folket vad de ska tycka och inte. De tycker att vi behöver ta bort vinstintresset på den svenska skolmarknaden.

I tre decennier har andra länder kommit på besök. Ulf Kristerssons egna partikamrater har kommit från hela världen för att titta på det svenska skolexperimentet. Inte ett enda land har följt efter det svenska marknads-experimentet i skolan, herr talman.

Svenska lärare startar nu kampanjer eftersom de dignar under detta marknadsexperiment.

Eleverna lär sig också alldeles för lite i skolan. Det vet Ulf Kristersson som har talat om Pisamätningen.

Segregationen är för kraftfull. Nu spelar det större roll vilka föräldrar man har och inte vad man lär sig i skolan.

Är inte detta ett problem? Vad är det moderatväljarna inte har förstått, Ulf Kristersson?

Anf. 42 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! De länder som inte avskaffade ordning och reda i skolan, de länder som inte avskaffade synen att kunskapsförmedling är skolans främsta uppgift behöver inte åka runt i världen och titta på alla andra. De har en skola som fungerar.

Det har inte Sverige just nu. Det beror på två saker. Det är för lite ordning och reda i skolorna; de elever som vill lära sig någonting störs av dem som inte vill det. Det är också för lite fokus på riktiga kunskaper i den läroplan som riksdagen har bestämt och som friskolor och kommunala skolor måste följa.

Det är också för många invandrarelever som inte klarar av skolan, vilket den här regeringen försöker dölja i en Pisamätning som är en veritabel skandal.

De sakerna tror jag att de allra flesta svenskar är djupt bekymrade över. Låt oss lösa de riktiga problemen.

(Applåder)

Anf. 43 PER BOLUND (MP) replik:

Herr talman! Ulf Kristersson har inte sagt många ord om jobb och företagande, vilket kanske säger någonting.

Att vara företagare handlar ofta om att värdera risker inför en investering. Nu ser vi hur kända riskkapitalister och många andra investerar i en ny grön basindustri som kommer att skapa nya jobb och framtidstro runt om i hela Sverige. Men en sak är de rädda för, och det är osäkerhet. Denna osäkerhet står nu Moderaterna för tillsammans med sitt nya konservativa sällskap i Sverigedemokraterna.

Om Moderaterna hade lett regeringen hade vi inte haft världens mest ambitiösa klimatlag, som nu sporrar till klimatinvesteringar. Vi hade inte haft något statligt industrikliv eller klimatkliv, som lett till investeringar i batterifabriker och grönt stål. Den osäkerhet som just nu är allra allvarligast är osäkerheten när det gäller om utbyggnaden av billig förnybar el ska bli av.

Frågan är varför Moderaterna inte vill ge stabilitet och trygghet. Varför slaktar ni miljöpolitiken så fort ni får chansen? Varför är ni mer rädda för klimatpolitiken än för klimatkrisen, Ulf Kristersson?

(Applåder)

I detta anförande instämde Annika Hirvonen (MP).

Anf. 44 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Det vore mig främmande att börja jämföra röstsiffrorna bland företagare för Moderaterna respektive för Miljöpartiet. Jag känner dock att vi har ett betydande stöd för vår politik bland landets företagare.

Jag tror att landets företagare just nu oroar sig för tre saker. Det ena de oroar sig för är en galopperande kriminalitet. Den gör dem rädda att driva sina verksamheter. I går träffade jag en apotekare i Rinkeby. Det hon pratade mest om var denna risk. Det andra de oroar sig över är en skattepolitik som återgår till en romantisk syn från 70- eller 80-talet på att man kan lösa alla problem med högre skatter och högre bidrag. Det tredje de oroar sig för är elbrist. Nu kommer Per Bolund snart att säga att det inte finns någon elbrist och att vi exporterar mer än vi någonsin ha gjort. Berätta det för de företagare som inte får el när de behöver det! Dessa tre saker uppfattar jag att de företagare som jag talar med är djupt bekymrade över.

(Applåder)

Anf. 45 PER BOLUND (MP) replik:

Herr talman! Återigen kom det inga svar till alla dem som nu vill investera hundratals miljarder.

I debatt efter debatt, år efter år, har Ulf Kristersson och Moderaterna kraxat om hur höga klimatkrav kommer att utgöra en risk för konkurrenskraften och hur de kommer att driva företagare ut ur Sverige. Därmed har de också stoppat, försökt stoppa och kämpat hårt för att stoppa alla klimatreformer.

Nu ser vi resultaten. Hundratals miljarder investeras i Sverige, inte i andra länder, för klimatsmart produktion, för hållbara industrilösningar och för att göra Sverige till ett fossilfritt välfärdsland. Det ger stora möjligheter. Man talar om hundra tusen nya jobb bara i norra Sverige. Det här är en fantastisk möjlighet, som dock riskeras av Moderaternas blindhet.

Det måste komma ett svar från Ulf Kristersson. Vad svarar du dem som nu investerar hundratals miljarder när de är oroliga över att Moderaterna kommer att dra undan mattan genom att sänka ambitionerna och ta bort de investeringsstöd som nu finns? Varför är du inte beredd att släppa på handbromsen och ta klimatkrisen på allvar, Ulf Kristersson?
(Applåder)

I detta anförande instämde Annika Hirvonen (MP).

Anf. 46 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Jag förstår inte varför Per Bolund först målar upp en bild och sedan klistrar den på mig. Vad dessa företag behöver är bra och pålitlig tillgång till billig ren el. Ni lägger ned kärnkraften, den enskilda energikälla som bredvid vattenkraft dessutom ger oss möjlighet att bygga mycket förnybart. Andra länder investerar nu i ny kärnkraft. Det är ni som bokstavligen talat med berått mod, som det ibland brukar heta, är ansvariga för att Sverige inte har en pålitlig tillgång till ren fossilfri el. Det bekymrar sig dessa företag om på goda grunder.
(Applåder)

Anf. 47 JIMMIE ÅKESSON (SD):

Herr talman! Samhället är alltid starkare än gången, hörde vi Stefan Löfven säga i debatten. Per Bolund sa att han och alla andra medborgare kan sova lite bättre på natten just nu.

Herr talman! Jag ser regeringens inställning som en arrogant optimism. Denna arroganta optimism har präglat regeringen i sju år. Det är en självgodhet som saknar motstycke. Det är en oblyg fräckhet som blir en spottloska, ursäktat uttrycket, rakt i ansiktet på alla de människor som i sin vardag tvingas till otrygghet och oro.

Arbetslöshet, bostadsbrist, gängkriminalitet, skjutningar, människor som dör i vårdköer, vardagsbrottslighet mot privatpersoner och företag, splittring och segregation, välfärdskollaps, kravlöshet, naivitet och handlingsförlamning – vi har, herr talman, en regering som aldrig ser någonting komma och som alltid blundar så länge det bara går tills verkligheten kommer och tvingar upp ögonlocken på den.

Vi behöver ett nytt ledarskap i vårt land. Det behövs ett ledarskap som har kraft och vilja att lösa de samhällsproblem som vanliga, hederliga svenskar upplever i sin vardag i dag. Den här regeringen kommer inte att göra det. Det har den visat under sju års tid. Det är nu dags för en ny regering och ett nytt ledarskap.

Anf. 48 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Många fick sig ett gott skratt när Jimmie Åkesson sa: ”Vi vill vara det sociala samvetet i en regering med Moderaterna och Kristdemokraterna.” Jag kan förstå taktiken bakom uttalandet, eftersom breda väljargrupper bestämt avvisar högerexperiment med privatiseringar och löntagarfientliga förslag. Det behövs utan tvekan en motvikt mot högerkonservativ politik.

Det är bara det att Sverigedemokraterna saknar all trovärdighet. Vi vet redan att de inte är att lita på. I intervjuer i affärspressen säger företrädare som sitter i finansutskottet att en politik för större ekonomisk rättvisa är

”ett konstigt feltänk”. Och när vi resonerar om att de som har byggt upp stora förmögenheter kan bidra mer till folkhushållet kallas idén äcklig. De företag som tjänar stora pengar på äldreomsorg och välfärd kan räkna med att SD skyddar deras vinster. Själv lovar Åkesson att han inte kommer att ställa några tuffa krav vid en eventuell regeringsförhandling med de högerkonservativa partierna. Så här ser det ut.

Anf. 49 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Det är alltid skoj att tala om trovärdighet, i synnerhet i dessa frågor. Om jag säger värnskatt, LAS och marknadshyror, vad säger Stefan Löfven då? ”Ojdå, vad var det som hände?”

Herr talman! Här har vi en statsminister som i valrörelse efter valrörelse har beskyllt det så kallade högerkonservativa blocket – de högerkonservativa partierna, för att använda Stefan Löfvens uttryck – för en massa hemskheter som kommer att ske. Till exempel ska vi sänka skatten för de rikaste, ta bort anställningstryggheten och införa marknadshyror.

Sedan fick Stefan Löfven chansen att regera i ytterligare fyra år, och vad gjorde han då? Han avskaffar värnskatten, försämrar anställningstryggheten och inför marknadshyror. Tala inte med mig om trovärdighet, Stefan Löfven!

(Applåder)

Anf. 50 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Vad gäller anställningstrygghet får jag påminna Åkesson om att parterna har gjort upp om de förändrade reglerna i lagen om anställningsskydd. Här står alltså Åkesson och gör ned arbetsmarknadens parter. Han borde skämmas! I stället borde han respektera detta.

Marknadshyror finns det inget förslag på.

Sverigedemokraterna är pålitliga vänner till de vinstdrivande företagen i skolan och deras ägare. Sverigedemokraterna vill avskaffa de 1 700 regionala skyddsombuden som varje år gör över 50 000 arbetsplatsbesök, och vill därmed göra jobbet farligare för vanliga jobbare. De vill avskaffa de så kallade pappamånaderna och åter införa ett vårdnadsbidrag, som vi med säkerhet vet driver kvinnor bort från arbetsmarknaden och in i hemmen igen.

SD är och förblir ett utpräglat högerpolitiskt parti. Det ska vi inte glömma. De motarbetar dessvärre det som de allra flesta svenskar är stolta över, nämligen jämlikhet och inte minst jämställdheten. Detta motarbetar den så kallade Sverigevännen Åkesson.

(Applåder)

Anf. 51 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Stefan Löfven far ju med osanning när han till exempel säger att vi vill avskaffa pappamånaderna. Det vill inte Sverigedemokraterna. Vi vill ha hur många pappamånader som helst, men vi tror att familjerna själva kan bestämma hur många pappamånader och hur många mammamånader man ska kunna ha. Det finns dessutom ett väldigt starkt stöd för detta bland väljarna, så där skäms jag inte det minsta.

Herr talman! Sverigedemokraterna är ett parti som väldigt starkt står upp för den svenska modellen. Stefan Löfven, däremot, är nu, trots att han tillhör den så kallade arbetarrörelsen, på väg att stegvis försvaga eller till

och med avveckla den svenska modellen genom att man till exempel skänker makten över den svenska arbetsmarknaden till Bryssel, vilket Stefan Löfven lovade att man absolut inte skulle göra. På vilket sätt kommer svenska löntagare att gynnas av att det är Bryssel som bestämmer över den svenska arbetsmarknaden? Inte på något sätt – tvärtom, vill jag hävda.

Det är Stefan Löfven som gör sådant och en lång rad andra saker.

Anf. 52 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! En nollvision för asylsökande. Ett nettominus för invandring. Människor som fått uppehållstillstånd ska lämna landet om de, som Sverigedemokraterna själva formulerar det, saknar tillhörighet till det svenska samhället. En kraftig åtstramning av möjligheten till familjeåterförening. Detta är bara några exempel på bärande punkter i Sverigedemokraternas migrationspolitik.

Senast för några veckor sa Jimmie Åkesson i en intervju med Expressen att det politiska innehållet avgör om de ens är intresserade av att samarbeta med Moderaterna och Kristdemokraterna.

Min fråga till Jimmie Åkesson är hur viktigt det är för Sverigedemokraterna att få genomslag för sin migrationspolitik i ett framtida samarbete med M, KD och L.

Anf. 53 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Jag kan väl ta fasta på att det politiska innehållet trots allt är det viktigaste; det är väl någonstans rimligt att det är detta som ligger i botten i något slags politisk överenskommelse.

Annie Lööf, Stefan Löfven och de andra förhandlade fram januariavtalet, som ju inte byggde på politiskt innehåll utan på hat och avsky mot ett politiskt parti i Sveriges riksdag. Men så gör inte vi, utan vi fokuserar på det politiska innehållet. Det är detta som är avgörande.

Naturligtvis är migrationspolitiken och integrationspolitiken helt avgörande för Sverigedemokraterna och för Sverigedemokraternas väljare. Jag vågar också påstå att detta är frågor som är helt avgörande för hur vi ska lyckas lösa en lång rad samhällsproblem som Annie Lööf, Stefan Löfven och andra har varit med om att skapa under de år som de haft inflytande över Sveriges riksdag och över regeringens politik.

Det är klart att våra väljare prioriterar migrationsfrågan väldigt högt. Det beror på att migrationsfrågan har varit oerhört eftersatt. Hanteringen av den har byggt på naivitet, kravlöshet och ansvarslöshet i decennier. Nu är det dags att vi ändrar riktning och gör det bättre. Det är detta vi vill, och det kommer vi att slåss för.

Anf. 54 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Det var ett klagande svar från Jimmie Åkesson.

Ebba Busch sa dock så sent som för bara några veckor sedan att hon tog Jimmie Åkessons krav på ett avtal och en gemensam handlingsplan inför valet med en klackspark. Hon har också avfärdat tanken att samarbetspartier ska ha inflytande över en eventuell regerings politik beroende på storlek, med tydlig hänvisning till just Sverigedemokraterna. Liberalerna har som sagt röda linjer gentemot samarbete med Sverigedemokraterna.

Bara för tydlighetens skull: Instämmer Jimmie Åkesson i Ebba Buschs syn på att det inte är valresultat och partiets storlek som ska vara avgörande när det gäller inflytande? Och kommer Sverigedemokraterna att acceptera en situation där de inte ges betydande inflytande över migrationspolitiken i ett samarbete med M och KD?

Anf. 55 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Det är en lite märklig fråga. Det är väl ganska naturligt i en parlamentarisk demokrati att det är partiernas storlek som avgör vilket inflytande ett parti har. Vi är ju ett levande bevis på detta i alla avseenden, så jag förstår inte varför man ens frågar om det – det är väl bara självklart att det är så.

Detta är också en viktig signal till väljarna. Vill man ha sverigedemokratisk politik ska man rösta på Sverigedemokraterna. Vill man ha en ansvarsfull invandringspolitik och en kravbaserad integrationspolitik ska man rösta på Sverigedemokraterna, för Sverigedemokraterna är det parti som har högst trovärdighet i dessa frågor och som prioriterar dem allra högst.

Herr talman! Jag är väldigt trygg med att vi naturligtvis kommer att vilja ha inflytande över det som vi tycker är viktigt om vi ska ingå i någon form av samverkan efter nästa val – annars är det inte så intressant med någon samverkan. Jag tror också att alla partier i denna riksdag förstår dessa spelregler. Vill man samverka måste man se till alla parterers intressen. Jag är helt övertygad om att det är så.

Anf. 56 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Sverige har flest fattigpensionärer i Norden. Folk som har slitit ett helt arbetsliv, till exempel byggnadsarbetare och undersköterskor, får en chock när de går i pension.

Sverige har ett av EU:s sämsta pensionssystem. Det är ett experiment från 90-talet, från en tid då alla partier ville privatisera sönder våra system. Det är en alldeles för liten andel av slutlönen som i dag går till pensionen. Detta är oacceptabelt – vi vill kraftigt höja pensionerna.

Det är Pensionsgruppen som har tystat debatten i Sverige och som hemlighåller de debatter som finns för att det inte ska komma ett folkligt tryck på att höja pensionerna. Det är detta som är det stora problemet i dag.

Varför, Jimmie Åkesson, röstade du i veckan för att behålla Pensionsgruppen i Sverige?

Anf. 57 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Det är inte så länge sedan – kanske någon vecka eller möjligen två veckor sedan – jag gick ut väldigt tydligt med min syn på både Pensionsgruppen och pensionssystemet framöver. Jag menar att vi, åtminstone på kort sikt, behöver tillföra systemet mer pengar, så att vi får in mer pengar och så att pensionärer kan få ut mer pengar. Jag menar att detta är den kortsiktiga möjligheten att hantera sen här situationen.

Det finns de som vägrar att göra detta. Det finns de som tycker att det är bättre att vi sänker skatten för pensionärer eftersom vi då snabbt kan få effekt. Jag tror att man bör sänka skatten för pensionärer, men för den som har 10 000 kronor i månaden är en skattesänkning inte värd särskilt mycket. Vi måste få in mer pengar i pensionssystemet för att människor –

också de som har de allra lägsta pensionerna – ska kunna leva på sin pension.

Om Nooshi Dadgostar och jag nu är överens om detta borde vi kanske prata om det. Varken jag eller Nooshi tillhör ju Pensionsgruppen. Då borde vi kunna prata om detta i stället för att debattera och låtsas att det finns en konflikt som kanske inte finns.

Anf. 58 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Jag noterar att Jimmie Åkesson inte svarade på frågan.

Sverigedemokraterna röstade i veckan för att behålla Pensionsgruppen, som tystar debatten om pensionerna bara för att sänka dem. Det är en pensionssänkargrupp, och denna hyllar Sverigedemokraterna. Det är ju detta som är problemet, herr talman – Sverigedemokraterna går i Moderaternas ledband.

Det förslag som Sverigedemokraterna beskriver här ger mest till dem som har högst lön. Att bara höja avgifterna kommer inte att ge mer till medelssvensson eller till lågbetalda personer. Detta går väl ihop med Moderaternas politik.

Sverigedemokraterna pratar och pratar, men i praktiken lägger de sig platt. I veckan såg de till att behålla Pensionsgruppen i Sveriges riksdag.

Herr talman! Jag är förvånad.

Anf. 59 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Det förvånar mig att Nooshi Dadgostar menar att vi går i Moderaternas ledband när det gäller pensionsfrågan. Sverigedemokraterna och Moderaterna är inte särskilt överens när det gäller pensionerna, åtminstone inte så här långt, utan det blir snarare en utmaning.

Vi tänker stå på oss. Vi tänker se till att vara en garant för att Sveriges pensionärer ska få det bättre. Framför allt ska de pensionärer som har det sämst i Sverige i dag få det bättre. Detta har varit en bärande del av vår ekonomiska politik sedan vi kom in i riksdagen för tio år sedan, och det kommer att fortsätta att vara det även den dag då vi får ett betydande inflytande över politiken i det här landet.

Det är inget tomt prat. Varenda budget som vi har lagt fram i denna församling under de här åren har gått ut på att de pensionärer som har det sämst ställt ska få det bättre.

Jag förstår inte den konfliktyta som Nooshi Dadgostar försöker hitta. Det finns inte någon konfliktyta. Låtsas inte att den finns! Konstruera inte en konfliktyta i onödan! Låt oss i stället prata om vad vi kan göra gemensamt för att göra det bättre för landets pensionärer!

Anf. 60 JOHAN PEHRSON (L) replik:

Herr talman! Jimmie Åkesson och jag firade nog båda nationaldagen häromsistens. Vi kanske stämde in i *Du gamla, du fria*. Men jag tror att vi betonade den lite olika. Jag har en känsla av att Jimmie Åkesson gärna betonar det gamla. Liberalerna brukar betona det fria. Det är vårt Sverige.

Vi tror på internationellt samarbete. Där är vi lite olika. Våra olika partier har i och för sig bildats av helt olika skäl. Men ser Jimmie Åkesson någon fördel med att vi till exempel kom överens inom EU och sedan med G7-länderna om lägsta bolagsskatter för att se till att vi har råd med välfärden och så att vi kan tygla de globala jättarna? När vi senast debatterade

var Jimmie Åkesson inne på techjättarna och hur de domderar i världen. Det är väl bra att vi har en gemensam skattesats. Vad tycker Jimmie Åkesson?

Anf. 61 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! *Du gamla, du fria* – jag brukar betona båda. Jag tror att det är en väldigt bra kombination. Å ena sidan handlar det om att ta hänsyn till traditioner och beprövad vetenskap. Man gör då inte om misstag utan lär, tvärtom, av historien. Det blir inte för snabba politiska svängningar och så vidare. Å andra sidan handlar det om frihet. Det handlar naturligtvis om individuell frihet, som jag tror är det som Johan Pehrson fokuserar på, men också om nationell frihet.

I vårt land har generationer av svenskar slagits och kämpat för just friheten att få bestämma över sin egen situation, friheten att få stifta sina egna lagar och friheten att få beskatta sig själva. Det är också viktigt.

Det är inte så mycket frihet om man nu ska flytta beslut över skattepolitik och skattesatser till Bryssel. Då är det andra länders politiker som bestämmer hur svenskar och svenska företag ska beskattas. Det tänker jag aldrig ställa upp på, Johan Pehrson.

Anf. 62 JOHAN PEHRSON (L) replik:

Herr talman! Ja, men när världen förändras så förändras vi med den. Det kommer nya utmaningar av en globaliserad värld. Svenska företag är starkt globaliserade. Människor reser i hela Europa – ja, i hela världen. Brottslighet kommer till oss.

Då måste vi lösa detta med mer samarbete med de länder som vi gillar. Eller ska vi bygga en mur mot Danmark och en mur mot Rumänien eller Polen? Det verkar otroligt obekvämt och rätt dumt.

Då måste man fördjupa samarbetet med dessa länder. Jag förstod det som att Jimmie Åkesson är ointresserad av att vi gör någonting med bolagsskatterna globalt. Jag beklagar det. Hur ser han på rättssamarbetet? Det har ju pratats lite om de tillslag som gjordes i går. Det är också ett europeiskt samarbete för effektivitet, som ökar tryggheten och, herr talman, kraftigt minskar brottsligheten. Det gäller inte minst narkotikans profitörer.

Anf. 63 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Det senare är ett alldeles lysande exempel på hur man bör samarbeta för att komma åt den organiserade brottsligheten. Sedan kan jag beklaga att den här regeringen, som vi har haft i sju år, inte har gett svensk polis de befogenheter och de verktyg som andra länders polis har. Då hade man kunnat vara lika effektiv i Sverige som man är i till exempel Frankrike eller USA eller var det nu kan vara någonstans. Men det har inte så mycket med EU-samarbetet att göra, utan det handlar snarare om en ansvarslös och handlingsförlamad svensk regering.

Liberalerna är ett parti som vill flytta makt över snart sagt allting till Bryssel. Det är det som är frihet, menar man. Vi har en annan syn på det. Vi menar att vi ska samarbeta med länder som vi tycker om och länder som vi är gynnade av att samarbeta med i frågor där vi är gynnade av att samarbeta.

Men att andra länders politiker ska stifta lagar, sätta skattesatser och bestämma över svensk arbetsmarknad eller svensk familjeförsäkring eller sjukförsäkring kommer jag aldrig att gå med på, Johan Pehrson.

Prot. 2020/21:137

9 juni

Partiledardebatt

Anf. 64 PER BOLUND (MP) replik:

Herr talman! Att bygga på det gamla är Sverigedemokraternas modell, som vi har hört, vilket inte fungerar så bra mitt i en brinnande klimatkris.

Riktigt små barn brukar tro att de inte syns om de blundar. Logiken är: Jag kan inte se dig. Då kan du inte se mig. Samma logik använder sig Jimmie Åkesson av hela tiden, även här i talarstolen, när det gäller vår generations största utmaning: klimatkrisen.

Jimmie Åkesson har här haft två chanser att ge svar till väljarna. Varje gång har han lagt händerna för ögonen och hoppats att det räcker för att gömma sig för krisen. Det är inte ett ord om hur vi ska se till att den nya svenska basindustrin kan få den förnybara el som den vill ha. Det är ingenting om hur vanligt folk ska kunna köpa en ny modern elbil och ladda den hemma eller om hur järnvägen ska byggas ut. Det är ingenting om hur de stora nedskärningar som Sverigedemokraterna hela tiden genomför i sina miljö- och klimatbudgetar ska minska utsläppen.

Det är gulligt när barn tror att de försvinner om de blundar. Det är inte lika gulligt när vuxna människor tror att problem försvinner när de håller för ögonen. Är det inte dags, Jimmie Åkesson, att öppna ögonen för klimatkrisen nu?

(Applåder)

Anf. 65 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! I mitt senaste anförande här lade jag fram en lista på en lång rad av samhällsproblem som Per Bolund och hans regeringskollegor har blundat för i sju års tid. De blundade för det även innan de fick regeringsmakten. Vi kan väl ha en blundatävling, jag och Per Bolund, och se vem som orkar blunda längst. Jag är ganska säker på att Per Bolund kommer ut som vinnare i en sådan tävling.

Hur ska svensk industri få el? Hur ska vi få el till alla elbilar och allt annat som elektrifieras i en framtid? Ja, inte är det genom att lägga ned den stabila elproduktion som vi trots allt har haft i det här landet och som vi kunde ha haft kvar om inte Miljöpartiet och övriga regeringen hade valt att lägga ned kärnkraften i förtid.

Det är ett alldeles lysande exempel, menar jag, på hur man blundar för verkligheten. Man tycker att saker och ting borde vara på ett visst sätt. Då försöker man styra skutan dit, men man glömmer verkligheten. Man blundar för verkligheten. Det är typiskt för den här regeringen, herr talman.

Anf. 66 PER BOLUND (MP) replik:

Herr talman! Det stämmer inte. Vem som helst kan se att vi gör stora insatser när det gäller kriminalitet och trygghet och skolans problem och många andra utmaningar i välfärden.

Men det är så här det brukar låta när Jimmie Åkesson pratar om klimatet. Det är mycket munväder men inga hållbara lösningar. Olönsam kärnkraft är inget svar på någon fråga.

Men när man lyssnar till industrin kan man höra vad de vill ha. H2 Green Steel, som ska producera grönt stål i Boden, säger att det är billig

vindkraft som de vill ha. LKAB säger att de kan få mer betalt för sina produkter med vindkraftsel och lagrad vätgas. Scania säger att det är förnybart som gäller. De behöver el här och nu och inte någon gång långt in i framtiden.

Kärnkraften är en borgerlig snuttefilt att hålla i, men marknaden satsar väldigt tydligt på det förnybara. Det är verkligen tragiskt att Jimmie Åkesson inte bara håller för ögonen. Det verkar som att han inte heller vill lyssna på företrädarna för de stora industrierna.

Jimmie Åkesson! Räcker det inte med att hålla för ögonen? Måste du hålla för öronen också?
(Applåder)

I detta anförande instämde Annika Hirvonen (MP).

Anf. 67 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Jag är ganska säker på att man vill ha stabil tillgång till el, precis som jag vill ha. När jag stoppar sladden i väggen vill jag att det ska komma el in i den sladden så att mina apparater i mitt hem fungerar. På samma sätt fungerar det i en industri, om än i lite större skala. Man vill veta att man kan köra sin produktion på de tider man har bestämt att man ska köra sin produktion. Det tror jag är det absolut viktigaste.

Men för Per Bolund och regeringen är det inte det som är det viktigaste, utan det viktigaste är symbolen. Det viktigaste är Sverige som internationell symbol för en drömsk naiv politik. Jag menar att det är ansvarslöst. Jag menar att det försämrar svensk konkurrenskraft. Jag menar att det försämrar svensk tillväxt långsiktigt. Det Sverige behöver när det gäller energipolitiken är stabil tillgång till billig el, och det får vi inte med vare sig Miljöpartiet eller Socialdemokraterna.
(Applåder)

Anf. 68 ANNIE LÖÖF (C):

Herr talman! För att ta Sverige framåt krävs förmågan och modet att se helheten, att inse att utan välmående företag inga pengar till välfärden, att förstå att klimatförändringarna inte går att stoppa om vi inte har med oss företagen och att tro på människors egen förmåga.

Centerpartiet har slagits för ett grönare, tryggare och mer företagsamt Sverige i över 110 år, men det finns ännu mer att göra. Vi vill fortsätta framåt för ett ännu bättre företagsklimat i hela landet. Vi vill sänka kostnaderna för våra företag, göra det enklare och billigare att anställa och öppna upp arbetsmarknaden för fler. Vi vill fortsätta framåt på den väg som Centerpartiet har visat möjlig, där vi sänker skatterna på jobb och företag och samtidigt investerar i välfärdens kärna och där vi gör än mer för att du ska känna dig trygg och sedd oavsett var i landet du bor.

Vi vill se till att vården kommer närmare människor, att ambulans och polis kommer när man ringer oavsett om det är i Hjällbo, Härnösand eller utanför Haparanda. Vi vill se till att varje kvinna kan känna sig trygg i sitt eget hem, skärpa straffen för den som slår och hotar och ge landets kvinnojourer en stabil och permanent finansiering.

Vi ska fortsätta att utveckla en stark, resultatriktad klimatpolitik. Vi ska fortsätta att satsa på ny, grön teknik och investera i den svenska bioekonomin. Vi ska jobba vidare för ett land som håller samman, fortsätta

att rusta upp befintliga vägar och järnvägar och investera i nya och ge fler ett snabbt och stabilt bredband.

Centerpartiet kommer att fortsätta att vara en röst för fler liberala kloka reformer som gör Sverige starkare som land – reformer som ger kraft åt varje människa och leder vårt land in på en hoppfull väg mot en ljusare framtid.

(Applåder)

I detta anförande instämde Johan Pehrson (L).

Anf. 69 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Fru talman! Var är Annie Lööf? Var är Annie Lööf? Hallå, hallå! Var är Annie Lööf?

Det har gått fem dagar sedan Annie Lööf gav ett chockbesked till Sveriges hyresgäster: Nu höjer vi hyrorna! Men inte med ett ord har hon kommenterat det eller svarat på frågor från hyresgästernas organisationer. Hon vill inte tala om varför det är så viktigt att införa marknadshyror i Sverige att hon till och med är beredd att ställa till med regeringskris.

Jag förstår instinkten. Jag förstår den. Centerpartiets väljare vill inte ha marknadshyror. En förkrossande majoritet av svenska folket säger absolut nej till marknadshyror. Annie Lööfs kommunalråd kan svårligen vara för marknadshyror, för det kommer att bli ännu svårare än vad det är i dag att bygga bostäder ute på landsbygden om marknadshyror införs.

Är det inte dags nu, Annie Lööf, att släppa prestigen och se till att vi inte riskerar en regeringskris och kraftigt höjda hyror?

Anf. 70 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Fru talman! Nooshi Dadgostar måste sluta att ljuga. Det finns en majoritet i riksdagen för att införa fri hyressättning i nyproduktion. De här förslagen kommer att genomföras. Det här innebär att vi får möjlighet att skapa fler bostäder i hela landet. Jag tycker att det är ovärdigt Sverige att vi med dagens bruksvärdessystem får stå tiotals år i kö för att få en lägenhet, att vi har svartkontrakt och ockerhyror på en alltmer utbredd andrahandsmarknad.

Vi måste se till att det byggs fler hyresrätter, och av den anledningen har vi fått igenom ett flertal olika förslag i januariavtalet som gör det möjligt. Det förslag som en utredning nu har lagt fram kommer att genomföras under det kommande året, och detta är anledningen till att vi har en socialdemokratisk statsminister: Januariavtalet är grunden för att vi tolererade Stefan Löfven som statsminister.

Anf. 71 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Fru talman! Nu blir jag bekymrad. Annie Lööfs egen utredning har ju sagt att de inte kan se om det här leder till några nya hyresrätter. Detta har ju utretts om och om igen, och det vet Annie Lööf.

Det skulle vara intressant att veta hur många gånger Annie Lööf har träffat hyresgästerna och Hyresgästföreningen kontra hur många gånger hon har suttit i möten med Fastighetsägarna. För det här är väl ändå en beställning rakt från Fastighetsägarnas kongresser och konferenser?

Det kan inte vara rimligt att kraftigt höja människors hyror när det inte finns en enda positiv effekt av det. Utredningen visar ju det. Anledningen

till att vi inte bygger är att vi inte har en statlig bostadspolitik med kraftfulla finansierings- och investeringsstöd. Då hade vi kunnat bygga bort bostadsbristen, men det kämpar ju Centerpartiet med näbbar och klor emot.

Hur kan det vara så viktigt att ställa till med en regeringskris att man är beredd att höja människors hyror på denna fråga, Annie Lööf? Vill hon inte undvika en regeringskris?

Anf. 72 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Fru talman! Jag har några tips till Nooshi Dadgostar: Sluta gasta från vänsterkanten! Dessutom finns det inga marknadshyror som höjer hyran för dem som bor i hyresrätter. Det här är en reform som innebär friare hyressättning i nyproduktion. Hyran höjs inte för en enda hyresgäst. Nooshi Dadgostar tog i sitt inledningsanförande upp oro och en klump i magen hos barn och människor som bor i hyresrätter. Sluta ljuga, Nooshi Dadgostar! Det är du som skapar den oron!

Vi behöver se till att ha omfattande paket för fler hyresrätter i det här landet så att unga får möjlighet till en lägenhet och kan flytta hemifrån. Så får vi en ökad rörlighet och därmed fler hyresrätter.

Jag har träffat Hyresgästföreningen många gånger. De brukar vara med på våra partistämmor och våra kommundagar. Vi tror på ett öppet samtalsklimat. Men det här är Centerpartiets politik sedan en lång tid. Sverige behöver liberala reformer, och nu kommer de att genomföras.

Anf. 73 EBBA BUSCH (KD) replik:

Fru talman! I söndags meddelande Centerpartiet att de vill att staten tecknar ett ramavtal med privata vårdgivare i hela landet för att avlasta regionerna och få ned de enorma vårdköerna. Det är i praktiken ungefär samma förslag som den nationella vårdförmedling som vi föreslog i höstas, så gärna för mig.

Utöver vårdköerna är vårt föråldrade sjukvårdssystem dessutom katastrofalt dåligt för landsbygden. Ojämligheten mellan olika landsändar är oförsvarlig. För oss är en nationell vårdförmedling ett steg mot att ge staten ansvaret för vården och dess finansiering så som Danmark och Norge redan har gjort. Det skulle stärka inte minst landsbygdens förutsättningar att erbjuda god vård.

Frågan är därför: Kan vi hoppas på att Centerpartiet också kommer att joina oss i det avseendet? Regionerna behöver nämligen inte avlastas. De behöver avskaffas.

Anf. 74 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Fru talman! Jag har faktiskt väldigt svårt att se hur gles- och landsbygden ska gynnas av att beslut fattas här i riksdagen i Stockholm. Se bara på andra förstatliganden och vad det har inneburit för polisen i gles- och landsbygd. Ta Arbetsförmedlingen, ta Försäkringskassan – det har snarare blivit färre kontor och minskad tillgänglighet och närvaro än en ökad närvaro.

För oss är det jätteviktigt att sjukvården är nära och trygg och att besluten fattas så lokalt och så nära medarbetare och patienter som möjligt. Däremot krävs det en ökad statlig styrning inom till exempel den högspe-

cialiserade vården men också möjlighet att kunna välja sjukvård i hela landet.

Ett allmänt sjukhusval, där man kan välja den kortaste vårdkön för att på det sättet beta av vårdköerna och ge den som ska opereras till exempel för höften en snabbare tid till operation, är en politik som Centerpartiet haft länge. Det är viktig, bra och resultatinriktad centerpolitik.

Anf. 75 EBBA BUSCH (KD) replik:

Fru talman! Jag förstår inte. Patienter och personal kommer i kläm i Sverige, därför att vi är 10 miljoner invånare i ett jättestort, praktfullt men avlångt land med 21 olika självstyrande regioner. De fattar många gånger beslut för egen del i stället för att samverka över en större yta. De skulle kunna göra gemensamma insatser för att säkerställa att man inte får köra hur långt som helst för att få tillgång till en säker och trygg förlossning, för att förhindra att regioner håller på med den typ av revirtänkande som vi kan se nu, där aktörer förbjuds att leverera mer vård och beta av vårdköerna, eller för att en läkare ska kunna öppna egen låda i den lilla orten i glesbygden. Det skulle frigöra kraften i svensk sjukvård.

Beslut ska inte fattas i Stockholm, utan i stället ska regionpolitikerna avskaffas och vårdproffs sättas in för att leda vården.

Anf. 76 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Fru talman! Jag tror, som sagt, inte på en enorm administrativ jätteförändring i efterverkan av pandemin – och inte heller senare.

I ljuset av förstatliganden till enmyndigheter, till exempel Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och Polismyndigheten, har vi sett vad det har inneburit för glesbygden i Norrbotten, Västernorrland och även på det småländska höglandet. Jag vill att det ska finnas en nära och bra service och välfärd i hela landet. Av den anledningen tror jag på starka och väl fungerande regioner, men man ska på nationell nivå se till att det är möjligt att välja vård, att det ska finnas öppna vårdval och ha fokus på den högspecialiserade vården – viktigt inte minst för forskningen. Men att göra en stor omorganisation nu är inte rätt väg.

Vi ska fokusera på medarbetarna, ge dem bättre villkor, korta vårdköer och se till att Sverige även i fortsättningen har världens bästa vård och omsorg.

Anf. 77 JOHAN PEHRSON (L) replik:

Fru talman! Jag tänkte prata med Annie Lööf om energi. Vi vet att en stor omställning är att vi behöver mer el. Elen är fantastisk för vår välfärd, och hela vår utveckling bygger på el. Behovet kommer att öka med nästan det dubbla från dagens 140 terawatt, eller vad det ligger på just nu. Jag såg att priset är rätt dyrt just nu, och det är väl för att vindkraftverken står stilla, helt enkelt.

Frågan om kärnkraften är lite känslig. Även om Centern har gjort en liten resa tror jag att framåt i tiden är vätgas bra. Det ska kanske inte vara blått eller grått utan det ska vara den gröna vätgasen. Då är det bra om man kan komplettera vindkraft och solkraft med lite modern ny kärnkraft också i Sverige för att trycka på vätgasproduktionen, som ändå är bra för till exempel stål utan kol.

Anf. 78 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Fru talman! Centerpartiet står bakom energiöverenskommelsen, inte minst den som Alliansen slöt för snart tolv år sedan och som den här regeringen har bekräftat. Det innebär faktiskt att man får bygga kärnkraft i Sverige. Tankeförbudet är borta, och man får byta ut befintliga reaktorer. Man får till och med uppgradera effekten i dagens befintliga reaktorer. Problemet är att det inte finns några privata aktörer som ser den vägen, utan man väljer i stället att investera i det förnybara.

För ett antal månader sedan föreslog jag på våra kommundagar att Sverige borde höja målsättningen för ökad energiproduktion till 200 terawatt-timmar. Det är helt nödvändigt framåt i tiden. Vi behöver också se till att öka lagringskapaciteten och satsa på vätgasteknik för att just kunna lagra energi som produceras på sommaren för att användas på vinterns mörka dagar. Givetvis ska en storsatsning göras på att bygga ut elnäten. Vi vill att Svenska kraftnät ska få ett uttalat uppdrag att säkerställa just detta.

Anf. 79 JOHAN PEHRSON (L) replik:

Fru talman! Vi är överens om att det behövs stabil produktion, nät och kapacitet för att elektrifiera Sverige. Inte minst måste våra transporter bli fossilfria. Även laddningen av bilen, bussen eller lastbilen ska ske fossilfritt. Då är det hoppfullt med vätgasen.

Vi liberaler konstaterar att den enorma utbyggnaden av vindkraften har skett med omfattande statligt stöd. Vi kan se på alla möjliga energikommissioner historiskt hur otroligt mycket pengar som indirekt eller direkt subventionerat vindkraften.

Jag tror att det vore bra att satsa rejält. Annie Löf och jag ska snart budgetförhandla – snart blir det äktenskapsskillnad i januariavtalet – och då ska vi fokusera på de gröna investeringarna och att det finns rejält med gröna krediter så att vi kan utveckla och satsa på vätgas. Är du med?

Anf. 80 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Fru talman! Det Johan Pehrson säger låter lovande. Vi har faktiskt gemensamt fått igenom en nationell vätgasstrategi med tillhörande pengar. I förra årets budgetförhandling fick vi faktiskt örönmärkta pengar till att satsa på inte minst vätgas. Vi fyller gärna på den pengapåsen för att skapa långsiktighet.

Om Sverige ska vara konkurrenskraftigt, att det finns långsiktiga och stabila förutsättningar för investeringar, krävs breda energiöverenskommelser mellan många partier så att förhållandena inte förändras efter olika maktskiften. Det vill Centerpartiet garantera.

Av den anledningen är det viktigt med långsiktiga energiöverenskommelser med flera partier som håller kursen. Det är fråga om mångmiljardbelopp för det förnybara och för lagring av vätgas. Då måste förutsättningar finnas. Jag ser gärna breda anslag för långsiktiga investeringar framåt.

Anf. 81 NOOSHI DADGOSTAR (V):

Fru talman! Det går att läsa om hur planen för systemskiftet som marknadshyror innebär ser ut. Det finns yttranden till statliga utredningar, och det finns interna dokument hos Fastighetsägarna.

Det utredningsförslag som kom i förra veckan har Fastighetsägarna beställt av Centerpartiet. Först ska marknadshyror införas på nyproducerade

lägenheter. Det sätter sedan stor press på övriga hyresgäster och driver fram en debatt om hur olika hyrorna för likadana bostäder har blivit. Det kommer inte att hålla. Sedan kommer de att gå vidare till att införa marknadshyror för de tomställda lägenheterna, de lägenheter som människor flyttar från, och därefter kommer resten av marknadshyror.

Inget annat land, som jag känner till, har kunnat isolera marknadshyror till enbart nyproduktion eller lyckats genomföra detta utan att börja bygga stora, statliga fattigbostäder. Unga barnfamiljer, pensionärer och unga vuxna drivs ut ur sina hem med detta förslag. Då måste staten bygga fattigbostäder på samma sätt som vi gjorde i gamla Fattigsverige. Detta kommer att kosta enorma summor pengar i bostadsbidrag, och segregationen kommer att öka.

Vore det inte bättre att skapa mer jämlika bostadsförhållanden i Sverige? Som Fastighetsägarna själva konstaterar är deras förebild Finland, som har gjort precis denna resa. I dag står hundratusentals personer i bostadskö, och de har redan nu inte råd att flytta till de nya bostäderna. Jag kan inte för mitt liv förstå hur det ska hjälpa att de blir ännu lite dyrare.

Vi har gett 3 miljoner hyresgäster ett löfte om att detta förslag aldrig ska se dagens ljus, och vi kommer att hålla det löftet – det kan jag lova denna församling.

(Applåder)

Anf. 82 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Fru talman! Nooshi Dadgostar var innan hon blev partiledare för Vänsterpartiet partiets bostadspolitiska talesperson. Hon om någon vet hur viktig bostadsfrågan är för människor och vilken oro missvisande argument och påståenden kan skapa. Mot denna bakgrund är frågan varför Nooshi Dadgostar och Vänsterpartiet uttrycker sig som man gör om förslaget om fri hyressättning i nyproduktion.

Vid upprepade tillfällen, även här i kammaren, senast vid vårt replikskifte, har Dadgostar och Vänsterpartiet farit med direkta osanningar. Ett vanligt och återkommande påstående är att 3 miljoner hyresgäster skulle få högre hyra trots att utredningen är tydlig med detta: Det finns inte någon som i dag bor i hyresrätt som får sin hyra höjd när det här förslaget blir verklighet. Inte någon. Ingen. Noll.

Varför ljuger Vänsterpartiet? Har Vänsterpartiet hittat på den här siffran om 3 miljoner på sitt eget kansli? Har argumenten tagit slut, eller är Vänsterpartiet bara inte intresserat av att ha en seriös debatt i frågan?

Anf. 83 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Fru talman! Jag har jobbat med den här frågan i åratals. Det är därför jag vet att det är så här systemskiften går till.

Man börjar med nyproduktionen, precis som jag föredrog i mitt anförande. Sedan går det inte att upprätthålla dessa två system.

Här ska ni redan avskaffa förhandlingssystemet. Det verkar självklart för Annie Lööf att de kommande hyresgästerna ska tycka att det är okej. Vilka ska de då vara? Vad är det för slags varor som ska ha en klump i magen och tycka att det är okej med så höga hyror?

Till slut blir hela systemet omöjligt att hålla ihop. Det kommer att bli precis som i Finland, som är Liberalernas och Centerpartiets favoritexempel.

Det är svårt att stoppa den fors som rinner in och ser till att det blir marknadshyror i hela detta bestånd. Jag känner inte till något land – det kanske Annie Lööf gör – som har kunnat isolera det här fenomenet till enbart nyproduktionen. Det är precis så här systemskiften går till. Man börjar med nyproduktionen, men sedan rinner det alltid över till de övriga hyresgästerna.

Jag tycker att vi ska ha två parter på bostadsmarknaden som förhandlar med varandra.

Anf. 84 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Fru talman! Då fick vi i alla fall svar på en av mina frågor. Vänsterpartiet är uppenbart inte intresserat av en seriös bostadsdebatt.

Ingen som i dag bor i en hyresrätt kommer att få sin hyra höjd genom det förslag som utredningen nu har presenterat. Ingen. Vänsterpartiet saknar belägg för sin skräckpropaganda och sprider oro.

Centerpartiet vill se fler hyresrätter byggas över hela Sverige. Vi vill att hyresgästerna ska ha rätt att känna både trygghet och delaktighet i sin egen boendesituation. Det är därför tydligt för oss att de bostadspolitiska reformer som finns i januariavtalet – och de är många – verkligen behövs, för det är så vi kommer framåt. Det är så vi ser till att fler kan flytta hemifrån och anpassa boendet efter hur livet utvecklas.

Vi är beredda att ta en seriös debatt och försvara dessa reformer. Men Vänsterpartiet verkar mer intresserat av att höja tonläget och begrava frågan under hittepåargument och grundlösa påståenden.

På vilket sätt tror Dadgostar att egna tolkningar och påhittade siffror minskar oron och skapar fler bostäder? Och när ska Dadgostar sluta ljuga?

Anf. 85 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Fru talman! Det är hårda ord från en person som precis är på väg att skapa en regeringskris bara för att få genomdriva detta lilla förslag. Om det är så litet och inte påverkar någon, varför är det då så viktigt för Annie Lööf att gå fram med det och skapa en regeringskris?

Jag har sökt Annie Lööf för att försöka tala med henne, samtala, prata om hur vi löser frågan. Men Annie Lööf tackar nej. Vad är det då vi ska samtala om, om Annie Lööf aldrig vill tala med mig om hur vi löser den här frågan?

Det är inte Vänsterpartiet som har sagt att det här kommer att innebära marknadshyror. Det är Hyresgästföreningen. Det är alla de som kan någonting och har funnits i de här utredningarna som förstår att det här är första steget mot ett systemskifte. Precis det här har alltid varit första steget.

Låt oss då sätta oss ned och tala om mina argument och Annie Lööfs argument. Jag sträcker ut en hand till Annie Lööf för att förhindra en regeringskris för ett förslag som tydligen inte betyder så mycket för Annie Lööf eftersom det knappt kommer att påverka någonting över huvud taget. Då kan vi vara överens. Då lägger vi ned förslaget och undviker en regeringskris.

Anf. 86 EBBA BUSCH (KD) replik:

Fru talman! Vänsterpartiet har sagt sig vilja bilda regering med Socialdemokraterna, och Vänsterpartiet och Socialdemokraterna har den senaste tiden funnit varandra i en skattehöjningsagenda. Socialdemokraterna

har gått radikalt vänsterut, kanske för att kompensera för tidigare mandatperioder.

En uppmärksammas punkt på denna nya skattehöjaragenda har varit att beskatta småsparare och pensionssparare genom att sätta ett tak för hur mycket man får spara på ett ISK-konto.

Tidigare har Vänsterpartiet drivit på för höjd skatt på alla ISK-konton. Partierna till vänster gillar att i sin retorik trumma fram att man ska beskatta de rika, the one percent. De räknar antalet nya miljardärer och ojar sig. Men i deras konkreta reformförslag är definitionen av vem som är rik väldigt vid. S arbetsgrupp uttryckte att det kunde räcka med att ha 150 000 kronor på sitt sparkonto.

Min fråga är därför var Dadgostars gräns går. När hör man till de rika som ska klämmas åt? När man har sparat 100 000? 300 000? Vem är rik i Dadgostars värld?

Anf. 87 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Fru talman! Vi kommer inte att höja några skatter för småsparare. Där emot tycker vi att om man äger väldigt mycket kapital ska man bidra mer till välfärden.

Vi har precis genomlidit en pandemi, där över 14 000 människor har avlidit därför att äldreomsorgen är så underbemannad, därför att de som jobbar där har timanställningar och därför att det saknas resurser att ha bra scheman, kontinuitet för personalen och löner som gör att de kan vara kvar i detta jobb och jobba länge i äldreomsorgen och få den kunskap som behövs för att arbeta med dementa och svårt sjuka äldre personer.

Vi behöver stärka vår välfärd. Jag tycker att unga människor som inte klarar skolan behöver få den hjälpen.

Varför vill Ebba Busch dra ned ännu mer på svensk välfärd? Det är den jag är stolt över. Jag kommer alltid att försvara svensk välfärd. Jag är bekymrad över att Ebba Busch inte gör detsamma.

Anf. 88 EBBA BUSCH (KD) replik:

Fru talman! Kristdemokraterna är ju det parti som prioriterar välfärden mest i sitt alternativ till statsbudget.

Det är i så fall ett nytt besked om Vänsterpartiet inte längre vill höja skatten för alla ISK-sparare, som tidigare har varit linjen. Men ni fortsätter hålla linjen om de allra rikaste.

I sin budget föreslår Vänsterpartiet bland annat höjd inkomstskatt för tjänstemän i privat sektor som har medellön och höjd inkomstskatt för grupper som barnmorskor, operationssjusköterskor och personalvetare. Vad hjälper det dem att ni med ena handen ger högre lön om ni med andra handen beskattar dem hårdare?

Man höjer skatten för alla som använder rot och rut. Man höjer fastighetsskatten för det stora flertalet av dem som äger ett hus i storstadsområdet. Och för dem som vill skifta ett företag, ett hus, ett jordbruk eller ett större skogsinnehav till nästa generation vill Vänsterpartiet återinföra arvsskatten.

Då undrar jag: Är verkligen Sveriges barnmorskor en del av the one percent som ska beskattas hårdare? På vilket sätt är det bättre välfärd?

Anf. 89 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Fru talman! Både jag och min mamma och många andra i min familj och släkt har jobbat inom den offentligfinansierade välfärden.

Hela Ebba Buschs lön är finansierad av skattebetalarna.

Även barnmorskorna och sjuksköterskorna och alla andra som jobbar i det offentliga har en hundraprocentig finansiering av skattemedel till sin lön, så om vi tar in mer skatt får de en fördel. Det är en självklarhet.

Sverige har blivit ett land med enorma ekonomiska klyftor därför att de som ärver mycket pengar av föräldrar som var väldigt rika själva blir väldigt rika.

Detta sociala arv, detta klassamhälle, ska vi inte ha i Sverige. Jag kommer att bekämpa det i min roll som Vänsterpartiets ledare. Jag kommer att se till att vi har ett jämlikt Sverige där varje ung människa kan känna framtidshopp och varje äldre kan känna trygghet i svensk äldreomsorg. Så är det inte i dag. Det kommer vi att förändra.

Anf. 90 JOHAN PEHRSON (L) replik:

Fru talman! Liberalerna och Vänsterpartiet delar nog passionen för en väl fungerande välfärdssektor och vikten av att vi har resurser långsiktigt. Men när vi liberaler närmar oss det här har vi en enorm passion för höga skatteintäkter. Det är något helt annat än höga skattesatser.

Det kan faktiskt vara så att om man har 100 procent i skatt leder det till noll kronor i intäkter. Att ägna sig åt att driva företag, spara, arbeta och satsa på risker kanske inte blir så intressant om det är väldigt höga skatter.

Det är min fråga: Föredrar Nooshi Dadgostar 0 procent i skatt eller 100 procent i skatt? Båda alternativen är ju dåliga. Och varför är ni så fokuserade på höga skatteinsatser i stället för höga skatteintäkter? Det är ju intäkterna som betalar din och min lön, Nooshi Dadgostar, och dessutom alla människors som gör nytta och står för välfärden?

Anf. 91 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Fru talman! Det är självklart att det är skatteintäkterna som är det viktiga. Det är solklart så. Det skulle vara intressant att veta vilket land Johan Pehrson ser framför sig där man har väldigt låga skattesatser men väldigt höga skatteintäkter – är det Malta eller Bulgarien? Vilka är dessa framgångsrika länder som inte har någon skatt alls?

För mig är det centralt att man i Sverige ska kunna lita på skolan oavsett vilken skola man skickar sina barn till. Som äldre ska man känna tryggheten att det på ett äldreboende finns fast anställd personal som tar hand om en. Det var det Sverige jag växte upp i, och jag tycker att det är en sorg att jag inte ser detta Sverige i dag.

För oss kommer det aldrig att vara så viktigt att höja skatten. Att stärka svensk välfärd är det viktiga. Jag hoppas att Johan Pehrson instämmer i att den svenska välfärden alltid ska prioriteras och försvaras.

Anf. 92 JOHAN PEHRSON (L) replik:

Fru talman! Jag delar helt den inriktningen. Jag kan säga att inte är Kuba, Venezuela eller Nordkorea som är mina förebilder på något sätt, och det är inte Nooshi Dadgostars förebilder heller, vill jag understryka. Men vi vet att länder som har starkt näringsliv och drivs av utbildning och forskning lockar till sig kapital, välutbildade människor och innovativa företag.

Det är på det sättet man skapar tillväxt. Det är så man får höga skatteintäkter. Då krävs det kanske också att man inte har de högsta skattesatserna. Det är inte den vägen vi ska gå.

På de ställen i Sverige där det verkligen råder ett utsatt läge i skolan och inom omsorgen är det ofta kommuner som sliter, inte sällan i norra delen av landet, med enormt höga kommunala skattesatser. De höga skattesatserna gör att människor inte har råd att flytta dit, men de kanske är lägre i Örebro eller Solna. Ser inte Nooshi Dadgostar risken för att höga skatter driver bort människor och investeringar?

Anf. 93 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Fru talman! Jag instämmer helt i det som Johan Pehrson säger. Anledningen till att kommuner tvingas höja skatten på det sättet är ju att Johan Pehrsons parti har sänkt den statliga värnskatten. Det är ju här de skattesänkningarna faller ut, i Stockholms innerstad, och sedan måste kommunerna höja sina kommunalskatter. Det är förstås helt fel.

Jag är helt emot att glesbygdskommunerna nu måste höja skatterna. Vi tycker att värnskatten skulle ha varit kvar. Kapitalskatterna behöver höjas för de absolut rikaste i Stockholms innerstad men absolut inte för folk ute i landet.

Det centrala är det som Johan Pehrson också säger: För att få företag och näringsliv att blomstra behöver vi göra stora och delvis kostsamma statliga investeringar i elnät, ny elproduktion, vägar och räls för att det fossilfria stålet ska komma någon vart. Det ska ju också exporteras, och bilarna ska exporteras. Människor behöver komma fram och det behövs utbildning för att industrin ska blomstra. Det kostar pengar.

Anf. 94 EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Vi står som nation inför mycket svåra problem. Jag tror faktiskt inte att någon förväntar sig att politiken i mötet med alla dessa problem ska leverera perfekt – att man alltid ska ha precis det rätta förslaget som når exakt rätt effekt. Men det människor väntar sig och har rätt att vänta sig är att ledarskapet i landet möter problemen, väljer att agera och genom sina beslut också visar att man ser problemen.

Detta är också min främsta kritik mot januaripartierna. Ledarskapet är slut. Man orkar inte genomföra de reformer som krävs, för man är låst av gamla skrivningar och interna konflikter. Politiken styrs då mer av egna prestigestrider än av vad som händer ute i verkligheten, vad svenska folket verkligen behöver.

Det finns hopp. Den borgerliga oppositionen har en alltmer samkörd agenda, och vi kristdemokrater kommer att driva på för avgörande reformer som kan bidra till att vända utvecklingen.

Det handlar om århundradets vårdreform, som skulle avskaffa regionerna, korta vårdköerna och ge mer likvärdig vård i hela landet, och om en äldreboendemiljard, så att vi kan bygga bort äldreboendebristen genom att premiera dem som prioriterar de äldre. Det handlar om inträdesjobb, så att man kan lära sig jobbet på jobbet, och om höjt jobbskatteavdrag. Det handlar om införandet av Adrianalagarna, som sätter hårt mot hårt i kampen mot gängen. Det handlar om en trygg energiförsörjning, där kärnkraften är en naturlig del, och om infrastruktuursatsningar i hela landet, som möjliggörs genom att vi stoppar gökungen höghastighetståg.

Detta skulle bara vara de första stegen, och jag lovar att om vi inte når målen kommer vi att fortsätta agera tills vi gör det, inte bli liknöjda. Du ska kunna lita på Sverige.

(Applåder)

Anf. 95 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Fru talman! Det är välkommet att Kristdemokraterna också engagerar sig i svensk sjukvård. Att stärka sjukvården är en mycket viktig uppgift för oss, inte minst att korta köerna. Kristdemokraterna talar ofta om att förstatliga den svenska sjukvården.

Det som dock gör mig lite förvånad är just den höga tonen i debatten från Kristdemokraterna. Om man ser sig omkring i landet kan man se att nästan 75 procent av dem som väntar längre än gränserna i vårdgarantin – det som Ebba Busch brukar betrakta som olagligt länge – finns i en region där kristdemokraterna är med och styr. Då blir frågan: Är det för att slippa ta detta ansvar som Ebba Busch och Kristdemokraterna talar så mycket om att förstatliga sjukvården?

Anf. 96 EBBA BUSCH (KD) replik:

Fru talman! Nej. Här går en tydlig skiljelinje. Det är egentligen ett praktexempel på olika typer av politiskt ledarskap: ett politiskt ledarskap som vill värna systemet oavsett om det är röda eller blå styren i regionerna, och ett politiskt ledarskap som vill sätta människan i centrum, framför systemet. Det är skillnad på socialdemokratisk välfärds politik och kristdemokratisk välfärds politik.

Vi behöver göra den hemläxa som Nederländerna, Belgien, Frankrike, Storbritannien, Danmark och Norge har gjort och se att små självstyrande regioner inte kan hantera högspecialiserad sjukvård på ett sätt som gagnar patienterna och personalen på bästa möjliga sätt. De kommer i kläm i dagens Sverige och dagens system. Jag vill inte försvara det. Statsminister Löfven får gärna fortsätta att göra det. Väljarna kommer att stå för domen.

Anf. 97 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Fru talman! Det är bara det att här och nu får kommuner och regioner rejäla stöd. Kommunerna får över 40 miljarder från nationellt håll för att klara av att stärka välfärden. Kommunerna får från och med i år dessutom 4 miljarder årligen bara till äldreomsorgen. Detta ger kommunerna bättre förutsättningar att leverera en stark äldreomsorg och trygghet för de anställda.

Vi har sett många fina exempel på hur det går till – Arvika, Kalmar, Uddevalla och Luleå. Här blir det fler undersköterskor, bättre grundbemanning, heltid blir norm och delade turer avskaffas. Kort sagt: De äldre får det bättre.

Dessa kommuner har en sak gemensamt: Kristdemokraterna är inte med och styr där. Det är de däremot i Huddinge, Danderyd och Värmdö. Det är kommuner som helt avstår från att satsa på äldreomsorgen. Ebba Busch borde ta ansvar för sitt eget partis politik här och nu i stället för att bara prata om systemet.

Anf. 98 EBBA BUSCH (KD) replik:

Fru talman! Jag kommer tillbaka till det faktum att det är olika typer av politiskt ledarskap. Det här är som att lyssna till en blek kopia av Göran Perssons recept att bara ösa mer pengar på svensk äldreomsorg och svensk sjukvård och tro att det ska lösa problemen.

I stället har vi under Löfvens ledarskap sett att vårdköerna fördubblades före pandemin. Nu står man med samma recept som gav fördubblade vårdköer, som inte hade en plan för att lösa äldreboendebristen, och tror att det ska ge ett annat resultat. Det som är själva definitionen av dårskap är att göra samma sak gång på gång och förvänta sig ett annat resultat. Att göra samma misstag som Göran Persson gjorde för svensk välfärd i början på 2000-talet och tro att det ska ge bättre äldreomsorg och bättre sjukvård är dårskap.

Vi står för en annan väg framåt som sätter människan i centrum framför systemet, oavsett politiskt styre lokalt.

Anf. 99 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Fru talman! Kristdemokraterna och Ebba Busch säger sig vara stolta över att de har öppnat upp för samarbete med Sverigedemokraterna och därmed fört in Sverigedemokraterna i värmen.

Alldeles nyss, i ett replikskifte med mig, hörde vi Jimmie Åkesson själv vara väldigt tydlig med att Sverigedemokraterna kommer att kräva ett stort inflytande på migrationsområdet i ett framtida samarbete och att det är självklart att man har inflytande i kraft av sin storlek. Då handlade det om nollvision för asylsökande, att skicka ut människor som redan har uppehållstillstånd, att kraftigt begränsa anhöriginvandring och att försvåra för familjer att återförenas i Sverige. Det här ligger ju egentligen ganska långt ifrån Kristdemokraternas syn på migrationsområdet.

När vi nu har hört de här kraven från Jimmie Åkesson i dagens debatt undrar jag om Ebba Busch kan lova att Kristdemokraterna inte kommer att acceptera en nollvision för asylsökande, asylstopp, nettominus för invandring och slopade möjligheter till familjeåterförening i utbyte mot att få stöd för en framtida budget.

Anf. 100 EBBA BUSCH (KD) replik:

Fru talman! Det vore, skulle jag säga, ett välkommet skifte i svensk politik om vi såg ett plötsligt genomslag för politiken i relation till storlek kontra den ordning som vi har i svensk politik i dag, där Miljöpartiet är det parti som är avgörande för vilken riktning svensk politik tar kring migrationen, integrationen, klimatpolitiken, delar av sjukvården och energiförsörjningen och därmed förutsättningarna för hela den svenska industrin.

Vi vill bilda en regering tillsammans med Moderaterna, och det är vi som kommer att utgöra kärnan. Sedan träffar vi gärna uppgörelser, bland annat om migration, med alla partier i Sveriges riksdag, men vi delar ambitionen med Sverigedemokraterna att kraftigt strama åt den. Vi har olika, konkreta policyförslag, men det kommer att bli en kraftigt minskad migration till Sverige med en KD-M-regering som förhandlar med Sverigedemokraterna.

Anf. 101 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Fru talman! Jag tolkade Buschs svar som att det vore välkommet om man får inflytande över en regerings politik i kraft av sin storlek.

Vi har nu hört av Sverigedemokraterna och Jimmie Åkesson här i dag att de kommer att prioritera inflytande över migrationspolitiken och att de just kräver inflytande i förhållande till sin storlek. Jimmie Åkesson sa att det är självklart.

Det betyder att de kommer att ställa krav på saker som asylstopp, netto-minus för invandring, att skicka hem människor som har uppehållstillstånd och långtgående inskränkningar i möjligheten till anhöriginvandring och familjeåterförening.

Kan Ebba Busch och Kristdemokraterna här och nu lova att de inte tänker kompromissa bort flyktingars rätt att återförenas med sina barn eller att människor som bor och lever i Sverige inte ska tvingas hem igen för att de, som Sverigedemokraterna själva säger, ”saknar tillhörighet till det svenska samhället”?

Anf. 102 EBBA BUSCH (KD) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att understryka att de som har släppt in Sverigedemokraterna i värmen är väljarna. Det är väljarna som röstar; det är väljarna som avgör hur proportionerna ser ut här i kammaren. Sedan kan man vara olika skicklig på att förhandla, vilket båda våra partier har visat i flera olika sakfrågor. Och nej, Sverigedemokraterna kommer inte att få igenom alla sina konkreta förslag. Men vi förenas i ambitionen att vi ska få en kraftigt minskad migration till Sverige.

Vi kommer inte att lämna värmandet av att man ska kunna söka asyl på ett rättssäkert sätt. Vi kommer inte att lämna principen om att små barn ska kunna återförenas med sina föräldrar. Vi kommer inte att lämna principen att den människa som är i nöd och söker skydd också ska ges möjlighet att få det. Men vi kommer inte att försvara det här systemet, som många gånger utvisar människor som har försökt göra rätt för sig och låter människor som inte har rätt att vara i landet vara här och bete sig illa. Det blir det ändring på.

Anf. 103 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Fru talman! Om förslaget om marknadshyror drivs igenom kommer unga, gamla, barnfamiljer och singlar att tvingas leva i ovisshet om nästkommande års hyra och om den kommer att öka väldigt kraftigt.

Ebba Buschs företrädare, Göran Hägglund, sa att gamla ska kunna bo kvar tills de själva väljer att flytta, inte tvingas bort från sin hembygd på grund av orimliga skatteregler. Han talade då om Stina, 72, vars fiskarstuga skulle upptaxeras om grannarna hade sålt dyrt.

Varför, fru talman, är det så att om Stina hade bott i en hyresrätt hade det varit okej att hon drevs från hus och hem?

Anf. 104 EBBA BUSCH (KD) replik:

Fru talman! Vi skulle egentligen kunna leja ut hela den här debatten till Annie Lööfs tidigare replikskifte som förtjänstfullt redogjorde för just detta.

Det här är en lite fascinerande debatt. Från såväl vänsterpolitiker som också vissa liberaler, får man ändå säga, låter det just nu som att Sverige har omvandlats till något slags Ayn Rand-roman, och så är det ju inte riktigt.

I själva verket handlar det som sagt om relativt begränsade justeringar av ett system som väl ingen påstår fungerar bra i dagsläget. Menar Vänsterpartiet att det är ett välfungerande system som vi har i dag, där så många människor inte har möjlighet att köpa sin egen bostad för att det är svårt att skrapa ihop till en kontantinsats, om de inte har rika föräldrar? Dessutom vill Vänsterpartiet att de ska beskattas hårdare i ena änden. Därtill är det redan nu svårt att få tag i hyresrätter, då det byggs för lite därför att det är dyrt att bygga.

I realiteten blir skillnaden väldigt liten med den förändring som kommer att ske.

Anf. 105 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Fru talman! Ebba Busch sa många ord, men hon svarade inte på min konkreta fråga: Varför skulle det vara okej att Stina, 72, drivs från hus och hem därför att Ebba Busch tycker att marknadshyror är bra? Det är ju precis samma sak för hyresgästerna. Beroende på områdets karaktär och om bostadsbristen ökar kan hyrorna gå upp väldigt kraftigt. Det är vad som sägs i utredningen. Och utredningen påstår inte att det kommer att bli en massa nya hyresrätter utan endast mycket höga hyror. Det är den enda effekten av detta förslag.

Varför är det så stor skillnad mellan dem som äger sin villa och dem som hyr? Ska inte båda dessa grupper känna sig trygga i sitt boende? Varför ska hyresgästerna alltid känna oro över att bostadsbristen kan öka nästa år och att de då kommer att få höjd hyra?

Priserna för att bygga kommer ju att öka om man höjer hyrorna. Det är det som är kopplingen. Det blir bara försämringar.

Anf. 106 EBBA BUSCH (KD) replik:

Fru talman! Nu är det inte riktigt så förslaget ser ut. Vi har redan i dag presumtionshyror. Hyrorna för hyresrätter i dag är väldigt höga och ligger ofta i paritet med det marknadsmässiga värdet, och det är dyrt att bygga nytt i Sverige, oavsett om det är bostadsrätter eller hyresrätter.

Svaret på den konkreta frågan om det är okej att äldre drivs från sina hus och hem, oavsett om det är hyresrätt eller bostadsrätt, är nej.

Lösningen handlar varken om friare hyressättning i nyproduktion eller om att höja skatter på sparande. Det handlar om att få en fungerande bostadsmarknad som helhet och att underlätta mer småhusbyggande. Det skulle göra stor skillnad.

Anf. 107 JOHAN PEHRSON (L) replik:

Fru talman! Jag tänkte prata om brottsbekämpning. Jag tog nyss med ett annat parti upp vikten av att vi samarbetar över gränserna, och det är otroligt skönt för oss liberaler att veta att Kristdemokraterna är varma anhängare av EU-samarbetet. Det har ju visat sig vara effektivt.

Europol arbetar dagligen med annan polis runt om i världen. Det är inte helt problemfritt på grund av säkerhetsfrågor och omfattande sekretess. Men vid tillslaget i går fungerade det bra, och det gjordes fantastiska insatser av poliser över hela världen.

Polissamarbetet inom EU behöver dock fördjupas. Liberalerna ser gärna att samarbetet med Europol och Eppo fördjupas och att man går vidare med samarbetet mot terrorism och grov brottslighet.

Har vi Kristdemokraterna med oss i detta gemensamma arbete framåt för minskad brottslighet och ökad trygghet?

Anf. 108 EBBA BUSCH (KD) replik:

Fru talman! Om vi unnar oss ett rakt svar på frågan är svaret ja.

Som jag har haft förmånen att upplysa tidigare liberala företrädare, framför allt Jan Björklund, om många gånger var det faktiskt tre kristdemokrater som lade grunden till dagens europeiska union. En viktig del var att säkra fred genom friare handel men också att samarbeta i gränsöverskridande frågor.

Den grova brottslighet vi ser lamslå så många delar av länderna inom Europeiska unionen är en sådan gränsöverskridande fråga där vi vill se ett fördjupat samarbete på EU-nivå. Samtidigt vill vi hålla EU borta från frågor om till exempel svensk välfärd och arbetsrätt. Här ser vi dock gärna ett fördjupat samarbete – och gärna ett fördjupat samarbete med Liberalerna.

Anf. 109 JOHAN PEHRSON (L) replik:

Fru talman! Jag blir alldeles rörd. Det är fantastiskt skönt att höra detta.

Idén med EU-samarbetet är ju att tillsammans är vi starka. Ensam är man just bara ensam.

När EU-projektet drogs igång av tre framsynta kristdemokrater var tanken att samarbetet skulle fördjupas alltmer. Ibland möter vi kritik om att det går för långt på vissa områden. Med sociala pelaren blev det ett himla liv för att rumäner ska ha betalt och att romer inte ska misshandlas i Bulgarien och Rumänien.

På polisområdet är samarbetet viktigt, för öppna gränser kan bara finnas om vi också har en gemensam brottsbekämpning. Oavsett om gäng och ligor utför grova brott eller andra brott, såsom inbrott och stölder, måste samarbetet fördjupas. Jag ser fram emot detta, för här har såväl justitieutskottet som en ny regering en hel del att göra.

Anf. 110 EBBA BUSCH (KD) replik:

Fru talman! Låt oss fortsätta med folkbildningen. Adenauer, De Gasperi och Schuman hette de tre herrar som lade grunden.

Apropå sociala pelaren: Det är när vi hamnar för långt i dessa diskussioner som stödet för en europeisk union som kan hålla för framtiden och kommande generationer riskerar att minska, för det är frågor som länderna sköter bättre själva eller som ligger inom ramen för internationella konventioner.

Men när det gäller brottsbekämpning och när vi får ta del av en sådan presskonferens som var i veckan tror jag att stödet för Europeiska unionen och internationellt samarbete ökar. Då ser man att samarbete mot gängen kan göra skillnad.

Jag säger så här: Kan ni inte bli färdiga med separationen någon gång?
Jag håller nämligen med dig om att tillsammans är vi starka.
(Applåder)

Prot. 2020/21:137
9 juni

Partiledardebatt

Anf. 111 PER BOLUND (MP) replik:

Fru talman! Det är spännande att höra att Kristdemokraterna verkar vilja göra Miljöpartiet till huvudmotståndare. Det är sorgligt att Kristdemokraternas kamp mot miljöpolitiken och att vårda skapelsen tycks fortsätta.

Ett exempel: Oändliga stålskogar kallar Ebba Busch det som den nya, gröna industrin ser som själva förutsättningen för att göra investeringar som ger jobb och framtidstro långt borta från både riksdagen och Uppsala. Utan investeringar i vindkraft kommer svensk industri att behöva dra i nödbromsen, och konsekvenserna blir arbetslöshet och utarmad landsbygd.

Kristdemokraterna har blivit Sveriges svar på Don Quijote, ni vet romanfiguren som slåss mot väderkvarnar i tron att de är jättar. Don Quijote är som tur är bara en saga, och det förstår det näringsliv som vill se mer förnybar energi.

Kan vi hoppas på att Kristdemokraternas motstånd mot vindkraften också blir en saga?

Anf. 112 EBBA BUSCH (KD) replik:

Fru talman! Jag tycker att Miljöpartiet ska se mitt tidigare inlägg om Miljöpartiets inflytande som beröm. Jag är visserligen inte nöjd med att Miljöpartiet har så stort inflytande och, i mitt tycke, agerar som en stor bromskloss i flera för Sverige avgörande frågor, men det var faktiskt beröm.

Vi tänkte dock ändra på detta, inte minst för just energiförsörjningens skull och för att vi ska få till en grön omställning.

Jag älskar vindkraft, vågkraft, vattenkraft, solkraft och kärnkraft. För mig är det viktiga inte tekniken utan att det är leveranssäkert, levererar mycket och är utsläppsfritt. Jag menar att det finns en övertro på vindkraften i Miljöpartiet som innebär att vi kommer att ersätta vacker, grön barrskog med skogar av stål, och det är inte rimligt. Vi måste ha balans: mer kärnkraft och lite vindkraft.

Anf. 113 PER BOLUND (MP) replik:

Fru talman! Det var i alla fall tydligt.

Låt mig påpeka att ingen här inne hävdar att vindkraft ska byggas överallt. Tvärtom finns det gott om platser där det inte är lämpligt, och det är också den politiken vi för.

Grundfrågan är om Kristdemokraternas motstånd leder till att man stoppar svenska industriinvesteringar för klimatet. Om vi vill att industrin ska våga investera i svenska jobb behöver industrin också tydliga besked om de satsningar som kommer att behövas. Än så länge har 100 miljarder investerats i svensk vindkraft, och industrin vill investera ännu mer.

Om Ebba Busch verkligen brydde sig om dem som bor där vindkraften byggs ut hade hon kunnat ställa sig bakom Miljöpartiets förslag om att låta en del av vinsten återgå till bygden. Det skulle göra att varje gång bladen snurrar kan kommunen börja planera för mer personal i förskolan och

bättre mat på äldreboendet. Det skulle ge framtidstro långt borta från de talarstolar Ebba Busch och jag står i.

Är detta något Ebba Busch och Kristdemokraterna kan tänka sig att stödja?

Anf. 114 EBBA BUSCH (KD) replik:

Fru talman! För att svara på den konkreta frågan: Ja, det kan vi väl tänka oss att titta på, men vi tror inte att det är avgörande.

Låt mig vända mig till dem som lyssnar på debatten och ställa frågan: Har ni någonsin stått under ett stort vindkraftverk, under de fantastiska rotorblad som Bolund nämnde? Det låter nämligen något enormt när det väl blåser, och det vill man ju gärna med vindkraft. Men på många ställen låter det så illa att det skadar djur och natur och driver bort företag och gårdsägare.

Därför måste man bygga med måtta, och då kan inte ett primärt ben i svensk energiförsörjning vara vindkraft. Det måste ses som ett komplement.

Det svensk industri behöver veta är att vi kommer att ge dem utsläppsfri, leveranssäker el i mängder och att vi inte snor all el från Norrland, som just nu är strategin.

(Applåder)

Anf. 115 JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Den svenska skolan kan som sagt vara svaret på nästan alla våra utmaningar. Det handlar om jämlikhet, frihet, hälsa, utanförskap, trygghet och välbefinnande. Mycket har gjorts, men det finns mer att göra.

Jag vet inte hur det ser ut i år, även om jag ska på en nias avslutning senare i dag, men förra året gick 115 000 elever ut grundskolan. De flesta men långt från alla gick vidare till gymnasieskolan. Förra året lämnade 15 000 elever grundskolan utan gymnasiebehörighet. Dessa unga människor saknar en viktig förutsättning för att kunna forma sina egna liv och sin egen framtid.

För att fler ska lyckas i skolan behövs en fortsatt fokuserad reformagenda som kan bereda väg för en likvärdig kunskapsskola.

Pandemins följdverkningar för skolan har både blottat och fördjupat de brister som fanns tidigare. Hemmasittare behöver få mer stöd för att kunna komma tillbaka till skolan. Oroliga och utagerande elever behöver möta lärare som vågar vara vuxna som med varm hand leder dem framåt.

Vi behöver också fortsätta att stärka elevhälsan för de unga. Inför den nya skollagen drev Liberalerna på för att uppprioritera elevhälsan och för att alla skolor, såväl offentliga som fria, ska se till att man har en fungerande elevhälsa. Detta har blivit bättre.

Vi vill att man ska koppla in socialtjänsten i skolans elevvårdsteam, för skolan är kanske viktigast för de barn som har det tuffast. Vi vill att vetgiriga elever ska kunna köra om och inte bara ställa sig på bromsen när de har nått sina kunskapsmål. Fler elever som behöver mer tid ska kunna få gå i lovskola denna sommar men också kommande somrar.

När vi står bakom våra lärare, fru talman, står vi också bakom Sveriges elever och möjligheternas Sverige.

Anf. 116 PER BOLUND (MP):

Fru talman! Nu börjar vi närma oss slutet på denna debatt. Jag har suttit och fört protokoll över hur många gånger Ulf Kristersson, Ebba Busch och Jimmie Åkesson kom med konkreta förslag här ifrån talarstolen på hur man ska minska utsläppen och värna miljön, nu när de hade chansen. Resultatet är ganska magert: Jag fick tyvärr inte ned någon enda kråka på mitt papper. Det här verkar vara en blind fläck, en icke-fråga, för de konservativa partierna.

Politik är att prioritera. Det vet alla som har sysslat med det mer än i några dagar. Vi prioriterar mellan olika intressen. Vi väljer väg i politiken. I valet om lite drygt ett år kommer valet att stå mellan olika syn på våra medmänniskor. Det kommer också att stå mellan väldigt olika prioriteringar.

Denna debatt har blivit ännu ett bevis på hur det nya konservativa blocket i svensk politik tänker prioritera om det i värsta fall skulle bli så att de bildar regering ihop. Detta tycker jag är bra eftersom det gör det tydligt för väljarna vad som i så fall väntar.

Men jag tror att de konservativa partierna bedrar sig. Jag tror att de har blandat ihop vanligt folk med arga troll med Twitterkonton. Jag är övertygad om att det i Sverige finns en tyst majoritet för anständighet, som inte är rädda för solidaritet, som inte är rädda för verkliga åtgärder för miljön och klimatet och som vill att vi tillsammans ska satsa mer på att lämna fossilberoendet bakom oss.

Jag vill därför ge de konservativa partierna chansen att testa att samlas runt något annat än deras vanliga köttbulleluncher. Unga människor runt om i världen kräver nu ett globalt nedrustningsavtal för fossila bränslen. Våra barn och unga kräver av oss att vi ska stoppa nytt sökande efter och utvinning av de fossila bränslen som förgiftar deras framtid. Miljöpartiet har drivit denna fråga, och vi kommer nu att verka för ett stopp.

Jag vill fråga Ulf Kristersson, Ebba Busch och Jimmie Åkesson: Kan ni ställa er bakom ett sådant nedrustningsavtal, eller prioriterar ni annat än planetens framtid?

Partiledardebatten var härmed avslutad.

§ 2 Justering av protokoll

Protokollet för den 19 maj justerades.

§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2020/21:749

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:749 Elbilar på färja
av Thomas Morell (SD)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 18 juni 2021.

Prot. 2020/21:137
9 juni

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.
Stockholm den 7 juni 2021
Infrastrukturdepartementet
Tomas Eneroth (S)
Enligt uppdrag
Fredrik Ahlén
Expeditionschef

Interpellation 2020/21:782

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:782 Dubbelspår Härnösand–Sundsvall–Gävle
av Jörgen Berglund (M)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 18 juni 2021.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 7 juni 2021
Infrastrukturdepartementet
Tomas Eneroth (S)
Enligt uppdrag
Fredrik Ahlén
Expeditionschef

Interpellation 2020/21:786

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:786 Utredningen om Bromma flygplats
av Maria Stockhaus (M)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 18 juni 2021.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 7 juni 2021
Infrastrukturdepartementet
Tomas Eneroth (S)
Enligt uppdrag
Fredrik Ahlén
Expeditionschef

Interpellation 2020/21:790

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:790 Prioritering av dubbelspårig ostkustbana
av Viktor Wärnick (M)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 18 juni 2021.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 7 juni 2021
Infrastrukturdepartementet
Tomas Eneroth (S)
Enligt uppdrag
Fredrik Ahlén
Expeditionschef

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:792 Biogasbilars status som miljöbilar
av Jens Holm (V)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 18 juni 2021.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 7 juni 2021

Infrastrukturdepartementet

Tomas Eneroth (S)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

§ 4 Anmälan om faktapromemoria

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2020/21:FPM112 Uppdatering av industristrategin 2020: en starkare inre marknad för EU:s återhämtning *COM(2021) 350* till näringsutskottet

§ 5 Ärende för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

EU-dokument

COM(2021) 206 till trafikutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 2 september*.

§ 6 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Justitieutskottets betänkande

2020/21:JuU29 Terrorism

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande

2020/21:MJU21 Förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter

Arbetsmarknadsutskottets betänkanden

2020/21:AU11 En god arbetsmiljö för framtiden – regeringens arbetsmiljöstrategi 2021–2025 m.m.

2020/21:AU12 Riksrevisionens rapport om statens insatser mot exploatering av arbetskraft

*Kommittéberättelse –
kommittéernas
verksamhet under
2020, m.m.*

§ 7 Kommittéberättelse – kommittéernas verksamhet under 2020, m.m.

Konstitutionsutskottets betänkande 2020/21:KU26
Kommittéberättelse – kommittéernas verksamhet under 2020, m.m. (skr. 2020/21:103)
föredrogs.

Anf. 117 IDA KARKIAINEN (S):

Fru talman! Utredningsväsendet är en viktig del av det politiska systemet. Det hånas ibland i den politiska debatten att saker ska utredas innan de kan beslutas, som om det vore något dåligt.

Utredningsväsendet är precis tvärtom. Det ska bland annat säkra kvaliteten i beslut som är viktiga för samhällsutvecklingen. Utredningar kan föra in och dra nytta av forskning och därmed höja kvaliteten på regeringens beslutsunderlag och kunskapsnivån bland oss parlamentariker, om det är en parlamentarisk kommitté. Utredningsväsendet ska också belysa frågor mångsidigt och allsidigt. En utredning kan även bidra till långsiktig politisk enighet i svåra och kontroversiella frågor.

Jag har själv suttit med i ett antal olika utredningar och kan vittna om hur viktiga dessa processer är.

Fru talman! Enligt 9 kap. 9 § riksdagsordningen ska regeringen varje år i en skrivelse till riksdagen redovisa verksamheten inom de kommittéer som har tillsatts på grund av regeringens beslut. Kommittéberättelsen innehåller uppgifter om kommittéernas sammansättning, en redogörelse för kommittéernas arbete under den tid som berättelsen avser samt uppgifter om kostnaderna för kommittéarbetet och fördelningen mellan män och kvinnor i kommittéerna. Skrivelsen hanteras av oss som sitter i konstitutionsutskottet, och betänkandet går under namnet *Kommittéberättelse – kommittéernas verksamhet under 2020, m.m.*

Vi i konstitutionsutskottet är i princip eniga i betänkandet, med undantag för en reservation från Sverigedemokraterna, som bland annat inte önskar en redogörelse över könsfördelningen inom kommittéerna.

Fru talman! Jag vill upplysa dem som följer debatten om att utskottet, i samband med behandlingen av kommittéberättelsen, under flera år har följt könsfördelningen i kommittéerna. En måttstock för om det råder underrepresentation är om mindre än 40 procent av ett kön är representerat, vilket även framgår i förarbetena till diskrimineringslagen. Konstitutionsutskottet har använt denna måttstock vid tidigare granskningar av regeringens utnämningssmakt och jämställdhet bland utnämnda myndighetschefer och chefer vid utlandsmyndigheterna.

Fru talman! Statistik i sig löser inte problemet med underrepresentation, men det hjälper oss att belysa var problemen ligger och titta på var det finns ojämsställd fördelning och om det finns möjlighet att göra förändringar där. I tabellen i betänkandet framgår det att kvinnor i gruppen

ordförande tidigare har varit underrepresenterade, men under senaste åren har denna grupp varit praktiskt taget jämnt könsfördelad.

Samtidigt visar tabellen att över 60 procent av sekreterarna är kvinnor, vilket enligt måttstocken innebär att män är underrepresenterade i den yrkeskategorin. Utskottet framhäver vikten av att eftersträva en jämn könsfördelning i alla yrkeskategorier.

Anf. 118 LARS JILMSTAD (M):

Fru talman! Det ärende som vi har framför oss nu är, som har sagts här tidigare, ett ärende som återkommer varje år.

I betänkandet behandlar utskottet regeringens skrivelse om kommittéernas verksamhet under 2020. Enligt riksdagsordningen ska regeringen, som vi hörde av föregående talare, varje år i en skrivelse till riksdagen redovisa verksamheten inom de kommittéer som har tillsatts med anledning av regeringens beslut. Sammanställningen visar att regeringen under 2020 tillsatte 80 kommittéer, vilket är 26 fler än under 2019.

Jag ska säga några ord om kommittéväsendet, eller utredningsväsendet som fler kanske kan anknyta till. Kärt barn har många namn, som det heter, och i begreppet kommittéer kan sådant som beredningar, delegationer, förhandlare, kommissioner, nämnder, samordnare, råd och utredningar inordnas. Kommittéväsendet berörs inte särskilt i regeringsformen. Skälet till detta är att utredningsväsendet normalt sett är ett led i beredningen av regeringsärendena, och hur detta ska gå till är en angelägenhet just för regeringen.

Enligt förarbetena till regeringsformen bör det förhållandet att regeringen är slutligt ansvarig för utformningen och innebörden av de förslag som läggs fram i riksdagen föra med sig att det ytterst är upp till regeringen att avgöra hur utredningsarbetet bör bedrivas. Det handlar förstås om att ta fram fakta, analysera information och lägga fram förslag. Men riksdagen har förstås ändå ett intresse av att se hur verksamheten bedrivs och hur det viktiga utredningsväsendet är sammansatt.

Av skrivelsen framgår att tidigare påpekanden från konstitutionsutskottet har beaktats. Det gäller till exempel könsfördelningen i kommittéerna. Det är tillfredsställande att konstatera att lika många kvinnor som män leder kommittéerna. Däremot är männen, som vi nyss hörde, något underrepresenterade när det gäller sekreteraruppdrag och liknande.

Andelen unga i kommittéerna är mindre än andelen unga i befolkningen, och på den punkten har det inte skett några större förändringar jämfört med tidigare års kartläggningar. Medelåldern är cirka 50 år, och för ordförande och särskilda utredare är medelåldern drygt 58 år. En personlig reflektion kan möjligen vara att erfarenhet är en viktig faktor när kommittéerna ska bemannas.

Konstitutionsutskottet tycker att kommittéberättelsen ger värdefull information om kommittéernas sammansättning och verksamhet. Utskottets majoritet anser inte att det finns skäl att utvidga kommittéberättelsernas innehåll på det sätt som Sverigedemokraterna efterlyser.

Med detta yrkar jag att riksdagen avslår motionen och lägger skrivelsen till handlingarna.

Prot. 2020/21:137

9 juni

*Kommittéberättelse –
kommittéernas
verksamhet under
2020, m.m.*

Anf. 119 MIKAEL STRANDMAN (SD):

Fru talman! I det betänkande som vi nu debatterar behandlar vi regeringens kommittéberättelse – kommittéernas verksamhet under 2020.

Enligt 9 kap. 9 § riksdagsordningen ska regeringen varje år i en skrivelse till riksdagen redovisa verksamheten inom de kommittéer som har tillsatts på grund av regeringens beslut.

I kommittéberättelsen redovisas alla tillfälliga organ som har tillsatts. Det gäller såväl traditionella kommittéer, med uppgift att utreda en viss fråga, som andra tillfälliga organ. Med kommittéer avses även särskilda utredare.

Kommittéberättelsen innehåller uppgifter om kommittéernas sammansättning, redogörelse för kommittéernas arbete under den tid som berättelsen avser samt uppgifter om kostnaderna för kommittéarbetet.

En stor del av kommittéberättelsen ägnas också åt könsfördelningen i kommittéernas sammansättning och statistik kring könsfördelningen.

Vi sverigedemokrater har skrivit en följdmotion om detta. Det finns många tillfällen där statistik i fråga om ålder och kön är relevant. Men när det gäller dagens sammansättning av de av regeringen tillsatta kommittéerna anser vi att de senaste 50 åren av jämställdhetsarbete fått denna statistik att bli ganska irrelevant. Det finns flera skäl till detta.

Kommittéerna är en sammansättning av riksdagsledamöter och utomstående experter. Riksdagsledamöterna är tillsatta av folket i fria val och ingenting som vi egentligen kan ha synpunkter på. Könsfördelningen är dessutom någorlunda jämn i dag. Vidare är det föga troligt att partierna väljer sina representanter till dessa kommittéer utifrån kön, utan urvalet sker utifrån vilket utskott som ledamoten sitter i och vilka frågor som riksdagsledamoten anses kunnig inom.

Utomstående sakkunniga experter är tillsatta på grund av sin kompetens inom området. Det kan vara före detta domare med lång yrkeserfarenhet, personer som arbetar vid olika departement eller myndigheter, professorer vid universitetens fakulteter, pensionerade riksrevisorer eller före detta justitieombudsmän. Könsfördelningen hos dessa personer återspeglar den relativt lilla grupp som dessa experter hämtas från. Experterna har, av förklarliga skäl, i regel en hög medelålder. De har oftast både längre utbildning och erfarenhet av ett långt yrkesliv inom sitt område. Ofta är dessa utomstående experter personer som har gått i pension. Men deras kunskap och erfarenhet inom sakfrågorna, samt det faktum att de kan avsätta den tid som behövs, gör dem lämpliga att leda dessa kommittéer.

Den relativt höga medelåldern gör att könsfördelningen bland dessa experter utgör en så kallad frusen bild av hur Sverige såg ut för några decennier sedan. Går man tillbaka till siffrorna i dessa tabeller ser man att det framför allt när det gäller kön på ordförande har varit en obalans. Det har varit cirka två tredjedelar män under de första åren i början av 2000-talet. Men denna obalans har successivt klingat av. Och de senaste fem åren har könsfördelningen varit ungefär fifty-fifty, det vill säga lika många män som kvinnor.

Det som vi ser här är alltså en återspeglning av hur Sverige tidigare har sett ut. Och de förändringar som vi nu ser är förmodligen en direkt följd av att fler kvinnor sedan 1970-talet kommit att ta plats på höga positioner inom det offentliga, varifrån dessa experter så småningom hämtas.

Då genomsnittsåldern på ordförande är relativt hög, av de skäl som jag nämnde tidigare, sker detta genomslag med en mer balanserad könsfördelning först nu. Om fem, tio eller femton år kommer det förmodligen att vara fler kvinnor än män som är ordförande, givet att det i dag är fler kvinnor än män i dessa positioner inom det offentliga.

Kommittéväsendet utgör en viktig del av regeringens beredande arbete. Därför anser vi att det är viktigare att det redovisas statistik över ...

Jag yrkar bifall till Sverigedemokraternas reservation.

Anf. 120 IDA KARKIAINEN (S) replik:

Fru talman! Jag försökte lyssna på vad ledamoten Strandman anförde när det gäller att han inte tycker att denna statistik längre är relevant. Jag vill ändå fråga Sverigedemokraterna om det är ett så stort problem att denna statistik finns representerad i våra kommittéer. Vad skulle hända om man skulle lyfta bort denna statistik? Är det inte en viktig parameter att faktiskt se över könsfördelningen i kommittéerna?

Anf. 121 MIKAEL STRANDMAN (SD) replik:

Fru talman! Tack, Ida Karkiainen, för din fråga! Vi anser inte att det är viktigt när det gäller just dessa kommittéers sammansättning. De som väljs till kommittéerna väljs nämligen inte utifrån sitt kön; det vet riksdagsledamoten också. Det är helt orimligt att det skulle vara så. Man plockar in de här experterna därför att de är kunniga inom sitt sakområde. När det gäller utomstående är det oftast äldre personer. Om det är en sned könsfördelning i den relativt lilla grupp som vi plockar dessa experter från kommer detta att återspeglas bland de experter som väljs in till kommittéerna.

Som vi ser i tabellen över de senaste åren håller detta dock på att jämna ut sig, och förmodligen kommer kvinnor om några år att ha en överrepresentation. Detta kan det vara jätteintressant att göra statistik över, men det är mer intressant att göra statistik över den offentliga sektorn eller så och titta på varför det är en sned könsfördelning där åt ettdera hållet – inte över sammansättningen av kommittéerna. På den nivån tittar vi inte på kön, utan vi tittar på kunskaper.

Visst, man skulle kunna ha kvar den här statistiken. Men man ska vara medveten om att kanslierna har en hel del arbete med detta. Det kanske är viktigare att vi får statistik över hur mycket verkstad det blir i de här kommittéerna. Hur många av de betänkanden som kommittéerna kommer med mynnar ut i lagförslag, alltså i propositioner från regeringen? Hur många av dessa kommittébetänkanden genererar lagrådsremisser, och hur många blir föremål för eventuella justeringar från Lagrådets sida?

Detta är ju mycket mer intressant för det lagstiftande arbetet än att redovisa könsfördelningen, som vi egentligen inte kan påverka så mycket eftersom det är en så pass liten, begränsad grupp som vi kan välja dessa experter ur. Denna begränsade grupp återspeglar en lite frusen bild av hur Sverige såg ut för några decennier sedan.

Anf. 122 IDA KARKIAINEN (S) replik:

Fru talman! Tack, Mikael Strandman, för svaret! Jag blir faktiskt inte klokare av det. För mig är det viktigt att jämställdheten integreras i precis varenda del av den verksamhet som vi finns inom. Kommitté- och utredningsväsendet är en mycket viktig del i hela lagstiftningsarbetet och hela

processen. Att inte räkna och inte titta på en jämn könsfördelning tycker jag, utifrån dessa aspekter, är ett mycket dåligt förslag.

Jag tycker att vi i precis allt arbete vi gör behöver se till att vi har en jämn könsfördelning, som speglar befolkningen på ett bra sätt och speglar de beslut vi fattar. Jag ser inte att det är relevant att lyfta bort den statistiken, inte ens för framtiden. Vi behöver ha kvar den och följa den.

Jämställdheten har inte kommit av sig själv. Den har kommit till tack vare en mycket medveten politik för att ändra i system där det tidigare har varit män som har valt män till olika positioner. Detta är inget som har växt fram av sig självt, utan det kräver en medveten politik och att man tittar på statistiken för att se vad det finns för systemfel som vi behöver jobba med och förändra.

Dessa systemfel tycker jag att Sverigedemokraterna konsekvent bortser från. Man ser inte att det finns strukturella problem som gör att ojämställdheten cementeras i samhället. Detta behöver vi bryta.

Anf. 123 MIKAEL STRANDMAN (SD) replik:

Fru talman! Absolut! Men jag tror att det på den här nivån är ungefär som när vi utser statsepidemiologer eller tar fram de främsta experterna på väldigt hög nivå. Då går man inte efter kön utan efter kunskap och kompetens. Det kan ju vara en sned könsfördelning även bland virologer och experter på det området, men då är det intressantare att titta på varför det är så. Varför är det inte lika många tjejer eller killar som läser detta på universiteten och får dessa positioner i samhället? Det är ju i så fall den delen man ska göra statistik över.

När vi sedan ska välja experter ur en liten grupp kommer de experter vi väljer och kommitténs sammansättning att återspegla sammansättningen i den begränsade grupp som vi väljer ur. Det kommer förmodligen att bli fler kvinnor än män som ordförande de kommande decennierna eftersom fler kvinnor än män har höga positioner i det offentliga i dag. Om man ska göra en sådan här undersökning är det mer intressant att göra den på den nivån – vad beror det här på?

Det är fortfarande en underrepresentation av kvinnliga chefer inom det offentliga givet att det är 64 procent av de anställda inom det offentliga som är kvinnor. Det är alltså fler kvinnor än män inom det offentliga, och då blir det också i absoluta tal fler kvinnor än män som är chefer inom det offentliga. Men procentuellt sett, i förhållande till sin andel, är fler män chefer inom det offentliga. Då kan man göra en undersökning av detta, snarare än att på den här nivån, där vi väljer bland kanske fem tio experter i Sverige, gå efter vilket kön de har. Jag tror att det är fel nivå att göra denna statistik på.

De experter vi tar in tar vi in för deras kompetens, ingenting annat. Det är så även inom andra områden i samhället. Ska man göra den här statistiken får man göra den på lägre nivå, längre ned, och titta på varför det finns en snedfördelning redan där.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 15.)

§ 8 Indelning i utgiftsområden

Konstitutionsutskottets betänkande 2020/21:KU27
Indelning i utgiftsområden (prop. 2020/21:100 delvis)
föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 15.)

§ 9 Riksrevisionens rapport om granskningsnämndens granskning av public service

Konstitutionsutskottets betänkande 2020/21:KU29
Riksrevisionens rapport om granskningsnämndens granskning av public service (skr. 2020/21:116)
föredrogs.

Anf. 124 ANGELIKA BENGTTSSON (SD):

Fru talman! I dag debatterar vi Riksrevisionens rapport om granskningsnämndens granskning av public service. I det här betänkandet har vi en reservation som jag givetvis står bakom och yrkar bifall till.

Låt oss börja med lite bakgrundsfakta. Granskningsnämnden är det organ dit vi tittare, publiken, och programbolagen själva kan anmäla program som man anser strider mot sändningstillståndens innehåll. Det är granskningsnämndens uppdrag att granska.

Men i dag granskar man varken sakfel eller innehåll med vänster- eller högerpolitisk slagsida eller, för den delen, inslag som tar ställning genom sin rapportering om ett visst ämne. Det är fel, anser vi. Ett granskningsorgan borde även kunna granska sakfel och inslag som lutar mer åt den ena sidan.

Det finns även en tro bland befolkningen att granskningsnämnden granskar just sakfel och lutningar i rapportering i inslag eller program. Men detta stämmer som sagt inte. Granskningsnämnden kan enbart fälla ett inslag eller program som bryter mot sändningstillståndet. Vi anser att uppdraget till granskningsnämnden ska utvidgas och även omfatta granskning av just sakfel och det jag nämnt. Detta är inte mer än rimligt, enligt oss.

För denna hållning, att även sakfel bör granskas, har vi fått mycket kritik. Man anser att vi närmar oss en princip som bryter mot principen om armlängds avstånd och att det visst ingår i dagens uppdrag. Vi menar att det inte gör det men faktiskt bör ingå i granskningsnämndens uppdrag.

I Riksrevisionens rapport kan vi läsa att handläggningstiderna för ärendena är för långa. Man får in fler anmälningar i dag än tidigare, och en del friande beslut saknar motivering. Detta är kritik som granskningsnämnden bör beakta, och den bör omgående göra reformer för att upprätthålla förtroendet.

Nämnden har även fått en ökad ärendemängd. Om personalresurserna inte räcker till för de uppdrag man fått borde även detta ses över av huvudmannen.

Prot. 2020/21:137

9 juni

*Riksrevisionens
rapport om gransk-
ningsnämndens
granskning av
public service*

Fru talman! Det är bra att programföretagen sätter stort värde på granskningsnämndens beslut och tar dem på allvar; något annat vore märkligt. Det gör de, enligt rapporten, genom att sprida kunskap om besluten i sina respektive organisationer och genom att efter varje fällande beslut hålla särskilda möten, där utgångspunkten är att diskutera vad som har gått fel och hur företaget eller företagen kan lära sig av detta för framtiden. Samtidigt uttrycker man frustration över att praxissamlingen *Granskat och klart* uppdateras alltför sällan. Det är bra att programbolagen inte tar lätt på fällande granskningar.

Fru talman! Debatten i samhället om public service pågår flitigt från alla håll och kanter. Det kan givetvis vara en faktor som bidragit till det ökande antalet anmälningar, det vill säga att när en debatt pågår om exempelvis vänstervridet public service ser man innehåll ur nya perspektiv, perspektiv man tidigare inte uppmärksammat.

Jag säger inte att det är så, men det kan vara en bidragande faktor. Eller så har anmälningsbenägenheten ökat eftersom man känner missnöje mot innehållet. Eller så är det för enkelt att anmäla ett program, likt skuldsaneringsansökningarna som gick upp när ansökningsformuläret drastiskt förenklades. Det vore intressant att titta vidare på varför anmälningarna blivit fler, men det får bli nästa projekt att ta sig an.

Avslutningsvis: Legitimiteten för public service bygger på att innehållet är sakligt och opartiskt, ett förhållande som blivit än viktigare efter att avgiftsfinansieringen flyttat över till skattsedel. Genom denna möjlighet kunde den enskilde visa sitt missnöje med systemet och inte delta i finansieringen.

Även om mycket av public services innehåll lever upp till dess uppdrag menar vi att det finns förbättringspotential för att säkra dess oberoende, opartiskhet och saklighet. Allmänheten ska kunna följa granskningsnämndens olika bedömningar i alla steg. På så vis kan den enskilde bilda sig en egen uppfattning om bedömningarnas rimlighet. Här är granskningsnämnden en viktig del, anser vi, men det är vi tyvärr ensamma om att tycka.

Anf. 125 IDA KARKIAINEN (S):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationen från Sverigedemokraterna.

Fru talman! Nu gäller det att hålla tungan rätt i mun, för vi ska prata om Riksrevisionens granskning av granskningsnämnden i den här debatten. Det gäller närmare bestämt granskningsnämndens granskning av radio- och tv i allmänhetens tjänst, mer känt som public service.

För en demokrati har radio och tv i allmänhetens tjänst en särskild betydelse som oberoende medier med förpliktelser gentemot allmänheten som är reglerade genom avtal med staten. Förpliktelserna handlar om att vi, hela Sveriges folk, ska få opartiska och sakliga nyheter om vad som händer i landet och världen och inte bara bilden som statsmakten eller storföretagen vill förmedla.

Människor ska kunna lita på att det som sägs är ett resultat av journalistikens etiska principer och inte har en dold agenda. I en värld där desinformation sprids snabbt, och vi snart inte vågar lita på någonting, blir public services roll viktigare än någonsin.

Men det handlar inte bara om nyheter. Genom det breda uppdraget får vi ta del av berättelser från hela Sverige, inte bara från storstaden och inte

bara från de välbeställda. Bredden handlar om att barn och seniorer, minoriteter och funktionsnedsatta har ett radio- och tv-utbud att ta del av. Public service är till för alla och väljer inte bort målgrupper för att de inte är tillräckligt kommersiellt intressanta.

Ett brett och legitimt public service ger också trovärdighet som granskare. Fristående, kritisk granskning av politik, myndigheter, näringsliv och andra makthavare bidrar till att stärka demokratin och samhällsutvecklingen. Det är vad public service gör.

Fru talman! Det är också därför förtroendet för radio och tv i allmänhetens tjänst står sig starkt och har en djup folklig förankring. Vårens två nya förtroendemätningar visar på stabilt och högt förtroende för svenska medier överlag, men högst är förtroendet för public service-företagen. SVT ligger högst av alla medier, och förtroendet stärks för tredje året i rad i SOM-institutets årliga undersökning. Coronapandemin har gjort att människor söker sig till information som är oberoende och tillförlitlig.

Fru talman! En av garantierna för att vi känner förtroende för public service är granskningsnämndens verksamhet. Granskningsnämnden har i uppdrag att, genom granskning i efterhand, övervaka om innehållet i radio- och tv-program följer de föreskrifter och andra villkor som finns för sändningarna, bland annat saklighet och opartiskhet.

Granskningen kan antingen göras till följd av anmälningar från tittare eller lyssnare eller på nämndens eget initiativ. Allt innehåll kan anmälas av vem som helst för granskning. Det är mycket enkelt, precis som också föregående talare var inne på, och bidrar till insyn i verksamheten. Det stärker legitimiteten.

Hur ändamålsenlig är då granskningsnämndens granskning av programföretagen Sveriges Television, Sveriges Radio och Sveriges Utbildningsradio? Det har Riksrevisionen undersökt, fru talman.

Riksrevisionen har analyserat drygt 280 av nämndens beslut år 2015–2019 samt intervjuat granskningsnämndens ledamöter, kansli och medarbetare, företrädare från Regeringskansliet, Myndigheten för press, radio och tv samt de tre programföretagen.

Vad har då Riksrevisionen kommit fram till? Den övergripande slutsatsen är att granskningsnämndens granskning av public service fungerar väl. Riksrevisionen lämnar dock några rekommendationer:

1. Man bör korta handläggningstiderna. Riksrevisionen konstaterar att granskningsnämndens rutiner för ärendehantering är väl efterföljda men att handläggningen av ärendena tar för lång tid.
2. Man bör utveckla motiveringarna i de beslut som fattas av enbart ordföranden.
3. Man bör oftare uppdatera praxissamlingarna för att göra det lättare för programföretagen att göra rätt.

Fru talman! I betänkandet konstaterar konstitutionsutskottet att det är värdefullt att Riksrevisionen har granskat ändamålsenligheten i granskningsnämndens verksamhet. Vi tycker det är positivt och att det stärker legitimiteten att granskningsnämndens granskning av radio och tv i allmänhetens tjänst bedrivs med hög effektivitet och öppenhet samt bidrar till en god regelefterlevnad hos de tre programföretagen, och också att programföre-

tagen tar granskningarna på stort allvar. Det är positivt och stärker också systemets legitimitet.

Fru talman! Det finns en reservation i betänkandet. Sverigedemokraterna vill att det görs en översyn över hur granskningsmekanismerna fungerar, trots att Riksrevisionen konstaterar att systemet är väl fungerande.

Hur kommer det sig att Sverigedemokraterna vill in och fippla i något som inte är trasigt? Läser man motioner i ämnet från Sverigedemokraternas företrädare finner man att det knappast handlar om en översyn. De vill att granskningsnämnden ska utgöras av en parlamentariskt sammansatt grupp där partierna ska vara representerade proportionerligt efter hur stora de är i riksdagen. Därmed vill man också politisera innehållet.

Företrädare från Sverigedemokraterna har uttryckt att de vill ge granskningsnämnden ”personaliserade repressaliermöjligheter”, det vill säga möjligheter att straffa enskilda medarbetare, samt att det ska kunna riktas sanktioner mot programansvariga när ”allvarliga brott mot sändningstillstånd sker”.

Fru talman! Det är ingen översyn. Det är en total förändring som hotar den fria journalistiken. Det här är inte unikt för Sverigedemokraterna i Sverige. Över hela världen pågår samma typer av rörelser där högerpopulistiska partier gjort public service till en av sina huvudfiender.

Fru talman! Granskningsverksamheten som radio och tv i allmänhetens tjänst genomgår är omfattande och betydelsefull för legitimiteten. Det är glädjande att den fungerar på ett ändamålsenligt sätt, vilket nu också Riksrevisionen fastslår.

Anf. 126 LARS JILMSTAD (M):

Fru talman! Det är lätt hänt att vartannat ord här handlar om granskning. Men jag ska försöka hitta lite synonymer här och där så att det inte blir så uppreparande.

Riksrevisionen har granskat granskningsnämnden för radio och tv:s granskning av programföretagen Sveriges Television AB, Sveriges Radio AB och Sveriges Utbildningsradio AB. Syftet har varit att bedöma om granskningsnämndens granskning fungerar på ett ändamålsenligt sätt och om den bidrar till god regelefterlevnad hos programföretagen.

Som vi hörde nyss har arbetet varit grundligt. RRV har analyserat styrdokument hos Myndigheten för press, radio och tv och statistik från granskningsnämnden. Drygt 280 nämndbeslut under perioden 2015–2019 har också analyserats, och lägg därtill ett antal olika intervjuer som har genomförts.

RRV har några kritiska synpunkter. Ärenden tar för lång tid att handlägga, och nämnden har haft svårt att nå sina interna mål för handläggningstider. Handläggningstiderna för de ärenden som leder till en prövning i sak har dessutom ökat över tid.

Samtidigt konstaterar ändå RRV att granskningsnämndens rutiner för ärendehantering hanteras på ett bra sätt och att det finns en tydlig ordning för hur inkommande anmälningar ska hanteras.

Enligt RRV har flera olika åtgärder vidtagits för att effektivisera granskningsnämndens ärendehantering och korta ned handläggningstiderna för att hantera ett ökat ärendeinflöde. Exempel på ändringar som införts i syfte att effektivisera handläggningsprocessen är att anonyma anmälningar inte behandlas, att den tidigare sexmånadersfristen för anmälan kor-

tats ned till tre månader och att yttrandetiden för samtliga programföretag har dragits ned från fem till tre veckor.

RRV bedömer att granskningsnämndens arbete med de årliga bedömningarna av public service-redovisningarna är effektivt givet uppdragets förutsättningar. Det finns tydliga rutiner för hur arbetet ska genomföras. RRV konstaterar att programföretagen lägger ned ett stort arbete på att varje år producera så genomarbetade och tydliga public service-redovisningar som möjligt. De arbetar också för att utveckla redovisningarna, särskilt på de punkter där granskningsnämnden i tidigare års bedömningar har kritiserat företagen.

Som vi nyss hörde har Riksrevisionen lämnat några rekommendationer till Myndigheten för press, radio och tv:

Myndigheten bör ta fram en plan med en tydlig beskrivning av mål och medel för att korta handläggningstiderna.

Också beslut som fattas av enbart ordförande, utan nämndsammanträde, bör motiveras för att öka förståelsen för nämndens beslut hos anmälare och allmänhet.

Praxissamlingarna bör, som vi hörde, uppdateras oftare för att göra det lättare för programföretagen att göra rätt.

Regeringen instämmer i Riksrevisionens övergripande slutsatser att granskningen av public service fungerar bra, även om det, som nyss nämnts, finns delar av verksamheten som kan utvecklas. Regeringen instämmer även i Riksrevisionens konstaterande att granskningen lever upp till höga krav på effektivitet och öppenhet. Regeringen skriver att den avser att följa Myndigheten för press, radio och tv:s arbete med de rekommendationer som Riksrevisionen har lämnat.

Med detta yrkar jag att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna och avslår yrkandet i följdmotionen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 15.)

§ 10 Ett institut för mänskliga rättigheter

Konstitutionsutskottets betänkande 2020/21:KU33
Ett institut för mänskliga rättigheter (prop. 2020/21:143)
föredrogs.

Anf. 127 KARIN ENSTRÖM (M):

Fru talman! I betänkande KU33 *Ett institut för mänskliga rättigheter* behandlar vi regeringens proposition om att inrätta en ny myndighet, Institutet för mänskliga rättigheter. Enligt regeringens förslag ska den nya myndigheten inrättas för att främja säkerställandet av mänskliga rättigheter.

Moderaterna har sedan länge varit tydliga med att en ny myndighet inte är lösningen för att skydda individens fri- och rättigheter, och vi säger därför nej till regeringens förslag. Ett effektivt skydd för individens fri- och rättigheter menar vi kräver andra åtgärder än det förslag som regeringen nu lägger fram.

Prot. 2020/21:137
9 juni

*Riksrevisionens
rapport om gransk-
ningsnämndens
granskning av
public service*

*Ett institut för mänsk-
liga rättigheter*

Fru talman! För Moderaterna är ett starkt skydd för varje individs grundläggande fri- och rättigheter av största vikt. Det är mot den bakgrunden Moderaterna har varit och är pådrivande för att skyddet för mänskliga fri- och rättigheter ska stärkas ytterligare.

Vi menar att det mest effektiva sättet att skydda individens fri- och rättigheter är att stärka de enskilda rättigheterna i grundlagen, att förbättra möjligheterna till domstolsprövning, bland annat genom att införa rätt till skadestånd när staten har överträtt en enskilds fri- och rättigheter, och att ändra kostnadsreglerna i rättegångsbalken. Det innebär att staten tar ett större ansvar för rättegångskostnaderna även i fall då staten vinner mål mot enskilda.

Fru talman! Även om arbetet med att stärka de mänskliga rättigheterna i första hand bör ske genom de åtgärder som jag precis nämnde utesluter det naturligtvis inte andra initiativ som innebär att genomslaget för rättigheter stärks.

I grunden delar vi självklart regeringens inställning att Sverige ska uppfylla kraven i de så kallade Parisprinciperna, men jag vill samtidigt påpeka att Parisprinciperna faktiskt går att leva upp till utan inrättandet av en ny myndighet.

Vi ser flera brister i det förslag som regeringen nu har lagt fram. Att inrätta en helt ny myndighet för att säkerställa mänskliga rättigheter kan enligt Moderaternas uppfattning inte anses vara den mest effektiva lösningen för att hantera den här frågan. Detta är något vi påtalade redan i höstas i vår budgetmotion.

Flera remissinstanser delar vår bedömning och pekar på att behovet av en ny myndighet inte motsvaras av kostnaderna samt att samma resultat skulle kunna uppnås genom ett uppdrag till befintliga myndigheter.

Andra remissinstanser menar att det inte behövs ytterligare en myndighet som tolkar mänskliga rättigheter. De menar att medvetenheten och kunskapen redan är hög i Sverige, bland annat genom ombudsmannasystemet och Diskrimineringsombudsmannen. Några remissinstanser anser till och med att inrättandet av en ny myndighet riskerar att utarma annars väl fungerande verksamhet. Det här är allvarliga invändningar.

I budgetpropositionen för 2021 avsattes 125 miljoner kronor de kommande tre åren för inrättandet av myndigheten. En ny myndighet skulle alltså innebära kostnader för staten, samtidigt som det är oklart vilket mervärde en ny myndighet kommer att skapa då det redan finns myndigheter som arbetar med frågorna. Innan man är säker på detta bör inte förslaget genomföras.

Vi moderater anser att en institution snarare bör inrättas inom en av de befintliga myndigheter som redan har uppgifter som knyter an till fri- och rättighetsfrågor. Regeringen bör därför överväga ett mer genomarbetat förslag där en institution för mänskliga rättigheter som uppfyller intentionerna i Parisprinciperna i så fall inrättas inom befintlig myndighetsstruktur, där de remissynpunkter som framförts också omhändertas.

Jag vill även passa på att nämna Moderaternas förslag om en myndighetsöversyn av samtliga myndigheter i Sverige. Denna fråga kan med fördel övervägas inom ramen för en sådan myndighetsöversyn i syfte att undersöka vilken myndighet som i så fall är bäst lämpad att leda arbetet för att säkerställa att Sverige lever upp till Parisprinciperna.

Fru talman! Vi anser heller inte att institutet bör få i uppgift att föreslå att Sverige utvidgar sina folkrättsliga åtaganden. Institutets uppdrag bör avgränsas till att främja säkerställandet av de mänskliga rättigheterna i Sverige med utgångspunkt i våra grundlagar, Europakonventionen och EU:s rättighetsstadga.

Vår uppfattning är att ett nytt institut för mänskliga rättigheter måste vara ändamålsenligt, fylla sitt syfte och skapa ett tydligt mervärde. Den utformning som regeringen nu vill ge institutet bedömer vi dessvärre inte uppfyller nämnda kriterier.

För Moderaterna är ett starkt skydd för varje individs grundläggande fri- och rättigheter av största vikt. Men ett effektivt skydd för individens fri- och rättigheter kräver, som jag tidigare beskrivit, också andra slags åtgärder än det förslag som regeringen nu lägger fram.

Jag vill därför yrka bifall till reservation 1, det vill säga avslag på propositionen.

Anf. 128 THOMAS HAMMARBERG (S):

Fru talman! En debatt om ett särskilt, oberoende institut för mänskliga rättigheter kunde ha förts redan för cirka 20 år sedan. Det var nämligen vid den tidpunkten som Förenta nationerna beslöt att uppmana sina medlemsstater att hemma introducera ett särskilt, oberoende institut för mänskliga rättigheter. Det är det vi nu diskuterar.

Att detta diskuterades i FN så många år tillbaka kanske också betyder att vi inte riktigt var medvetna om att det fanns behov när det gällde mänskliga rättigheter också i vårt eget land. Vi tyckte kanske att de råd som kom från FN och andra internationella organisationer egentligen riktade sig till andra länder men inte till Sverige.

Den här attityden har förändrats. Jag tror att barnkonventionen har spelat en viktig roll i det sammanhanget, liksom konventioner om kvinnors rättigheter och om rättigheter för minoriteter. Allt detta har gjort oss medvetna om att vi också måste granska situationen i vårt eget land för att se om vi verkligen lever upp till de förväntningar vi har på oss själva.

Jag tror också att vi har påverkats av det faktum att våra nordiska grannländer sedan flera år har precis den här typen av organisationer. Dessa har också haft framgångar i Norge, Finland och Danmark.

Avsikten med institutet är att vi ska säkerställa mänskliga rättigheter i vårt eget land. Det är det viktiga. Jag tror dock att det också är viktigt att slå fast vilka uppgifter ett sådant här institut *inte* ska ha. Det ska inte ta sig an enskilda fall. Vi har redan institutioner som sköter det arbetet, inte minst ombudsmännen. Det nya institutet ska inte gå in på det området. Inte heller ska det driva kampanjer mot myndigheter eller politiska partier. Det ska stå ovanför den typen av diskussioner. Här spelar förstås civilsamhället, de frivilliga organisationerna, en viktig roll, vilket vi naturligtvis respekterar och tycker är viktigt.

Även om detta institut inte tar på sig de roller jag nu nämnt finns det ändå starka skäl att ha en sådan här organisation, vilket jag ska försöka argumentera för i det här sammanhanget.

Om vi verkligen tar på allvar att frågan om mänskliga rättigheter faktiskt inte är löst vare sig i Sverige eller internationellt finns det faktiskt en roll för den här organisationen i framtiden – en viktig roll om vi värdesätter betydelsen av mänskliga rättigheter i vårt samhälle. Organisationen kom-

mer, om den får starta, att bli en viktig kunskapskälla i samhället. Den skulle kunna spela en väldigt viktig roll när det gäller undervisningen i mänskliga rättigheter, också i de vanliga skolorna. Här finns det mer att göra, enligt vår uppfattning.

Den skulle kunna spela en viktig roll när det gäller forskningen om vilka metoder i arbetet för mänskliga rättigheter som faktiskt fungerar. Ett sådant här institut kommer att vara viktigt för universiteten i deras arbete på området.

Som expertorgan kommer institutet också att bli en viktig remissinstans i alla frågor som berör mänskliga rättigheter. Institutet ska naturligtvis vara, och blir, tillgängligt för både regering och riksdag när det gäller att analysera problem inom området. Det har självfallet också enligt konventionen i uppgift att självt försöka hitta områden att analysera för förbättringar av de mänskliga rättigheterna.

Institutet ska också utarbeta en årlig rapport om läget vad gäller mänskliga rättigheter. Det är viktigt att en sådan rapport verkligen är objektiv, inte präglad av sidoblickar eller politiska ambitioner utan faktiskt en objektiv beskrivning av situationen i vårt land när det gäller mänskliga rättigheter.

Institutet bör relatera till Förenta nationerna, EU, Europarådet och domstolen där för att komma fram till vilka metoder som bäst fungerar när det gäller bevarandet av de mänskliga rättigheterna. Hur ska det göras effektivt?

Jag noterade att en del ledamöter under diskussionen i KU – vi fick en belysning av detta alldeles nyss – uttryckte en oro för att institutet skulle ha rätt att uttrycka åsikter om folkrättsliga aspekter. Det har tyvärr påverkat konstitutionsutskottets betänkande på en punkt där vi från socialdemokratisk sida anser att vi inte kan hålla med om det som beslutades. Vi har alltså en reservation på den punkten.

Vi tror att detta är en viktig punkt. Självklart ska all makt när det gäller beslut om våra ställningstaganden till folkrätten ligga hos riksdag och regering, och det framgår också väldigt tydligt i propositionen. Men att ett sådant här institut, när det skapas, inte skulle kunna analysera folkrättsliga aspekter vore enligt vår mening en meningslös munkavle och egentligen direkt olyckligt.

En sådan begränsning skulle till exempel kunna tolkas som att institutet inte skulle kunna följa utvecklingen av arbetet för att säkerställa att FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionshinder utvecklas effektivt och får genomslag. Detta är en väldigt viktig punkt och en som betonas starkt i propositionen.

Redan det faktum att detta har kommit ut har i funktionshindersrörelsen väckt en viss förhoppning. När man nu tillsätter detta oberoende institut för att bevaka mänskliga rättigheter och för att hjälpa till att säkerställa att det blir en saklig diskussion om de frågor det gäller vore det väldigt olyckligt om vissa problem som faktiskt finns, till exempel när det gäller rättigheter för personer med funktionshinder, inte skulle kunna vara ett ämne för institutet att ta upp.

Här hoppas jag att det kan ske en genomgång från de personer som stod bakom att detta blev någonting där man måste lägga fram reservationer och att vi så långt möjligt kan fatta beslutet om detta enligt min mening mycket viktiga institut tillsammans, med en bred majoritet bakom

beslutet. Det skulle stärka de mänskliga rättigheterna i vårt samhälle. Det skulle vara ett stöd för de organisationer som är specialister på exempelvis enskilda fall. Det skulle också vara en stimulans när det gäller utbildning och forskning på det här området. Det skulle professionalisera vårt arbete när det gäller mänskliga rättigheter i en tid då det finns tveksamheter vad gäller om vi verkligen tycker att frågan om mänskliga rättigheter är en viktig fråga.

Anf. 129 MIKAEL STRANDMAN (SD):

Fru talman! Svenska medborgare och andra som uppehåller sig i Sverige har ett gott rättsligt skydd, främst genom regeringsformens andra kapitel som handlar om de grundläggande fri- och rättigheterna men också genom den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna. Dessa viktiga rättigheter förverkligas bland annat genom bindande regler för svenska myndigheter men också genom allmänhetens möjlighet att fritt granska svenska makthavare och myndigheter genom handlingsoffentlighet och yttrande- och pressfrihet.

Svenskarna har dessutom genom bland annat Justitieombudsmannen och andra myndigheter tillgång till effektiva rättsmedel för att få sin röst hörd eller sin sak prövad.

Allt som är bra kan emellertid såklart göras bättre. Arbetet med att inte bara efterleva de mänskliga rättigheterna utan att också upplysa och förankra dem i medborgarnas medvetande är viktigt. Genom den nu föreslagna lagen kommer ett institut för mänskliga rättigheter att införas. Föregående talare har redan förklarat något om processen som lett hit och varför Sverige behöver ett sådant institut. Jag avser därför i stället att säga något om hur institutet skulle kunna göras bättre.

En sak har en majoritet i utskottet redan enats om, och det är att institutet inte, som regeringen har föreslagit, ska ha en lagstadgad rätt att föreslå för regeringen att Sveriges folkrättsliga åtaganden ska utvidgas inom området mänskliga rättigheter. Enligt svensk rättsordning tillkommer nämligen den rättigheten regeringen eller möjligen riksdagen.

Institutet kommer självklart ändå att vara oförhindrat att uppmärksamma regeringen på frågor som rör skyddet av mänskliga rättigheter. Några frågor har tyvärr inte gått den väg som Sverigedemokraterna hade önskat. För att en sådan här typ av institut ska kunna fungera på bästa sätt är det viktigt att det betraktas av allmänheten som oberoende.

Enligt regeringens förslag ska institutets rådgivande organ vara en av nomineringsinstanserna som regeringen tillfrågar när det är dags att utse ledamöter till institutets styrelse. Detta riskerar att leda till att ovidkommande lojalitetshänsyn tas i nomineringsarbetet.

Ett annat problem är att det i förslaget inte finns något uttryckligt förbud mot att nominera en person som är tjänstgörande riksdagsledamot, statsråd eller anställd inom Regeringskansliet. Detta riskerar tyvärr att leda till att institutet börjar ägna sig åt partipolitiskt färgad opinionsbildning i stället för att ägna sig åt att informera och bidra till ökad medvetenhet om Sveriges åtaganden inom området för mänskliga rättigheter. Detta ställer sig Sverigedemokraterna inte bakom.

Slutligen vill jag framföra att institutets oberoende roll hade kunnat bli än mer påtaglig om det hade tydliggjorts att den som sitter i institutets styrelse inte samtidigt kan tillhöra styrelsen för eller vara anställd i en civil-

samhällsorganisation som har frågor om mänskliga rättigheter som sitt bevakningsområde. Ett oberoende institut bör som sagt inte kunna missgämmas gå privata organisationers enskilda ärenden.

Fru talman! Jag inledde mitt anförande med att säga att allt som är bra kan göras bättre, och jag är säker på att detta inte är sista gången som detta institut är föremål för kammarens behandling.

Anf. 130 JESSICA WETTERLING (V):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 2.

Sverige har ofta en ganska hög svansföring i frågor om mänskliga rättigheter. Vi vill gärna se och tro att vi är bäst i klassen. Vi kommer gärna med välmenande tips och råd men också ibland pekpinningar till andra länder som vi inte tycker har kommit lika långt. Det är ibland som att vi har stora skygglappar när det gäller vår egen historia.

Faktum är att en del av vårt kulturarv är rasbiologi, tvångssteriliseringar och diskriminering mot dem som på något sätt har stuckit ut från det som då uppfattades vara normen. Det är övergrepp och kränkningar, och i dag pågår ett arbete med flera olika sanningskommissioner för att kunna göra upp med denna historia. Det är bra.

Men det är inte enbart i dåtid som Sverige har misslyckats med att respektera de mänskliga rättigheterna. Även i nutid har Sverige fått och får återkommande kritik från exempelvis FN. Vi misslyckas helt enkelt med att leva upp till det som vi har lovat att som land följa.

Fru talman! De mänskliga rättigheterna gäller alla människor. Det är statens ansvar och skyldighet att respektera och skydda de mänskliga rättigheterna men också att se till att alla får ta del av de rättigheter som finns att åtnjuta.

Vänsterpartiet har höga ambitioner för arbetet med frågor om mänskliga rättigheter. Det är viktigt för att garantera respekten för alla människors lika värde. Vi vet dessutom att ett samhälle som är tillgängligt, jämlikt och där ingen diskrimineras på grund av hur hen är eller vem hen tror på är ett bättre samhälle för alla.

Vänsterpartiet står bakom regeringens förslag om ett institut för mänskliga rättigheter. Men det är bara början. Ett institut i sig kommer inte att kunna lösa allt. Det krävs mycket mer. Det krävs inte bara politisk vilja utan även resurser och medveten politik för att Sverige ska nå de åtaganden som vi har lovat att vi ska leva upp till.

Redan i dag finns liknande instanser i andra länder som har gett ett positivt resultat. Det kommer också att göra att vi kommer kunna leva upp till Parisprinciperna, som redan har nämnts tidigare, som säger att det organ man inrättar ska vara oberoende och ha ett brett uppdrag. Det är också därför som vi anser att detta MR-institut bör inrättas som en ny, egen myndighet under regeringen. Dessutom föreslår utskottet vissa särlösningar, bland annat när det gäller institutets ledning, för att garantera oberoendet fullt ut.

Fru talman! Som jag sa tidigare kommer detta inte att vara en snabb lösning. Det ska bli väldigt spännande att se hur denna nya och oberoende myndighet kommer att forma sitt uppdrag, och det kommer säkerligen att förändras över tid.

Det finns hos vissa partier en del farhågor om att detta institut kommer att ta sig en alltför stor roll och gå utöver det som är uppdraget. Man är

också orolig för att de som hamnar i institutets ledning ska vara exempelvis riksdagsledamöter. Jag vill dock klargöra att även om jag inte har samma farhågor delar jag och majoriteten i utskottet samma åsikt som regeringen när det gäller att det är angeläget att styrelseledamöter inte uppfattas som att de representerar olika intressen. Därför bör inte heller utsedda styrelseledamöter vara partipolitiskt aktiva.

Jag vill också understryka att institutet, precis som alla andra myndigheter ska kunna lägga fram förslag till regeringen. Men oavsett vilka förslag som ges är det regeringen som bereder om internationella åtaganden bör utvidgas. Det är dessutom så att riksdagens godkännande krävs innan regeringen ingår vissa internationella överenskommelser. Jag delar därför inte denna farhåga som finns hos vissa partier.

Jag vill också i kammaren klargöra en sak med anledning av att ledamoten Mikael Strandman tidigare sa att utskottet ställer sig bakom punkten i Liberalernas reservation som handlar om folkrättsliga engagemang. Det blir lite tekniskt krångligt att prata om falsk majoritet, som vi ibland slarvigt säger i vissa sammanhang. Det är trots allt så att förhållandena i utskotten när det gäller ledamöter inte alltid överensstämmer med hur kammarens majoritet ser ut. Det kan vara bra att veta att det finns en majoritet i riksdagens kammare för reservation 2, som jag yrkade bifall till tidigare.

Jag upplever också att det finns ett stort och brett engagemang i utskottet för arbetet med mänskliga rättigheter. Jag känner själv att ju mer man arbetar med frågorna, desto mer ser man att det finns att arbeta med. Det är något som kanske aldrig kommer att ta slut. Jag är alltså övertygad om att det här institutet inte kommer att vara sysslolöst.

Anf. 131 TINA ACKETOFT (L):

Fru talman! Man känner sig numera som en kirurg på väg till operation när man med munskydd på går upp i talarstolen för att debattera. Men så blodigt ska det väl ändå inte bli.

Fru talman! Liberalerna välkomnar att det äntligen finns ett förslag för att Sverige i likhet med andra länder ska få en oberoende nationell institution för att främja säkerställandet av de mänskliga rättigheterna i landet. Det var faktiskt min liberala kollega, dåvarande statsrådet Ullenhag, som redan under alliansregeringens tid lade fram förslaget. Så länge har vi vänt på alla stenar och diskuterat och debatterat denna fråga.

Det lagförslag som nu ligger på riksdagens bord är dock inte helt invändningsfritt. Därför pekar Liberalerna på de brister som återstår att justera. Men notera att vi är väldigt glada över att vi har kommit hit.

Det viktigaste, som vi ser det, är att säkerställa institutets oberoende. Inom mediepolitiken har det tagits viktiga steg för att säkerställa att personer som har ledande politiska uppdrag inte samtidigt ska sitta på beslutspositioner där de kan utöva ägarstyrning över public service-medierna eller bevilja statligt ekonomiskt stöd till enskilda privata bolag. Till exempel kan inte aktiva politiker sitta i ägarstiftelsen för public service-medierna. Likaså har nomineringsprinciperna för mediestödsnämnden ändrats så att aktiva riksdagsledamöter inte kan ingå där.

Motsvarande principer anser Liberalerna bör gälla också för institutets styrelse och råd. Det bör alltså i lagtexten finnas ett uttryckligt hinder mot att vara styrelseledamot eller ledamot i rådet samtidigt som man är tjänst-

görande riksdagsledamot, statsråd eller anställd i Regeringskansliet – allt för att understryka oberoendet.

Till institutet ska knytas ett råd med representanter från det civila samhället. För att ännu en gång tydliggöra institutets oberoende bör det även tydliggöras att den som sitter i institutets styrelse inte samtidigt kan tillhöra styrelsen för eller vara anställd i en civilsamhällesorganisation som har just MR-frågor som sitt bevakningsområde – igen för oberoendets skull.

Enligt lagförslaget ska rådet utses av institutets styrelse. Rådet ska i sin tur vara en av de obligatoriska nomineringsinstanser som regeringen ska tillfråga när det är dags att utse ledamöter i styrelsen. Därmed menar vi att det bildas en olycklig cirkelmekanism där sammansättningen av rådet påverkar styrelsens sammansättning, som i sin tur är direkt styrande för vilka som får sitta i rådet. Detta är onekligen en mindre lyckad konstruktion som riskerar att bygga in lojalitetshänsyn i nomineringsarbetet.

Det enklaste sättet att förebygga detta menar vi är att ta bort rådet från listan över instanser som ska tillfrågas inför beslut om nya styrelseledamöter. Inget hindrar givetvis att de organisationer som är representerade i rådet på egen hand kan ge regeringen namnförslag.

Fru talman! För att människor ska kunna tillvarata sina individuella fri- och rättigheter krävs kunskap. Det är också nödvändigt för att det offentliga ska leva upp till sina folkrättsliga åtaganden på området mänskliga rättigheter. Liberalerna delar därför regeringens bedömning att institutet, inom ramen för sitt uppdrag, bland annat ska främja utbildning, forskning, kompetensutveckling, information och ökad medvetenhet om de mänskliga rättigheterna.

Arbetet för att övertyga och försvara de mänskliga rättigheterna måste hela tiden fortsätta. Vi vet tydligt att varje ny generation behöver vinnas i fråga om dessa värderingar. Det är inget som vi får med modersmjölken. Det måste ständigt nötas in. Detta sker i det offentliga samtalet. I det arbetet har politiska partier liksom delar av civilsamhället och vem som helst som vi möter på gatan en viktig roll att fylla. Det är allas vår roll att fylla.

Vi säger att myndigheter ska informera om och bidra till ökad medvetenhet om Sveriges åtaganden inom området mänskliga rättigheter. Däremot ska det inte vara ett myndighetsuppdrag att bedriva ren opinionsbildning.

Fru talman! Den kanske mest springande punkten i Liberalernas reservationer är att regeringen föreslår att det i lagen tas in en uttrycklig bestämmelse om att institutet får föreslå för regeringen att Sveriges folkrättsliga åtaganden utvidgas inom MR-området. I likhet med flera remissinstanser delar Liberalerna inte denna bedömning.

Som framgår av den föreslagna lagens portalparagraf ska institutet ha till uppgift att främja säkerställandet av de folkrättsliga åtaganden som Sverige de facto redan har ingått inom detta område. Vilka nya åtaganden Sverige skulle kunna ingå är en politisk fråga som bör bedömas på samma sätt som alltid vid eventuella anslutningar till nya folkrättsliga instrument, det vill säga genom en samlad beredning inom ramen för regeringens och riksdagens arbete. Att ge en myndighet, låt vara i institutsform, ett uttalat ansvar att väcka sådana förslag är principiellt olämpligt, anser Liberalerna.

Notera att vi inte föreslår att institutet ska förbjudas att föreslå ny lagstiftning om det skulle behövas. Det hade varit ett märkligt och ganska ovanligt strängt krav på en myndighet som också ska granska och analyse-

ra eventuella brister i regeringens hantering av de mänskliga rättigheterna om myndigheten inte fick lyfta upp eventuella konventioner som skulle kunna komplettera svensk lagstiftning. Vår kritik gäller att det är olämpligt att en myndighet ska ha i uppdrag att föreslå konkret lagtext utanför rådgivande syfte. Det är mer förenligt med svensk lag och Parisprinciperna att tillåta men inte kräva att myndigheten vid behov får föreslå ny lagstiftning i linje med övriga myndigheters befogenheter.

En majoritet av utskottet – låt oss se vad som händer i kammaren – anser inte heller att regeringen på ett övertygande sätt har redovisat skäl som gör det nödvändigt att gå fram med det förslag som regeringen lägger fram, enligt Parisprinciperna. En majoritet i utskottet menar därför att denna del av regeringens förslag bör avslås.

I övrigt yrkar jag bifall till reservation 3 och 4.

Anf. 132 CAMILLA HANSÉN (MP):

Fru talman! ”Varje människas grundläggande rättigheter ska respekteras. I det internationella arbetet för mänskliga rättigheter och jämställdhet är det avgörande att värna rättsstatens principer. Mäns våld mot kvinnor, sexuella trakasserier och hedersförtryck ska bekämpas i Sverige och globalt. Rasism, främlingsfientlighet och hatbrott är oacceptabelt var det än uppstår. Du ska ha samma chans till ett bra liv oavsett funktionsförmåga, könsidentitet och könsuttryck, sexuell läggning, trosuppfattning, var du bor eller varifrån du kommer. Nationella minoriteters och urfolks rättigheter ska skyddas.” Det gäller i Sverige och överallt i världen.

Det här är från Miljöpartiets valmanifest. Efter den generella beskrivningen av hur vi ser på de frågorna har vi också ett vallöfte om att inrätta ”en oberoende institution för mänskliga rättigheter”. Det är verkligen på tiden.

Fru talman! Jag tror att det krävs två saker: att lyssna på omvärlden och att ha en gnutta mod. Jag kan lägga till en tredje. Det krävs också tålamod.

Att lyssna på omvärlden handlar om att följa det internationella samfundets rekommendationer och ta till oss av kritiken mot att vi inte har haft ett oberoende institut för mänskliga rättigheter. Redan 1993 uppmanade FN:s generalförsamling medlemsländerna att inrätta institut för mänskliga rättigheter, och Sverige har återkommande fått rekommendationer om att vi bör göra det. År 2015 accepterade Sverige sådana rekommendationer inom ramen för FN:s allmänna råd för mänskliga rättigheter. Med inrättandet kan Sverige ansluta sig till sina grannländer Norge, Danmark och Finland som i dag har MR-institut i enlighet med Parisprinciperna.

Det handlar också om en gnutta mod, för den som darrar på manscheten vågar inte rigga ett system som på riktigt utför en oberoende granskning av det arbete som man själv, ens parti eller en regering som det egna partiet är en del av utför. Det kräver mod att öppna upp för oberoende granskning.

Moderaterna avslår hela förslaget, eftersom de inte vill ha institutet i en ny myndighet. Det är lite som att kasta ut barnet med badvattnet. Det är svårt att förstå hur oberoendet ska kunna garanteras om institutet ingår i en annan myndighet. Risken är att ett institut under en annan myndighet inte skulle godkännas av Ganhri, som är det ackrediteringsinstitut som bedömer vilken status ett svenskt MR-institut får.

De organ som anses uppfylla Parisprinciperna fullt ut tilldelas A-status. Det betyder att man har rösträtt i Ganhri. En institution med A-status får också tillgång till FN-systemet, vilket innebär att den kan delta och uttala sig vid granskningar som genomförs av FN:s råd för mänskliga rättigheter och delta i möten med FN:s olika konventionsorgan. Så i princip säger Moderaterna nej till den här oberoende granskningen av hur en svensk regering lever upp till sina åtaganden vad gäller mänskliga rättigheter och riskerar att Sverige, av alla länder, inte når den högsta statusen för sitt institut för mänskliga rättigheter. Den risken är Miljöpartiet inte villigt att ta.

Liberalerna, Centern och Sverigedemokraterna oroar sig för att institutet ska vara opinionsbildande och att frågorna politiseras. Om man menar att det blir en partipolitisk påverkan faller ansvaret tungt på oss politiker, bland annat oss här i riksdagen. Det är jätteviktigt att det inte blir partipolitik av det här. Men att sprida information och öka kunskap om mänskliga rättigheter är något man inte kan göra för mycket av.

För oss i Miljöpartiet har det varit viktigt att institutet ska bli oberoende och tillräckligt slagkraftigt. De möjligheterna finns nu för institutet eftersom regeringens förslag utgår från Parisprinciperna, som beskriver vilka minimikrav som ska gälla för ett institut som detta.

Det vi nu inrättar är en tung, faktabaserad myndighet med bred förankring i det civila samhället och med de politiska partierna på behörigt avstånd. Det regleras i lag att styrelsens ledamöter ska ha sakkunskap inom området mänskliga rättigheter och erfarenhet av kvalificerat arbete inom följande verksamhetsområden: det civila samhället, rättsväsen och advokatverksamhet samt forskning och högskoleutbildning.

Syftet med institutet är att främja säkerställandet av de mänskliga rättigheterna i Sverige, som vi har åtagit oss att följa. Det handlar till exempel om våra grundlagar, Europakonventionen och andra konventioner på området mänskliga rättigheter. Det är sådant som redan gäller i Sverige i dag, men institutet ska bidra till att rättigheterna verkligen säkerställs. Det gäller exempelvis funktionsrättskonventionen.

Det är därför viktigt att institutet, både i sak och för dess status, har den uttalade möjligheten att föreslå för regeringen att Sveriges folkrättsliga åtaganden utvidgas inom området mänskliga rättigheter. Det här motsätter sig en del av konstitutionsutskottet.

Utskottet menar att även utan en sådan uttrycklig bestämmelse som föreslås i lagen skulle institutet vara oförhindrat att uppmärksamma regeringen på frågor som rör skyddet av mänskliga rättigheter. Jag tolkar KUspråket som att det här innebär att man tycker att institutet ändå ska kunna lägga fram dessa förslag men att det inte ska stå tydligt i lagstiftningen. Det här handlar dock inte bara om sakfrågan utan också om institutets status i andras ögon. Det ska uppfylla kriterierna för att erhålla den högsta statusen. Då är bedömningen att det krävs att institutets möjligheter att göra det uttryckligen är inskrivna, trots att alla myndigheter, i enlighet med vår förvaltningsmodell, kan lämna förslag inom sina områden. Precis som flera före mig har påpekat är det regering och riksdag som hanterar besluten om sådana åtaganden, i helt korrekt konstitutionell ordning.

Fru talman! Det verkar ibland finnas en föreställning om att mänskliga rättigheter är något neutralt. Det är det inte. Det ska inte politiseras; det är av yttersta vikt att institutet är politiskt oberoende. Varje regering ska, oavsett färg, granskas lika noggrant. Det här får inte vara en partipolitisk fråga,

och det kommer inte att bli det om de politiska partierna respekterar den oberoende granskningen.

Mänskliga rättigheter däremot är i allra högsta grad en politisk fråga. Att stå upp för alla människors lika och okränkbara rättigheter är inte neutralt. Demokrati är heller inte neutralt. Det finns de som gör andra antaganden och som vill att världen ska se ut på ett annat sätt. Att stå för demokrati och mänskliga rättigheter är kraftiga ställningstaganden för den värld vi vill se, och det är en tydlig markering mot vad vi inte vill se.

Med det här yrkar jag bifall till reservation 2, och jag ser fram emot att se Sveriges institut för mänskliga rättigheter etableras.

Anf. 133 TUVE SKÅNBERG (KD):

Fru talman! Såvitt jag förstår är jag den siste talaren i ärendet KU33. Kristdemokraterna står ensamt bakom hela betänkandet. Därav blir det en uppgift för mig att försöka samla ihop det hela och stå för en majoritetsuppfattning. Om den sedan håller i voteringen vet vi inte, men det här är åtminstone majoritetsuppfattningen i KU. Jag yrkar därför bifall till förslaget i betänkandet, sådant det föreligger.

Denna fråga har en lång historia, och den har stötts och blötts men inte därför att de olika partierna har olika mening om att de mänskliga rättigheterna är mycket viktiga. Konstitutionsutskottets uppdrag är att värna de mänskliga rättigheterna. Det är vårt gemensamma uppdrag. Men hur skulle ett oberoende institut se ut och hur skulle det utformas? Detta har vi stött och blött i flera år.

Nu har dock KU gjort en beställning till regeringen, och efter laga tid har regeringen nu kommit med ett förslag i form av en proposition. Denna har KU tittat på, och med något undantag ställer sig alla partier bakom idén om ett oberoende institut. Men vi är mer eller mindre oroliga för att det skulle kunna politiseras. Därför välkomnar jag det som nu har framförts från, tror jag, alla partiets KU-ledamöter, det vill säga att det inte ska politiseras utan vara helt oberoende.

Bakgrunden är naturligtvis att vi alla vill uppfylla kraven för Parisprinciperna, och vi finner att detta institut är en viktig väg dit. Vi vill att Sverige ska ha A-status och tycker att något annat inte tillkommer Sverige. Det här är en väg för att söka detta.

Vilken är den majoritetsuppfattning som KU lägger på riksdagens bord att avgöra? Regeringen förslår i propositionen att en ny oberoende myndighet, Institutet för mänskliga rättigheter, inrättas. Förslaget i den nya lagen, lagen om Institutet för mänskliga rättigheter, omfattar bestämmelser om institutets uppgifter, institutets ledning och hur den ska utses samt institutets organisation i övrigt. KU välkomnar att en institution inrättas med uppdraget att främja säkerställandet av mänskliga rättigheter i Sverige. KU ställer sig bakom förslaget om vilka källor som ska tjäna som utgångspunkt vid utförandet av uppdraget, bland annat folkrättsligt bindande förpliktelser inom området mänskliga rättigheter.

Det finns skäl att upprepa utskottets tidigare uttalande om att en utgångspunkt för att värna mänskliga rättigheter i Sverige är att detta ska ske inom ramen för den svenska konstitutionella ordningen. Det är de svenska lagarna – och de kan innehålla normer från internationella konventioner och överenskommelser – som ska tillämpas och tolkas.

Om internationella konventioner eller politiska överenskommelser tillämpas direkt kringgås de nationella demokratiska processerna. KU anser att detta på sikt kan försvaga riksdagens ställning på de aktuella områdena och leda till att såväl nationella som internationella normers långsiktiga legitimitet äventyras. Det vill vi inte.

Regeringen föreslår nu att institutet inrättas som en ny myndighet under regeringen. För att säkerställa att institutet får en oberoende ställning i förhållande till regeringen bör, som regeringen föreslår, institutets uppgifter och ledning samt vissa grundläggande frågor om institutets organisation och arbetssätt regleras i lag. Lagregleringen innebär att regeringen inte har möjlighet att styra institutets uppgifter och arbete i den utsträckning som normalt gäller för myndigheter under regeringen.

Institutet ska ledas av en styrelse. Vid institutet ska det också finnas ett rådgivande organ – ett råd – som utses av styrelsen.

Utskottet anser att det är av avgörande betydelse för myndighetens trovärdighet att den är, och uppfattas vara, oberoende. Verksamheten ska styras och bedrivs utifrån ett allmänt intresse. Det är angeläget att styrelseledamöterna uppfyller högt ställda krav på oberoende och integritet samt att de inte representerar, eller uppfattas representera, några särintressen.

KU delar regeringens uppfattning att styrelseledamöterna inte bör utses bland personer som är partipolitiskt aktiva. Detta innebär till exempel att riksdagsledamöter, statsråd och statssekreterare inte kommer att utses till styrelseledamöter.

För att stärka institutets oberoende bör styrelsen, som regeringen framhåller, ha en bred sammansättning med erfarenhet från skilda verksamhetsområden. I styrelsen ska det finnas ledamöter med sakkunskap inom området mänskliga rättigheter och erfarenhet av kvalificerat arbete inom tre verksamhetsområden: det civila samhället, rättsväsendet och advokatverksamheten samt forskningen och högskoleutbildningen.

När det gäller själva nomineringsförfarandet föreslår regeringen att förslagen till styrelseledamöter ska hämtas in från aktörer som har en fristående roll i förhållande till regeringen och som har ett stort förtroende i samhället. Dessa aktörer bör ha en god kännedom om de verksamhetsområden som har betydelse för institutets verksamhet.

Mot denna bakgrund föreslår regeringen att förslag ska inhämtas från institutets råd, Sveriges advokatsamfund samt universiteten och högskolorna.

Här noterar KU att regeringen inte är bunden av nomineringsförslagen och att även andra aktörer kan lämna förslag på ledamöter. KU delar dock regeringens uppfattning att styrelseledamöterna normalt bör hämtas från kretsen av de nominerade. Styrelsens oberoende är nära förknippat med att regeringen i första hand utser nominerade ledamöter.

Under alla förhållanden är det emellertid angeläget att styrelseledamöterna uppfyller högt ställda krav på oberoende och integritet. Samma krav på sakkunskap inom området mänskliga rättigheter och erfarenhet av kvalificerat arbete inom något av de tre verksamhetsområden som jag nämnde bör gälla även om det utses en styrelseledamot som inte har nominerats av de utpekade aktörerna.

För att stärka institutets oberoende föreslås vidare att styrelsen får besluta om anställningen som chef för myndigheten. Anställningstiden bör dessutom preciseras i lag. Den som varit ledamot i styrelsen eller anställd

som direktör får inte utses till ledamot eller chef för myndigheten tidigare än fem år efter att uppdraget eller anställningen upphört.

Det är KU:s mening att även rådet bör ha en bred sammansättning och att formerna för rådets arbete bör bestämmas av styrelsen. Rådets ledamöter bör, som framhålls i propositionen, utses på grund av att de har relevanta kunskaper och erfarenheter.

För att enskilda ska kunna reagera vid brister i rättighetsskyddet och utkräva sina rättigheter måste de ha kunskap om de mänskliga rättigheterna. I institutets uppdrag ska därför ingå att främja utbildning, forskning, kompetensutveckling, information och ökad medvetenhet om mänskliga rättigheter.

KU vill i detta sammanhang påminna om att det för all offentlig verksamhet finns krav på att iaktta opartiskhet och saklighet i verksamheten, och dessa krav kommer även att gälla för institutet. Informationen till allmänheten måste således alltid vara saklig och opartisk.

KU har tidigare påpekat detta och framhållit att det är av största vikt att myndigheternas information präglas av god förvaltningssed. Det innebär bland annat att en försiktighetsprincip bör iakttas vid valet av form för opinionsbildande verksamhet. Kravet på denna form kan innebära att vissa uttryck som vid informationsgivning skulle ha varit önskvärda från ett rent kommunikationsperspektiv får träda tillbaka för kravet på en allsidig belysning av en fråga som motsvarar dess komplexitet.

Därmed, fru talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 15.)

§ 11 Verksamheten i Europeiska unionen under 2020

Utrikesutskottets betänkande 2020/21:UU10
Verksamheten i Europeiska unionen under 2020 (skr. 2020/21:115)
föredrogs.

Anf. 134 KENNETH G FORSLUND (S):

Fru talman! Till att börja med vill jag yrka bifall till de två reservationer som Socialdemokraterna är med på i detta betänkande: nummer 14 och nummer 15. I övrigt yrkar jag bifall till förslaget i utskottets betänkande.

I dag debatterar vi utskottets betänkande nummer 10. Det har samma nummer varje år. Detta är det betänkande som handlar om verksamheten i Europeiska unionen. Utgångspunkten är den EU-skrivelse som regeringen, här representerad av Hans Dahlgren, varje år ger till riksdagen. Denna skrivelse redovisar verksamheten och Sveriges agerande i EU under det gångna året.

Jag vet av erfarenhet att debatten många gånger halkar iväg till att inte handla om det som varit utan om det som möjligen komma skall.

Glädjande är trots allt att debatten om vad vi har för vägval i EU är en debatt där det finns en stark majoritet för att inom ramen för EU stå upp för grundläggande demokratiska värden, rättsstatens principer och de mänskliga rättigheterna samt verka för svenska intressen.

Prot. 2020/21:137
9 juni

Ett institut för mänskliga rättigheter

*Verksamheten i
Europeiska unionen
under 2020*

Skrivelsen är en omfattande text. Den beskriver ett synnerligen händelserikt år – vi kan ärligt säga att EU har haft både lyckade och mindre lyckade dagar. Pandemin har naturligtvis satt sina spår även i EU:s verksamhet, och tidvis har det varit frustrerande att sammanhållningen och gemenskapen inte alltid har varit så bra som vi skulle vilja.

Covidpandemin har onekligen utmanat unionens sammanhållning. Den har skördat många offer och fått EU-länder att visa både goda och dåliga sidor i sina kontakter med varandra. Men EU är starkare efter denna covidepidemi; det är jag helt övertygad om. Ur de svårigheter som varit under det gångna året har det fötts en ny beslutsamhet och en ny insikt om att vägen framåt inte är att agera enskilt utan att agera tillsammans.

EU har nu en återhämtningsplan och en långtidsbudget som visar att EU klarar att ta sig samman när det verkligen behövs. Jag är helt övertygad om att vi i slutändan går stärkta ur den här krisituationen.

Naturligtvis har brexit, Storbritanniens utträde ur EU, präglat det här året. Det har varit en lång och i vissa stycken plågsam resa både för EU och för Storbritannien. Nu är det viktigt att vi ser en väg framåt, tillsammans, med en ny relation mellan de kvarvarande EU-staterna och EU å ena sidan och Storbritannien å andra sidan. Våra gamla vänner är fortsatt våra vänner om än nu i ett nytt samarbetsformat.

Statsrådet Hans Dahlgren kommer att delta i debatten senare. Jag är alldeles övertygad om att han kommer att ge en mer övergripande bild. Det är därför som jag fokuserar på de två reservationer som vi socialdemokrater står bakom i detta betänkande. De reservationerna har att göra med EU:s sanktionslagstiftning mot allvarliga kränkningar av och brott mot de mänskliga rättigheterna. Det är det som ofta i dessa sammanhang kallas för Magnitskijlagstiftning.

Den ena reservationen bygger på att det finns en majoritet som vill utöka Magnitskijlagstiftningarna, som EU har beslutat om, med ytterligare element, såsom penningtvätt och korruption. Det är inget fel i sig att lägga till detta. Men i EU-sammanhang är detta en ny lagstiftning och ett nytt sätt att arbeta, och det har varit en lång process för att komma så här långt. Vi socialdemokrater tycker att det är lite konstigt att börja ändra i dessa EU-regler när de precis har börjat gälla och när de väldigt nyss har börjat tillämpas.

Det kloka vore att utvärdera hur de fungerar och att sedan fundera över hur man kan utveckla reglerna vidare. Det var ganska tuffa diskussioner för att komma så långt som vi nu har kommit inom EU. Jag tycker att det är lite förhastat att riva upp alltihop och försöka omförhandla. Men regeringen har, såvitt jag förstår, påbörjat ett arbete i rådsarbetsgrupper. Där har man från regeringens sida lyft denna möjlighet för framtiden – om jag har förstått det rätt. Det är alltså inte uteslutet. Det handlar i hög grad om tidpunkten och strategin för att komma framåt.

Den andra reservationen som vi är en del av handlar också om sanktionsreglerna. I den reservationen pekar vi på vad vi tror är väsentligt för att sanktioner ska fungera. Sanktioner är väsentligt starkare och effektivare om vi gör dem tillsammans med andra länder. Det är nämligen så att en majoritet i utskottet tycker att Sverige skulle kunna ha egna sanktioner. Jag tror tyvärr inte att de skulle bli särskilt effektiva, även om de skulle kunna vara välmotiverade.

Jag tror att det är problematiskt om EU börjar dela upp sig och inte har gemensamma beslut om sanktioner. Det kommer att vara svårt för enskilda länder som inför sanktioner mot andra länder. Det kommer nämligen motåtgärder och motsanktioner, och de kommer de länder som enskilt har infört sanktioner att vara väldigt sårbara för. Det gäller naturligtvis även Sverige.

Det blir inte heller samma styrka i sanktioner som är införda av *ett* land eller några få länder. Om EU gemensamt kommer överens om sanktioner är det en väldigt styrka. EU är en av världens absolut största samlade ekonomier och ett av världens största handelsområden. Det är klart att sanktioner från EU:s sida känns – var så säker!

Fru talman! Det förvånar mig, avslutningsvis, att de borgerliga partierna och framför allt Moderaterna vill gå ifrån tanken om gemensamma EU-sanktioner. Moderaterna brukar ju ofta i dessa debatter – vi kommer säkert att få höra det även i den här debatten – säga att EU-arbetet ska prioriteras upp, att Sverige verkligen ska tillhöra EU:s kärna och att EU ska vara den centrala arenan för svensk utrikes- och säkerhetspolitik. Det är inget fel i de ambitionerna. Jag tycker att vi uppfyller dem väl redan i dag. Men moderater, som tycks ha en idé om hur vi ska kunna uppfylla dem ännu bättre, är enligt mitt sätt att se inte riktigt konsekventa när de vill gå en väg med enskilda nationella sanktioner. Det rimmar illa med den övriga moderata EU-politiken.

Anf. 135 HANS ROTHENBERG (M):

Fru talman! Att blicka bakåt är första steget mot att blicka framåt. Samarbetet mellan EU:s medlemsstater har prövats hårt under coronakrisen det gångna året, med stängda gränser och sociala och ekonomiska utmaningar. Samtidigt har EU:s förmåga att säkerställa den inre marknadens funktionsätt och att upprätthålla fria varuflöden under krisen varit avgörande för svensk handel med omvärlden.

EU är ett samarbete för demokratier, där Sveriges röst ska vara tydlig och stark för att rättsstatens principer ska respekteras i hela EU. Detta är avgörande för att EU i utrikespolitiken på ett trovärdigt sätt ska kunna driva på för mänskliga fri- och rättigheter.

Medlemsstater med regeringar som försöker urholka demokratin och rättsstaten ska mötas av tydliga konsekvenser genom rättsliga påföljder, suspenderad rösträtt i ministerrådet, eller genom att EU-medel inte betalas ut. Därför ska Sverige fortsätta att fullt ut stödja de pågående så kallade artikel 7-förfarandena, som kan leda till att rösträtten i EU dras in för de aktuella länderna om inte situationen förändras till det bättre.

Fru talman! Även när det gäller EU:s vidare utvidgning är det fundamentalt att värna om den liberala demokratin och rättsstatens principer. Det har vi lärt oss inte bara under det gångna året utan också tidigare år. Det är någonting vi måste ha med oss framöver.

I dagsläget lever Turkiet inte längre upp till EU:s rättmätiga förväntningar i en utvidgningsprocess, varför det inte är meningsfullt att fortsätta medlemskapsförhandlingarna, vilka sedan ett par år tillbaka i praktiken inte förs. Däremot bör EU fortsätta att stödja det civila samhället, människorättsförsvarare och journalister i Turkiet, samt värna turkiska studenters tillträde till europeiska universitet.

Samtidigt som utvecklingen när det gäller EU:s grundläggande värden tyvärr går åt fel håll i flera av medlemsländerna pågår anslutningsprocesser på västra Balkan. EU:s inre problem är en signal att vara uppmärksam på då nya kandidatländer kan bli aktuella för medlemskap i unionen. Den skärpta granskningen av befintliga medlemsstater behöver också utvecklas i anslutningsförhandlingarna med kandidatländerna.

Fru talman! EU är Sveriges viktigaste utrikespolitiska plattform. Det blir särskilt uppenbart när det säkerhetspolitiska läget präglas av ökade spänningar såväl längs EU:s östliga gräns som i Medelhavsområdet.

Dagens krav på enhällighet vid beslut inom EU:s utrikes- och säkerhetspolitik omöjliggör dessvärre ett effektivt europeiskt agerande, då enskilda medlemsstater kan blockera beslut. Det blir särskilt problematiskt när fientligt inställda stater försöker binda upp enskilda EU-medlemsstater i en beroendeställning för att öka sitt strategiska inflytande på den europeiska kontinenten. En övergång till kvalificerad majoritet i beslutsfattande om utrikes- och säkerhetspolitiken skulle därför påtagligt stärka EU:s förmåga att agera på den internationella scenen.

EU:s fördjupade försvarssamarbete har potential att stärka de enskilda medlemsstaternas försvarsförmåga och unionens samlade förmåga att hantera ett försämrat omvärldsläge. Och ett effektivt samarbete mellan EU och Nato är avgörande för att hantera det försämrade säkerhetspolitiska läget i Europas närhet.

De förändringar som har skett i vår omvärld är att USA nu har fått en annan inriktning på sin politik och att Storbritannien har lämnat Europeiska unionen. Vi har två länder som vi behöver förhålla oss till som nära vänner.

Vi moderater menar att de här globala utmaningarna ska mötas genom ett fördjupat transatlantiskt samarbete, vilket utifrån rådande världsordning är både logiskt och verkningsfullt. Storbritannien, Norge och USA bör ha en särställning givet dessa länders viktiga bidrag till Europas säkerhet, inte minst vad gäller hybridhot, strategisk kommunikation och cybersäkerhet.

Fru talman! Sverige ska också stå upp för samarbetet inom det östliga partnerskapet, inte minst genom att dra erfarenhet av det som har hänt i Ukraina. Vi ska vara ett starkt stöd för deras reformprocess och europeiska närmanden.

De senaste årets tragiska utveckling i Belarus visar på behovet av att EU agerar kraftfullt när auktoritära ledare i närområdet begår brott mot den egna befolkningen. De åtgärder som vidtagits mot regimen i Belarus måste vara uthålliga samtidigt som EU:s stöd till försvarare av demokrati och mänskliga rättigheter ska vara funktionellt.

EU måste ha förmågan att sätta press även på den ryska regimen att ändra sitt utrikespolitiska agerande. Det präglas av hänsynslöshet och brott mot grundläggande folkrättsliga principer. Att säga namnet Aleksej Navalnyj räcker som sammanfattning.

Sverige måste också tydligt värna om en samlad europeisk hållning i Rysslandspolitiken och att nuvarande principer för politiken ligger fast över tid. Det är centralt för svenskt intresse att gasledningsprojektet Nord Stream 2 mellan Ryssland och Tyskland, som vi har diskuterat under det gångna året, stoppas. Därför måste regeringen göra ytterligare ansträngningar för att minska EU:s beroende av rysk gas.

Det är också av högsta vikt att EU har en gemensam hållning gentemot Kina, helst samstämmig med likasinnade länder såsom Australien, Kanada, Storbritannien och USA.

Kinas politiska utveckling och agerande mot omvärlden präglas av brott mot mänskliga rättigheter och folkrätten och av avsteg från internationella åtaganden. Kinas agerande i Europa visar en påtaglig ambition att splittra EU:s medlemsstater genom ekonomiska påtryckningar. Om enskilda medlemsstater blir alltmer beroende av Kina och dess investeringar finns risk för att det blir svårare att enas om ett EU-gemensamt agerande. Vi har sett detta och vill inte se det igen.

Sverige ska därför vara drivande för att EU solidariskt motverkar påtryckningar från Kina mot enskilda medlemsstater.

Denna tydlighet har dessvärre brutit vad gäller utvecklingen i Hongkong, där dess självstyrande ställning slagits i spillror av Fastlandskinas agerande i Hongkong.

Fru talman! EU är också världens största biståndsgivare och ger över 50 miljarder euro om året för att motverka fattigdom och skynda på den globala utvecklingen.

Klimatfrågan är en global angelägenhet, och EU är den viktigaste internationella arenan för Sveriges klimatsamarbeten. Vi anser att Sverige med sin trovärdighet i bistandsfrågor bör verka för att EU prioriterar klimatbistånd i den gemensamma biståndspolitik.

För Moderaternas del är det vidare självklart att beslut om att införa nya egna medel ska kräva enhällighet i rådet. Det säkrar Sveriges och riksdagens inflytande och befogenhet över skattefrågorna.

Vad EU mer bör göra är att fokusera på att fördjupa den inre marknaden och driva på för mer välbefinnande frihandel. Den inre marknaden är en ovärderlig tillgång i en alltmer oförutsägbar värld.

Fru talman! Avslutningsvis: Efterfrågan på elektricitet kommer att öka dramatiskt i takt med att industrier och transporter elektrifieras. EU har som mål att 32 procent av energiförsörjningen ska komma från förnybara källor år 2030. Detta menar vi moderater är för lågt. Begränsningen till förnybara energikällor exkluderar dessutom kärnkraft, vilken behövs för att säkra såväl effektbehoven som stabiliteten i elsystemen.

Fru talman! Man kan säga mycket om det gångna året, och den exposé jag nu gjort skulle jag gärna vilja stämma av om ett år igen då vi ser vad EU egentligen borde göra och vi kan få anledning att se om EU har kraften att gå vidare.

Jag yrkar bifall till reservation 1 men står givetvis bakom samtliga våra reservationer och särskilda yttranden.

Anf. 136 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! Det är trevligt att vara tillbaka bland utrikesutskottets ledamöter.

Det har ju hänt enormt mycket inom Europeiska unionen under året. Att gå igenom alla frågor som är av vikt för vårt parti är av tidsskäl inte möjligt, så jag kommer därför att hålla mig till ett par saker som är extra aktuella just nu.

Jag yrkar bifall till reservation nummer 2 som uttrycker vår ståndpunkt på ett mer allmänt plan. Men vi står i vanlig ordning givetvis bakom alla våra reservationer.

Fru talman! Den så kallade coronafonden tillsammans med den sociala pelaren innebär att spelreglerna för det europeiska samarbetet ritats om i grunden medan den svenska regeringen har förhållit sig passiv eller agerat rakt emot det svenska intresset.

Resultatet är en europeisk byråkrati som slukar alltmer resurser till allt mindre nytta och som på ett både oförsiktigt och klåfingrigt sätt vill detaljreglera frågor som utgör kärnan i det svenska välfärdsbygget och det svenska samhället och som flagrant och utan att blinka bryter mot sitt eget regelverk.

För det första är det viktigt att understryka att den så kallade coronafonden inte materiellt sett har något med pandemin i sig att göra. Fonden är egentligen ytterligare ett i en lång rad försök att hålla liv i unionens mest dyrköpta prestigeprojekt, nämligen den gemensamma valutan.

Eurosamarbetet, som det fungerar i dag, låser fast vissa medlemsstater i en närmast hopplös situation. Utan en egen valuta som gör industrin konkurrenskraftig kan vissa medlemsstater helt enkelt inte konkurrera med framför allt Tyskland, och denna situation har gjorts ännu värre genom Kinas statsstödda exportsektor.

Unionens ekonomiska medicin, så kallad interndevalvering, har fått enorma och i vissa fall rent humanitära konsekvenser samtidigt som den inte haft den avsedda effekten på de drabbade medlemsstaternas konkurrenskraft.

Redan innan pandemin visste vi med hundra procents säkerhet att vissa medlemsstater är extremt känsliga vid en extern chock mot eurosamarbetet. Det kände vi till, för det var precis det som hände 2008.

När pandemin nu är ett faktum är det återigen samma länder med samma ohållbara statsskulder, samma korrupta institutioner och samma kroniska oförmåga att hantera sin egen ekonomi som håller resten av unionen som gisslan.

Fru talman! Lösningen på problemet är givetvis inte ännu fler lån. Det vet vi redan i dag. För vad ska vi göra i nästa kris om tio år om vi då bara börjat betala av de lån vi i dag tar upp? Det vi då kommer att få höra, om vi har turen att fortfarande ha väljarnas förtroende, är att allt som behövs är ytterligare ett lånepaket som bara är lite, lite större än det förra.

Detta är dock ingen permanent lösning. Det som behövs är att eurosamarbetet avslutas. Det är den enda hållbara lösningen på detta problem. Ju mer pengar vi i dag investerar i systemet, desto mer pengar kommer vi att förlora när det oundvikliga sker.

Fru talman! Hur ska dessa pengar spenderas? Ett viktigt område är den så kallade sociala pelaren, som vi nyligen fick en plan för implementering för i och med Portodeklarationen och det meddelande som kom i mars.

Utgångspunkten för den sociala pelaren och Portodeklarationen är i och för sig sann. Pandemin har ju drabbat olika länder olika och olika grupper inom länder olika. De som spenderar dagarna med att läsa eller skriva rapporter eller räkna på siffror och som får sin lön från större företag eller till exempel Sveriges riksdag har klarat sig relativt väl, medan de som jobbar inom besöksnäring eller småföretag har drabbats betydligt hårdare. Situationen är naturligtvis ännu svårare för personer som redan har en svagare anknytning till arbetsmarknaden, det vill säga långtidsarbetslösa, nyanlända och personer som är lite yngre.

Frågan är hur vi hjälper dessa och framför allt hur långt de svenska skattebetalarnas ansvar och unionens befogenheter sträcker sig. Det är vad detta handlar om. Det resonemang som regeringen för är ungefär som följande: Alla samhällsproblem kopplade till social- eller arbetsmarknadspolitik är betjänta av ingripanden på EU-nivå. Om något är bra för samhället i teorin är det också bra att EU tar någon form av ansvar.

Sammanfattat är det så regeringen ser på frågan. Det är en rejäl förskjutning från vad som är den traditionella svenska inställningen, där regeringsföreträdare i alla fall gjorde något slags läpparnas bekännelse om vikten av subsidiaritet och budgetrestriktivitet.

Vi håller naturligtvis inte med regeringen i den här inställningen. Vi tycker att den sociala pelaren är en bro för mycket. Den hotar balansen mellan medlemsstaterna och EU:s befogenheter och därmed unionens sammanhållning och framtid. Vi vet att just kompetensfördelningen och budgeten var avgörande frågor när Storbritannien valde att lämna unionen, men det är en läxa som många verkar ha svårt att lära sig.

Antalet initiativ som nämns i meddelandet från mars om handlingsplaner för implementering av den sociala pelaren är alldeles för stort för att ta upp i ett anförande, men jag kan nämna några av rubrikerna: arbetsmarknadspolitik, minimilöner, social trygghet, barnomsorg, arbetslöshetsförmåner, pension, hälso- och sjukvård, bostäder och sist, men inte minst, väsentliga tjänster, vilket inkluderar vatten, sanitet, energi, transporter, finansiella tjänster, digital kommunikation med mera. Det finns alltså få begränsningar.

För att genomföra visionen planerar kommissionen ett antal rättsakter och ännu fler handlingsplaner och strategier. Syftet med de senare är naturligtvis att kratta manegen för ytterligare rättsakter och finansiering. Man märker att de mjukare metoderna inte leder dit man vill.

Kostnaden är svår att beräkna. Kommissionen har inte redovisat någon samlad budget, men det huvudsakliga instrumentet är Europeiska socialfonden, som just nu uppgår till ungefär 1 000 miljarder kronor. Vi kan nog räkna med att det bara är en början. Jag vill också påpeka att redan nu, alltså innan coronafonden har tagits i bruk, pratar Europaparlamentets talman om att fonden ska bli permanent. Vi ser alla vartåt detta barkar, men av någon anledning är det bara vårt parti som vågar sätta ned foten och säga nej.

Fru talman! Rättsstatens principer återkommer som ett mantra när regeringen söker stöd för sina positioner i EU-nämnden. Och det är absolut inget fel med det – i och för sig. Vissa medlemsstater har utan tvivel problem vad gäller rättsstatlighet, vilket till stor del, tror jag, är ett arv från järnridåns dagar där korrupktion, nepotism och avsaknad av respekt för mänskliga rättigheter var regel snarare än undantag.

Regeringen begår dock ett antal misstag i hur man hanterar frågan. För det första målar man upp problemet som en rent partipolitisk fråga. För det andra försäkrar man sig inte om att EU:s egna institutioner faktiskt föregår med gott exempel.

Sveriges regering pekar alltid ut två länder när rättsstatens principer kommer upp på dagordningen, nämligen Polen och Ungern. Det finns definitivt brister vad gäller rättsstatlighet i dessa länder. Det är jag helt enig om. Men det man inte nämmer är ett par andra relevanta fakta.

Låt mig ge exempel. Om man använder The Economists demokrati-index, alltså andra institutioner som mäter demokrati och rättsstatlighet, är dessa två länder inte de värsta syndarna i unionen utan det är Kroatien och Rumänien. Båda de länderna leds av liberala partier, vilket också är anledningen till att de systematiskt undslipper kritiken från både kommissionen och Sveriges regering.

Vidare var rättsstatligheten i Polen och Ungern knappast bättre när dessa länder leddes av vänsterpartier för inte så jättelänge sedan. De problem som finns sitter mer eller mindre i väggarna i institutionerna, och de kommer inte att bli bättre när väl de nuvarande regeringarna i de två länderna lämnar sina poster. Det kommer ju att hända vid något tillfälle.

Den socialdemokratiska sidan i Europa är knappast fri från fläckar. De har sina egna stjärnskott, som tidigare vice premiärministern Liviu Dragnea, som har pekats ut av landets egen polis som en maffialedare, flercaldigt dömd ekobrottsling, som satt kvar till för inte så länge sedan.

Ytterligare ett problem i hur frågan hanteras är kommissionens egen syn på fördraget och vilka befogenheter som det delegerar till unionen. Det finns en hel del man kan säga om detta, till exempel att Lissabonfördraget uttryckligen stadgar att EU inte ska ta upp egna lån, vilket man ändå gör så fort man tycker att det behövs. Så finns det finanspolitiska ramverket, stabilitets- och tillväxtpakten, vilket sätter gränser för medlemsstaternas, eurostaternas, statsskulder. Detta är något man i en tyst överenskommelse har ignorerat med kommissionens goda minne. De excessive deficit procedures som har inletts har inte lett någonstans.

Det kanske mest flagranta övertrampet av unionens egna regler är naturligtvis förslaget om lagstadgade minimilöner som just nu förhandlas av rådet. Artikel 153 i fördraget förbjuder uttryckligen unionen att lagstifta om löner. Regeringens ståndpunkt är också att ett lagförslag som skapar rättigheter för enskilda på politikområdet inte är förenligt med fördraget. Där är vi självklart helt eniga. Det är omöjligt att läsa fördraget på något annat sätt.

Men fakta är ändå fakta. Ett förslag ligger på bordet. Kommissionen har kommit överens om att de anser att förslaget är i enlighet med EU-rätten. Det kommer kanske att röstas igenom i rådet. Om det röstas igenom i rådet kommer det definitivt att gå igenom i parlamentet. Om lagstiftningsakten antas kan vi nästan räkna med att Court of Justice of the European Union kommer att upprätthålla bestämmelserna. Domstolen kommer att godkänna rättsakten – om den antas.

Har kommissionen, den institution som kallar sig fördragets väktare, någon som helst trovärdighet när den pratar om rättsstatlighet, när man på område efter område ignorerar sitt eget regelverk? Jag låter den frågan hänga i luften.

Anf. 137 KERSTIN LUNDGREN (C):

Fru talman! EU är Sveriges viktigaste utrikespolitiska arena. EU är vår hemmaplan för fred och utveckling. Det här är ett betänkande från riksdagen som vi nu behandlar utifrån regeringens skrivelse. Ett antal av riksdagens utskott har varit med och yttrat sig över utvecklingen under 2020 så som den har beskrivits av regeringen.

2020 var året då brexit hände. År 2020 har väl framför allt präglats av covid-19 och blivit covid-19-pandemins år. Men båda har visat på behovet av samarbete och hur alternativet icke-samarbete ser ut. Det må vara vaccinfrågor, varuflöden eller annat. 2020 har också varit ett år som har visat nationalismens faror med stängda gränser för varor, tjänster och människor.

Är det så vi vill ha det, fru talman? Centerpartiets svar är: Nej, så är inte EU tänkt, och så vill vi inte se EU utvecklas.

EU är dock den struktur som fanns på plats och som trots utmaningarna kunde användas för att lösa knutar och kriser så att vi faktiskt kunde hjälpa varandra framåt och hjälpa oss alla att få vaccin – vaccin som är godkända så att människor inte ska behöva tveka inför dem.

Fru talman! 2020 var också ett år som siktade framåt. Klimathotet är globalt och känner inga gränser. Det går inte att stoppa med aldrig så höga murar, som någon kanske tänker sig, och det är inget som kan hänvisas till andra länder. Det gäller oss alla. Det är globalt.

EU är en avgörande kraft för resultat. EU har visat det tidigare, och EU måste visa det på nytt. Andra ser och förväntar sig att EU ska göra skillnad för att få till en grön och hållbar återstart efter pandemin men också ta lead i en global klimatomställning.

Här är det viktigt att varje medlemsstat faktiskt tar sitt ansvar. Nån-annanismen, som är ett vanligt fenomen, ska inte gälla här. Det är inte en väg framåt. Visst, vi har olika förutsättningar, men det är viktigt att vi alla utifrån våra förutsättningar gör ambitiösa insatser. Vi kan inte gömma oss bakom andra, för om det blir utvecklingen kommer det att bidra till att undergräva EU:s trovärdighet och leda till att vi går bakåt i stället för framåt.

Centerpartiet vill se en ambitiös EU-politik på klimatområdet. Vi vill att regeringen ska verka för att EU ska minska utsläppen av växthusgaser med minst 60 procent till 2030. Jag yrkar därför bifall till reservation 29 under punkt 9.

Fru talman! EU är som jag sa både Sveriges hemmaplan och vår viktigaste utrikespolitiska arena. 2020 var också året då budgeten antogs och återstartsfonden formades – kompromisser i båda fallen och inte som vi ville, men så är vi ju vana att ha det.

Här är det viktigt att grunden för EU – demokrati, mänskliga rättigheter och en fungerande rättsstat – har tydliggjorts. Vi vill inte se att vi är med och finansierar att EU:s värden undermineras, vare sig av Rysslands eller Kinas försök till destabilisering eller av enskilda länders arbete för att i nationalkonservativ riktning slå mot de liberala värden som EU bygger på. Det må vara Ungern eller Polen eller något annat land.

Vi har sett inskränkningar under pandemin i flera länder. Det är viktigt att vi är uppmärksamma på dem och ser till att de inte lever kvar, för då bidrar vi till att ge legitimitet till Ungerns och Polens och andra länders agerande.

Demokratilåset är viktigt och måste användas. Det är självklart för oss att kommissionens årliga oberoende rapport måste leda till resultat.

EU:s utrikes- och säkerhetspolitik är viktig för Sverige. Vi vill se en stärkt roll för EU, för våra värden, och vi vill se att den blir trovärdig.

Det här året, 2020, var inte det bästa året. Det har redan sagts. Att det tog sådan tid innan EU kunde samla sig från att bara fördöma med ord till att också agera i handling efter det förfuskade valet i Belarus och Lukasjenkos övergrepp mot den egna befolkningen var illa. Det var inte en höjdpunkt för EU:s utrikespolitik och inte heller för säkerhetspolitiken.

Det här har lett oss till slutsatser på flera plan, tror jag, och i flera partier. Från vår sida är vi glada att utskottet har kunnat samla sig för att markera i den här delen, för vi vet att andra har sett och lärt och försöker hävda att det är skillnad på EU:s ord och EU:s handling och att man inte behöver bry sig så mycket om ord när man ser att handling inte gäller. Det må vara Kina eller Ryssland eller andra.

Vi har sett kemvapenattacker även på EU-mark. För vår del är det solklart att det måste mötas med klarspråk och handling.

I det sammanhanget är det också viktigt att markera vikten av att EU för trovärdighetens skull återuppbygger en nära relation med Nordamerika, med USA och Kanada.

Jag noterar i den rapport om utvecklingen i Europa och EU som kom i min mejl i dag att bilden av Ryssland och Kina är alltför rosig bland invånarna i många länder. Man har lyckats bidra till att skapa och sätta en annan verklighetsbild än den som till exempel vi här i Sverige ser, och det måste leda till agerande.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag understryka värdet av att vi har Magnitskijsanktioner som ska breddas när det gäller frågan om systematisk korruption och penningtvätt. Även nationellt vill vi se det. Här kan jag bara påminna om att vi har länder som är mindre än Sverige som har gått före och som visar att man kan göra skillnad också med nationella sanktioner. De är modiga, kanske modigare än Sverige. Vi vill inte att de ska vara ensamma. Vi vill bygga gemensamma möjligheter med dem.

Det handlar också om det östliga partnerskapet. Det är oerhört viktigt för oss i Sverige att vi tar det vidare. Vi är beredda att titta på hur vi ska förhålla oss till Belarus efter vad som har hänt. Ska det suspenderas? Men det är lika viktigt att vi är väldigt tydliga med medlemskapsperspektivet när det gäller Ukraina och andra länder och att gå vidare med Nordmakedonien och Albanien. Om vi inte gör det visar vi att vi inte är en pålitlig kraft för demokrati och mänskliga rättigheter i vårt nära grannskap, och det är en säkerhets- och utrikespolitisk risk för Sverige och för EU.

Anf. 138 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! År 2020 var ett år av pandemi. De direkta och indirekta konsekvenserna av pandemin har slagit hårt mot Sverige, mot Europa och mot världen. Allt tyder på att dessa konsekvenser kommer att bli långdragna och öka ojämlikheten och klyftorna globalt. Vi ser redan nu hur fattigdomen ökar, allra allvarligast bland flickor och kvinnor och i andra förtryckta grupper.

Dessvärre sker en utveckling inom Europa som inte antas lösa dessa problem utan snarare kommer att förvärra dem. De konservativa och nationalistiska länderna blir allt fler och allt aggressivare i sin förtryckande politik och retorik. Även EU drivs med i sådana strömningar, med mer fokus på att skydda EU:s yttre gräns än på att arbeta för jämlikhet.

Många människor i världen befinner sig på flykt från förtryck, fattigdom, krig och förföljelse. Kriget i Syrien har skördat många liv, och under 2020 var över 13 miljoner människor på flykt, enligt FN:s flyktingorgan UNHCR. De flesta av flyktingarna är kvar i Syrien eller befinner sig i något av grannländerna. Ungefär 1 miljon har flytt till EU-länder. Just nu befinner sig cirka 4 miljoner flyktingar i Turkiet, och där är situationen för dessa människor väldigt svår.

Vänsterpartiet anser att det är de som är på flykt som ska skyddas, tillsammans med asylrätten och rättsstaten – inte EU:s yttre gräns. Vi bör gemensamt ta ansvar genom att skapa en human flyktingpolitik med lagliga vägar in i Europa.

Europa har aldrig varit så rikt och samtidigt så ojämnt. Ojämligheten mellan dem som har och dem som inte har breder ut sig såväl inom länder som mellan länder i Europa. EU:s svar på finanskrisen var ännu mer av den högerpolitik som hade skapat krisen. Banker räddades, medan kostnaden fick bäras av oss andra. Den växande ojämligheten har skapat en grund för de nationalisterna och rasisterna som vill inskränka vår demokrati. Med högerens hjälp tar de makten i Europa genom en retorik och en politik som sparkar nedåt.

Vänsterpartiet vill se ett nytt europeiskt samarbete som sätter människor och klimat före marknadsintressen. En verklig motkraft mot de nyliberala och rasistiska krafterna i Europa kommer från vänster. Vi lever i en allvarlig tid, men det finns också mycket hopp. Vänsterpartiet driver, tillsammans med andra vänsterpartier i Europa, på för ett samarbete för social rättvisa, jämställdhet och en kraftfull miljö- och klimatpolitik.

På det utrikespolitiska området vill vi se en mer självständig svensk röst i debatten, som inte alltid väntar in vad EU-kommissionen, Frankrike eller Tyskland har sagt innan man uttalar sig. En självständig röst kan också ha större påverkan på vår omvärld.

Vänsterpartiet vet att jämlika samhällen ger större frihet och mer möjligheter till alla människor. Samhällen som är mer jämlika är också bättre på att lösa samhällsutmaningar som patriarkatet, klimatförändringen, rasismen eller en otillräcklig välfärd i pandemins spår. Att vara EU-kritiker är en förutsättning för att förändra dagens EU.

Fru talman! EU:s gräns- och kustbevakningsbyrå Frontex har anklagats för att ha stoppat båtar från Turkiet till Grekland för att hindra eventuella asylsökande att nå EU. Detta skulle vara olagligt enligt internationell rätt. Frontex har fått kritik från bland annat FN:s flyktingorgan för att i sin årsrapport inte ha redovisat eventuell våldsanvändning genom så kallade pushbacks till havs.

Frontex har gått från att vara en väldigt liten myndighet vid sidan om EU-samarbetet till att bli EU:s största myndighet, utan fungerade styrning. Budgeten har ökat explosionsartat, och nu ska Frontex få permanent egen personal. Planen är att styrkan som i år uppgår till 6 500 personer ska öka till 10 000 om ett antal år.

Frontex är en myndighet som inte styrs av EU-kommissionen utan i stället av en managing board med representanter från medlemsstater och kommissionen. På sistone har kritiken mot Frontex varit massiv. EU:s revisionsrätt, som granskar EU:s budget och styrning, har sågat myndigheten vid fotknölna. Europaparlamentet har vägrat att bevilja Frontex ansvarsfrihet. Men än så länge är det tyst från den svenska regeringen, trots att

den ansvariga kommissionären är socialdemokraten Ylva Johansson – eller kanske just därför.

Mot bakgrund av de allvarliga anklagelser som riktats mot Frontex och den bristande trovärdigheten i Frontex egna utredningar anser jag att Sverige bör verka för att EU ska tillsätta en oberoende utredning av huruvida Frontex har brutit mot internationell rätt. Tills vidare bör Sverige pausa sitt deltagande i Frontex till dess att man har fått ordning på sitt hus.

Efter pandemins utbrott blev 2020 mycket av en jakt för att få fram vaccin. Ett intensivt och imponerande arbete ledde till att vaccin kunde testas, godkännas och tas fram på mindre än ett år. Den största anledningen till att vaccinet kunde utvecklas så snabbt var offentliga subventioner, tillsammans med att regeringar ingick avtal med läkemedelsföretag om att köpa ett visst antal doser, vilket garanterade företagens vinster. Mäktiga ledare inom EU, såsom Macron och Merkel, gick ut och sa att vaccinet skulle bli en global kollektiv nytting som alla världen över skulle ha rätt till.

Tyvärr lever de politiska besluten inom EU inte upp till dessa ambitioner. Covax är det enda internationella åtagande som EU stöder för att distribuera vaccin globalt. Det säger sig fokusera på att fördela vaccin rättvist, men i huvudsak är det genom höginkomstländernas donationer som vaccin nu kan distribueras till låg- och medelinkomstländer.

Hittills har Covax varit gravt underfinansierat även om EU i förhållande till andra har ställt upp. Det är svårt att påstå att Covax har inneburit att vaccin har fördelats rättvist. Den rikaste delen av världen har kommit en bra bit i vaccineringen, spelar fotbolls-EM och anordnar andra arrangemang, och har beställt doser som vida överstiger behoven.

Vänsterpartiet stöder Indiens och Sydafrikas förslag inom WHO, Världshälsoorganisationen, att lyfta patentet för vaccin mot covid-19 under pandemin för att fler än några få läkemedelsföretag ska ha möjlighet att producera vaccin. EU, USA och Storbritannien har stretat emot att patentet skulle upphävas, innan den amerikanska administrationen svängde och även EU öppnade för att byta fot. I dag debatteras frågan i Europaparlamentet.

Regeringen har än så länge varit motvalls och även på EU-nivå tillhört dem som varit det i högst grad. Regeringen bör i stället verka för att EU ska rösta för ett upphävande av patentet på vaccin mot covid-19 inom Världshälsoorganisationen.

Israels framgångar i vaccineringen mot covid-19 har varit världsledande när det gäller dess egen befolkning och bosättare i de palestinska områdena. Däremot har palestinierna inte åtnjutit någon av dessa framgångar. Israel bryter därigenom mot den fjärde Genèvekonventionens artikel 56 om en ockupationsmakts plikt att garantera hälsovård och medicin till den civila befolkningen inom ett ockuperat område, i detta fall Västbanken. Sverige bör verka för att EU kräver att Israel tar sitt ansvar för vaccin även till civilbefolkningen på Västbanken, främst palestinier.

Fru talman! Under Erdoğans styre har utvecklingen i Turkiet tagit tydliga steg i fel riktning. Sedan det misslyckade kuppförsoket sommaren 2016 har inskränkningarna av demokratiska fri- och rättigheter ökat ytterligare. Massarresteringar och begränsningar av yttrandefriheten har varit återkommande, och tusentals människor blev arresterade och åtalade under 2020.

Vänsterpartiet har länge kritiserat utvecklingen i Turkiet och uppmanat Sverige och EU att agera kraftigare. EU har inte vågat agera mot Turkiet av rädsla för att Erdoğan ska säga upp det skamliga avtal som hindrar flyktingar från att ta sig från Turkiet till Europa. Under 2020 blev problemen med avtalet alltmer uppenbara. När den turkiska regimen hotade att skicka samtliga landets flyktingar till gränsen mot Grekland reagerade EU genom att till varje pris hålla människor på flykt borta från Europa.

EU:s kritik mot Turkiet är fortfarande försiktig, och flyktingarna hamnar i kläm i ett stormaktsspel mellan EU och Turkiet. Det är hög tid för EU att säga upp avtalet och tydligt agera mot förtrycket av oppositionella och inskränkningar i grundläggande fri- och rättigheter i Turkiet.

I dagsläget är det uppenbart att Turkiet inte uppfyller de krav på demokratiska och mänskliga rättigheter som ställs på de länder som vill bli medlemmar i EU. Regeringen bör därför verka för att förhandlingarna med Turkiet om ett medlemskap ska frysas och att alla förmåner i förmedlemskapsprogrammet omedelbart ska dras in.

Med detta, fru talman, vill jag yrka bifall till reservation 32 om Frontex, men vi står givetvis bakom även våra övriga sju reservationer.

Anf. 139 LARS ADAKTUSSON (KD):

Fru talman! Låt mig inleda med att yrka bifall till reservation 24, samtidigt som vi naturligtvis står bakom samtliga KD-reservationer.

Det är ett både viktigt och händelserikt år som ligger bakom oss i det europeiska samarbetet, som vi diskuterar och debatterar i dag. Att förhindra spridning av covid-19 och hantera konsekvenserna av den globala pandemin har haft högsta prioritet. I detta arbete uppvisade EU-samarbetet till en början betydande brister, som tidigare har påpekats här i debatten. Stängda gränser, begränsad rörlighet och stoppade leveranser av sjukvårdsutrustning visade på dålig samordning och oenighet.

Pandemin är en extraordinär händelse, med politiska påfrestningar som i grunden prövar hållfastheten och sammanhållningen i Europeiska unionen. Lyckligtvis klarar EU påfrestningar. Samarbetet mellan medlemsländerna fungerar i dag. Viktiga gemensamma insatser och åtgärder är på plats. Väsentliga initiativ har tagits när det gäller gemensam upphandling av vaccin och vaccinering av EU:s medborgare.

Samtidigt måste vi nu inom Europeiska unionen dra slutsatser för framtiden, till exempel när det gäller en effektivare och mer utbyggd krisberedskap och, inte minst, förbättrade möjligheter att upprätthålla den fria rörligheten.

Fru talman! Vid sidan av pandemibekämpningen togs viktiga initiativ under året för att skärpa unionens klimatarbete. Kommissionen har presenterat förslag till en klimatlag för EU, ett slags övergripande ramverk för unionens omställning till klimatneutralitet. Till detta kommer att Europeiska rådet enats om att skärpa EU:s utsläppsmål till minus 55 procent till 2030, vilket naturligtvis är oerhört viktigt.

I juli nådde Europeiska rådet en överenskommelse om EU:s fleråriga budget för perioden 2021–2027. Även den ekonomiska återhämtningsplanen som ska bidra i hanteringen av pandemins ekonomiska och sociala konsekvenser har antagits. I överenskommelsen finns den förordning som innebär att utbetalningen av EU-stöd villkoras med att medlemsländerna respekterar grundläggande principer på rättsstatsområdet. Kristdemokra-

terna välkomnar detta, samtidigt som vi poängterar att återhämtningsfonden inte får bygga på passivt mottagande av bidrag.

När det gäller långtidsbudgeten har Kristdemokraterna hela tiden varit tydliga med att effektiviseringar, omprövningar och omprioriteringar i budgeten är nödvändiga. Även om detta nu inte tillämpas i den omfattning som vi hade önskat och hoppats kommer kraftigt höjda medlemsavgifter och EU-skatt inte att vara vägen framåt i Europasamarbetet, som vi ser det.

Fru talman! Det är faktiskt glädjande att Europeiska unionen, även under pandemiåret 2020, har levererat viktiga politiska förslag på en rad områden, och här har jag bara nämnt ett litet fåtal.

I grunden bygger EU-samarbetet på solidaritet, att den som har räcker ut en hjälpande hand till den som inte har. Som varma Europavänner värnar Kristdemokraterna detta. Vi värnar samhörigheten och gemensamheten, och vi inser att utan god vilja och kompromisser finns det inget Europasamarbete.

När EU fick Nobels fredspris 2012 framhölls att EU har omformat Europa från en krigets till en fredens kontinent. Det finns skäl att påminna om EU:s historiska betydelse, inte minst i tider som dessa när människovärdet förringas, när islamism och antisemitism hotar det öppna samhället och när den liberala demokratin ifrågasätts.

Europapolitik handlar i grunden om ideologi och värderingar. För Kristdemokraterna innebär det att vi lyfter fram betydelsen av personlig frihet i kombination med socialt ansvarstagande och solidaritet med de mest utsatta, med andra ord den människosyn som i decennier utgjort fundamentet i den europeiska värdegemenskapen.

Fru talman! Detta är centralt även i relationer och kontakter med omvärlden. Oavsett om det gäller kriget i Syrien, autokratierna i Ryssland och Belarus, det maktthungriga Kina eller den globala förföljelsen av kristna har EU en möjlighet att göra skillnad.

Kristdemokraterna arbetar för ett EU som talar med en röst i utrikespolitiken och prioriterar mänskliga rättigheter. Därför välkomnar vi en större andel majoritetsbeslut i utrikespolitiken. Vi tror att det är viktigt och nödvändigt för framtiden.

Vi står bakom en breddning av en europeisk Magnitskijlagstiftning, och vi stöder och verkar för en utvidgning av EU med länderna på västra Balkan.

Det är ett starkt, effektivt och solidariskt EU-samarbete som vi behöver och som är centralt för de kommande åren – ett sammanhållet och nära samarbete med respekt för olikheter.

Anf. 140 FREDRIK MALM (L):

Fru talman! Vi har den här debatten varje år i riksdagen om verksamheten i Europeiska unionen, och den blir i huvudsak tillbakablickande. Det är en sorts verksamhetsberättelse. Alla som suttit i en styrelse någon gång och har varit på ett årsmöte vet att man diskuterar verksamhetsberättelsen, och det är det som vi gör nu i kammaren.

Det har varit ett rätt jobbigt år för Europeiska unionen och för oss alla som européer, inte minst med pandemin och hela brexitprocessen, som ledde till att Storbritannien nu har lämnat Europeiska unionen, men även situationen i ett av våra grannländer.

Att ta ett plan från Arlanda flygplats till flygplatsen i Minsk i Belarus, vilket man inte kan göra just nu när den är stängd men vanligtvis, tar bara ungefär en och en halv timme. I Belarus slås människor fullständigt sönder och samman. Efter det riggade valet förra hösten har uppemot 35 000 människor arresterats. Man har valt ut dissidenter och mer eller mindre knuffat in dem i grannlandet Polen från Belarus sida. Det är ohyggliga övergrepp, tortyr och nattliga räder mot kritiker. Hela den belarusiska ledningen för demokratiörelsen befinner sig i dag i praktiken i Warszawa och Vilnius, där man försöker skapa någon sorts parallell struktur till regimen i Minsk.

Det har inte varit någon hemlighet för någon hur det har sett ut i Belarus. Lukasjenkos regim har varit intakt i flera årtionden, sedan mitten av 90-talet ungefär, men det har exploderat nu.

Varför tar jag upp det här, fru talman? Jo, jag gör det därför att jag är väldigt besviken. Jag är besviken på att det är så många makthavare i Europeiska unionen som inte visar sin solidaritet med Belarus. Jag är besviken på att frågan inte behandlas tillräckligt uttömmande i våra medier. Jag är besviken på att det görs för lite.

Det är med väldigt stor sorg som man ser hur människorna på en av de platser där demokratiseringen aldrig tog fart efter kalla kriget i dag är så utlämnade som de är. Jag skulle vilja se en betydligt tydligare och mer resolut respons från Europeiska unionens sida och även från den svenska regeringens sida, att man mycket tydligare markerar för Alexander Lukasjenko att han har gått way förbi alla gränser, passerat alla gränser, och är en skrupelfri, illegitim tyrann just nu och att Belarus befolkning förtjänar någonting annat.

Fru talman! Jag vill också yrka bifall till Liberalernas reservation 25 under punkt 7, så jag inte glömmet bort att göra det. Det är en bredare reservation från Liberalerna som hanterar frågor om Ryssland, Kina och även Belarus.

Fru talman! Europasamarbetet har gått igenom en svår tid med olika sorters kriser. Vi hade flyktingkrisen 2015, dessförinnan den ekonomiska krisen till följd av att den amerikanska bolånemarknaden kraschade, sedan Greklandskrisen, olika effekter av eurosamarbetet, den kris som vi är inne i nu till följd av covid-19-pandemin och så vidare.

Alla de där kriserna leder i stort sett alltid till samma sak, nämligen att när man kommer ut i andra änden av tunneln har det formats nya mekanismer, fonder, organ, institutioner och så vidare. Det är bankunioner och olika typer av långsiktiga stödpaket. Det kan vara ett gemensamt asylpaket, som förhoppningsvis kommer i mål om några år.

Jag tror att det är väldigt farligt och oroväckande om Sverige som ett ganska litet land rätt långt ut i Europas periferi rent geografiskt inte befinner sig i kärnan av Europasamarbetet, för när de här förändringarna sker riskerar Sverige till slut att stå utanför både euron, bankunionen, åklagar-samarbete och mycket annat. Det är viktigt för vårt land att befinna sig i kärnan av det europeiska samarbetet, och för Liberalernas del är det självklart att Sverige ska vara en mycket, mycket aktiv aktör inom Europasamarbetet.

Det här visar också de olika prövningar som Europeiska unionen har genomgått tidigare, inte minst flyktingkrisen och finanskrisen. Europasamarbetet måste fördjupas om vi ska klara av att hantera de mycket stora utmaningar vi står inför.

Utsläppen stannar liksom inte vid en nationsgräns. De blåser vidare, även om en del tycks tro att de kan stoppas, att man kan ställa sig med en sorts hårtork och mota tillbaka utsläppen. Det går inte. Det vet vi alla. Utsläppen är globala och regionala.

På samma sätt har vi handelsflöden och gemensamma marknader. Vi har fri rörlighet inom Schengenområdet. Vi har en brottslighet som är gränsöverskridande. Vi har migrationsflöden som självklart är gränsöverskridande. Allt detta visar på att den enskilda nationalstaten i Europa inte är förmögen att hantera alla de här sakerna ensam.

Det är därför vi behöver Europeiska unionen, och precis som Kristdemokraterna förtjänstfullt påpekade är Europasamarbetet i sitt grundfundament ett fredsprojekt efter allt det som fascisterna, kommunisterna och nazisterna förstörde i Europa. De förstörde hela vår kontinent, och Europasamarbetet växte fram i askan, spillrorna och skärvorna av det som fanns. Nu handlar det om ett mycket mer fördjupat politiskt samarbete som har gått mycket längre.

Särskilt på migrationsområdet, fru talman, visar det här på nödvändigheten av ett fördjupat Europasamarbete. Vi har Schengenområdet med fri rörlighet, och man förstärker det yttre gränsskyddet med Frontex, vilket också är nödvändigt. Men en väldigt viktig komponent finns inte på plats, och det är ju det gemensamma ansvarstagandet.

Det finns länder i Europa, som Sverige, Tyskland och några länder till, som tar ett väldigt stort ansvar. Vi har även ett antal medlemsstater som praktiskt taget inte tar något ansvar alls.

För sju åtta år sedan hade vi en diskussion här i kammaren om alla kommuner i Sverige skulle ta emot nyanlända. För Liberalernas del var det rätt viktigt och självklart. Vi tycker inte att vissa kommuner ska kunna smita undan ansvaret att bygga upp en apparat för att klara integration och etablering. På samma sätt borde det vara på Europainivå. Alla Europas medlemsstater borde solidariskt ställa upp och vara beredda att ta det här ansvaret för att kunna hantera flyktingkriserna.

Anf. 141 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Fru talman! Anledningen till att pandemin har fått så svåra ekonomiska konsekvenser som den fått är eurosamarbetet. Euron låser fast vissa medlemsstater i en närmast hopplös situation. Eftersom de saknar en egen valuta har de inte möjlighet att göra sina egna industrier konkurrenskraftiga. De har väldigt svårt att konkurrera med framför allt Tyskland, och situationen har blivit ännu knepigare i och med Kinas statsstödda exportsektor som gör att de har ännu svårare att konkurrera utanför unionen.

Eurosamarbetet får också den effekten att kapital koncentreras till de mer framgångsrika regionerna i EU, till exempel Tyskland, och det ökar dessutom ojämlikheten inom länder, mellan rika och fattiga.

Trots detta står Liberalerna fortfarande bakom tanken på att Sverige ska gå med i eurosamarbetet. Nobelpristagaren i ekonomi Joseph Stiglitz, skriver i sin analys av eurokrisen från 2016 – boken heter kort och gott *Euro*, ett tips till Fredrik Malm nu i sommar – att en av anledningarna till att Sverige har klarat sig relativt bra under de senaste decennierna är just att vi valde att stå utanför euron. Det här är ett fundament för Sveriges ekonomi just nu. Det är alltså hans analys.

Den fråga som jag vill ställa till Fredrik Malm är: Hur är det möjligt att man inom Liberalerna fortfarande inte har insett att eurosamarbetet är dödsdömt på lång sikt? Det här samarbetet kan inte överleva hur länge som helst. Ju mer pengar vi pumpar in i dessa system nu, desto mer pengar kommer vi att förlora när det oundvikliga händer och eurosamarbetet bryts upp.

Anf. 142 FREDRIK MALM (L) replik:

Fru talman! Det jag har sett framför mig det senaste året är en global pandemi och en hälsokris. Det Ludvig Aspling har sett framför sig med covid-19 är en eurokris. Det är någonting helt annat. Vi har uppenbart helt olika utgångspunkter i detta, vill jag säga.

Det som framför allt har hämmat ekonomin är att man har infört en del ingredienser som funnits i Sverigedemokraternas verktygslåda ända sedan partiets start, nämligen stängda gränser och mindre rörlighet. Åk till gränsbygderna, Ludvig Aspling, i Värmland till exempel och titta på hur det har slagit! Där har ni konsekvenserna av de stängda gränserna. Det är fruktansvärda konsekvenser med arbetslöshet och stora problem för besöksnäringen och gränshandeln och med uppbrutna familjer som bor på olika sidor om gränsen.

Nu accepterar vi den typen av åtgärder mot bakgrund av den svåra pandemin, och vi måste givetvis också visa en förståelse i Sverige för att till exempel Norge, Danmark och Finland har valt en annan strategi än Sverige har gjort. Jag skulle alltså säga att det är dessa radikalt minskade handelsflöden i världen och så vidare som är de stora bekymren med pandemin, och det slår ju brett. Det handlar inte bara om euroområdet.

Sedan kan man mycket väl diskutera både EMU och eurons funktionsätt och struktur, frågor om optimala valutaområden, interna devalveringar och så vidare, vilket Ludvig Aspling själv tog upp i sitt anförande tidigare. Sådant kan man mycket väl diskutera, men jag tycker att det är fel att lägga skulden på euron för svårigheterna kring pandemin.

Anf. 143 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Fru talman! Jag tror att Fredrik Malm missuppfattar mig lite grann. Jag säger inte att det är euron som är orsaken till pandemin; jag säger att det är euron som är orsaken till att inte länderna själva kan hantera den ekonomiska kris som följer i pandemins spår.

Sverige hade inte behövt någon coronafond. Vi hade inte behövt hjälp av andra länder på det sättet för att låna upp pengar. Vi hade klarat det själva. De andra länderna nere på kontinenten hade stått betydligt bättre rustade om de hade haft sina egna valutor. Det här råder det inte en vetenskaplig konsensus kring, men det finns väldigt starka röster inom den ekonomiska vetenskapen som talar för just det.

Det jag återigen vill fråga Fredrik Malm om är detta: Hur är det möjligt att inte någon inom Liberalerna har uppmärksammat att euron inte fungerar som valuta? Interdevalveringar var ju någonting som Fredrik Malm själv tillstod är ett problem. Det är det naturligtvis. Det är någonting som troligtvis skulle drabba även oss om vi var medlemmar i euron. Det är i alla fall inte omöjligt.

Det är inte ett optimalt valutaområde. Det är fullständigt uppenbart. Det har, även det fullständigt uppenbart, gagnat Tyskland enormt mycket på andra länders bekostnad. När en extern chock sedan är verklighet, det må vara en finanskris, pandemi eller vad det nu kan vara om tio år, drabbar chocken olika områden olika mycket. Detta skapar väldigt stora problem. En del av unionen lånar pengar, och en del av unionen lånar ut pengar.

Jag vill helt enkelt att Fredrik Malm svarar på frågan. Har ingen inom Liberalerna märkt att unionens valuta, euron, inte fungerar?

Anf. 144 FREDRIK MALM (L) replik:

Fru talman! Det här blir lite tröttsamt. Ludvig Aspling har ett intressant sätt att argumentera på som bygger på att om det finns 20 olika faktorer som påverkar ett händelseförlopp eller något annat väljer Sverigedemokraterna ut ett av dem, och så överfokuserar man på det och struntar i allt annat.

Det finns oerhörda fördelar med att ha en stor inre marknad i Europa och att kunna ha en gemensam valuta, inte minst för handel. Långsiktigt kan det handla om räntenivåer, om den ekonomiska utvecklingen och så vidare. När det gäller orsaken till att en del länder går knackigt ekonomiskt i till exempel Sydeuropa är euron en faktor – det vidhåller jag. Men den är långt ifrån den enda.

Det handlar om utbildningsnivåer i samhället, om hur mycket man jobbar, om hur mycket man forskar, om vad man har för skattesystem, pensionssystem och infrastruktur, om vad det är för övergripande ekonomisk struktur i ett land, om man har många småföretag eller storföretag och så vidare. Det finns en rad olika faktorer som påverkar ett lands ekonomiska utveckling. Det är alltså inte bara valutan.

När det gäller överfokuseringen på att alla problem skulle bero på Europeiska unionen och på att man har en gemensam valuta i Europa håller jag inte med om de ingångsvärdena. För mig som liberal är Europasamarbetet oerhört viktigt. För Sveriges del har det, sedan vi blev medlem den 1 januari 1995, inneburit enorma fördelar för vårt land, inte minst ekonomiskt vad gäller vårt välstånd, vår handel och vår utveckling och även för Ludvig Asplings, min egen och alla andras levnadsstandard i Sverige.

Anf. 145 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Fru talman! Det gångna året har verkligen visat på det europeiska samarbetets betydelse. Pandemin är en gränsöverskridande kris som ingen enskild medlemsstat kan hantera på egen hand, var för sig. Virusnet tar ingen hänsyn till landgränser.

Europeiska unionen är avgörande för Sveriges välstånd och säkerhet. Detta har blivit särskilt tydligt under coronakrisen. Det finns de här i Sverige, också här i riksdagen, som hävdar att vi borde dra oss undan från EU-samarbetet eller i alla fall stora delar av det och att vi klarar oss bättre på egen hand, för oss själva. Jag menar att det är helt fel. Ensam är verkligen inte stark. Att det nu på rekordtid har rullats ut vaccin, både inom EU och globalt, är bara ett i raden av exempel på det mervärde som EU-samarbetet ger.

Fru talman! Jag skulle vilja ägna en stund åt ett tema som har blivit centralt i den europeiska diskussionen efter pandemins utbrott. Det är det som brukar kallas strategisk autonomi. Enkelt uttryckt handlar det om att genom olika politiska initiativ försöka minska EU:s beroende av omvärlden på ett antal områden. Detta är en angelägen fråga att diskutera, för bakom det lite teoretiska begreppet döljer sig omfattande politiska initiativ som kan få konsekvenser för många medborgares vardag.

Pandemin har, som flera talare före mig har sagt här, blottat både styrkor och svagheter i EU-samarbetet. Från olika håll har detta lett till önskemål om ett ökat självbestämmande och oberoende för oss i unionen. Samma krav har aktualiserats genom förändringar som vi har sett i omvärlden, såsom brexit, Donald Trumps fyra år som president, Rysslands provocativa agerande och Kinas framväxande dominans.

Vissa EU-länder, kanske i synnerhet Frankrike, har ganska länge drivit på för det som de anser är rätt väg framåt, nämligen ett ökat oberoende från omvärlden för EU:s del. Den svenska regeringen har haft en delvis annorlunda utgångspunkt i dessa diskussioner. Vi har sagt att det finns skäl att se över särskilt känsliga sårbarheter och beroenden av omvärlden men att det måste prövas från fall till fall. Det måste göras på ett sätt som värnar öppenheten. Det måste göras smart och selektivt.

Sverige har tillsammans med flera likasinnade nått en viss framgång genom att öppen strategisk autonomi numera är det gängse begreppet i EU-diskussionerna. Tillägget om öppenhet signalerar, tycker jag, att grunderna för EU:s politik ligger fast, alltså värnandet och utvecklingen av den inre marknaden, en tuff konkurrenspolitik, mer frihandel, en tydlig öppenhet mot omvärlden och en tilltro till multilateralismen. Detta är fortfarande grunden för EU:s ansträngningar, och det är bra.

Samtidigt finns det områden där det krävs en skraddarsydd politik för att smart och selektivt ta till vara några av våra viktigaste strategiska intressen.

Fru talman! Jag har en del av min uppväxt i Boliden strax utanför Skellefteå. På den tiden var gruvdriften i området en symbol för Skellefteås ställning som industristad. Så är det fortfarande, men Skellefteå står nu också i centrum för nästa steg i utvecklingen av svensk industri. Snart kommer där att finnas en storskalig produktion av moderna batterier som är helt avgörande för användningen av förnybara energikällor. Vi kunde höra på nyheterna för bara någon timme sedan att ytterligare kapital är på väg till Skellefteå för att vidga produktionen ännu mer.

Men Skellefteå är inte ensamt. Lite längre norrut, i Luleå, pågår ett pilotprojekt för att producera stål utan kol. När det skalas upp kommer det att innebära enorma minskningar av utsläppen av växthusgaser.

Norra Sverige är nu verkligen en motor i den innovation som behövs för att ta svensk industri in i framtiden och för att jobba Sverige ut ur krisen. Men det är också, och det är därför jag nämner det, en del av det breda arbete runt om i EU som kallas för den gröna omställningen – att ställa om våra samhällen i hela EU till klimatneutralitet så att de generationer som kommer efter oss har en beboelig planet att leva på. Denna omställning ställer krav på innovationer och en omfattande produktionskapacitet när det gäller vissa centrala produkter. Det kan också skapa nya gröna arbetstillfällen för Sveriges löntagare.

Så ja, etableringen i norra Sverige är ett exempel på verksamheter där staten är involverad och där skattepengar skjutits till just för att åstadkomma en extra knuff för den gröna omställningen där marknaden inte lyckats. Detta görs inom ramen för EU:s statsstödsregelverk, men det betyder inte att statsstöd ska vara någon generell industripolitik i unionen. Det är inte politikens roll att välja vilka företag som ska vara framgångsrika.

Fru talman! Under det år som gått är det många av oss som lärt oss att uppskatta den digitala världens möjligheter. Även om en videochatt aldrig kan ersätta den värme och energi som man får genom ett personligt möte har de digitala verktygen verkligen varit till stor hjälp under pandemin.

Jag tror att denna digitala omställning av samhällena runt om i EU kan bli en stark motor för jobb, tillväxt och välbefinnande i framtiden. Men för att den framgången ska bli bestående måste den komma alla till del. Det handlar om rättvis tillgång till både teknik och infrastruktur men också om att skapa trygghet inför de förändringar på arbetsmarknaden som blir följden av att yrken slås ut eller helt förändras till sin karaktär. Detta stod i fokus under EU-ledarnas sociala toppmöte i Porto nyligen om genomförandet av principerna i pelaren för sociala rättigheter, där huvudansvaret vilar på medlemsstaterna.

Den digitala omställningen innebär nya förutsättningar för demokratin liksom för säkerhetspolitiken genom de risker som finns när det gäller spridning av desinformation, polariserande innehåll och hot och hat på nätet. Vi behöver se över sårbarheterna på det digitala området, men detta får inte innebära att EU stänger sig mot omvärlden. Grunden för politiken är också här öppenhet för globalt samarbete och handel med tredje land.

Fru talman! För några veckor sedan gjorde den belarusiska regimen sig skyldig till ett avskyvärt övergrepp när man med stridsflygplan tvingade ned ett civilt passagerarflyg på väg från Aten till Vilnius. Syftet var att gripa två personer ombord på planet: Roman Protasevitj och Sofia Sapega.

Svaret från EU var tydligt – ett kraftfullt fördömande från Europeiska rådet snabbt utan längre diskussion. Det tycker jag är ett exempel på när den europeiska utrikespolitiken fungerar på ett bra sätt. Men tyvärr är det inte alltid lika lätt.

För ungefär en månad sedan såg vi en upptrappning av konflikten i Mellanöstern. Hundratals människor miste livet, många av dem barn. Det är bedrövande. Men det är nästan lika bedrövande att EU:s medlemsstater här inte ens kunde enas om att uppmana till eldupphör. Ett land satte sig på tvären och kunde blockera hela processen. Och det var närmast pinsamt för hela EU. Det visar, menar jag, att vi måste fortsätta att driva på för en starkare europeisk utrikespolitik. Och kraven på enhällighet inom vissa områden av utrikespolitiken borde kunna slopas till förmån för så kallad kvalificerad majoritet. Då skulle EU kunna agera snabbare och kraftfullare. Men för att öppna för detta krävs det ett enhälligt beslut från medlemsstaterna. Och många av dem motsätter sig fortfarande en sådan förändring. Men den är fortsatt värd att arbeta för.

Fru talman! Under det gångna året har jag samtalat med många unga människor vid en lång rad skolbesök som jag har gjort. Det som jag har hört är att frågor kring demokrati och respekt för rättsstaten – grunden för EU-samarbetet – också är väldigt viktiga frågor för unga medborgare. Det

är verkligen lovande, eftersom det är en förutsättning för att bevara det grundläggande förtroendet för EU här i landet.

Det var en stor framgång för EU när medlemsstaterna strax före årsskiftet kunde enas om villkorlighetsmekanismen och att det nu för första gången finns ett sätt att koppla ihop respekten för grundläggande rättsstatsprinciper med utbetalning av pengar från EU. Nu hoppas jag att vi snart kan visa att våra värderingar inte bara är ord utan också leder till handling.

Att vi kan arbeta i vilket land vi vill, bo var vi vill och studera var vi vill inom EU och att varor och tjänster kan flöda fritt över gränserna tas kanske ofta för givet men vi borde kanske tänka lite oftare på att det är någonting som faktiskt följer av själva medlemskapet i vår union.

Pandemin har visat på betydelsen av att den inre marknaden fungerar också i kristider. Vi menar att det behövs en bättre samordning och ett bättre genomförande av befintliga regler för den inre marknaden. Flera handelshinder måste bort, och vi är förstas emot att skapa nya. Regeringen vill fortsatt verka för en öppen och regelbaserad världshandelsordning. Vi vill att unionen ska fortsätta att bekämpa den växande protektionismen globalt. Flera handelsavtal behöver förhandlas fram, inte minst i Asien. Detta gynnar också minsann våra strategiska intressen.

Fru talman! Det är uppenbart att EU:s förmåga att bidra till medborgarnas säkerhet behöver stärkas. Pandemin har verkligen visat betydelsen av krisberedskap och hur sårbara en del av våra försörjningskedjor är, inte minst när det gäller en del samhällsviktiga varor som produceras långt ifrån EU och som levereras just in time. Därför försöker vi nu kontra detta genom att bygga gemensamma EU-lager av bland annat skyddsutrustning.

Men vi ska inte glömma att fördjupade relationer och samarbete med länder också utanför EU ofta är en förutsättning också för att minska vår sårbarhet.

Till sist: Regeringen arbetar nu för att bygga Sverige starkare efter pandemin. Jag menar att samma ansats behövs när det gäller EU. Vi i vårt land har så mycket att vinna på ett starkt europeiskt samarbete som ser till medborgarnas viktigaste intressen. Jag hoppas att vi kan fortsätta att bidra till det och aktivt delta i bygget av en stark och väl fungerande union med öppenhet mot omvärlden.

Anf. 146 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Fru talman! Ett av de största misstagen inom EU-politiken som den här regeringen har begått sedan den tillträdde var att underteckna den så kallade sociala pelaren. Skälet till att man valde att skriva under detta dokument och dessutom ta initiativ till detsamma kan jag bara spekulera om. Min misstanke är att man gärna ville sätta sitt namn på ett dokument som man hoppades skulle bli historiskt viktigt eller att man ville framhäva sin egen arbetsförmåga på något sätt.

Konsekvenserna av denna plan är delvis väldigt allvarliga. De leder till ökade utgifter för Europeiska unionen, utgifter som redan är för stora i dag, och mer lagstiftning bland annat om minimilöner. Här har regeringen en inställning som är svår att begripa. Regeringen påstår att Europeiska unionen inte har behörighet att lagstifta om minimilöner på ett sätt som skapar rättigheter för enskilda. Där är vi helt eniga. Vi tycker också att det är helt omöjligt att läsa fördraget på något annat sätt än att det förslag som ligger på bordet, i den mån det skapar rättigheter för enskilda, strider mot EU:s

grundlag. Men regeringen har också inställningen att den sociala pelaren inte på något sätt utökar Europeiska unionens behörighet. Dessa två ståndpunkter går inte ihop. Om man anser att unionen inte har rätt att lagstifta om minimilöner på det sätt som nu sker, och denna lagstiftning nu ligger på bordet och kan antas relativt snart med kvalificerad majoritet, då har kommissionen per definition utökat unionens behörighet. Det är helt självklart.

Jag skulle gärna vilja att statsrådet reder ut detta något udda ställningstagande.

Anf. 147 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik:

Fru talman! Den behörighet som kommissionen har finns reglerad i fördraget. Fördraget ändrades inte i samband med att man tog fram den sociala pelaren. Det är samma bestämmelser som gällde då, före Göteborgstoppmötet och före införandet av den sociala pelaren och de 20 rekommendationerna, och som gäller efteråt. Så det är ingen kompetensförändring där.

Det är klart att vi arbetar med denna fråga för att värna den svenska modellen. Vi ska se till att detta är ett direktiv som inte ska behöva omfatta Sverige, eftersom vi har ett annat system för att sätta löner i vårt land som är bättre än minimilöner. Det tycker till och med kommissionen är ett bättre system. Det är vi överens om här i riksdagen, och vi har ingen annan uppfattning än parterna.

Jag vill verkligen argumentera mot den kritik som Ludvig Aspling riktar mot själva innehållet i de sociala rättigheterna. Bara för att vi arbetar mot minimilönedirektivets omfattande av Sverige behöver vi inte avstå från att arbeta ihop med andra länder i Europa för att främja social utveckling i hela EU.

För oss socialdemokrater är EU mycket mer än en marknad. Det är mycket mer än att bara skicka varor och tjänster eller kapital över gränserna. Det är också sådant som lika möjligheter och tillgång till arbetsmarknaden, en hälsosam arbetsmiljö, barnomsorg, utbildning, jämställdhet – ett socialt Europa som håller samman, som man sa i Porto, och som inte lämnar någon bakom sig. Det vill vi arbeta för tillsammans, men inte genom lagstiftning i Bryssel utan genom att vi drar åt samma håll genom rekommendationer som vi kan försöka följa, var och en på sitt håll.

Sverigedemokraterna talar aldrig om att de skulle vilja medverka till detta. Jag förstår det. Det finns en djup ideologisk skillnad här mellan socialdemokrater och sverigedemokrater. Jag ser därför fram emot att få debattera med Ludvig Aspling och andra i Sverigedemokraterna under detta valår som snart ligger framför oss. Tack för chansen!

Anf. 148 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar statsrådet för ett utförligt svar men dock inte ett svar som är precist nog.

Det som statsrådet säger är att fördraget inte har förändrats. I och med den sociala pelaren har fördraget alltså inte förändrats, och unionens befogenheter ligger därmed fast. Men det är inte det som jag säger. Mitt argument var inte att man hade förändrat unionens befogenheter de jure i fördraget. Det har jag aldrig påstått, och det har ingen från vårt parti påstått. Det som jag påstår är att det finns andra sätt att utvidga unionens behörig-

het, nämligen genom att använda ECJ:s, alltså EU-domstolens, praxis. Det är så man kommer att göra i detta fall. Man kommer att lägga fram ett förslag som vi båda tycker strider mot fördraget. Det går utanför de befogenheter som fördraget ger unionen. Men förslaget, om det antas, kommer att bekräftas av EU-domstolen och därmed bli en del av dess praxis och därmed bli lag i Europeiska unionen. Alltså har Europeiska unionens behörighet utvidgats utan att någonting har ändrats i fördraget.

Jag tycker att det är detta problem som statsrådet nu måste förklara.

Hur kan man säga att den sociala pelaren inte utvidgar unionens behörighet när ett förslag som är direkt sprunget ur den sociala pelaren, förslaget om minimilöner, strider mot fördraget men som med största sannolikhet kommer att bekräftas av domstolen om det antas? Det är alltså inte fråga om att man skriver om fördraget utan att EU-domstolens praxis puttar unionens behörighet framåt. Ser inte statsrådet att det är ett problem?

Anf. 149 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik:

Fru talman! Jag är imponerad av Ludvig Asplings förmåga att se in i framtiden om hur EU-domstolen kommer att ställa sig i olika hypotetiska scenarier. Jag är inte alls säker på att vi kan vara övertygade om att bara för att kommissionen tycker en sak menar EU-domstolen att fördraget måste tolkas på det sätt som kommissionen gör. Där är jag inte alls av samma övertygelse som Ludvig Aspling.

Apropå diskussioner om individuella rättigheter i direktivet är det väldigt mycket vad det handlar om, när vi väl har ett undantag för länder som tillämpar kollektivavtalsmodellen. Det är väldigt viktigt för oss att se till att den möjligheten inte kan användas. Det är därför som vi också föreslår förändringar i direktivtexten som kan försäkra oss om att vi inte ska behöva råka ut för några otrevligheter om frågan så småningom kommer till EU-domstolen.

Jag hörde ingenting från Ludvig Aspling om hans partis önskan att medverka till att människor får en bättre tillvaro på arbetsplatserna, i vardagen, när de blir gamla och när de har behov av barnomsorg och så vidare runt om i Europa. Men det kanske vi kan diskutera en annan gång.

Anf. 150 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Som jag lyfte fram i mitt anförande anklagas gränsmyndigheten Frontex för att genomföra så kallade pushbacks där man stoppar migranter mot gällande internationell rätt. Frontex är en myndighet vars budget har växt från 19 miljoner euro 2006 till att 15 år senare omfatta 460 miljoner euro. Dessutom planeras det bli ännu mer omfattande ökningar de kommande åren.

Samtidigt har kritiken mot Frontex varit massiv, senast från Europeiska revisionsrätten. Men även Europaparlamentet nekade Frontex ansvarsfrihet, och Europeiska byrån för bedrägeribekämpning Olaf har riktat hård kritik. Särskilt chefen för Frontex har fått mycket personlig kritik.

I mångt och mycket är Frontex en urspårad myndighet. I detta läge måste medlemsstaterna kliva in på banan. Men regeringen har än så länge inte gjort någonting. Här måste man också ta hjälp av EU-kommissionären Ylva Johansson för att skärpa tonen.

Därför tycker jag att Sverige borde pausa sitt deltagande i Frontex till dess att man har fått ordning på sitt hus. Jag undrar därför vad den svenska regeringen tänker göra med Frontex. Tänker ni kräva att en oberoende utredning gällande misstänkta brott mot internationell rätt och mänskliga rättigheter tillsätts, eller kommer ni att pausa Sveriges deltagande i Frontex till dess att man har fått ordning på kaoset?

Anf. 151 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik:

Fru talman! Jag vet inte om det är aktuellt att pausa vår medverkan i Frontex just nu. Men jag kan rakt på sak säga att vi naturligtvis har läst och hört de här uppgifterna och blivit oroade över dem. Svenska företrädare har varit med i resonemangen om styrelsen för Frontex för att se till att det utreds på ett så utförligt sätt som möjligt.

Det har gjorts en utredning som jag tror ligger uppe på organisationens webbplats. Men den har inte varit tillräckligt, har vi förstått. Det krävs ytterligare information för att man ska få reda på vad det egentligen var som hände i några av de granskade fallen.

Vi har från svensk sida hävdats i de här diskussionerna att det är otroligt viktigt att alla Frontex medarbetare i alla situationer respekterar de grundläggande rättigheterna och principen om non-refoulement. Det måste ske.

Jag vet att också Ylva Johansson har tagit de här uppgifterna på största allvar. Hon har berättat för mig en del om hur man försöker hantera det så att man ska få en bättre situation. Där ska vi vara med i arbetet och inte gå ur och bara ställa oss vid sidan av, tänker jag.

Anf. 152 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Jag tvivlar inte en stund på att regeringen vill stå upp för internationell rätt. Sverige har under lång tid i många sammanhang stått upp för just för internationell rätt och mänskliga rättigheter.

Här har vi ett exempel på där EU:s egen myndighet inte klarar av att göra det. Man har inte gjort tillräckliga utredningar för att konstatera vad som har skett.

Jag hoppas att de ord vi hör från statsrådet nu också blir regeringens position och att man ökar trycket mot Frontex från Sverige som medlemsstat tillsammans med andra medlemsstater för att det ska hända någonting.

Det här är en väldigt speciell konstruktion. Jag tror att ingen tänkte sig att vi skulle få en gigantmyndighet lite vid sidan av EU-systemet när Frontex grundades för drygt 20 år sedan.

I stället har vi nu en jättemyndighet som bara växer och växer och som man inte har en reell styrning av. Man har en så kallad managing board som består av medlemsstatens representanter och där kommissionen har två representanter.

Men kontrollen i det parlamentariska systemet och EU-systemet i stort är inte vad den borde vara. Därför måste man också långsiktigt se över hela Frontex funktion och idén med den.

I praktiken kan det bli att Sverige lämnar över gränsbevakningsuppgifter på ungersk gränsbevakningspolis genom Frontexsamarbetet. Det är jag väldigt oroade för. Det är därför jag heller inte är så förvånad över att det nu finns anklagelser om brott mot internationell rätt.

Vänsterpartiet varnade redan vid EU-inträdet för att det riskerade att bli en mur mot Europa men fritt inom Europa. Nu ser vi det hända. Det är

taggtråd, murar och stängsel som Europa bygger upp mot sin omvärld. De som betalar priset är flyktingarna som dör på Medelhavet.

Prot. 2020/21:137
9 juni

*Verksamheten i
Europeiska unionen
under 2020*

Anf. 153 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik:

Fru talman! Det är klart att Frontex måste fortsätta att arbeta. Det är en organisation som verkligen behövs i den viktiga delen som handlar om att se till att vår yttre gräns fungerar som den ska. Men det måste ske i enlighet med de grundläggande värderingar som unionen står för.

Brister det där – vi får se vad de slutliga utredningarna visar – ska det naturligtvis vidtas åtgärder med anledning av det. Det är jag helt med på. Men vi måste ha Frontex. Det kanske inte behövde bli så här stort så här snabbt. Vi hade lite diskussioner om det under budgetresonemangen som kanske Håkan Svenneling minns. Men nu är vi med det här beslutet. Nu måste det verkställas på ett klokt sätt och i enlighet med våra egna principer.

Anf. 154 HANS ROTHENBERG (M) replik:

Fru talman och statsrådet! EU har många goda sidor. EU agerar många gånger väldigt väl. EU reagerar många gånger väldigt väl.

Vi har sett det i reaktionerna på det som har hänt det senaste året i Belarus och inte minst det som har skett de senaste veckorna. Men EU är inte alltid lika konsekvent i sitt reagerande.

Av de internationella händelser som har varit det senaste året har man kunnat skönja en gradskillnad i EU:s reaktioner. Man har varit kraftfull när det gällt ett litet land som Belarus. Man har varit kraftfull när det gäller andra mindre länder. Statsrådet tog själv upp här att det var oenighet om det som nu har hänt i Mellanöstern mellan Israel och Palestina.

En av de verkligt stora händelserna under det gångna året i världen var Kinas agerande i Hongkong. Där får man verkligen säga att EU inte visade sin bästa sida i reaktionerna mot dessa övergrepp som Fastlandskina, folkrepubliken, visade mot Hongkong. Det är den provins som man har ett avtal med Storbritannien om att deras ekonomi och demokrati ska kunna vara självständiga under 50 år.

Här var det problem att få EU att komma loss till gemensamma kraftfulla uttalanden och kraftfulla sanktioner. Jag skulle vilja fråga statsrådet Hans Dahlgren här: Var är lärdomen från Sveriges sida för att driva på EU för att även kunna vara lika kraftfull mot en supermakt som man är ett litet land i Sveriges närhet?

Anf. 155 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik:

Fru talman! Jag vill svara så här: Självklart är de principer som vi förfäktar när det gäller alla människors lika värde och demokratiska grundprinciper någonting som vi måste stå upp för vare sig det handlar om ett litet land eller ett stort land.

Jag vet att när det gäller situationen i Hongkong strider till exempel besluten om att införa en ny säkerhetslagstiftning mot Kinas internationella åtaganden och mot folkrätten. Det har Sverige sagt, utrikesministern har sagt det, Europeiska unionen har sagt det och det har sagts i FN:s råd för mänskliga rättigheter från EU:s och Sveriges sida. Det säger vi alltså.

Sedan kan vi alltid diskutera i vilka situationer sanktioner av olika slag är mer eller mindre effektiva. Jag är inte så bekant med hur resonemangen

har gått när det gäller vilka slags sanktioner som eventuellt skulle kunna komma i fråga när det handlar om Kina utöver dem som vi redan har haft. Det har ju förekommit sådana med anledning av situationen i Shenyang. Det får vara en prövning från fall till fall.

Men i principfrågan att man ska behandla alla människor lika och alla system lika kan jag inte ha någon annan uppfattning än den jag just gav uttryck för.

Anf. 156 HANS ROTHENBERG (M) replik:

Fru talman! Kina är ju någonting speciellt. Världen har sett imperier komma och gå. Vi har sett romarriket i över 1 000 år fungera som den stora världsmakten. Även romarriket dalade i sin kraft och flyttade österut innan det tynade bort fullkomligt. Vi har sett Sovjetunionen som den då största och brutalaste diktaturen under kommunistiskt mantra.

Men det vi ser med Kina i dag är någonting helt annat. Det är en hybrid – en hybrid som har kommunistisk planekonomi och kommunistisk politik med alla dess sämsta sidor och som samtidigt leker marknadsekonomi. Jag säger ”leker”, för om man kombinerar kommunism med marknadsekonomi blir det ingenting förnuftigt av det hela. Framför allt blir det en stor exposé över förtryck av människor.

Kina har ambitioner. Man har ambitioner över världen och även i Europa. De investeringar som Kina har gjort i vissa EU-länder gör att det också blir en svagare röst från EU när man ska reagera mot Kina. De här investeringarna i vissa EU-länder har sannolikt legat bakom att det har varit svårare att få en kraftfull reaktion mot de övergrepp som Kina har begått i Hongkong.

Det här är ett problem för världen, och det är ett problem för EU. Det är någonting som är ett problem även för Sverige och som vi måste hantera framöver.

Anf. 157 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik:

Fru talman! När det gäller kinesiska investeringar i våra länder inom unionen är det en fråga som också har med säkerhet att göra. Jag tänker till exempel på när kinesiska investeringar görs i strategiska industriområden. Vi har sett resonemang om det i vårt eget land, och vi har sett det i andra EU-länder.

Det finns nu en mekanism inom unionen där vi ska kunna ge varandra mycket mer information om sådana investeringar som är på gång. Det gör att vi också kan bli mer uppmärksammade på saker och ting som vi annars på olika sätt kanske inte hade kunnat hejda.

Jag måste säga en sak utöver det som Hans Rothenberg sa om utvecklingen i Kina, och det är det fruktansvärda sätt på vilket man hanterar dödsstraffet. Vi vet inte hur många det är, men vi tror att det är tusentals människor som avrättas varje år. Det är en statshemlighet hur många det är som mister livet i den här typen av avrättningar.

Detta är något som strider mot det allra mest grundläggande i vårt arbete för respekt för mänskliga rättigheter – rätten till liv. Detta arbete ska vi fortsätta och på alla sätt upprätthålla, och det vet jag att vi gör både från regeringens sida och från EU:s sida.

Anf. 158 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:

Fru talman! Kristdemokraterna har tydligt kritiserat regeringen när det gäller agerandet i och hanteringen av frågan om den europeiska pelaren för sociala rättigheter. Vi känner en oro för den stora maktöverföring på viktiga områden som detta skulle kunna leda till.

Det hindrar inte att det också finns stora beröringspunkter mellan Kristdemokraternas syn på Europasamarbetet och Socialdemokraternas och regeringens syn. Jag tycker att det är viktigt att framhålla det, inte minst i en sådan här debatt där vi hör åtminstone två partier som i grunden fortfarande är tveksamma till det svenska engagemanget i och arbetet inom Europeiska unionen. De är tveksamma till Europeiska unionens existens, vilket gör att vi som står bakom EU-tanken och Europatanken och som ser de stora effekterna och den stora betydelsen av EU verkligen behöver höras i debatten.

Mot bakgrund av detta är det bekymmersamt och oroande när man ser vad effekterna har blivit av de misslyckanden som de facto ändå har inträffat under hanteringen av pandemin. Det finns en undersökning som visar att förtroendet för EU i stort sett har kollapsat under pandemin i länder som Tyskland, Frankrike, Italien och Spanien. Undersökningen kommer från European Council on Foreign Relations.

Jag vill höra med Hans Dahlgren hur han ser på detta och vad vi kan göra för att bygga upp förtroendet igen.

Anf. 159 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik:

Fru talman! Jag har sett flera undersökningar som inte visar riktigt samma dramatiska fall i förtroendet för EU. Jag tror att det beror lite grann på när de är gjorda.

Som flera talare tidigare här i debatten har sagt var det både uppsidor och nedsidor under det senaste året kring EU:s hantering av pandemin. Om mätningen gjordes under den månad – februari eller när det nu var – då folks önskan om att få tillgång till vaccinet mot covid-19 var stark men då vaccinleveranserna nästan stoppades och kunde uppfattas som att de gick i stå förstår jag att det fanns ett missnöje med unionen. Men om man skulle fråga i dag, när hälften av EU:s befolkning faktiskt redan är vaccinerad, tror jag att betyget skulle bli lite högre.

Ändå är Lars Adaktussons fråga relevant: Vad kan vi göra för att åter skapa förtroendet för EU bland våra medborgare?

Jag tror att det handlar just om att leverera på sådant som medborgarna själva uppfattar som det allra viktigaste. Det gäller förstås hälsoområdet och att vaccinationen nu verkligen kan genomföras så att vi slipper få någon fjärde våg av pandemin.

Men jag tänker också på situationen för de grundläggande värdena runt om i vår union. Jag tror att människor blir väldigt besvikna om vi inte på allvar tar itu med de krafter runt om i Europa som ifrågasätter alla människors lika värde, som ifrågasätter de demokratiska spelreglerna och som ifrågasätter tryckfrihet, yttrandefrihet och akademisk frihet. Det finns sådana krafter, till och med i regeringsställning, i några av Europas länder.

Vi andra, som har detta ansvar och som fullt ut tror på de här värdena, måste bli bättre på att – åtminstone försöka – se till att utvecklingen kan vändas i de länder som inte klarar det här. Det tycker jag.

Anf. 160 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag delar den uppfattningen. Jag tror också att det är en oerhört viktig uppgift och en grundläggande förutsättning för att bygga upp förtroendet igen att vi verkligen lyfter fram värderingarna i Europasamarbetet, inte minst människovärdet.

Den undersökning som jag refererade till från European Council on Foreign Relations är nygjord och innehåller ett stort antal tillfrågade i ett stort antal länder. Som jag sa är det i de traditionellt starka pro-europeiska länderna, som är så viktiga i samarbetet, man ser att förtroendet för unionen har minskat. I Tyskland, till exempel, handlar det om en majoritet av medborgarna som nu säger att man betraktar EU-projektet som skadat – broken på engelska.

Jag tror att det kommer att krävas mer än vad som har gjorts hittills när det gäller att bygga förtroende för att hantera den här situationen. Inte minst viktigt är detta med tanke på vilka stora utmaningar som Europeiska unionen har framför sig. Att ha en stark folklig förankring i det som handlar om att hantera klimatutmaningar, organiserad brottslighet, asyl- och flyktingpolitik och så vidare är en nödvändighet. Det är en livsbetingelse för att arbetet ska lyckas.

Jag skulle ändå vilja envisas med att upprepa frågan om Hans Dahlgren vill vara något mer konkret när det gäller vad Sverige kan göra för att hantera den här situationen.

Anf. 161 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik:

Fru talman! Det finns faktiskt en möjlighet det kommande året i den så kallade framtidskonferensen, som nu är ett stort projekt inom unionen. Det är inte en konferens som sitter i någon konferensbyggnad någonstans och har ett helgmöte, utan det är en serie diskussioner runt om i unionen som framför allt ska sikta på att nå unga människor och medborgare som kanske inte vanligtvis är med och diskuterar vad unionen gör eller vet vad unionen gör.

Jag har haft ett antal sådana här EU-sakråd med organisationer på arbetsmarknaden, civilsamhällets organisationer och utbildningsväsendet för att stimulera dem att ta initiativ till att under det här året verkligen få en mer levande diskussion om EU-medlemskapets mervärden och vad man från medborgarnas sida önskar att EU ska göra.

Det tycker jag är ett konkret svar på Lars Adaktussons fråga.

Anf. 162 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Om en halvtimme kommer den här kammaren att fatta beslut med anledning av det betänkande som utrikesutskottet har lämnat. I betänkandet föreslås ett tillkännagivande när det gäller Magnitskijsanktioner och önskemålet om att bredda dem till att handla om systematisk korruption och penningtvätt, det som säkrar den ekonomiska grunden för vanstyre i Belarus men också i Putins Ryssland och i andra länder.

Jag skulle vilja höra hur regeringen, företrädd av statsrådet, ser på det tillkännagivande som riksdagens majoritet inom kort kommer att avge.

Anf. 163 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik:

Fru talman! Tack, Kerstin Lundgren, för frågan! Vi ska naturligtvis läsa det noga, men jag har ju fått en förhandstitt på det.

Jag kan säga så här: Jag tycker att det är väldigt bra att Magnitskijlagen har kommit på plats. Vi har ju diskuterat detta också i tidigare debatter. Jag tycker att det är jättefint att vi inom EU har kunnat enas om detta och att lagen också redan har använts som ett verkkningsfullt, hoppas jag, instrument.

Det har tagit sin tid. Det tog kanske två tre år innan det blev verklighet. Nu gäller det att se till att lagen verkligen också används på ett klokt sätt framöver.

Jag är inte motståndare till att man också har sanktioner som baserar sig på korruption eller penningtvätt, men jag är inte säker på att det är just de här MR-sanktionerna som ska användas på det sättet. Det kanske behövs andra instrument. Jag är öppen för en sådan diskussion framöver, men jag skulle inte tycka att det var tid att göra det omedelbart.

Anf. 164 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Statsrådet beskriver att det har tagit lång tid att komma fram till Magnitskijnsanktioner av den sort vi har i dag när det gäller mänskliga rättigheter. Det finns ju ett antal länder där man har agerat snabbare. UK var senast aktuellt med att tillföra penningtvätt och systematisk korruption till sin listning av Magnitskijnsanktioner. I Australien tas sådana initiativ. Vi har våra baltiska grannar, där man har den typen av system nationellt.

En av slutsatserna om man ska kunna påverka EU:s arbete att gå snabbare måste vara att man arbetar tillsammans med andra länder – eller hur, statsrådet? Då måste man våga gå före och driva på, speciellt om man förväntar sig att det kommer att ta lång tid.

Jag blir lite förvånad när jag läser den socialdemokratiska och miljöpartistiska reservationen, som möjligen stämmer med statsrådets egen hållning – det vore intressant att höra. Den bygger på att eftersom det tar så lång tid ska man inte göra någonting nu. För mig är det en logisk kullerbytta, fru talman. Om man förväntar sig lång tid borde det snarare vara viktigt att starta nu och agera kraftfullt tillsammans med likasinnade, som vi gör i alla andra sammanhang.

Systematisk korruption och penningtvätt eroderar de värden som EU står för, också i vårt grannskap när Ryssland tydligt agerar med korruption och penningtvätt som en metod för destabilisering och motverkar demokrati och mänskliga rättigheter.

Anf. 165 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik:

Fru talman! Jag betvivlar inte alls att det finns enstaka länder som har tagit sig an detta på det sätt som Kerstin Lundgren beskriver. Jag ser dock ett väldigt stort värde i att alla aktiviteter och insatser av det här slaget görs tillsammans i Europeiska unionen, att vi har alla 27 med oss.

Jag har ingenting emot att man redan nu börjar resonera med andra länder om vad de ser som bästa vägen framåt. Men att vi redan nu ska bestämma att det är just det här instrumentet vi ska använda för att bäst komma åt korruption och penningtvätt är jag inte säker på.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 15.)

9 juni

*Organisationen
för säkerhet och
samarbete i Europa
(OSSE)*

§ 12 Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE)

Utrikesutskottets betänkande 2020/21:UU12

Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) (skr. 2020/21:147 och redog. 2020/21:OSSE1) föredrogs.

Anf. 166 MARGARETA CEDERFELT (M):

Fru talman! Ursäkta att jag kommer något sent in i plenisalen. Jag försöker följa regelverket och har suttit och väntat utanför, och jag tappade nog fokus lite grann.

Fru talman! Betänkandet vi nu ska debattera handlar om Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa och är utrikesutskottets betänkande nummer 12. Betänkandet är retrospektivt och behandlar verksamhetsberättelsen för 2020 vad gäller riksdagens OSSE-delegation samt regeringens skrivelse angående dess verksamhet andra halvåret 2019 och 2020.

Självfallet ska delegationen liksom regeringen redovisa sin verksamhet inför riksdagen. Jag vill dock säga att det är lite tråkigt med den här typen av debatter eftersom de handlar om vad som skedde i dåtid. Som politiker vill vi gärna blicka framåt och tala om aktuella frågor. Samtidigt finns det ingen nutid och framtid utan historia. Därför är den här debatten viktig.

Jag vill också anföra att jag på ett sätt finner detta betänkande olyckligt eftersom det handlar om två vitt skilda verksamheter. Det handlar om riksdagens delegation till OSSE:s parlamentariska församling – en delegation verksam i en parlamentarisk församling, en delegation som har egen stadga, egen budget och egen beslutsordning och som på intet sätt påminner om en riksdag. I den parlamentariska församlingen, där jag ingår som vice ordförande i den svenska delegationen, stiftar vi inga lagar. Vi har inte till uppgift att besluta om någonting som rör regeringssidan. Vi granskar heller inte regeringarna eller regeringssidan i den parlamentariska församlingen.

Den andra delen i betänkandet handlar om regeringens skrivelse om dess verksamhet. Det är, återigen, en egen verksamhet med eget ansvarsområde, egen budget och egen beslutsordning. Det är väldigt få kommunicerande kärn häremellan.

Jag nämner detta för att det på ett sätt hade varit enklare att debattera varje del för sig med ett separat betänkande för riksdagens delegation och ett för regeringens skrivelse. Det är mitt perspektiv som jag vill framföra.

Vad jag också vill säga när det gäller OSSE är att verksamheten under det gångna året har varit starkt präglad av pandemin. Den har påverkat inte bara OSSE:s 57 medlemsländer utan också resten av världen. Detta har vi märkt inom OSSE:s 57 medlemsländer, inte minst för att vi politiker i den parlamentariska delegationen har varit strängt upptagna med nationella frågor och många gånger har fått prioritera dessa, vilket vi funnit viktigt eftersom vi är valda i våra respektive länders parlament.

Detta har förstås påverkat möjligheten att vara engagerade i den parlamentariska församlingen, men de verksamheter som OSSE:s parlamentariska församling normalt utövar har också varit inställda på grund av restriktioner och svårigheter att delta i möten.

Det positiva som restriktionerna och den minskade mängden möten har fört med sig är att behovet av multilaterism har framstått som desto tydligare, fru talman. Behovet av att mötas mellan parlamentariker från olika länder för att diskutera aktuella problem, finna möjliga vägar i syfte att uppnå en säkrare OSSE-region har blivit tydligare. Jag vet att motsvarande restriktioner har funnits inom regeringssidan, där ministerråd har fått hållas via webbmöten och så vidare.

Sista gången vi hade ett möte i den parlamentariska församlingen med personligt deltagande 2020 var i februari då vintermötet hölls. Där var det livliga debatter om aktuella frågor, till exempel säkerhetssituationen för Ukraina. Den ryska aggressionen har pågått sedan februari 2014, och det finns inget som tyder på att den har avstannat.

Ett annat exempel är den utdragna konflikten i Nagorno-Karabach mellan Armenien och Azerbajdzjan där det har varit ett öppet krig och numera finns en fredsöverenskommelse, men det är viktigt att säkra att den bibehålls. Det förekommer utbrott och avsteg från denna, och det är ett stort hot.

Ytterligare ett exempel är situationen i Georgien med den ryska annekteringen av Abchazien och Sydossetien.

Jag tänker också på den politiska situationen och bristande demokratin i Belarus där vi har sett en eskalering av situationen – det går inte att säga något annat – efter presidentvalet 2020 där fängslanden och arresteringar har skett av civila som inte har gjort något annat än gett uttryck för sin vilja till demokrati.

Jag tänker också på Ryssland och fängslandet av den ryska oppositionspolitikern Aleksej Navalnyj. Det är en process som började med förgiftning och fortsatte med fängslande och en resa till ett arbetsläger. Vi vet inte så mycket om vad som har hänt, för det finns ingen insyn i processen.

Det jag sa inledningsvis om att det inte finns någon nutid eller framtid utan historia sa jag för att jag i februari 2020, vid vintermötet, presenterade min rapport som jag hade utfört på uppdrag av OSSE:s parlamentariska församling angående mordet på den ryska oppositionspolitikern Boris Nemtsov. Tyvärr är detta en fråga som fortfarande är aktuell och som det fortfarande behöver bringas klarhet i. Vad var det som skedde?

I min rapport tog jag upp behovet av insyn i den ryska legala processen, eller vad den ska kallas. Insyn saknas. Det som har tillkommit, som jag också nämnde i rapporten och som jag är väldigt glad över, är att det finns en Magnitskijlagstiftning på EU-nivå. Detta var något som jag underströk i rapporten.

Det finns likheter i de här processerna, och jag tycker att de är viktiga att lyfta fram. Det finns olikheter också, men det är viktigt att ha fokus på centrala frågor om demokrati, medborgarnas rättigheter och rättigheter för oliktänkande och politiska alternativ till sittande regeringar.

Vad jag också vill säga är att trots att det har varit en pandemi och bristande möjligheter att träffas har den svenska OSSE-delegationen fortsatt att ha sin höga ambitionsnivå och sin höga aktivitetsnivå. Det är väldigt roligt att vara vice ordförande i den svenska delegationen, för vi har deltagit i de valobservationer som har skett i Montenegro, Georgien, USA och Kirgizistan. Den enda valobservation som vi inte deltog i var den i Kazakstan, men det berodde på att den i Kirgizistan pågick samtidigt.

Vi har också från delegationens sida deltagit i webbmöten. Sådana har hållits i ett högt tempo under 2020. Och webbmöten i all ära, fru talman – de är viktiga, för de ger möjlighet att lyfta aktuell politik – men de kan på intet sätt ersätta det mänskliga mötet just för att den mänskliga och personliga dimensionen saknas.

Jag ser fram emot att kunna börja arbeta igen i den parlamentariska församlingen med de frågor som är viktiga och finns med i OSSE:s breda säkerhetsperspektiv – jag har anmält åtta minuters talartid, fru talman, men jag tar några sekunder till – som inkluderar demokrati, mänskliga rättigheter, förstås inklusive hbtq-personers rättigheter och kvinnors rättigheter, religionsfrihet, etniska minoriteter, öppna och fria medier, ekonomisk utveckling och miljö.

Eftersom det här är den sista debatten för OSSE under året vill jag avsluta med att framföra ett tack till OSSE-delegationens sekretariat här i Sveriges riksdag som är delegationen behjälplig på ett fantastiskt vis med underlag och stöd i vårt arbete som politiker. Stort tack till er för ert fina arbete!

Jag vill också yrka bifall till den moderata reservationen i betänkandet, reservation 2. Detta gör jag utifrån perspektivet att vi anser att det är viktigt att fokusera på OSSE:s huvudområden och att OSSE får en skarpare profil. Det är inte lätt, för det handlar om en beslutsordning i konsensus på regeringssidan, och det finns många krafter som vill lyfta bort fokus från huvudområdet till mindre aktuella och brännande områden. Därför är det viktigt att fokusera på huvudområdet.

(forts. § 16)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.48 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 13 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 3 juni

JuU27 Våldsbrott och brottsoffer

Punkt 4 (Äldres utsatthet för våld i nära relationer)

1. utskottet

2. res. 1 (M, C, KD, L)

Votering:

33 för utskottet

22 för res. 1

1 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 4 V, 3 MP

För res. 1: 11 M, 5 C, 3 KD, 3 L

Avstod: 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Prot. 2020/21:137

9 juni

Punkt 6 (Haverikommission)

1. utskottet

2. res. 2 (SD)

Votering:

46 för utskottet

10 för res. 2

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 2: 10 SD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 7 (Brott mot äldre)

1. utskottet

2. res. 3 (M, C, KD)

Votering:

37 för utskottet

18 för res. 3

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 4 V, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 3: 10 M, 5 C, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 60 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 9 (Pornografi och organiserad brottslighet)

1. utskottet

2. res. 5 (M, C, V, KD)

Votering:

32 för utskottet

24 för res. 5

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 3 L, 3 MP

För res. 5: 11 M, 5 C, 4 V, 3 KD, 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Prot. 2020/21:137
9 juni

Punkt 28 (Automatiskt kontaktförbud vid brott i nära relation)

1. utskottet
2. res. 23 (C, L)

Votering:

48 för utskottet

8 för res. 23

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 4 V, 3 KD, 3 MP, 1 -

För res. 23: 5 C, 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 32 (Översyn av stödet till brottsoffer och en koordinerande funktion)

1. utskottet
2. res. 25 (S, C, V, MP)

Votering:

27 för utskottet

29 för res. 25

293 frånvarande

Kammaren biföll res. 25.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 11 M, 10 SD, 3 KD, 3 L

För res. 25: 16 S, 5 C, 4 V, 3 MP, 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 34 (Polisens återkoppling till brottsoffer)

1. utskottet
2. res. 27 (S, C, V, MP)

Votering:

27 för utskottet

29 för res. 27

293 frånvarande

Kammaren biföll res. 27.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 11 M, 10 SD, 3 KD, 3 L

För res. 27: 16 S, 5 C, 4 V, 3 MP, 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 40 (Effektivare hantering av ersättning till brottsoffer)

1. utskottet
2. res. 32 (S, V, MP)

Votering:

24 för utskottet

23 för res. 32

9 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 11 M, 10 SD, 3 KD
För res. 32: 16 S, 4 V, 3 MP
Avstod: 5 C, 3 L, 1 -
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Prot. 2020/21:137
9 juni

Punkt 44 (Kartläggning av sexualbrotten)

1. utskottet
2. res. 38 (M, SD, KD)

Votering:

32 för utskottet

24 för res. 38

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 38: 11 M, 10 SD, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU27 Kompletterande regler för uppehållstillstånd vid gymnasiestudier

Punkt 1 (Kompletterande regler för uppehållstillstånd vid gymnasiestudier)

1. utskottet
2. res. 1 (S, V, MP)

Votering:

32 för utskottet

23 för res. 1

1 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 11 M, 10 SD, 5 C, 3 KD, 3 L

För res. 1: 16 S, 4 V, 3 MP

Avstod: 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 2 (Kvalificering för permanent uppehållstillstånd)

1. utskottet
2. res. 2 (V)

Votering:

51 för utskottet

4 för res. 2

1 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2020/21:137
9 juni

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 5 C, 3 KD, 3 L, 3 MP
För res. 2: 4 V
Avstod: 1 -
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

§ 14 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 8 juni

SoU27 Riksrevisionens rapport om granskning av statens styrning av äldreomsorgen

Punkt 1 (Nationell handlingsplan)

1. utskottet
2. res. 1 (SD, KD, L)

Votering:

40 för utskottet

16 för res. 1

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 MP, 1 -

För res. 1: 10 SD, 3 KD, 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 3 (Uppdrag till Socialstyrelsen)

1. utskottet
2. res. 3 (M, C, V, KD, L)

Votering:

29 för utskottet

27 för res. 3

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 3 MP

För res. 3: 11 M, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L, 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 4 (Samordnade digitala system)

1. utskottet
2. res. 4 (S, C, MP)

Votering:

32 för utskottet

24 för res. 4

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 11 M, 10 SD, 4 V, 3 KD, 3 L, 1 -

För res. 4: 16 S, 5 C, 3 MP

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

SoU17 Kompetensförsörjning inom hälso- och sjukvården m.m.

Punkt 1 (Kompetensförsörjning inom hälso- och sjukvården)

1. utskottet
2. res. 1 (S, MP)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Punkt 2 (Övriga frågor om kompetens)

1. utskottet
2. res. 4 (L)

Votering:

39 för utskottet

3 för res. 4

14 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 MP

För res. 4: 3 L

Avstod: 10 SD, 3 KD, 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 3 (Arbetsvillkor)

1. utskottet
2. res. 7 (C)

Votering:

24 för utskottet

5 för res. 7

27 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 4 V, 3 MP, 1 -

För res. 7: 5 C

Avstod: 11 M, 10 SD, 3 KD, 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 7 (Vård och behandling av olika sjukdomar)

1. utskottet
2. res. 15 (KD)

Votering:

29 för utskottet

3 för res. 15

24 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2020/21:137
9 juni

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 MP, 1 -

För res. 15: 3 KD

Avstod: 11 M, 10 SD, 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 8 (Mödrahälso- och förlossningsvård)

1. utskottet

2. res. 18 (SD)

Votering:

31 för utskottet

10 för res. 18

15 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP

För res. 18: 10 SD

Avstod: 11 M, 3 KD, 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 9 (Cancervård)

1. utskottet

2. res. 20 (M)

Votering:

32 för utskottet

11 för res. 20

13 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 20: 11 M

Avstod: 10 SD, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 12 (Abort)

1. utskottet

2. res. 30 (V)

Votering:

41 för utskottet

5 för res. 30

10 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 30: 4 V, 1 -

Avstod: 10 SD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

SoU26 Förebyggande av våld i nära relationer

Punkt 2 (Förtydligande av socialnämndens ansvar för insatser till våldsutövare)

1. utskottet
2. res. 1 (S, C, V, MP)

Votering:

27 för utskottet

29 för res. 1

293 frånvarande

Kammaren biföll res. 1.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 11 M, 10 SD, 3 KD, 3 L

För res. 1: 16 S, 5 C, 4 V, 3 MP, 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 4 (Ytterligare förslag om det sekretessbrytande regelverket m.m.)

1. utskottet
2. res. 3 (M)
3. res. 4 (KD)

Förberedande votering:

11 för res. 3

3 för res. 4

42 avstod

293 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Huvudvotering:

42 för utskottet

11 för res. 3

3 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 3: 11 M

Avstod: 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 5 (Förtydligat barnperspektiv)

1. utskottet
2. res. 6 (L)

Votering:

39 för utskottet

3 för res. 6

14 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2020/21:137
9 juni

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 MP, 1 -

För res. 6: 3 L

Avstod: 11 M, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 6 (Nationellt ansvar för samordning och kunskapsutveckling)

1. utskottet

2. res. 8 (SD)

Votering:

32 för utskottet

10 för res. 8

14 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 8: 10 SD

Avstod: 11 M, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 8 (Ytterligare förslag om våldsförebyggande arbete)

1. utskottet

2. res. 14 (V)

Votering:

22 för utskottet

5 för res. 14

29 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 3 KD, 3 MP

För res. 14: 4 V, 1 -

Avstod: 11 M, 10 SD, 5 C, 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FöU6 Kompletterande bestämmelser till EU:s cybersäkerhetsakt

Punkt 2 (Tillsynsansvaret över regelverket för cybersäkerhetscertifiering)

1. utskottet

2. res. 1 (M, C, KD, L)

Votering:

34 för utskottet

22 för res. 1

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 4 V, 3 MP, 1 -

För res. 1: 11 M, 5 C, 3 KD, 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Prot. 2020/21:137

9 juni

Punkt 6 (En it-haverikommission)

1. utskottet

2. res. 4 (C)

Votering:

51 för utskottet

5 för res. 4

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 4: 5 C

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 7 (Yttrandefrihet)

1. utskottet

2. res. 5 (SD)

Votering:

46 för utskottet

10 för res. 5

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 5: 10 SD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FöU9 Skärpt kontroll över explosiva varor

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Innehav och hantering av explosiva varor på allmän plats)

1. utskottet

2. res. 1 (M, KD, L)

Votering:

39 för utskottet

17 för res. 1

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2020/21:137
9 juni

Partvis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 MP, 1 -
För res. 1: 11 M, 3 KD, 3 L
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 3 (DNA-märkning av explosiva varor)

1. utskottet
2. res. 2 (SD)

Votering:

46 för utskottet

10 för res. 2

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 2: 10 SD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 4 (Direktåtkomst för Tullverket)

1. utskottet
2. res. 3 (M, KD, L)

Votering:

38 för utskottet

17 för res. 3

1 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 MP

För res. 3: 11 M, 3 KD, 3 L

Avstod: 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 5 (Tändapparater)

1. utskottet
2. res. 4 (M, KD)

Votering:

42 för utskottet

14 för res. 4

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP, 1 -

För res. 4: 11 M, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

KU26 Kommittéberättelse – kommittéernas verksamhet under 2020, m.m.

Punkt 1 (Kommittéberättelse – kommittéernas verksamhet under 2020)

1. utskottet
2. res. (SD)

Votering:

46 för utskottet
10 för res.

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP, 1 -

För res.: 10 SD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU27 Indelning i utgiftsområden

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU29 Riksrevisionens rapport om granskningsnämndens granskning av public service

1. utskottet
2. res. (SD)

Votering:

46 för utskottet
10 för res.

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP, 1 -

För res.: 10 SD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

KU33 Ett institut för mänskliga rättigheter

Punkt 1 (Avslag på propositionen)

1. utskottet
2. res. 1 (M)

Votering:

44 för utskottet
11 för res. 1

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L, 2 MP, 1 -

För res. 1: 11 M

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 14 MP, 1 -

Prot. 2020/21:137
9 juni

Punkt 2 (Bestämmelse om att lämna förslag om folkrättsliga åtaganden)

1. utskottet
2. res. 2 (S, C, V, MP)

Votering:

27 för utskottet

29 för res. 2

293 frånvarande

Kammaren biföll res. 2.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 11 M, 10 SD, 3 KD, 3 L

För res. 2: 16 S, 5 C, 4 V, 3 MP, 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 3 (Institutet för mänskliga rättigheter)

1. utskottet
2. res. 3 (SD, C, L)

Votering:

38 för utskottet

18 för res. 3

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 4 V, 3 KD, 3 MP, 1 -

För res. 3: 10 SD, 5 C, 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 4 (Tydliggöra institutets oberoende roll)

1. utskottet
2. res. 4 (SD, L)

Votering:

43 för utskottet

13 för res. 4

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 MP, 1 -

För res. 4: 10 SD, 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

UU10 Verksamheten i Europeiska unionen under 2020

Punkt 1 (EU:s övergripande utveckling)

1. utskottet
2. res. 1 (M)
3. res. 2 (SD)

Förberedande votering:

11 för res. 1

10 för res. 2

35 avstod

293 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

24 för utskottet

11 för res. 1

20 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 3 KD, 3 L, 2 MP

För res. 1: 11 M

Avstod: 10 SD, 5 C, 4 V, 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 14 MP, 1 -

Punkt 4 (EU:s sanktionslagstiftning mot allvarliga kränkningar av och brott mot de mänskliga rättigheterna)

1. utskottet

2. res. 14 (S, MP)

Votering:

37 för utskottet

19 för res. 14

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 11 M, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L, 1 -

För res. 14: 16 S, 3 MP

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 5 (En nationell sanktionslagstiftning för mänskliga rättigheter)

1. utskottet

2. res. 15 (S, V, MP)

Votering:

32 för utskottet

24 för res. 15

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 11 M, 10 SD, 5 C, 3 KD, 3 L

För res. 15: 16 S, 4 V, 3 MP, 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 7 (EU:s bilaterala och regionala förbindelser)

1. utskottet

2. res. 24 (KD)

3. res. 25 (L)

Förberedande votering:

3 för res. 24

3 för res. 25

50 avstod

293 frånvarande

Förste vice talmannen konstaterade att lika röstetal uppkommit. Utgången skulle avgöras genom lottning.

Förste vice talmannen anmodade Johan Andersson (S) och Kerstin Lundgren (C) att fungera som kontrollanter vid lottningen samt Saila Quicklund (M) att förrätta lottningen.

Den upptagna lottsedeln visade ett nej, och kammaren hade således antagit res. 25.

Huvudvotering:

18 för utskottet

3 för res. 25

34 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 15 S, 3 MP

För res. 25: 3 L

Avstod: 11 M, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 KD, 1 -

Frånvarande: 85 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Mats Wiking (S) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 9 (EU:s klimatarbete)

1. utskottet

2. res. 29 (C)

Votering:

36 för utskottet

5 för res. 29

15 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 29: 5 C

Avstod: 10 SD, 4 V, 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 10 (Migration och gränskontroll)

1. utskottet

2. res. 32 (V)

Votering:

41 för utskottet

4 för res. 32

11 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 32: 4 V

Avstod: 10 SD, 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Anf. 167 BJÖRN SÖDER (SD):

Fru talman! Riksdagen behandlar i dag ett betänkande som omfattar en redogörelse om 2020 års verksamhet i OSSE:s parlamentariska församling av OSSE:s svenska delegation och en skrivelse från regeringen om OSSE:s verksamhet under andra halvåret 2019 och helåret 2020.

Det har varit ett ytterst annorlunda år som vi har lagt bakom oss där mycket av verksamheten har påverkats av den rådande pandemin. För den parlamentariska församlingen innebar det att varken sommarmötet eller höstmötet kunde hållas. Dock har inte problemen runt om i OSSE-området avstannat. Tvärtom var förra året ett turbulent år, och det är fortfarande mycket oroligt. Den ryska ockupationen av georgiska territorier fortsätter, och den ryska aggressionen mot Ukraina fortsätter. Vi har den mycket oroande utvecklingen i Belarus. Dessutom har det varit ett nytt krig mellan Armenien och Azerbajdzjan. I många fall kan man bara beklaga hur omvärlden fortsätter att se på när övergrepp efter övergrepp mot såväl stater som människor begås.

Den 27 september anföll Azerbajdzjan Nagorno-Karabach och Armenien. Det råder inga oklarheter om att anfallet var noga planerat. Under en längre tid hade Azerbajdzjan rustat med stora krigsmaterielinköp från framför allt Turkiet. När anfallet skedde deltog både turkisk militär och inhyrda IS-terrorister från Syrien. Konflikten eskalerade snabbt, och omvärlden stod och såg på när krigsbrott efter krigsbrott skedde.

Det finns gott om vittnesmål och bevis för hur Azerbajdzjan medvetet beskjutit sjukhus, skolor, bostadsområden och andra civila mål med många civila offer som följd. Azerbajdzjanska soldater har utomrättsligt avrättat tillfångatagna armeniska soldater, och man har använt sig av utländska islamistiska terrorister som man har uppmuntrat till att halshugga armeniska soldater. Utöver det har man rivit och förstört gamla armeniska kulturföremål som ett led i att utplåna alla spår av den långvariga armeniska historien i området.

Azerbajdzjans handlingar, uppbackade av Turkiet, utgör allvarliga kränkningar av de grundläggande principerna i internationell rätt. Trots det möttes de av stor tystnad. På samma sätt som världen stod och såg på när ungturkiska rörelsen försökte utplåna Armenien och armenierna i folkmordet 1915 stod världen åter och såg på när ett nytt försök gjordes.

De ansvariga bakom dessa brott måste ställas till svars för brott mot internationell rätt.

Den 10 november slöts ett eldupphöravtal mellan de stridande parterna. Bakom avtalet stod Ryssland, som hade gjort upp med Turkiet. Historien från 1921, när Moskva beslutade om att Nagorno-Karabach skulle tillfalla Azerbajdzjan, upprepade sig.

Vi kan konstatera att Ryssland och Turkiet använt både Armenien och Azerbajdzjan som brickor i sitt stormaktsspel och lyckats spela ut OSSE:s Minskgrupp som konfliktlösningsmekanism.

Jag är oroad över Azerbajdzjans destruktiva inställning till att politisera humanitära frågor och deras blockering av internationella organisationers, inklusive FN:s, tillträde till Nagorno-Karabach som också har blockerat möjligheten att ge Nagorno-Karabachs folk humanitärt bistånd.

Azerbajdzjan har inte låtit och låter fortfarande inte tillfångatagna armeniska soldater återvända hem. I april i år kunde vi bevitna att man dessutom öppnat en utställningspark i Baku tillägnad kriget. I parken visar man upp beslagtagna armenisk militärutrustning och skyltdockor föreställande armeniska soldater på ett mycket förnedrande sätt. Utställningen kränker minnet av de armeniska offren för kriget men även deras familjers värdighet. Personliga tillhörigheter från dödade armeniska soldater visas medvetet upp, och det kommer givetvis att orsaka ytterligare lidande för deras familjer. Tala om osmakligt!

Sverige, som nu innehar ordförandeskapet i OSSE, måste arbeta hårdare för att få Azerbajdzjan att återlämna fångarna. Jag är väl medveten om att Sveriges regering har velat spela en viss diplomatisk roll i konflikten för att inte störa möjligheterna att påverka som ordförandeland. Det är också något utrikesministern pekat på i sina svar på mina många frågor angående konflikten. Men det duger inte längre. Det har uppenbarligen inte gett resultat. Sverige måste våga stå upp för det som är rätt, just för att det är rätt.

Fru talman! De politiskt bindande åtagandena i OSSE:s tredje dimension syftar till att säkerställa att de mänskliga rättigheterna respekteras fullt ut samt till att upprätthålla rättsstatens principer, bygga upp och bevara demokratiska institutioner och motverka intolerans och diskriminering.

Vid det senaste sommarmöte i OSSE:s parlamentariska församling som vi kunde hålla, det i Luxemburg 2019, antogs som vanligt en deklaration av församlingen. Deklarationen är ett sätt för parlamentarikerna i de deltagande staterna att visa OSSE vad man önskar att organisationen ska arbeta med och fokusera på.

Jag hade inför mötet lagt fram ett förslag att OSSE i en resolution borde uppmärksamma, fördöma och åtgärda den diskriminering av kristna och andra religiösa minoriteter som för närvarande sprider sig i flera av organisationens deltagande stater.

Diskrimineringen ökar i takt med att skolor och moskéer sponsrade av Saudiarabien etableras. Många upplever hotet från den snabbt växande wahhabitiska trosriktningen inom islam med centrum i Saudiarabien.

Trots att många av länderna har religionsfrihet instiftad i grundlagen oroar sig allt fler över att våga visa annan religiös övertygelse. Inte sällan är det kristna minoriteter som far mest illa.

Resolutionen antogs av församlingen och blev därför en del av deklarationen från Luxemburgmötet.

Genom resolutionen uttrycker den parlamentariska församlingen inom OSSE stor oro över att diskrimineringen och förtrycket av minoritetsreligioner i vissa av OSSE:s deltagande stater verkar ha ökat i omfattning under senare tid. Det inkluderar även institutionellt förtryck genom förtryckande rättsakter mot olika kristna trosinriktningar, vilket kan underlätta och uppmuntra till hatbrott mot medlemmar av dessa trosinriktningar.

Man noterar med oro att denna diskriminering inkluderar vag eller tve tydlig lagstiftning när det gäller religionsfrihet. Detta låter myndigheter vidta godtyckliga åtgärder mot vissa kyrkor, inklusive tillslag och nedläggningar, bland annat mot ”huskyrkor” i landsbygdsregioner som saknar officiellt registrerade kyrkobyggnader.

Man noterar förtryck av och godtyckliga handlingar mot vissa trosinriktningar och deras prästerskap i ockuperade territorier och förbud för

vissa trosinriktningar att registrera eller förnya registreringen av sina samfund eller tjänster, utföra missionsarbete eller bygga nya kyrkobyggnader på grund av ogenomskinliga eller partiska ”zonstandarder”.

Slutligen noterar man officiell stigmatisering av dem som konverterar till kristendomen, inklusive påtryckningar för att de ska avstå från sin tro, förverkande av biblar och annan religiös litteratur och begränsningar för utnämningen av kyrkoansvariga.

I deklARATIONEN uppmanar man OSSE:s deltagande stater att ta hänsyn till ökad diskriminering mot kristna och anhängare av andra trosuppfattningar i minoritet. Man erkänner den fulla suveräniteten i alla kristna trosinriktningar och deras kyrkliga organ, deras oberoende från politiska påtryckningar och deras rättigheter att fatta sina egna beslut oavsett politiska konflikter. OSSE:s parlamentariska församling rekommenderar därför OSSE att vidta åtgärder mot diskriminering.

Fru talman! Sverige övertog ordförandeskapet i OSSE den 1 januari i år. När nu utrikesministern är här i kammaren i dag vill jag gärna ställa frågan till henne hur det svenska ordförandeskapet har arbetat med den ökande diskrimineringen av framför allt kristna.

Jag ställde för ett år sedan en fråga till utrikesministern om hon avsåg att under Sveriges ordförandeskap i enlighet med Luxemburgdeklarationen sätta särskilt fokus på att bekämpa den ökande diskrimineringen av kristna och andra religiösa minoritetstrosuppfattningar inom OSSE:s deltagande stater.

Hon svarade då att ett av de huvudsakliga skälen till att Sverige valde att ställa sig till förfogande som ordförande för OSSE i år – utöver önskan om att bidra till stärkt respekt för den europeiska säkerhetsordningen – var den viktiga roll som OSSE har i att bidra till det breda säkerhetsbegreppet, där länken mellan respekt för mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer för säkerhet tydliggörs.

Hon svarade vidare att som ordförande skulle Sverige arbeta nära OSSE:s institutioner som ODIHR och högkommissarien för nationella minoriteter samt att ordförandeskapet till sitt förfogande skulle ha tre personliga representanter som har i uppdrag att motverka antisemitism, islamofobi och intolerans mot övriga religiösa minoriteter, däribland kristna.

Med tanke på att det är just kristna som är den mest utsatta religiösa gruppen i världen i dag känns det något märkligt att man inte ens använder begreppet kristofobi utan klumpar ihop denna grupp med ”övriga religiösa minoriteter”.

Men hur har arbetet gått? Min uppfattning är att man inte gjort särskilt mycket i detta ämne, deklARATIONEN till trots.

Det vore synd om det arbete som parlamentarikerna lägger ned under sina möten var förgäves och slutdokumenten endast blev hyllprodukter som OSSE inte beaktar. Av denna anledning, för att tydliggöra, har vi föreslagit att riksdagen tillkännager för regeringen att regeringen under sitt ordförandeskap i OSSE aktivt bör verka inom OSSE:s tredje dimension för att sätta särskilt fokus på att bekämpa den ökande diskrimineringen av kristna och andra religiösa minoritetstrosuppfattningar inom OSSE:s deltagande stater. Därför yrkar vi bifall till reservation 1.

Jag vill också, precis som föregående talare Margareta Cederfelt, tacka OSSE-delegationens sekretariat för ett väldigt väl utfört arbete och ett bra stöd till oss som ingår i den svenska delegationen. Tack för det!

Anf. 168 YASMINE POSIO (V):

Fru talman! Multilaterala organ är viktiga arenor där Sverige har ett guldplåge att driva på för demokrati som sträcker sig utöver fria, rättvisa och transparenta val. Det är arenor där vi kan driva på för fred, mänskliga rättigheter, jämställdhet och en hållbar värld som även framtida generationer kan leva i.

En sådan arena är Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa, som jag i fortsättningen kommer att kalla OSSE eftersom namnet är en tungvrickare. Inom OSSE har det klarlagts att kopplingarna mellan säkerhet, respekt för mänskliga rättigheter, demokrati, rättsstatsprincipen, ekonomi och klimat är grundförutsättningar för ett fredligt och konfliktfritt samhälle. Därför arbetar OSSE inom många olika områden, bland annat val, fria medier, jämställdhet, minoriteters rättigheter, vapenkontroll, demokrati, miljö och utbildning.

I dag ingår två skrivelser i utrikesutskottets betänkande. Den ena är regeringens skrivelse, som i huvudsak fokuserar på ordförandeskapet i OSSE. Den andra är skrivelsen från den svenska delegationen till OSSE:s parlamentariska församling. Margareta Cederfelt lyfte ju skillnaderna mellan OSSE och OSSE:s parlamentariska församling i sitt anförande, så jag låter bli att upprepa detta här.

Då jag ingår i den svenska delegationen vill jag passa på att koppla ihop några av de saker vi i Vänsterpartiet tycker är viktiga att arbeta med i OSSE med det vi som delegation gör och det jag som enskild delegat gör – viktiga punkter som är grundläggande för att skapa långsiktig fred och säkerhet så att vi förhoppningsvis kan få stopp på de konflikter som finns i OSSE-området, som lyfts i betänkandet.

Låt mig börja med civilsamhället, som har en central roll i demokratiska system och för den demokratiska utvecklingen. Det fungerar som både vakthund och visselblåsare när övergrepp har begåtts, rättigheter kränkts eller utvecklingen är på väg att gå åt fel håll. Det fungerar som ansvarsutkrävare för utlovade reformer och beslut men också som informationskälla för såväl befolkningen inom ett land som omvärlden. I vissa fall erbjuder civilsamhället tjänster och funktioner som staten inte klarar av att leverera.

Det är också i civilsamhället som människor går samman och gemensamt kräver förändring och att få sina rättigheter tillgodosedda och sina livsvillkor förbättrade. Civilsamhället utgör därmed en helt central roll och en bra motvikt till mäktiga politiska och ekonomiska intressen och är en viktig arena för att utjämna ojämlikhet och orättvisor världen över.

I dag krymper civilsamhällets utrymme i många länder, och därför är det så viktigt att vi i OSSE-delegationen på våra resor träffar civilsamhällesorganisationer, både för att vi ska lära oss mer om situationen i de länder vi besöker och för att visa organisationerna vår uppskattning för det oerhört viktiga arbete de utför.

Fru talman! Rätten till hälsa och till sin sexualitet och rätten att bestämma över sin kropp är grundläggande mänskliga rättigheter. Men detta är rättigheter som kränks och inskränks i väldigt många länder. I stora delar av världen möter människor, oavsett kön, inskränkningar i sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. Miljontals kvinnor och flickor saknar exempelvis tillgång till preventivmedel.

Samtidigt dör många kvinnor och flickor årligen i samband med osäkra och illegala aborter och av graviditets- eller förlossningskomplikationer. Den absoluta majoriteten av de kvinnor som drabbas lever i låg- och medelinkomstländer. En tredjedel av alla kvinnor i hela världen upplever dessutom någon form av fysisk eller psykisk misshandel under sitt liv. Detta har förvärrats under pandemin.

I OSSE:s parlamentariska församling finns både länder som kommit en bra bit på vägen och länder som ligger långt efter när det gäller SRHR. Eftersom resolutioner i OSSE:s parlamentariska församling antas med majoritet kan inget enskilt land obstruera när vi antar resolutioner som gäller frågor som de inte vill arbeta med. Vänsterpartiet kommer att arbeta för att skrivningar om SRHR ska finnas med i de årliga resolutioner som antas i den parlamentariska församlingen.

Jag anser att Sverige under ordförandeskapet i OSSE 2021 ska driva frågan om vikten av SRHR som en grund för säkerhetsfrämjande arbete och kvinnors demokratiska deltagande. Därmed, fru talman, vill jag yrka bifall till reservation nummer 3.

Just nu när Sverige innehar ordförandeskapet är det såklart en balansakt utan dess like för ordföranden att leda och få med sig alla de 57 länder som ingår. I tider som dessa, då vi ser hur civilsamhällets utrymme krymper, oppositionella och journalister fängslas och uråldriga konservativa och patriarkala krafter motarbetar kvinnors rättigheter, är det svårt att få ett multilateralt organ som OSSE att utvecklas i en modern, demokratiskt öppen riktning.

Jag tycker att det är väldigt positivt att utrikesminister Ann Linde i sina prioriteringar och i sitt inledningstal lyfte hur viktigt det är att följa och försvara de principer som OSSE grundas på och att alla har ett ansvar att upprätthålla de gemensamma åtaganden som antagits. Även vikten av jämställdhet kom med i inledningstalet, liksom behovet av att öka kvinnors roll i fredssamtal. Att civilsamhällets perspektiv och bidrag till säkerhet måste beaktas och säkerställas var också bra och typiskt svenskt.

Hur stor genomslagskraft detta kommer att få i OSSE återstår att se, men det är positivt att regeringen åtminstone har ambitionen att försöka. I FN:s säkerhetsråd lyckades ju Sverige få till en ökad förståelse för och kunskap om resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet, och numera är det åtminstone med i en del fredssamtal och även i en del av FN:s olika fredsbevarande uppdrag även om mer tyvärr behöver göras.

Jag vill stanna kvar vid just resolution 1325. För att uppnå hållbar internationell fred och säkerhet är det oerhört viktigt med kvinnors ökade deltagande i att förebygga, hantera och lösa konflikter, men även i fredsbyggande och återuppbyggande efter en konflikt. För att kvinnor ska kunna delta jämställt behöver de ha rätten att bestämma över sina egna kroppar. Därför är detta en så viktig fråga för oss i Vänsterpartiet, därför kommer jag själv att lyfta det i OSSE:s parlamentariska församling. Jag hoppas att även utrikesministern under sitt ordförandeskap i OSSE kommer att trycka på för detta.

Jag vill, i likhet med de andra delegaterna, passa på att tacka kansliet, RIK, för deras fantastiska arbete ihop med oss.

Anf. 169 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD):

Fru talman! Sverige ska ha en värdebaserad utrikespolitik som syftar till att stärka fred, frihet, utveckling, förståelse, försoning och mänskliga rättigheter. Vår utrikespolitik är ett uttryck för att vi alla har ett ansvar för varandra, något som är grundläggande i den kristdemokratiska ideologin.

Människovärdet är universellt och kan aldrig någonsin relativiseras av geografiska gränser. Därför måste frihet, säkerhet och demokrati samt de mänskliga rättigheterna vara huvudmål för utrikespolitiken.

I det instabila läge som råder i vår omvärld, med krig och konflikter, är det viktigt att Sverige fortsätter att bidra till både etablerade och nya insatser inom fredsfrämjande, säkerhetsfrämjande och konfliktförebyggande verksamhet inom Nato, EU, FN och OSSE, som vi ju pratar om i dag. Vi har en skyldighet att bistå människor i nöd med hjälp, oavsett var i världen de befinner sig, och vi i Sverige måste vara beredda att försvara de mänskliga rättigheterna.

Utöver detta ska utrikespolitiken främja handel. Frihandel och marknadsekonomi är vägen framåt för ökat välstånd och för att lyfta människor ur fattigdom. Utifrån dessa grundläggande principer ska utrikespolitiken främja svenska intressen i omvärlden.

Sverige ska vara en aktiv aktör inom de olika internationella samverkansorgan där vi verkar, från det nordiska till det globala. Vi ska bidra till att dessa samarbeten fungerar så effektivt och resultatriktat som möjligt.

Det gäller inte minst inom OSSE, där Sverige under 2021 har ordförandeskapet. OSSE är en viktig organisation för säkerhet och samverkan, och Sverige ska vara aktivt under ordförandeskapet.

Utmaningarna som är förknippade med detta är stora. Genom sin brokiga sammansättning har ju OSSE inte bara medlemmar som självklart delar våra värderingar om demokrati och mänskliga rättigheter. Där finns ju också autokratier som Ryssland och Belarus, och där finns unga demokratier bland de forna sovjetstaterna. Men det ger också möjligheter.

I kraft av organisationens grundläggande syfte, att arbeta med tidiga varningar, konflikthantering och återuppbyggnad, är det nödvändigt att fortsätta att hävda det fullständigt oacceptabla i att Ryssland ockuperar Abchazien och Sydossetien i Georgien, likaså Krim och andra delar av östra Ukraina. Sverige och övriga västvärlden kan inte och får inte resignera och se områdena som annekterade. Vi måste fortsätta att arbeta för Georgiens och Ukrainas fulla rätt till sitt folkrättsliga territorium. Vi står upp för dessa staters suveränitet och territoriella integritet.

Vi måste från svensk sida driva på för att få till stånd fredsövervakning i dessa områden, för att motverka att Ryssland flyttar fram sina positioner, bit för bit.

Fru talman! Utvecklingen i Belarus, med valfusket i oktober, det urskillningslösa våldet mot fredliga demonstranter, fängslandena och tortyren mot oliktankande och den folkrättsvidriga flygplanskapningen över belarusiskt luftrum, för oss tillbaka till kalla krigets dagar och måste fördömas å det kraftfullaste. Sverige måste fortsätta att använda sitt ordförandeskap för att göra detta. Samtidigt behöver vi arbeta på alla upptänkliga sätt för att ge stöd till oppositionen och civilbefolkningen som lider av både förtrycket i sig och följderna av den isolering som sanktionerna västvärlden har satt in förorsakar.

Fru talman! Vi följer händelseutvecklingen i Nagorno-Karabach med stor oro. Kriget i höstas var ett bakslag av stor magnitud. Ett nytt geopolitiskt läge har skapats, där Ryssland och Turkiet stärker sin närvaro i regionen. Den armeniska befolkningen lämnades åt sitt öde, stora mängder människor drevs på flykt från sina hem och har inte fått återvända och krigsfångar har inte släppts. Sverige måste driva på för att fred och återuppbyggnad ska komma till stånd.

Utvecklingen i Turkiet är mycket nedslående, med minskat demokratiskt utrymme. Turkiet lär vara det land där det är allra farligast att vara journalist. OSSE har ju en representant för mediefrihet, som ska bevaka och ge tidiga varningar om kränkningar mot yttrandefriheten i medlemsstaterna. OSSE:s principer och föresatser gällande yttrandefrihet och fria medier måste också framhållas under det svenska ordförandeskapet.

Det är för övrigt ironiskt att just Turkiet för en tid sedan drog sig ur Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet, allmänt kallad Istanbulkonventionen. Även detta område ligger nära uppdraget för en OSSE-institution, OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights, som är aktivt vad gäller OSSE-ländernas demokratiska utveckling, mänskliga rättigheter, tolerans och icke-diskriminering. Här förväntar jag mig att Sverige är med och trycker på.

Fru talman! Slutligen vill jag ta upp ett annat område där jag saknar Sveriges röst. Lika ivrigt som vi står upp för kvinnors rättigheter borde vi stå upp som försvarare och pådrivare för religionsfrihet och rätten att utöva sin tro, att byta religion men också att avstå från religion. I en lång rad av OSSE-länderna kränks dessa rättigheter. Vid ett möte med Sveriges OSSE-ambassadör i utrikesutskottet för en tid sedan nämndes att planeringen pågår för den dimension som rör de mänskliga rättigheterna, där religionsfriheten ingår. Det är hög tid nu, ministern. Det återstår bara ett halvår av Sveriges ordförandeskap, och här pågår omfattande och svåra kränkningar av mänskliga rättigheter.

I Förenta nationernas deklaration om de mänskliga rättigheterna är religionsfriheten nämnd först av alla friheter och rättigheter. I väldigt många länder är religionen en av de djupaste identiteterna för människor. Det kan vara svårt att förstå i vårt sekulariserade Sverige. Men även om regeringen har svårt att ta till sig detta så borde Sverige, som den stora försvarare för mänskliga rättigheter vi är kända för att vara, reagera med största kraft mot den förföljelse, de trakasserier, den misshandel och ibland dödsstraff som drabbar enskilda människor oavsett orsak. I det här fallet är det religion.

Kristna är den grupp som är utsatta för mest diskriminering och förföljelse för sin tros skull. Här behöver Sverige förändra sin inställning och aktivt stå upp till försvar för förföljda kristna världen över, men i det här sammanhanget i alla de OSSE-länder där deras rättigheter kränks.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till reservation 1.

Anf. 170 JOHAN BÜSER (S):

Fru talman! Vi behandlar nu utrikesutskottets betänkande 2020/21:UU12 om Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa, OSSE. Som ordförande i den svenska parlamentariska OSSE-delegationen är jag stolt över att Sverige med utrikesminister Ann Linde i spetsen innehar ordförandeskapet för OSSE detta år.

Den svenska delegationen i riksdagen, som jag alltså ingår i och leder, består av de fem största partierna och är en engagerad delegation. Innan jag återkommer till såväl det svenska ordförandeskapet som lite om den svenska delegationens arbete under det gångna året vill jag först yrka bifall till utskottets förslag i det betänkande vi behandlar i dag.

Fru talman! OSSE är världens största regionala säkerhetsorganisation med 57 deltagande stater i Europa, Kaukasus, Centralasien och Nordamerika. OSSE verkar för att främja säkerhet och stabilitet i regionen utifrån en brett definierad syn på säkerhet som omfattar tre dimensioner: en säkerhetspolitisk, en ekonomisk och miljömässig samt en rörande demokrati och mänskliga rättigheter.

Organisationens särskilda styrka ligger bland annat i dess breda krets av deltagande stater, den konfliktförebyggande verksamheten, det breda spektrumet av institutioner och instrument som medger snabb och flexibel konflikthantering samt den utbredda fältnärvaron. OSSE är en organisation som likt FN arbetar i en inkluderande anda.

Detta ställer särskilda krav på oss som värnar frihet och mänskliga rättigheter. Så länge ofrihet, förtryck, förföljelse, konflikt och korruption är en påtaglig del av vardagen i många av dessa länder måste den tuffa diskussionen men ändå respektfulla dialogen vara ständigt pågående vid alla delar av OSSE-församlingens möten.

Fru talman! Det senaste året har trots den världsomfattande covidpandemin ett antal valobservationer genomförts, och den svenska delegationen har deltagit aktivt med ett flertal riksdagsledamöter. För egen del var jag med och observerade valen i USA, Kirgizistan och Albanien. Om lite drygt en vecka reser några av oss till Jerevan för att där göra en valobservation i Armenien. Det är något som jag ser mycket fram emot.

Arbetet med valobservationer är en viktig del av OSSE:s verksamhet. Inte minst vid presidentvalet i USA förra året blev det stort intresse från svenska medier, särskilt efter det att dåvarande president Donald Trump gick ut med anklagelser – felaktiga sådana, ska sägas – om ett utbrett valfusk. Som ett svar på detta intresse arrangerade OSSE-delegationen bland annat ett seminarium om vår valobservation i USA och om våra slutsatser, som sändes på SVT Forum.

De valobservationer som OSSE:s långtids- och korttidsobservatörer genomför spelar förstås roll också i många andra stater, inte minst där demokratin fortfarande är relativt ny eller där det råder utbredd korruption. Kanske är mediefriheten begränsad eller röstköp vanligt förekommande. I sådana lägen är det av förståeliga skäl extra viktigt att valobservatörer finns på plats som kan vittna om situationen och bidra med slutsatser och rekommendationer för framtiden och vars närvaro på plats förhoppningsvis dessutom kan bidra till ett bättre genomförande av de respektive valen.

Fru talman! Det senaste verksamhetsåret har covidpandemin självklart påverkat den parlamentariska församlingens arbete inom OSSE. En hel del av den ordinarie verksamheten har fått ställas in. Men som i så många andra organisationer har digitala möten ersatt de fysiska. Formella kongresser och sessioner med resolutioner och personval har däremot inte kunnat äga rum.

I år kommer i alla fall vårt sommarmöte antligen att genomföras om några veckor, och såväl jag som delegationens vice ordförande Margareta Cederfelt hoppas kunna resa till Wien och medverka på plats. Vi båda

kandiderar dessutom till posterna som president respektive rapportör i tredje kommittén med fokus på mänskliga rättigheter och demokrati.

Fru talman! Många av OSSE:s länder har drabbats hårt av den ännu så länge pågående covidpandemin. Vi kommer att få leva med dess konsekvenser under överskådlig tid. Samtidigt måste frågor rörande demokrati, staters suveränitet, yttrandefrihet, mänskliga rättigheter, jämställdhet och klimat vara fortsatt i fokus i diskussionerna inom ramen för det breda säkerhetsbegreppet.

Vi kan tyvärr, som tidigare har gjorts här i kammaren i dagens debatt, konstatera att den ryska aggressionen i Ukraina alltjämt fortsätter. Under året har nya stridigheter i regionen Nagorno-Karabach i trakterna kring Armenien och Azerbajdzjan åter blossat upp. I Belarus slås demokratikämpar ned, och statsledningen drar sig inte ens för att i luftrummet dirigera och tvinga ned flygplan. De hamnar alltså med tvång på en ny destination, och det innebär sedan fängslande av oppositionella, som vi har sett den senaste tiden.

Utmaningarna inom och mellan OSSE:s medlemsländer förblir därmed stora. Den fria pressen, domstolsväsendet, yttrandefriheten och en hel del andra principer som vi ibland ser som självklara utmanas. Vi ser exempel på allt från hbtq-personer till etniska och religiösa minoriteter som diskrimineras och förtrycks. Skyddet för kvinnor, och i synnerhet våldsutsatta kvinnor, försämras. Istanbulkonventionen, som kom till just med syftet att skydda kvinnor från våld, har nyligen ironiskt nog frånträtts av staten Turkiet, som ett exempel på denna destruktiva utveckling.

Fru talman! Det nuvarande svenska ordförandeskapet i OSSE spelar roll. De svenska uttalade prioriteringarna handlar om att stärka säkerheten och demokratin, inte minst i vårt närområde. Det breda säkerhetsbegreppet och den europeiska säkerhetsordningen värnas, och arbetet länkar samman kopplingen mellan säkerhet och mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer.

Såväl regeringens demokratisatsning som den feministiska utrikespolitiken kommer här att spela, och spelar, viktiga roller. Detta arbete fortsätter oförtrutet och är otroligt viktigt för vår gemensamma framtid.

Jag vill även passa på att för riksdagens OSSE-delegations räkning rikta ett tack till utrikesministern, som också deltar här i kammaren i dagens debatt. Jag vill tacka henne för ett gott samarbete. Utrikesministern har under ordförandeskapets år hittills träffat delegationens presidium och ledamöter vid ett flertal tillfällen, och vi ser fram emot fler.

Jag vill rikta ett tack även till OSSE-delegationens ledamöter, som har deltagit med engagemang i både möten och valobservationer, och ett tack till OSSE-sekretariatet vid riksdagens internationella kansli, som alltid stöttar och backar upp.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag bara säga att senare i år väntar fler intressanta val. Närmast till hands står bland annat Armenien, Moldavien, Ryssland och Tyskland, som alla är länder som inom de närmaste månaderna går till valurnorna och där jag hoppas på svensk närvaro under dessa val.

Nu återstår endast några veckor innan vi har riksdagens formella sommaruppehåll, men arbetet för en bättre och säkrare värld med internationell solidaritet i fokus går ständigt vidare.

Anf. 171 KERSTIN LUNDGREN (C):

Fru talman! Verksamheten inom Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa är naturligtvis en viktig bas för oss i Sverige. Vi har snart 50 års erfarenhet av organisationen efter det att Helsingforsavtalet skrevs under 1975.

Centerpartiet tillhör de partier som bejakade att Sverige tog på sig ordförandeskapet för OSSE och som tyckte att det var viktigt för Sverige och för organisationen. Det är också en unik möjlighet att från ordförandeskapets position få en djup insikt i hur organisationen fungerar och i möjligheter och utmaningar.

Det finns en i grunden inbyggd rivalitet i strukturerna. Den fanns också före 1975, och den finns alltså alltjämt.

Ryssland har aldrig riktigt ställt upp på grunderna så som vi har sett dem. Man såg OSSE snarare som en del i att säkra Sovjetunionen och dess intressepolitik. Sedan Sovjetunionen upplöstes och nya självständiga stater återuppstod i östra Europa är detta en spänning som har blivit alltmer påtaglig. Vi har kunnat se hur Ryssland med alla medel försöker destabilisera de nya staterna, bryter mot regler, annekterar illegalt och struntar i gjorda överenskommelser. Man tolkar helt enkelt inte regelboken på samma sätt som vi övriga har ansett att man ska göra.

Eftersom organisationen i sig är en konsensusorganisation ger det här samma utmaningar för oss som vi har i FN:s säkerhetsråd när det gäller att utveckla organisationen och säkerheten.

Vi har kunnat se denna bild också när det gäller Moldavien, som ju aldrig fick sin helhet. Där fick vi de ryska så kallade fredsbevararna, som vi ju vet är en trojansk häst för att hålla liv i en konflikt så att man också har en säker möjlighet att påverka.

Vi har sett det i Nagorno-Karabach med Azerbajdzjan och Armenien, där inte bara Ryssland utan också Turkiet har ett finger med i spelet. Också detta är alldeles uppenbart en gammal konflikt där dessa båda har ett intresse av att försöka odla sina ambitioner utifrån sina perspektiv.

Vi kunde se det tydligt i Georgien 2008. Där fick OSSE respass efter konflikten och Rysslands inmarsch i Georgien. I princip får man väl säga att det var en ockupation av Sydossetien eller Zjinaliregionen och Abchazien. Det är en utveckling som dessutom har pågått krypande sedan 2008. OSSE har inte givits någon roll i att lösa konflikten, kan man väl säga.

Och så kom Ukraina, den illegala annekteringen av Krim och det pågående kriget i östra Ukraina med rysk närvaro och tydligt ryskt intresse. OSSE finns där som en del i den fältnärvaro som förekommer, men man gör det inom väl avgränsade områden. Man har nämligen inte fullt tillträde till Ukrainas territorium. Det är återigen Ryssland som har vetorätt.

Det är inte heller så att OSSE är aktören för att lösa konflikten i östra Ukraina. Nej, där har man valt en annan väg vid sidan om OSSE, som skulle vara den struktur som löste konflikter.

Detta kunde man se också i den senaste Nagorno-Karabach-konflikten under förra hösten. Det var inte OSSE som kallades in för att lösa den; det blev en annan typ av överenskommelse i Moskva.

Ryssland har alltså med alla medel visat hur man ser på den struktur som man har skrivit under på.

Vi kan konstatera att av de tre dimensioner som också nämnts tidigare fungerar den militärpolitiska så där, får man väl lugnt säga. Ryssland har

vägrat att gå vidare med att uppdatera Wiendokumenten. Man har lämnat CFE-avtalet. Man deltar inte, annat än sporadiskt, i diskussioner.

Den andra dimensionen om ekonomi och miljö är inte den som står på högkant. Jag märker inte mycket av den delen.

När det gäller den tredje har Ryssland ett tydligt finger med, fru talman: den mänskliga dimensionen, där vi har demokrati och mänskliga rättigheter. Ack så illa, tycker Ryssland, som vill ha uttolkningen på sitt eget sätt. Det breda säkerhetsbegrepp som vi står upp för tillsammans från den här kammaren är ingenting som man från Rysslands sida accepterar. Man vill snarare verka för att den delen helt försvinner ur arbetet.

Vi säger, precis som regeringen, att en välfungerande demokrati och mänskliga rättigheter är en förutsättning för långsiktig och varaktig säkerhet och att det kräver en fungerande rättsstat. Det är någonting som Ryssland konstant söker underminera.

Jag noterar i regeringens skrivelse om OSSE:s årliga översynskonferenser om den mänskliga dimensionen att denna också, får man väl säga, har fungerat så där. Turkiet är en god medlöpare till Ryssland i det sammanhanget. Men det är många av de stater som vi här pratar om där civilsamhället stängs ned. Den ena organisationen efter den andra stängs ned. Det finns knappast någonting som kan kallas fria civila organisationer, utan det är regeringsgodkända civila organisationer. Därmed försöker man också underminera detta.

Det är alltså viktigt att vi har en utvärdering. Moderaterna har ett krav på att utvärdera organisationen. Vi har inte ställt upp på det utan står bakom betänkandet från utskottet. Men det är viktigt att vi gör en utvärdering efter att vårt ordförandeskap är färdigt för att fundera på hur vi förhåller oss framåt i arbetet i den här organisationen.

Med det, fru talman, tackar jag för mig och yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 172 MARIA NILSSON (L):

Fru talman! Precis i detta nu när vi debatterar detta betänkande avslutar den trilaterala kontaktgruppen i Kiev sitt 163:e förhandlingsmöte under ledning av OSSE:s special representative of the chairperson in office med Ukraina, Ryssland och de ryskstödda separatisterna som deltagare. Det är den gruppen som förhandlar om implementeringen av Minskavtalet.

Går det framåt, fru talman, är den givna frågan. Svaret är nog tyvärr nej. Visst, den omedelbara konflikten är fryst genom Minskavtalet 1 och 2 och genom SMM:s monitorering. Men det är stor skillnad mellan en fryst konflikt och löst konflikt, fru talman.

Under de här åren har fredsprocessen hela tiden tagit två steg framåt och ett steg bakåt. Det senaste året är illustrativt. Förra sommaren kom man överens om förstärkta åtgärder för ett vapenstillestånd. Det upprättades förhållandevis väl under hösten. Samtidigt behandlade man bara symtomen; man behandlade inte roten till problemet. Sedan under vintern ökade våldsamheterna och kulminerade med det ökade våldet längs kontaktlinjen i kombination med den ryska styrkeupbyggnaden längs den ukrainska gränsen. I dag har spänningen återigen gått ned, men tyvärr är det temporärt eftersom grundkonflikten består.

Som vi har hört är det ett strukturproblem med OSSE att Ryssland som en del av OSSE är en del av konflikten. Man är en del av OSSE:s special

monitoring mission, SMM, till Ukraina och har personal på sekretariatet i Wien. Det innebär att en part i konflikten på samma gång är den som ska monitorera om vapenvilan överträds. Det säger sig självt att detta skapar problem.

Fru talman! Vi har många gånger diskuterat det ryska informationskriget. Det är ett krig som utspelar sig i sociala medier, på Youtube, på tv och så vidare. Det syftar till att skapa utrymme för den ryska definitionen av sanningen, att formulera det ryska narrativet.

Vad är ett ryskt narrativ, kan man då undra. Låt mig ge ett exempel. I den ryska berättelsen är konflikten i Ukraina en intern konflikt där Ryssland är en extern part som försöker medla. Vi vet alla i den här kammaren att det inte stämmer. Det är en internationell konflikt mellan två stater, Ryssland och Ukraina, där Ryssland är angripare. Det är glädjande att det i betänkandet särskilt uppmärksammas att Rysslands roll ska ses som en aktör i konflikten och inte som en medlare.

Fru talman! Det finns ett antal gemensamma nämnare mellan Ukraina, Nagorno-Karabach, Abchazien, Sydossetien och Pridnestrovje i Moldavien. Det är Ryssland som har identifierat en metod att underblåsa en konflikt, frysa konflikten och sedan kliva ur konflikten och med alla medel försöka framstå som medlare. Varför? Förmodligen handlar det, som vi hört tidigare från den här talarstolen, om att kontrollera utvecklingen i stater i det så kallade nära utlandet. Ryssland vill skapa ett antal stater där man har inflytande, kontrollerar utvecklingen och ser till att stater som Moldavien och Ukraina inte dras för nära till exempel EU.

Fru talman! OSSE får aldrig vika ned sig i försvaret av den europeiska säkerhetsordningen.

Fru talman! Belarus är ett av de 57 länderna i OSSE. Upprepade fördomanden har skett av den brutala repression som den illegitima regimen använder mot sin egen befolkning.

I den här situationen, som förvärras vecka för vecka och där Belarus snart är ett gigantiskt fängelse av nordkoreanskt mått mitt i Europa, är frågan vad multilaterala organisationer kan och borde göra. Vad kan EU göra? Vad ska EU göra? Vad kan OSSE göra? Vad borde OSSE göra? Fördomanden kommer inte att hjälpa den belarusiska oppositionen.

Fru talman! Vi har hört och vi vet att OSSE inte bara är en säkerhetsorganisation, utan också en organisation som samarbetar kring mänskliga rättigheter och demokratiska institutioner.

Jag skulle vilja dröja vid vikten av några av dessa områden med en förhoppning om att de utvecklas än mer under det svenska ordförandeskapet. Det ena är situationen för roma och sinti. Under 20 år har ODIHR haft uppdraget från de deltagande staterna att uppmana och arbeta för romsk inkludering i samhällets alla delar och mot OSSE:s alla stater. Vi är inte där. OSSE:s medlemsstater har i många fall mycket långt kvar för att säkerställa en romsk inkludering på lika villkor och med lika rättigheter. Det finns en omfattande diskriminering och en omfattande utsatthet. Vår förhoppning är att Sverige under den återstående tiden av ordförandeskapet kommer att sätta ljus på den här frågan.

Fru talman! Det är mycket glädjande att det i betänkandet konstateras att Sverige kommer att sätta fokus på SRHR-frågorna inte bara inom jämställdhetsområdet utan även inom ramen för arbetet i konfliktområden där övergrepp mot kvinnor fortsatt är vanliga.

Vi vet, fru talman, att ett samhälle som befinner sig i väpnad konflikt är extra farligt för kvinnor. Vi har sett rapporter från Ukraina om att män som återvänt från frontlinjen använder våld i nära relationer i ökad omfattning. Ett militariserat samhälle som premierar machokulturer begränsar jämställdheten. Vi vet att detsamma i kanske än större omfattning har skett i fråga om kriget i Nagorno-Karabach. Arbetet med SRHR-frågor måste fortsätta.

Med detta yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 173 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Jag är glad att här i dag få tillfälle att presentera regeringens skrivelse om verksamheten i Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa under det andra halvåret 2019 och helåret 2020. OSSE:s verksamhet är av central betydelse för Sveriges och Europas säkerhet. Dess åtaganden utgör fundamentet för den säkerhetsordning som har bidragit till säkerheten i Europa i snart 50 år.

I Helsingforslutakten från 1975 och Parisstadgan från 1990 bekräftas principerna för vår gemensamma säkerhet. Sverige har ett starkt intresse av att denna regelbaserade ordning, med utgångspunkt i folkrätten och FN-stadgan, fortfarande respekteras.

OSSE är unikt genom det breda perspektiv på säkerhet som de 57 deltagande staternas åtaganden utgår från. Detta inkluderar insikten om att säkerhet också beror på respekten för mänskliga rättigheter. Det är också viktigt att deltagarstaterna har enats om att frågor som rör mänskliga rättigheter inte endast anses höra till staternas interna angelägenheter.

Fru talman! Under 2020 pågick ett intensivt förberedelsearbete för att tillsammans med viktiga intressenter utarbeta de prioriteringar som nu vägleder det svenska ordförandeskapet. Det var för mig helt centralt att riksdagen var väl informerad om förberedelserna, och jag uppskattade de tillfällen som jag och kollegor på UD hade för att informera utrikesutskottet och delegationen till OSSE:s parlamentariska församling och ha en dialog.

Fru talman! Den allvarligaste utmaningen mot den europeiska säkerhetsordningen var, under den period som skrivelsen avser, fortsatt Rysslands aggression mot Ukraina och den illegala annekteringen av Krim. Även om en vapenvila trädde i kraft i juli 2020 försämrades situationen under hösten. Vi vet att en långsiktig och hållbar lösning på konflikten endast kan nås genom att dess parter, i synnerhet Ryssland, uppfyller sina åtaganden i enlighet med folkrätten och i de så kallade Minsköverenskommelserna.

OSSE har en särskilt viktig roll för att övervaka situationen på marken i Ukraina genom den särskilda övervakningsinsatsen SMM men också genom arbetet i den trilaterala kontaktgruppen och gränsövervakningsinsatserna vid de två ryska gränskontrollerna i Gukovo och Donetsk.

Även andra konflikter har under den period som skrivelsen avser haft stor påverkan på OSSE. Under 2020 blossade nya strider upp kring Nagorno-Karabach med tusentals dödsoffer som följd. Det visar att så länge som konflikter förblir olösta utgör de ett stort hot mot fred och säkerhet. För konflikten kring Nagorno-Karabach har OSSE ett tydligt mandat för konfliktlösning utövat genom Minskgruppens samordförandeskap och OSSE-ordförandeskapets personliga representant.

Det är också viktigt att konflikterna i Georgien och Moldavien kan lösas i enlighet med folkrätten och den europeiska säkerhetsordningens principer. OSSE:s engagemang i konfliktlösningsformatet Geneva International Discussions, vilket hanterar konflikten i Georgien, och den så kallade 5 + 2-processen, som behandlar konflikten i Moldavien, utgör viktiga bidrag till internationell fred och säkerhet.

I Belarus har vi en annan typ av kris efter det förfuskade presidentvalet. Vi har tydligt kritiserat repressionen mot oppositionella, journalister och civilsamhället och uppmanar Belarus att leva upp till sina åtaganden genom OSSE, inklusive mediefrihet och mänskliga rättigheter.

Som inkommande ordförande i OSSE erbjöd jag tillsammans med dåvarande ordförande Rama i augusti 2020 att facilitera en genuin dialog mellan regimen och oppositionen i Belarus. Medan den belarusiska oppositionen välkomnade initiativet har regimen ännu inte svarat på erbjudandet. Det kan konstateras att förutsättningar för en genuin dialog för tillfället saknas.

Fru talman! Också i sammanhang som inte präglas av de utdragna konflikterna spelar OSSE:s breda säkerhetsbegrepp en viktig roll. I Centralasien finns flera exempel på hur den demokratiska och säkerhetspolitiska utvecklingen hotas, och på västra Balkan finns behov av att stötta reformansträngningar. OSSE har i dessa geografier en viktig närvaro till stöd för länderna.

Utöver detta har OSSE:s autonoma institutioner ODIHR, mediefrihetsrepresentanten RFOM och högkommissariet för de nationella minoriteterna mandat att stötta staters genomförande av de åtaganden som de har.

Ordförandeskapet har också särskilda och personliga representanter som arbetar både med konflikter och med tematiska frågor. OSSE är också hemvist för de förtroende- och säkerhetsskapande åtgärderna på det militärpolitiska området: fördraget om observationsflygningar, Open Skies, och Wiendokumentet. Instrumenten bidrar till transparens och förutsägbarhet avseende staters försvarsplanering och försvarsutgifter.

Sverige bidrar aktivt inom ramen för båda åtgärderna och ser stort värde i att dessa funktioner behålls och utvecklas.

Det var därför bekymmersamt att USA under fjolåret valde att lämna Open Skies under åberopande av bristande rysk efterlevnad. Sverige bidrog i detta sammanhang aktivt till arbetet för att försöka lösa de utmaningar som finns avseende den ryska efterlevnaden. Sverige beklagade att USA lämnade fördraget.

Fru talman! Sverige har sedan OSSE bildades varit pådrivande för att reagera mot överträdelser av säkerhetsordningen och kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Vi gör det med utgångspunkt i att demokrati och mänskliga rättigheter ligger i själva kärnan av det breda säkerhetsbegreppet. Vi ger därför kraftfullt stöd till de autonoma institutionernas viktiga arbete.

Vårt engagemang matchas också av extrabudgetära stöd, inte minst till de autonoma institutionerna samt sekunderingar till viktiga positioner i Wien och OSSE:s fältinsatser. Sverige deltar också med sekunderad personal i ett flertal av ODIHR:s valobservationsmissioner.

Fru talman! Som inkommande ordförande var vi del av OSSE:s trojka med inblick i och möjlighet att påverka organisationens ledning. Trojkan hade en särskilt viktig roll inför tillsättningen av ny generalsekreterare och

chefer för ODIHR, RFOM och HCNM vid ministerrådsmötet i Tirana, som för första gången i OSSE:s historia hölls med genderbalans.

Under 2020 var vi också ordförande för OSSE:s Medelhavspartnerskap och tog över ordförandeskapet för organisationens budgetkommitté.

Fru talman! Pandemin har haft stor påverkan även på OSSE. Efter att initialt ha lett till en paus för mötena i det permanenta rådet var det glädjande att OSSE var en av de första internationella organisationerna som använde digitala möten.

Dock förekom otillbörliga inskränkningar av mänskliga rättigheter i flera deltagarstater med pandemin som förevändning. Här har vi aktivt följt och stöttat bland annat ODIHR:s arbete för att följa upp de restriktioner som införts och hur de förhåller sig till deltagarstaternas OSSE-åtaganden. Av den anledningen hade det varit särskilt angeläget att kunna genomföra det stora och genom sitt breda civilsamhällesdeltagande unika implementeringsmötet i OSSE:s mänskliga dimension, det så kallade HDIM, under 2020. Trots aktivt engagemang från flera deltagande stater, där USA tog en särställning till stöd för hållandet av en konferens, var det på grund av risk för smittspridning nödvändigt att ställa in konferensen i ett sent skede.

En annan oroande aspekt har varit påverkan på OSSE:s verksamhet i fält. Inte minst SMM i Ukraina har sett sin rörelsefrihet begränsas i ännu högre grad än tidigare.

Pandemin påverkade även kraftigt möjligheterna att genomföra verksamhet inom ramen för Wiendokumentet och Open Skies genom begränsningar som många deltagarstater införde för att begränsa risken för smittspridning.

Fru talman! Som ordförande för OSSE kan jag konstatera att i stort sett samtliga frågor som var aktuella under den period som skrivelsen avser fortsätter att påverka oss i dag. Som ordförande fortsätter vi att aktivt verka till stöd för den europeiska säkerhetsordningen och det breda säkerhetsbegreppet med särskilt fokus på jämställdhet samt att bidra till konfliktlösning.

Jag ser fram emot de tillfällen jag har att informera och ha dialog med riksdagen om hur vårt ordförandeskap fortskrider samt att nästa år återkomma med en skrivelse som beskriver det ordförandeskapsarbete som har utförts i år.

Anf. 174 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Tack, utrikesministern, för deltagande i debatten!

Jag är lite nyfiken på utrikesministerns bedömning av det ryska intresset för att utveckla OSSE utifrån de gjorda överenskommelserna. Finns det ett genuint intresse av att hålla fast vid de regelverk som bygger det gemensamma och breda säkerhetsbegreppet i OSSE?

Jag är också nyfiken på bilden av Moskvamekanismen, som var en del av att hantera Lukasjenkos förödande agerande i Belarus och valfusket. Har Moskvamekanismen tagits vidare från ordförandeskapet under den tid som varit, om vi betraktar 2020 som samtalet?

Den tredje frågan handlar om utvärdering. Utrikesministern nämnde att en skrivelse över det här årets arbete följaktligen ska komma nästa år. Kan en sådan skrivelse också innebära någon form av utvärdering av arbetet i

OSSE som helhet och funktionen av OSSE? Risken är nämligen att det blir en Potemkinkuliss om det inte verkligen får betydelse för vår säkerhet.

De flesta länder som har öppna konflikter har det tack vare Ryssland, och det finns inte någon lösning genom OSSE.

Anf. 175 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Tack, Kerstin Lundgren, för frågorna!

Jag börjar med Rysslands roll. Det är lite olika beroende på vilken konflikt och vilket tematiskt område det gäller. Om vi ser på den största och allvarligaste konflikten, den i Ukraina, kan vi se att Ryssland där vill fjärma sig från att ens vara en part i konflikten. De säger hela tiden att det är en inrikespolitisk konflikt och att Ryssland inte är en part.

Men det motsägs av Minskavtalen där det sägs att den trilaterala kontaktgruppen består av parterna Ryssland och Ukraina och OSSE som medlare och att man ska ha deltagande av de två separatiststödda Donetsk- och Luhanskregionerna. Ryssland vill där flytta bort sig själv som part och vara bara medlare. Det är inget som vi kan acceptera. Det gör det här oerhört svårt.

Jag tror att det var Maria Nilsson som sa att det har varit 163 eller 173 möten. Det är jag väl medveten om, eftersom jag har mycket kontakt med Heidi Grau. Men dessa möten leder ingenstans, eftersom man är destruktiv.

Det finns andra delar, till exempel i Moldavien. Där diskuterade jag senast för två veckor sedan med min ryska motpart att vi behöver komma vidare i det så kallade 5 + 2-formatet. Det bejakade Ryssland och sa att det verkligen är tid att ha ett nytt möte för att försöka komma vidare där.

Jag får återkomma till de två andra frågorna i nästa replik.

Anf. 176 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Bilden av Rysslands agerande måste analyseras utifrån vilken mening man har med föreningen. Utgångspunkten, som jag undrar om utrikesministern håller med om, är att man vill använda OSSE som ett medel för att skapa sin intressesfär, för att nå sina mål – precis som man gör i alla andra sammanhang.

Vi måste inse att oavsett om man pratar om Moldavien, som har fått en ny ledning som inte uppskattas av Moskva, eller om man pratar om Ukraina eller Belarus har Ryssland ett intresse av att slå sönder de gällande strukturerna för att upprätthålla och skapa sin intressesfär. Det är en viktig, grundläggande analys som jag hoppas att utrikesministern har som utgångspunkt vid betraktande av Rysslands agerande.

Jag återkommer till de andra frågorna, som handlar om Moskvamekanismen, ordförandeskapsarbetet och utvärderingen i den kommande skrivelsen. Jag hoppas att vi när ordförandeskapet är över får möjlighet till en mer kritisk analys av hela arbetet och processen. Jag är fullt medveten om att ordförandeskapet kräver särskilda hänsyn.

Anf. 177 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Jag tar de två första punkterna snabbt.

Moskvamekanismen är ett av de skarpaste verktyg som OSSE har. Den rapport som lämnades av rapportören för Belarus hade över 80 olika förslag och rekommendationer, och vi försöker nu att hjälpa till att följa upp

dem. De riktades specifikt – vissa till länder, vissa till OSSE som organisation och vissa till de autonoma institutionerna. Som ordförandeland är vi med och ser till att man tar hand om dessa rekommendationer.

Vissa rekommendationer var till regimen, och de kommer ju inte att följas upp som det ser ut just nu. Rekommendationerna är alltså väldigt disparata, men vi ligger på i detta arbete.

Jag går vidare till frågan om utvärdering och hur en sådan ska göras. Vi kommer självfallet att utvärdera ordförandeskapet. Jag tror att vi får återkomma efter dialog med riksdagen om hur vi ska göra allt detta, men självklart är det viktigt.

När det gäller Rysslands roll tror jag att det som Kerstin Lundgren säger till viss del är rätt – man använder organisationen för egna syften. Men det är också så att man deltar i till exempel veckomötena, som är PCP, alltså den permanenta kommissionen i Wien, och där får stå till svars för varje sak som har skett. Hade man valt att inte vara med i institutionernas arbete hade man ju inte haft detta ansvarsutkrävande, som är något av det viktigaste i OSSE och som har dämpat en väldigt stor del av de konflikter som finns.

Jag vet hur många gånger jag som ordförande bara under detta halvår har fått ringa till utrikesministrar därför att det har varit gränskonflikter eller blossat upp olika problem och använt OSSE-kappan för att dämpa det hela.

Anf. 178 BJÖRN SÖDER (SD) replik:

Fru talman! Jag har i ett flertal skriftliga frågor till utrikesministern frågat varför hon inte fördömer Azerbajdzjans agerande. Den tredje frågan har hon ännu inte hunnit besvara, men jag kan konstatera att det inte har kommit något ordentligt svar vid de två tidigare tillfällena.

Azerbajdzjan fortsätter sina aggressioner och provokationer längs gränsen. Man har också gått in och kränkt suveränt armeniskt territorium vid ett flertal tillfällen. Man hånar armeniska offer, till exempel genom den utställningspark som jag refererade till i mitt anförande. Man fortsätter också att vägra återlämna armeniska krigsfångar – helt i strid med det avtal som man ingick och undertecknade i november förra året.

Från armeniskt håll har man, senast från presidenten, vädjat till det internationella samfundet om att vara maximalt intoleranta och vidta tuffa åtgärder för att göra adekvata bedömningar och fördöma Azerbajdzjans provocerande åtgärder.

Jag vill nu, fru talman, ge utrikesministern möjlighet att här och nu fördöma Azerbajdzjans agerande, återkommande kränkningar och aggressioner.

Anf. 179 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Jag kan bara konstatera att jag svarar på alla de hundratals frågor som Björn Söder ställer. Jag beklagar om Björn Söder inte är nöjd med svaret, men vi besvarar frågorna fullt i enlighet med alla formella regler som finns.

När det gäller Nagorno-Karabach-konflikten är det väldigt viktigt att vi försöker att få till en lösning på själva konflikten och att vi inte i OSSE-ordförandens namn ägnar oss åt att fördöma den ena eller den andra parten. Det gäller att få båda parterna att sätta sig ned och få fram ett hållbart

fredsavtal. Olika typer av fördömanden skulle inte hjälpa. Det gäller att få parterna att sätta sig ned, utgå från det fredsavtal som måste finnas och säga: "Nu har vi ett vapenstillestånd men inget fredsavtal – vad ska vi göra för att nå dit?"

Det har förekommit kränkningar på båda sidor. Vi hade ett 44 dagar långt krig där över 6 000 personer dog och där massor av människor förlorade sina hem. Det viktiga är att se om vi som OSSE-ordförande kan medverka till en lösning på den här förfärliga konflikten, som har pågått i så många år. Detta är mycket viktigare än att vid varje enskilt tillfälle fördöma den ena eller den andra parten, oavsett om det är så – och det som Björn Söder säger stämmer – att det förekommer kränkningar. Det förekommer kränkningar från båda håll.

Anf. 180 BJÖRN SÖDER (SD) replik:

Fru talman! Jag kan åter konstatera att utrikesministern vägrar att göra ett fördömande.

Det är ju så att utrikesministern inte bara är ordförande i OSSE, utan hon är också Sveriges utrikesminister. Denna konflikt och denna situation har gått så långt att man på något sätt måste vara beredd att göra ett uttalande i form av ett fördömande.

Det sker ett ständigt upprepande av kränkningar från den azeriska sidan. Man kränker suveränt territorium. Man hänar offer. Man kränker krigsfångar och vägrar att återlämna dem.

OSSE har över huvud taget inte varit framgångsrika på det här området. Då är det kanske läge att agera som Sveriges utrikesminister och fördöma detta.

Det kan konstateras, fru talman, att Minskgruppens relevans i denna konflikt just nu är nada – den är obefintlig. Det är till och med så att släktingar till tillfångatagna armeniska soldater i stället har vänt sig till Ryssland för att försöka få en lösning på detta och för att få den azeriska sidan att leva upp till det avtal man har ingått genom att återlämna krigsfångar, vilket är ett bevis på att OSSE har misslyckats.

Det skulle vara intressant att höra hur utrikesministern ser på hur man ska lösa detta med att Azerbajdzjan fortsätter att vägra att låta krigsfångar återvända trots att Azerbajdzjan har undertecknat ett avtal om det.

Armeniens fungerande premiärminister Pasjinjan föreslog nyligen att man skulle inrätta en internationell observatörsmission längs gränsen med bland annat deltagare från Minskgruppen. Även Ryssland skulle delta. Sverige ingår ju i Minskgruppen. Min fråga till utrikesministern är, fru talman, om utrikesministern är beredd att ta initiativ till att svenska observatörer deltar i en sådan mission.

Anf. 181 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! När jag träffade den azeriske utrikesministern i mars uttryckte jag en stark önskan om att man skulle följa den internationella humanitära rätten och respektera mänskliga rättigheter och vikten av kvinnors deltagande i fredsprocessen.

Nu är det ju så att OSSE redan sedan det första Karabachkriget, som var redan på 90-talet, har erbjudit ett multilateralt forum för att lösa konflikten. Som OSSE-ordförande har jag visat stöd för Minskgruppens samordförandeskap, det vill säga Ryssland, USA och Frankrike, och den

personlige representanten, som har varit personlig representant för olika ordförandeskap i 25 år. Där ska man hantera dessa frågor i den här utdragna konflikten.

Jag tror att det finns möjligheter att så småningom få OSSE att åter spela en roll, och det kommer jag att fortsätta att verka för. Det är inte bra som det är nu. Det vapenstilleståndsavtal som har skrivits har skrivits av Armenien, Azerbajdzjan och Ryssland, vilket gör att det bara är ryska fredstrupper där – över 2 000 personer. Det finns inte några internationella fredstrupper där, vilket jag tycker att det borde göra.

Anf. 182 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD) replik:

Fru talman! I mitt anförande tog jag upp de kränkningar av mänskliga rättigheter som människor utsätts för i vissa länder, framför allt kristna men även troende från andra religioner och sådana som avsäger sig sin tro. För oss kristdemokrater är det en självklar gemensam skyldighet att stå upp för dem lika ivrigt som vi står upp för andra människor som utsätts för förtryck och kränkningar av de mänskliga fri- och rättigheterna.

Religionsfriheten och rätten att fritt utöva sin tro, att byta religion och att avstå från religion måste försvaras. Och alla övergrepp måste kritiseras, likaväl som vi kritiserar länder som kränker åsikts- och mötesfrihet rent allmänt.

Det återstår nu ett halvår av Sveriges ordförandeskap. Enligt uppgift pågår det planering av arbetet med den OSSE-dimension som handlar om mänskliga rättigheter. Min fråga till utrikesministern är om regeringen har för avsikt att ta tillfället i akt och bryta sin vanliga beröringsskräck när det gäller religion och även ta upp förföljelsen av kristna i OSSE-samarbetet.

Anf. 183 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Tack, Gudrun Brunegård, för frågan! Regeringen har inte den minsta beröringsskräck när det gäller frågor om religion – inte ett dugg. Jag som var på UD redan på 90-talet vet att vi redan då hade religionsdialoger, och det har fortsatt. Nu när jag är utrikesminister får jag ofta rapporter från religionsdialogen till exempel på Cypern, som är en av de framgångsrika religionsdialoger vi har.

Religions- och övertygelsefrihet är en mänsklig rättighet som gäller för alla. Nu har vi sett en ökning i många länder av diskriminering, trakasserier och våld som är kopplat till människors religiösa och icke-religiösa identiteter. Det är tyvärr ett problem också i många av OSSE:s deltagande stater. Som ordförande påpekar vi alltid vad man har för åtaganden som medlem i OSSE, och utgångspunkten är de mänskliga rättigheterna.

Ordförandeskapet har också tre personliga representanter, vars mandat rör tolerans och icke-diskriminering. En av dessa heter Regina Polak. Hon arbetar specifikt för att motverka rasism, xenofobi och diskriminering, inklusive intolerans och diskriminering mot kristna och andra religioner. Hon samverkar då med de två andra representanterna, med mandat som är kopplade till antisemitism och till diskriminering av muslimer, för att belysa dessa frågor inom OSSE. Hon samverkar också med flera regionala organisationer, till exempel Europarådet, när det gäller skyddet av kristna och för att främja interreligiös dialog. Man kan till exempel gå in på internet och se vilket fantastiskt arbete som Regina Polak gör.

Anf. 184 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD) replik:

Fru talman! I Turkiet drivs urgamla kyrkor och kloster. En av kristendomens största helgedomar, Hagia Sofia i Istanbul, gjordes nyligen om till moské efter att under väldigt många år ha varit ett museum där både kristna och islamiska historien har kunnat speglas. Jag har själv varit där, och det var otroligt imponerande.

Det är tragiskt att den turkiska staten har ansett att man kan göra så här, uppenbarligen utan att omvärlden reagerar och säger ifrån: Sluta att kränka gemensamma värden på det här viset!

I flera länder i Centralasien är det förenat med livsfara – eller det är åtminstone överhängande risk för summariska fångslanden och tortyr – att vara aktivt utövande kristen.

Jag skulle gärna vilja höra mer om hur Sveriges regering använder ordförandeskapet i OSSE för att lyfta den situationen och visa att dessa människor inte är bortglömda, på motsvarande sätt som utrikesministern berättade i utrikesutskottet häromdagen om hur man har kontakter med oppositionella i Belarus. Dessa förtryckta och förföljda grupper har ju precis lika stort behov av att känna att de är sedda av västvärlden, att vi talar för dem och att vi står upp för dem. Hur arbetar Sverige för detta?

Anf. 185 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Jag måste säga att jag blir lite förvånad över att Gudrun Brunegård nu igen tar upp en halmgubbe att slåss mot. Först var det att vi har en beröringsskräck när det gäller religiösa frågor, vilket är helt osant. Sedan var det att vi inte skulle ha reagerat mot det som hände med Hagia Sofia. Det var en kraftfull internationell reaktion mot det som hände. Jag personligen reagerade. Hur många utrikesministrar som helst reagerade. Organisationer reagerade. Det var jättemycket reaktioner mot just detta. Det stämmer inte att det inte var några reaktioner.

När det gäller att ta upp frågorna som sådana finns det en möjlighet att göra det i OSSE-kontexten. Jag har personligen pratat med min turkiska kollega i Ankara och tagit upp just de OSSE-åtaganden som man har som deltagande stat. Man är skyldig att följa principerna och de åtaganden som man har, som inkluderar respekt för mänskliga rättigheter och tolerans när det gäller kristna och andra religioner. Det handlar om möjlighet att få utöva sin religion, ha sin religion eller inte ha någon religion.

På alla resor jag gör inom OSSE-ordförandeskapet har jag som princip att alltid möta representanter från civilsamhället. Det kan vara religiösa representanter, kvinnoorganisationer, MR-organisationer och så vidare. Det gör jag just för att, som Gudrun Brunegård säger, lyfta upp att de finns, att de verkar och att de är viktiga.

Anf. 186 MARIA NILSSON (L) replik:

Fru talman! Jag ska inte fråga om det var 173 vid förhandlingstillfället eller om det var 163. Jag tror att det är ganska oväsentligt i det stora hela.

Jag skulle däremot, fru talman, vilja ställa en fråga kring hur det svenska ordförandeskapet kommer att arbeta framgent. Inför ordförandeskapet lyssnade jag på en podcast från Utrikespolitiska institutet. Där talade bland annat Martin Kragh. Man konstaterade att Sverige inte kommer att kunna nå fram till en lösning i alla de konflikter som ligger på OSSE:s bord. Det svenska ordförandeskapet borde snarare koncentrera sig på att identifiera

små möjligheter till framsteg. Det gäller då konflikten Ukraina–Ryssland, Georgien, Ryssland, Transnistrien.

Då är min fråga, fru talman, till statsrådet: Tänker statsrådet i samma banor? Har man identifierat små mål för att göra små framsteg på väg mot ett större genombrott i de här konflikterna? Vilka är de målen i så fall?

Anf. 187 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Ja, vi insåg direkt att vi under vårt ordförandeskapsår inte kommer att kunna lösa de här konflikterna, som inte har lösts. I Ukraina har det pågått sedan 2014 och i Nagorno-Karabach sedan 90-talet och så vidare. Men det finns små saker som vi kan göra. Det finns en del stora saker som vi kan göra. Det viktiga är att det, när vi är överens, kan bli förbättrade levnadsvillkor för människor som drabbas av dessa konflikter.

När jag var i Europarådet fick jag ungefär samma fråga: Varför kan ni inte lösa det här?

Man måste hela tiden se att det här handlar om människor. Det handlar om att bygga förtroende, det handlar om att bidra till små framsteg eller i vilket fall som helst inte ha bakslag. Det handlar om att vi kan öppna fler gränsövergångar på konfliktlinjen i östra Ukraina eller ha kvar öppenhet i själva landgränsen mellan icke-regeringskontrollerat område i Ukraina och Ryssland.

Det handlar i Moldavien och Transnistrien om sådant som att försöka få till stånd en trådbuss så att människor kan ta sig till och från de olika delarna och hälsa på familj och vänner. Det handlar om att man ska kunna använda sina bilar för att åka längre sträckor än bara inom Transnistrien till exempel. Det handlar om att kunna använda betalkort. Det handlar i Georgien om att få en mer humanitär situation i Abchazien och Sydossetien.

Det här handlar om att förbättra situationen för människor också, inte bara att lösa hela konflikten.

Anf. 188 MARIA NILSSON (L) replik:

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Jag tycker att det var klagörande, och det visar också att det är precis så som det svenska ordförandeskapet agerar: Man hittar de små framstegen för att om möjligt komma lite längre in mot roten till problemet. Det är naturligtvis ingenting som vi har invändningar emot, utan det är en fullständigt naturlig väg att vandra.

Om man ser på de här små framstegen, som trådbussen i Moldavien, eller Pridnestrovje, de öppnade gränspassagerna i östra Ukraina och så vidare, hur är det nu ett halvår in på ordförandeskapet? Ser statsrådet att de här framstegen sker, eller sker de inte? Var sker de inte, och vad skulle det svenska ordförandeskapet kunna göra mer för att nå dem?

Anf. 189 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! För att börja med Moldavien – jag noterar att Maria Nilsson använder namnet Pridnestrovje som är separatisternas namn på Transnistrien; det väljer jag att inte använda – tror jag att är det någonstans man kan känna lite hoppfullhet så är det just där, inte minst därför att Ryssland visar ett slags konstruktivitet kring att vi skulle kunna ha ett möte i Stockholm till hösten för att komma framåt. Jag hoppas verkligen det. Inga mö-

ten är klara förrän de faktiskt har hållits, men där finns en öppning, skulle jag vilja säga.

När det gäller Georgien har vi Annika Söder, tidigare kabinettssekreterare, som särskild representant. Där har man åter fått igång det som heter Geneva International Discussions, vilket inte har varit fullt aktivt på länge. Där har man ganska intensiva samtal nu, och jag vet att Annika Söder och OSSE:s generalsekreterare Helga Schmid åker till området nästa vecka.

Där tror jag också att man kommer lite framåt, inte minst i Abchazien. Det är svårare i Sydossetien, men vi har tagit ett litet steg även där. Det handlar inte minst om att öka folk-till-folk-kontakterna. Det är nämligen så att ju längre ett område – Transnistrien, Abchazien, Sydossetien och nu också de två icke regeringskontrollerade områdena i Ukraina – är borta från det land som det faktiskt tillhör, desto mer fjärrar det sig från det landet, vilket är ett problem i sig. Att försöka att utveckla dessa kontakter tror jag därför är ett väldigt viktigt steg.

Anf. 190 YASMINE POSIO (V) replik:

Fru talman! Som jag sa i mitt anförande ser vi hur civilsamhällets utrymme krymper. Oppositionella och journalister fängslas, och uråldriga, konservativa och patriarkala krafter motarbetar kvinnors rättigheter. Det innebär såklart att det blir svårt att få ett multilateralt organ som OSSE att utvecklas i modern och demokratisk, öppen riktning. Jag lyfte även att jag tycker att det är positivt att utrikesminister Ann Linde i sina prioriteringar och i sitt inledningstal lyfte hur viktigt det är att följa och försvara de principer som OSSE grundas på.

I FN:s säkerhetsråd lyckades ju Sverige få till en ökad förståelse för och kunskap om resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet, och numera är det åtminstone med i en del fredssamtal och även i en del av FN:s fredsbevarande uppdrag.

Fru talman! Jag undrar hur stor genomslagskraft utrikesminister Ann Linde tror att de svenska prioriteringarna kommer att kunna få i OSSE sett till att en del av de 57 länderna faktiskt motverkar civilsamhället och kvinnors rättigheter till exempel.

Anf. 191 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Tack, Yasmine Posio, för att du återigen lyfter de här viktiga frågorna!

Den feministiska utrikespolitiken genomsyrar även arbetet i OSSE. Vi ser det som en del av det bredare säkerhetsbegreppet, och att det ska gå igenom alla de tre olika dimensionerna i OSSE.

Jag delar Yasmine Posios och Vänsterpartiets syn på att SRHR är en grund för det säkerhetsfrämjande arbetet och kvinnors deltagande i olika demokratiska processer och fredsprocesser. Att konsensus saknas i OSSE, för det gör det, är ett hinder för möjligheterna att aktivt driva frågan så som vi skulle vilja göra. Men vi försöker på olika sätt att stärka jämställdhetsarbetet genom till exempel agendan för kvinnor, fred och säkerhet. Det är lite lättare på den sidan, för det är så konkret i det arbete som OSSE gör. Det handlar också om att stärka kvinnors deltagande i konfliktrelaterade och fredsbyggande processer.

Jag kan som exempel säga att jag och Åsa Regné, Assistant Secretary-General i UN Women, åker tillsammans till Kosovo. Tema är jämställdhet

och kvinnors deltagande i fredsprocesser, något som jag diskuterade med den nya kvinnliga kosovanska utrikesministern i dag.

Vi försöker alltså på alla sätt att lyfta in det här, men jag skulle ljuga om jag sa att det inte finns ett starkt motstånd också.

Anf. 192 YASMINE POSIO (V) replik:

Fru talman! Tack, utrikesminister Ann Linde, för svaret, som var så himla effektivt! Jag tog inte med SRHR i mitt första inlägg. Det skulle jag spara till nu, men nu är det redan besvarat.

Jag får bara önska en trevlig sommar, och så ses vi till hösten igen.

Anf. 193 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Jag önskar en trevlig sommar!

Anf. 194 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Fru talman! Jag vill fråga utrikesministern om Belarus.

Belarus är ett land där OSSE har observerat valen sedan 1994. År 2019 när det var parlamentsval och jag tjänstgjorde som Special Coordinator var det en sak som var slående, och det var att OSSE:s rekommendationer sedan 1994 har varit ungefär desamma. En enda förbättring har genomförts av Belarus: tillgängligheten till vallokalerna för personer med funktionshinder. I övrigt är det ingen förändring över huvud taget.

När jag talade med allmänheten, vanliga medborgare, om valet och vad de hade för förväntningar sa de: Vänta och se! Det här valet kommer att gå lugnt och städat till, för Lukasjenko bryr sig inte om valet. Vänta till presidentvalet!

Och det var precis vad som hände. Här skulle det behövas förändring. Här skulle OSSE behöva agera.

Därför vill jag fråga utrikesministern vilka åtgärder hon har vidtagit under ordförandeåret. Försöker hon få till stånd en förändring för demokrati? En valobservation bör rimligen leda till några förändringar, speciellt som den har pågått sedan 1994 utan resultat. Det vi nu kan se är hårdare villkor; en förfärlig situation för oppositionen.

Finns det några försök att till exempel få till en OSSE-mission i Belarus? Det skulle kunna vara ett sätt att arbeta vidare.

Anf. 195 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Margareta Cederfelt för frågan om Belarus. OSSE kan förhoppningsvis spela en roll som så småningom leder till en lösning av krisen i Belarus, men inte just nu. Situationen är ju helt låst. Det massiva våld och den tortyr som har använts i fångelserna mot alla arresterade oppositionella och vanliga människor som har gått ut och demonstrerat, eller bara viftat med en flagga, det urskillningslösa våldet, gör att det just nu är mycket svårt att över huvud taget komma fram med några initiativ.

Men OSSE har använt sig av en av de mest starka instrument som organisationen har, nämligen att sätta igång Moskvamekanismen. Där ville inte det land som utsattes för en sådan granskning medverka, men rapportören fick i alla fall komma in i landet och kunde konstatera att det har förekommit grova övergrepp samt kränkningar mot mänskliga rättigheter

och yttrandefrihet och så vidare. Rapportören lade då fram över 80 olika rekommendationer på hur situationen kan bli bättre i Belarus. Det gäller både till regimen själv, som inte har gjort någonting, och konkreta förslag till hur OSSE och OSSE:s autonoma institutioner ska kunna bidra till en bättre situation.

Jag sa i mitt inlägg att vi från början hade ett erbjudande om att facilitera en dialog, vilket oppositionen var positiv till, för att få till stånd en lösning. Men regimen har inte beaktat det förslaget över huvud taget.

Anf. 196 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Fru talman! Jag tackar utrikesministern för svaret.

Det svar som utrikesministern har givit här visar på många svårigheter inom OSSE. Det är i det perspektivet som den moderata reservationen ska ses. Vi uttalar behovet av en översyn av vad OSSE gör och hur OSSE agerar. Det handlar inte om enskilda ordförandeskap, personer eller funktioner, utan det är fråga om organisationens förmåga att nå fram till resultat och förbättringar. Någonstans måste också OSSE i sitt arbete syfta till att förbättra villkoren för medborgarna i OSSE:s 57 medlemsländer.

Uppdraget är jättesvårt med konsensusbeslut och så vidare. För att kunna gå vidare skulle en översyn vara till fyllest. Jag är helt medveten om att bland dessa 57 medlemsländer finns minst ett land som säger att en översyn inte behövs.

Att hitta en väg framåt i denna komplicerade materia för att nå bättre resultat och efterlevnad av Helsingforsöverenskommelsen skulle vara bra. Här skulle Sverige som ordförandeland kunna arbeta aktivt, inte bara för att säga att vi nu har gjort detta och det blev ingen översyn utan för att se till att lämna över stafettpippen till nästa ordförandeland. En översyn är viktig för att nå resultat, för att uppnå fred och säkerhet i OSSE:s breda perspektiv – som inkluderar ett stort antal dimensioner.

Anf. 197 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! De primära uppföljningsmekanismerna som gäller de åtaganden som länderna har i organisationens verksamhet är de veckovisa möten som hålls i Wien. Folk har inte riktigt koll på hur tuffa dessa möten faktiskt är. Där tas aktuella frågor upp. De kan gälla brott mot gemensamma åtaganden, exekutiva strukturer, autonoma institutioner, fältmissioner och så vidare.

Utöver dessa möten genomförs inom ramen för de tre olika dimensionerna årliga översynsmöten där man tar upp frågor som rör varje enskild dimension. Här finns också en möjlighet för varje enskild stat att ta upp frågor som ska ses över och kontrolleras. Här finns också HDIM, som bjuder in civilsamhället för att belysa brister hos deltagarstater. Vi har också system för ekonomisk styrning som leds av generalsekreterarens kontor och som följer arbetet i det permanenta rådet. Här finns omfattande existerande mekanismer för uppföljning och kontroll.

Om vi ser på de svårigheter som OSSE har för att nå konsensus tror jag att det skulle vara svårt att få en acceptans för inrättandet av ännu fler kontrollmekanismer och mötesformat. Jag tror att ordförandeskapets ansträngningar gör större nytta inom andra områden.

Sedan är det en helt annan sak att vi naturligtvis ska utvärdera vårt eget ordförandeskap. Men jag tror att det är bättre att arbeta mer effektivt med de mekanismer och mötesformat som redan finns för kontroll och uppföljning.

Anf. 198 JASENKO OMANOVIC (S):

Fru talman! Mina kollegor Johan, Margareta, Yasmine med flera har förtjänstfullt berättat om vad vi gör inom OSSE-delegationen. Jag tänkte upprätthålla mig vid något annat, nämligen något som utrikesministern har berättat utförligt om men från ett lite annorlunda perspektiv. Det gäller betydelsen av att Sverige är ordförandeland i OSSE.

Det är inte varje år Sverige är ordförandeland i OSSE. Senast det begav sig var 1993. Det var just det år jag kom till Sverige som flykting från Bosnien och Hercegovina, från ett konfliktområde som flera av kollegorna har talat om, från kriget.

Kriget har definitivt påverkat inte bara mitt liv utan även min mors, mormors, farmors och systers liv. Hela min generations liv förändrades i grunden. Alla vi som då var unga fick gå ifrån drömmar om framtiden till frontlinjen. Vi fick gå ifrån att vara grannar och vänner till att bli krigets fiender utan att vi hade möjlighet att påverka.

Ofta finns i dessa stridigheter, som den i Jugoslavien, djupgående konflikter i bakgrunden. De har inte uppstått som en blix från en klar himmel, utan de har funnits i Jugoslavien sedan 1389. Det är konflikter som faktiskt är svåra att beskriva. Jag brukar beskriva att min mormor bodde i tre länder men alltid i ett och samma hus. Min farmor upplevde tre krig under sitt liv.

Ju längre en konflikt pågår, desto fler civila tappar hoppet om framtiden. Hoppet om att det internationella samfundet kommer att åstadkomma något gott. Det är alla involverade medvetna om – de som är i konflikten, stridande och civila, och vi här.

Mitt hopp då, -93, försvann när min mor tvingades tillbringa 10 av sina sista 14 dagar i livet i ett flyktingtält mellan två stridande sidor, bara för att de internationella samfunden inte var starkare än de stridande.

För varje dag ett krig pågår minskar kvinnors, barns och äldres mänskligt värde. Därför är det viktigt att länder som Sverige, länder som har en demokratisk tradition, är med och för dialog och sätter dagordningen. Det är viktigt för kampen för fred. Det är viktigt för säkerheten för civila. Det är viktigt för de mänskliga rättigheterna.

Att lyfta fram och belysa kvinnors situation och rättigheter i en konflikt, att driva rätten till utbildning för barnen som befinner sig i konflikten och att göra så att ungdomar får sina röster hörda – det jag och min generation inte fick då – allt detta kommer inte att stoppa något krig. Det vet vi allihop som sitter här. Men det kommer att väcka ett hopp hos människor som befinner sig mitt i konflikten, och det goda kommer att få kraft att växa.

Därför tycker jag att det är viktigt, fru talman, med Sverige och med Sveriges ordförandeskap i OSSE i dag. De frågor vi inte kommer att ha kraft att driva nu under detta år hoppas jag att vi kommer att ha kraft att komma tillbaka och driva nästa år och året därpå, för de mödrar som finns i konflikterna nu och för de systrar som finns i konflikterna nu, runt om i OSSE:s stora område – för deras skull och för deras framtid. För dessa

ungdomar som finns i konflikterna och som håller på att tappa hoppet. Därför ska vi fortsätta denna kamp.
(Applåder)

Anf. 199 LARS THOMSSON (C):

Fru talman! Det är inte lätt att komma efter Jasenko. Tack för ett väldigt kraftfullt anförande!

OSSE är ingen perfekt organisation, vill jag börja med att säga, men den är kanske det bästa vi har. Därför är den väldigt viktig.

Centerpartiet tycker att OSSE har en väldigt viktig roll framöver. Vi vet alla om de problem vi har med den beslutsordning som finns. Det är liksom bara att hantera. Men man får alltid fråga sig vad som är alternativet.

Jag tror verkligen på OSSE som en samtalsorganisation som fungerar. De veckovisa mötena, som ministern har lyft fram, är ett pågående samtal och sätter press på deltagarna. Man ska kunna se varandra i ögonen också veckan efter. Samtal är alltid bättre än krig, och precis som min kollega Jasenko så väl beskrev är det ett sätt att ge hopp till kommande generationer.

OSSE har alltså en väldigt viktig roll. Och jag tycker faktiskt att man kan säga att 2020 blev ett rätt bra OSSE-år, konstigt nog, trots pandemin. Det är nämligen så att OSSE har varit väldigt aktiv under pandemin som en av få valobservationsorganisationer som kunnat fullfölja sin roll. Vi har klarat pandemin hyfsat väl, kan jag säga.

Inte minst den insats vi gjorde när vi observerade presidentvalet i USA gav ett stort genombrott för organisationen som sådan. Vi var där som nästan ensam organisation att bevaka valet på plats och fick ett väldigt stort medialt genomslag, inte minst i Sverige. När vi mätte mediegenomslaget såg vi att vi hade uppemot 1 000 genomslag för oss fyra som var iväg. Det har nog inte hänt på väldigt lång tid i OSSE:s historia.

Jag sitter i delegationen och har alltid känt, varenda gång vi är iväg, det väldigt meningsfulla med valobservation. Det gör nytta. Vi märks, vi syns, och vi får bra respons. Senast var jag i Albanien med bland andra Margareta, och vi kände påtagligt vilken nytta vi gör för demokratin.

Jag tycker alltså att man kan säga att det här var ett bra OSSE-år.

Det är också spännande att se att delegationen i Sverige, den svenska delegationen i sig, fungerar alldeles utmärkt. Vi har ett gott samarbete över partigränserna. Ordföranden fungerar bra, vice ordföranden fungerar utmärkt och alla är engagerade och drar framåt.

Vi vet att pandemin har varit en utmaning för OSSE även organisatoriskt. Det har inte funnits stadgar riktigt på plats. Man har inte lyckats göra val. Man har inte tillsatt ledande funktioner. Men man har faktiskt hanterat det och är nu i mål med de bitarna, så jag tycker att OSSE har klarat också pandemins organisatoriska utmaningar rätt väl.

Ordförandeåret – det är givetvis fantastiskt spännande att vara med precis när det inträffar, men det ska erkännas att det är en utmaning. Det är en rejäl utmaning.

Jag vill tacka för det goda samarbetet mellan utrikesministern, utrikesutskottet och delegationen, som verkligen försöker dra åt samma håll.

Men det är klart att det är påtagligt att det var så många stora konflikter som blossade upp precis när det blev vår tur igen – Nagorno-Karabach, givetvis. Ukraina, ständigt pågående men med en kraftig eskalering och kraftdemonstration från Ryssland. Belarus har många av oss pratat om tidigare. En smygande konflikt mellan Grekland och Turkiet som inte har blossat upp men som ändå ligger där.

Bakom allt detta ligger det stora geopolitiska spelet med Rysslands agerande. Vi känner alla till Rysslands tankar om en egen intressesfär där man inte skyr några medel.

Trots det här tycker jag faktiskt att OSSE spelar en viktig roll framöver för att motverka trenden att dela upp världen mellan stormakter och för att vi ska gå ifrån den världsordning som sattes efter andra världskriget.

Till sist tycker jag att det är roligt att se att Sverige tar för sig. Nu har vi en av två starka kandidater till att bli ordförande för hela OSSE. Jag, Margareta Cederfelt och Johan Büser kandiderar också till en tung post. Det lovar gott för Sveriges engagemang i OSSE, och jag tror att OSSE kommer att ha en central roll framöver.

Med det yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 10 juni.)

§ 17 Strategisk exportkontroll 2020 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden

Utrikesutskottets betänkande 2020/21:UU9

Strategisk exportkontroll 2020 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden (skr. 2020/21:114) föredrogs.

Anf. 200 BJÖRN SÖDER (SD):

Fru talman! Inom exportkontrollen finns stor enighet om flera åtgärder som har vidtagits för att Sverige ska ha en effektiv kontroll över svenskproducerad krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden. En sådan åtgärd, som det rått enighet om bland riksdagens partier, är att införa efterkontroller av krigsmateriel, det vill säga att Sverige ska kunna kontrollera att levererad krigsmateriel finns på plats och inte har kommit på avvägar till stater eller organisationer som det inte är tillåtet att exportera krigsmateriel till.

Införandet av efterkontroller har tyvärr varit ett totalt misslyckande för regeringen i en fråga där det får sägas vara svårt att misslyckas. När regeringen har en enig riksdag bakom sig när det gäller att införa efterkontroller och den ansvariga myndigheten, Inspektionen för strategiska produkter, meddelar att dessa kan vara införda den 1 januari 2019 men de fortfarande inte är införda är det inget annat än ett stort misslyckande. Och det är ett misslyckande som riskerar att undergräva svenskt förtroende internationellt och som gör att svenska vapen riskerar att komma på villovägar.

Fru talman! Varför är det då så viktigt att efterkontroller införs? Varför behöver vi kontrollera var den svenska krigsmaterielen hamnar? Här behöver utgångspunkten vara densamma som i exempelvis rättspolitik, där

Prot. 2020/21:137

9 juni

*Organisationen
för säkerhet och
samarbete i Europa
(OSSE)*

*Strategisk export-
kontroll 2020 –
krigsmateriel och
produkter med dubbla
användningsområden*

det tjänar väldigt lite till att många nya lagar införs om vi samtidigt har områden där dessa lagar inte kan upprätthållas. Samma sak är det med efterkontroll av krigsmateriel. Har vi inte effektiva instrument för att kontrollera var de svenska vapnen hamnar spelar det väldigt liten roll om vi har ett väl utvecklat regelverk för kontroll innan de exporteras.

Efterkontroller tenderar också att bli allt viktigare eftersom krigsmaterielexporten har ökat. En ökad export av dessa varor behöver åtföljas av en ökad kontroll så att de inte hamnar i fel händer. Här har regeringen misslyckats trots en enig riksdag, trots att man har utrett förslaget och trots att den ansvariga myndigheten menade att ett sådant system för efterkontroller skulle kunna vara infört redan den 1 januari 2019.

Fru talman! Låt mig också påpeka att en ökad export av krigsmateriel inte är det enda skälet till att efterkontroller snabbt behöver införas. Ett annat viktigt skäl är att den materiel som Sverige exporterar i huvudsak är högteknologisk krigsmateriel, vars motsvarigheter inte går att få tag i på den internationella marknaden. Därför är det så viktigt att dessa system inte hamnar i fel händer.

De system som Sverige exporterar utomlands är bland annat granatgevär och pansarskott som kan bekämpa bepansrade fordon och utgöra ett hot mot våra allierade och också mot svensk trupp i internationella insatser. Utöver dessa system exporterar Sverige också bärbara luftvärnsrobotar som kan användas för att skjuta ned civila passagerarplan om de skulle hamna i fel händer. Konsekvensen kan då bli hundratals döda oskyldiga civila flygpassagerare.

Eftersom Sverige exporterar så pass avancerade system riskerar också en olovlig spridning av dessa vapen att göra att de kan kopieras så att de tekniska lösningarna kommer stater och grupper till del som annars inte hade fått ta del av så avancerad krigsmateriel. Teknikspridningens effekter på lång sikt ska inte underskattas.

Fru talman! Sverigedemokraterna är för en stark svensk försvarsindustri och export av krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden som kan bidra till att vi har ett avancerat försvar på hemmaplan och att vi kan hjälpa till att stärka andra demokratiers försvar. Det finns mycket att vinna på en effektiv politik på detta område, och det finns en stor enighet i riksdagen om detta, vilket är mycket glädjande.

Men en sådan politik måste genomföras av en regering som klarar av att genomföra de av riksdagen fattade besluten, och efterkontroll av krigsmateriel utgör ett tydligt exempel på att regeringen inte klarar av detta.

Fru talman! Utöver krigsmateriel debatterar vi i dag även produkter med dubbla användningsområden, det vill säga produkter som i grunden är civila men som har militära användningsområden. En sådan kategori produkter är exempelvis olika tekniska system som kan användas för övervakning och identifiering av personer på internet.

Dagens Nyheter uppmärksammade för en tid sedan dessa system i en artikel med rubriken Svenska censurfabriken blev diktaturens hovleverantör. I artikeln beskrevs att ett litet företag i Sverige tillverkar tekniska system som kan användas av olika regimer för att aktivt censurera den egna befolkningen. Det uppgavs också att denna utrustning exporterats till några av världens värsta förtryckande stater. Att Sverige blir ett land som utvecklar system som diktaturer sedan köper från oss och använder för att

förtrycka sin egen befolkning ska inte förekomma och är något som vi måste ta ansvar för att aktivt motverka.

Det är lätt att stå här i Sveriges riksdag och deklarerar stöd för olika demokratirörelser runt om i världen. Svårare för många i denna kammare är däremot att verkligen ha en aktiv politik som gör att Sverige är en kraft för demokrati och mänskliga rättigheter och inte tvärtom. Jag efterlyser därför, fru talman, ett ökat fokus från regeringen även på produkter med dubbla användningsområden och att debatten om strategisk exportkontroll inte uteslutande ska handla om krigsmateriel.

Vidare visar detta också på vikten av att tillräckliga resurser tilldelas myndigheten som har detta uppdrag och inte minst att arbetet organiseras effektivt i Regeringskansliet så att varje skattekrona som satsas ger största möjliga utdelning. Därför efterlyser vi sverigedemokrater att regeringen ska se över om det verkligen är effektivast att den kontrollerande myndigheten, ISP, formellt lyder under Justitiedepartementet medan den reella styrningen sker från Utrikesdepartementet. Det är mycket svårt att se att detta skulle vara ett ändamålsenligt sätt att styra exportkontrollen, i synnerhet som ISP tidigare enbart styrts från samma departement och det är så som styrningen av de flesta myndigheter går till.

Fru talman! Slutligen vill jag ägna några ord åt att tacka alla de tiotusentals personer i Sverige som är direkt och indirekt sysselsatta med att producera materiel som gynnar svensk försvarsförmåga och som kan användas av andra stater för att försvara de värden som en demokrati vilar på. Sverige har en mycket stolt tradition av krigsmaterieltillverkning, som sträcker sig åtskilliga decennier tillbaka i tiden och där svensk uppfinningsrikedom och svenskt entreprenörskap kommit till uttryck. Tack vare svensk krigsmaterielexport och svenskt kunnande har demokratier vid flera tillfällen historiskt kunnat försvara sig mot diktaturens aggression.

I dag har Sverige en krigsmaterielindustri som står sig mycket väl i internationell konkurrens. Industrin producerar allt från obemannade undervattensfarkoster till avancerade stridsflygplan. Verksamheterna är förlagda till många orter i Sverige och bidrar till både tillväxt och utveckling i storstäder som Malmö och Göteborg, liksom i mindre samhällen som Karlskoga och Docksta. Glädjande är också att det är en industri som fortsätter att utvecklas och ta marknadsandelar internationellt. Svensk krigsmaterielexport är och förblir en framgång.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 1.

Anf. 201 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Jag tänkte i dagens debatt om svensk vapenexport börja med att prata om de luckor som finns i den svenska vapenexportlagstiftningen. Efter det tänkte jag beröra ett antal länder där svensk vapenexport bidrar till att öka konfliktnivåerna eller direkt bidrar till krig eller inhemskt förtryck, ofta i direkt motsättning till regeringens så kallade feministiska utrikespolitik. Det är med rätta som svensk vapenexport ofta är den mörka sidan av svensk utrikespolitik, som ingen riktigt vill ta ansvar för.

Fru talman! Trots att 2020 var ett år präglad av en pandemi vars effekter allvarligt skadat stora delar av alla världens länders ekonomiska tillväxt fortsätter trenden med kraftig upprustning. Ökar gör fattigdomen, inskränkningarna av mänskliga rättigheter och i synnerhet kvinnors rättigheter, svält och ekonomisk ojämlikhet, men ökar gör även världens totala

militära utgifter. Sverige är i ett internationellt perspektiv en viktig aktör avseende vårt ansvar när det gäller hur stor vår vapenexport är, både i absoluta tal och per capita.

Regeringens skrivelse visar att den svenska vapenexporten fortsatt befinns på en historiskt hög nivå. Svenska företag exporterade krigsmateriel till ett värde av 16,3 miljarder kronor under 2020. Sett ur ett längre perspektiv visar en sammanställning av Svenska Freds- och Skiljedomsföreningen att den svenska vapenexporten är mer än fem gånger så stor i dag jämfört med i början av 2000-talet.

Bland köparna av svenska vapen under 2020 återfinns en lång rad diktaturer, krigförande stater och länder som begår grova och omfattande brott mot de mänskliga rättigheterna. Vi återfinns även länder som tar stora steg tillbaka i sin demokratiutveckling och där vi ser att våld och förföljelse av minoriteter och politisk opposition ökar.

Vänsterpartiet vill att Sverige ska vara ett land som konsekvent står upp för demokrati och folkstyre, ett land som arbetar aktivt för fred och nedrustning och ett land som fördömer varje brott mot de mänskliga rättigheterna, oavsett var, av vem eller med vilka motiv som brotten begås. Sverige har alla möjligheter att vara en sådan röst, men då krävs det att vi slutar att beväpna auktoritära regimer, länder som befinner sig i krig och stater som begår grova och omfattande brott mot mänskliga rättigheter.

Redan för tio år sedan, 2011, i ljuset av förtrycket mot demokratikämparna under den arabiska våren, fick regeringen av riksdagen ett uppdrag att ta fram en ny krigsmateriellagstiftning i syfte att skärpa reglerna mot vapenexporten till diktaturer. Först sju år senare, den 15 april 2018, trädde den nya lagstiftningen i kraft. Tyvärr är resultatet av den nya lagstiftningen mycket nedslående. Den svenska exporten ökar till diktaturer, och exporten till diktaturer står i dag för en tredjedel av svensk vapenexport. Man kan utan större problem konstatera att den nya lagstiftningen är ett misslyckande i förhållande till vad man ville uppnå 2011.

Hur blev det då så här? Det handlar framför allt om att den nya lagstiftningen har två stora luckor. Den första är att det nya regelverket bara gäller tillstånd för nya affärer som ingåtts efter den 15 april 2018. Alla affärer som anses ha en koppling till en affär som beviljades innan demokratikriteriet trädde i kraft kan klassas som följdleveranser och därmed undkomma den nya lagstiftningen och en ny prövning.

Följdleveranser i lagstiftningen är ett svenskt påhitt. Följdleveranser kan handla om allt från reservdelar, ammunition till helt nya system av samma typ som tidigare levererats. Följdleveranser har ingen tidsgräns utan kan fortsätta hur länge som helst. Det pågår till exempel följdleveranser av system som ursprungligen levererades från Sverige för 30–40 år sedan. Följdleveranser har länge varit ett av de största kryphålen i den svenska vapenexportlagstiftningen och innebär att export fortsätter trots att nya affärer inte borde tillåtas.

Den andra luckan i den nya lagstiftningen är att den inte innebär ett stopp av export till icke-demokratiska stater, utan brister i den demokratiska statusen ska enbart påverka bedömningen och utgöra ett hinder för exporten. Om det sedan anses avsevärda nationella försvars- och säkerhetspolitiska intressen kan exporten ändå beviljas. Ställningstagandet att inte stödja och legitimera odemokratiska och förtryckande regimer kan

därmed åsidosätts av ”andra intressen” som anses väga tyngre i bedömningen.

Att Sveriges politik när det gäller vapenexport och utrikespolitik är fylld med dubbelmoral har varit känt länge. I redogörelsen av exporten under förra året blir det tydligare att Sverige gärna använder sig av vackra ord om fred och mänskliga rättigheter, men samtidigt förser man olika konflikter med vapen.

Det är under all kritik att den nya lagstiftningen inte har bidragit till minskning av svensk vapenexport till krigförande och odemokratiska länder, som var syftet, utan det har blivit precis tvärtom. Därför måste en grundlig utvärdering av det förändrade regelverket göras. Det borde riksdagen komma överens om snarast.

Det i särklass största mottagarlandet för svensk krigsmateriel under 2020 var diktaturen Förenade Arabemiraten. Förenade Arabemiraten är en del av den saudiledde koalitionen som krigar i Jemen sedan sex år tillbaka. Kriget i Jemen pågår fortfarande och beskrivs som världens värsta humanitära kris, enligt FN. Över 24 miljoner människor, 80 procent av befolkningen, behöver humanitärt stöd. Av dem är över 12 miljoner barn.

Sverige har länge varit en aktiv part i att försöka medla och ta ansvar för att bistånd ska komma Jemen till del. Men Sverige exporterar också vapen till sex av staterna som deltar i kriget. Bland mottagarna av exporten 2020 finns fyra av de stridande parterna med, nämligen diktaturerna Förenade Arabemiraten, Saudiarabien, Qatar och Kuwait. En femtedel av Sveriges totala vapenexport går nu till dessa länder.

Samtliga av de länder som deltar i kriget i Jemen och som mottar svenska vapen är att betrakta som auktoritära stater som bryter mot mänskliga rättigheter. Det är länder som uppenbarligen deltar även i en väpnad konflikt. Därmed uppfyller de samtliga kriterier för att inte beviljas export av svensk krigsmateriel.

I januariöverenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Liberalerna ingår det också en uppgörelse som innebär att de fyra partiernas principiella inställning är att inte godkänna vapenexportaffärer till specifikt de icke-demokratiska länder som deltar militärt i Jemenkonflikten så länge konflikten pågår.

Men med ny lagstiftning och skrivningar i januariöverenskommelsen fortsätter vapenexporten till diktaturerna i den saudiledde koalitionen. Innan januariöverenskommelsen skrevs hade Sverige exporterat för 700 miljoner. Efter att blåcket hade torkat ökade vapenleveranserna till det dubbla, 1,5 miljarder under 2019. Förra året steg vapenexporten med mer än det dubbla igen till 3,3 miljarder och motsvarar nästan tio gånger mer än biståndet till Jemen för förra året. Är det någon effekt som vi ser av januariöverenskommelsens punkt 70 är det att den har ökat vapenexporten till de krigande parterna i Jemen.

Men det finns också exempel på nya tillstånd som har beviljats. Tabell 9 i skrivelsens första bilaga visar att nya utförseltillstånd har beviljats till både Saudiarabien och Qatar, vilket strider mot regeringens egen tolkning av det nya regelverket och januariavtalet. Dessa nya utförseltillstånd kategoriseras just som internationella samarbeten utan vidare redogörelse. Men, vi får inte veta vad det är, för det är ju sekretess. Vad kan vara ett så viktigt militärt samarbete att vi måste fortsätta att skicka vapen till diktaturen Saudiarabien? Det undrar jag.

Dubbelmoralen i den svenska vapenexporten blir tydligast i vapenexporten till de stater som krigar i Jemen. Samtidigt som regeringen talar om vikten av demokrati, fred och kvinnors rättigheter beväpnar Sverige krigsförande diktaturer som systematiskt kränker kvinnors rättigheter och bombbar det jemenitiska folket. Sverige, regeringen och januaripartierna kommer inte med någon trovärdighet att vara en röst för mänskliga rättigheter någonstans på jorden så länge denna vapenexport fortsätter.

Fru talman! Så då några nedslag i några andra länder som Sverige har vapenaffärer med. I förrgår debatterade jag med utrikesministern det våld från polis och militär som den senaste tidens massprotester i Colombia har mötts av. Colombia överväger att köpa Jasplan från Saab i vad som kan bli en miljardaffär.

Freden i Colombia är fortfarande skör. Den colombianska regeringen undergräver just nu fredsavtalet. Situationen för försvarare av mänskliga rättigheter är bland de värsta i världen, och var tredje dag dödas en social ledare. I detta läge behöver Colombia fred och demokrati, inte svenska Jasplan.

Från att tidigare varit för en försäljning utifrån uttalande av både Hultqvist och Linde har Sverige blivit försiktigare. Men den svenska regeringen måste vara solklar med att fredsavtal i Colombia är viktigare att skydda än att sälja några Jasplan.

Till grannlandet Brasilien har dock Sverige sålt Jasplan. Brasilien är det land som sämst klarat hanteringen av pandemin under högerpopulisten Jair Bolsonaro.

Det svensk-brasilianska kontraktet om flygplanet Jas har knutit Sveriges och Brasiliens regeringar till varandra under lång tid i ett ömsesidigt beroende. Den svenska regeringen har gått i god för hela 40 miljarder kronor som Brasilien har fått i lån för att kunna ha råd att köpa JAS-planen och även vapen från Sydafrika och Israel. Vänsterpartiet är mycket kritiskt till regeringens stöd till affären. I ljuset av utvecklingen i Brasilien menar vi att regeringen nu noga måste bevaka den fortsatta affären. Det finns risk att svenska vapen kommer att användas för att kränka mänskliga rättigheter och skapa instabilitet i Latinamerika.

En del i den svenska vapenexportlagstiftningen är så kallade produkter med dubbla användningsområden, kallat PDA, vilket alltså innebär att en produkt kan ha både en civil användning och en militär användning.

Just nu rullar det i DN en granskning av ett svenskbaserat företag som hjälper diktaturer runt om i världen att bevaka opposition genom digital övervakning.

Ett annat exempel under året är Myanmar. Här skedde en brutal militärkupp så sent som den 1 februari i år. Det svenska företaget Micro Systemation AB, MSAB, har sålt forensisk teknik till Myanmar polis för att läsa av innehållet i beslagtagna mobiltelefoner. I och med att försäljningen skett till polis och inte till militär krävdes inget tillstånd för försäljningen.

Oroligheter och våldsamheter mot demonstranter i Myanmar har fortsatt att eskalera sedan militärkuppen. Nu har man dödat 849 personer, och minst 6 000 människor har arresterats. Dessutom har vi de senaste dagarna nåtts av information om att 100 000 människor har tvingats fly från området Kayah i nordöstra Myanmar. MSAB har sålt sin teknik till Myanmar polis senast 2019, och polisen har, vilket vi vet, tidigare begått brott mot den muslimska folkgruppen rohingyer.

I Myanmar har polis och militär länge suttit tätt ihop. Exempelvis refererar FN inte längre till att militären står för våldsamheterna utan beskriver det som att det är säkerhetsstyrkor som förgriper sig på människor, vilket alltså innefattar både polis och militär. Det går därför inte att säkerställa att tekniken enbart har gått till polisen.

Vid ett militärt förfogande hade tillstånd från ISP krävts under exportkontroll för produkter med dubbla användningsområden. Dessutom har EU haft exportrestriktioner mot Myanmar sedan 1996 med hänvisning just till internt förtryck. Risken finns att svensk export nu används av militärjuntan för inhemskt förtryck efter militärkuppen.

Vänsterpartiet är kritiskt mot dessa brister inom svensk exportkontroll. Regeringen bör initiera en utredning för att bedöma om exportkontrollen inom produkter med dubbla användningsområden bör skärpas.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till reservation 3.

Anf. 202 LARS ADAKTUSSON (KD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 4.

Jag vill också säga att det är beklagligt och illa att ansvarigt statsråd inte finns på plats när vi diskuterar detta viktiga ämne. Det är ett viktigt ämne för oss som deltar i debatten, och det borde vara det även för regeringen.

Kristdemokraterna stöder en livskraftig inhemsk försvarsindustri. Svensk försvarsindustri har genom åren varit en förutsättning för vårt lands säkerhet och militära förmåga. Sannolikt kommer det att vara så även framöver. Att detta kräver viss export av vapen är industrin och de flesta partier överens om. På samma sätt har uppslutningen genom åren varit stor kring de begränsningar som gäller för svensk vapenexport.

Kristdemokraterna är sedan länge motståndare till export av vapen till diktaturer och länder som systematiskt kränker mänskliga rättigheter. Av det skälet var partiet drivande för den överenskommelse om ny lagstiftning på området som slöts för några år sedan och som Håkan Svenneling talade om.

Överenskommelsen innehåller tydliga skrivningar om att respekt för mänskliga rättigheter och mottagarlandets demokratiska status ska utgöra centrala villkor vid all tillståndsprövning. Skrivningarna är bland annat ett resultat av Kristdemokraternas ansträngningar och innebär att behovet av försvarsexport alltid ska vägas mot ett demokratikriterium.

Fru talman! Detta till trots tvingas vi i dag i den här debatten konstatera att svenska vapen exporteras till länder som Saudiarabien och Förenade Arabemiraten. Inget av länderna är demokratier. Båda länderna är djupt inblandade i det fasansfulla kriget i Jemen.

Inbördeskriget i Jemen – av FN betraktat som världens värsta humanitära katastrof – har pågått sedan 2015 och skördat fler än 230 000 människors liv. I dag råder brist på mat, mediciner och andra förnödenheter. Över 80 procent av befolkningen, eller drygt 24 miljoner människor, är i behov av humanitär hjälp. Svårast drabbade är barnen.

I ett bredare perspektiv är det som sker i Jemen en del av maktkampen mellan de regionala stormakterna Saudiarabien och Iran, som för krig via ombud i syfte att stärka sitt inflytande i hela Mellanöstern. Detta till trots ökade omfattningen av den svenska vapenexporten till Förenade Arabemiraten mellan 2019 och 2020. Ökningen, från 1,3 miljarder kronor till

3,2 miljarder kronor, innebär att landet är den största mottagaren av svensk vapenexport.

En betydande del av exporten handlar om förstärkningar av det Saab-tillverkade luftburna radarsystemet Global Eye. Fredsforskningsinstitutet Sipri konstaterar att just den här typen av system kan användas för att upprätthålla blockaden som hindrar att mat och förnödenheter når Jemens svårt plågade civilbefolkning. Även när det gäller Saudiarabien har export av svensk krigsmateriel som kan användas i strid godkänts.

Fru talman! Det är uppenbart att den skärpta svenska exportlagstiftningen och demokratikriteriet i dag kringgås, främst genom följdleveranser till tidigare ingångna avtal. Enligt gällande riktlinjer bör tillstånd beviljas för följdleveranser om det inte finns ett ovillkorligt hinder. Följdleveranser ska med andra ord enligt riktlinjerna bedömas från fall till fall.

Att regeringen trots detta i praktiken väljer att se mellan fingrarna i fallet Jemen är direkt stötande. Sveriges utrikesminister talar om att hon är medlare i denna konflikt. Sida betalade under förra året ut 300–400 miljoner kronor i humanitärt stöd till Jemen. Att med den ena handen mäkla fred och dela ut bistånd och med den andra exportera vapen som dödar oskyldiga civila finns det ett ord för på svenska. Det stavas dubbelmoral, fru talman.

Finns den politiska viljan kan regeringen driva på för exportstopp till krigförande länder inom ramen för Inspektionen för strategiska produkter. Det gick utmärkt 2019 i fallet Turkiet när president Erdoğan angrep kurd-dominerade områden i nordöstra Syrien. Och det går nu också, när det gäller Saudiarabien och Förenade Arabemiraten. Även om det inte är regeringen som beslutar om enskilda affärer finns det utrymme för att agera politiskt i de fall där det är motiverat.

Fru talman! Export av försvarsmateriel är en fråga med tydliga etiska dimensioner som varken får relativiseras eller negligeras. Demokratikriteriet och kravet på efterlevnad av mänskliga rättigheter måste alltid vara vägledande.

Anf. 203 KENNETH G FORSLUND (S):

Fru talman! Sverige har en lång tradition av att vara mycket öppet med omfattningen av och inriktningen på krigsmaterielexporten. Den skrivelse om krigsmaterielexport som är grunden till det betänkande som vi debatterar i dag och som riksdagen fattar beslut om i morgon är den 37:e som någon svensk regering har gjort och lagt fram för riksdagen. Den första kom 1985, och när den kom var Sverige ganska ensamt om att förhållandevis öppet redovisa krigsmaterielexporten.

Krigsmaterielexport är en verksamhet som ofta omgärdas av mycket hemlighetsmakeri. Av säkerhetsskäl är det naturligtvis mycket motiverat, men det öppnar också för spekulationer, missförstånd, rykten och till och med lögn.

I dag är det ett antal länder i världen som också nått långt i sin öppenhet kring krigsmaterielexport, och det är väldigt bra. Även om flera länder kommit i kapp Sverige på olika punkter vad gäller öppenheten i sin redovisning är det troligen fortfarande Sverige som har den mest kompletta redovisningen. De krav vi ställer och den öppenhet vi har ger en normerande effekt som leder till en sundare verksamhet inte bara i Sverige utan också i andra länder.

Strategisk exportkontroll handlar om exportkontrollen av krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden. Med termen ”produkter med dubbla användningsområden” avses föremål som är tillverkade för civilt bruk men som även kan användas för tillverkning av massförstörelsevapen eller krigsmateriel.

Krigsmateriel får enligt svensk lag endast exporteras om det finns säkerhetsskäl eller försvarspolitiska skäl för det och det inte strider mot Sveriges internationella förpliktelser eller Sveriges utrikespolitik i övrigt.

Den 15 april 2018 började en skärpt krigsmateriellagstiftning att gälla. Den gäller för nya affärer och innebär att det infördes ett demokratikriterium där mottagarlandets demokratiska status ska beaktas i helhetsbedömningen med övriga faktorer som talar för och emot export. Mottagarlandets demokratiska status ska vara ett centralt villkor och bedömas utifrån bland annat förekomsten av demokratiska institutioner, möjligheterna till fri opinionsbildning och respekten för grundläggande demokratiska principer. Ju sämre den demokratiska statusen är, desto mindre utrymme finns det för att bevilja tillstånd. I fall där det förekommer grava brister i den demokratiska statusen utgör det ett hinder för tillstånd.

Kriteriet om mänskliga rättigheter skärptes 2018 från ”grova och omfattande kränkningar” till ”allvarliga och omfattande kränkningar” i enlighet med Krigsmaterielexportutredningens, KEX:s, förslag. I de fall där det förekommer allvarliga eller omfattande kränkningar av de mänskliga rättigheterna utgör det ett hinder för tillstånd.

Respekten för mänskliga rättigheter och den mottagande statens demokratiska status är centrala villkor vid tillståndsprövningen. Innebörden är bland annat att dessa omständigheter alltid ska bedömas och beaktas i helhetsbedömningen. Här betonas särskilt att det ska göras en bedömning av graden av demokratisk status och att ju sämre denna är, desto mindre utrymme föreligger för att tillstånd beviljas.

Tillståndsprövningen i Sverige görs i enlighet med de svenska riktlinjerna för krigsmaterielexport, EU:s gemensamma ståndpunkt om fastställande av gemensamma regler för kontrollen av export av militär teknik och krigsmateriel samt FN:s vapenhandelsfördrag, Arms Trade Treaty. Inspektionen för strategiska produkter, ISP, är den myndighet som granskar alla affärer och ger eller avslår exporttillstånd.

Som ett led i arbetet för ökad öppenhet och transparens på exportkontrollområdet redovisas i årets skrivelse från regeringen bland annat mer detaljerad information om avslagsbeslut, krigsmaterielexportens historiska utveckling samt avtal om samarbete och licenstillverkning. Ytterligare information har också tillfogats för en bättre historisk jämförelse av krigsmaterielexporten. Därutöver redovisas mer detaljerad information om beviljade och giltiga avtal om samarbete och licenstillverkning.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till utrikesutskottets förslag i dess helhet.

Anf. 204 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Ja, då står vi här för tredje gången, Kenneth G Forslund, och debatterar vapenexport och punkt 70 i januariöverenskommelsen. För tredje gången har jag försökt få svar på när och hur regeringen ska säkerställa genomförandet av punkt 70. Tyvärr verkar det som att det bara är jag

och Lars Adaktusson som brinner för januariöverenskommelsens punkt 70 – åtminstone den.

När man läser årets skrivelse från regeringen kan man bara konstatera att vapenexporten till de krigförande parterna i Jemenkriget inte bara fortsätter utan ökar. Nu är den svenska vapenexporten nästan tio gånger så stor som det svenska biståndet. Den i särklass största mottagaren av svensk krigsmateriel 2020 var diktaturen Förenade Arabemiraten, som är en av de krigande parterna i Jemen.

Förutom det visar årets redovisning att Sverige har inlett två nya, hemliga militära samarbeten med Saudiarabien. Regeringen har slagit sig för bröstet och sagt: Ingen vapenexport till Saudiarabien längre! Det är ett avslutat kapitel! Nu har man inlett två nya samarbeten. De dyker inte upp i pengasiffrorna i den här redovisningen, utan de kommer om några år.

Hur, Kenneth G Forslund, kan vi ha fått en ökad vapenexport till den saudiskledda koalitionen? Hur kan nya vapenaffärer med Saudiarabien vara förenliga med punkt 70 i januariöverenskommelsen? Är det rent av så att punkt 70 är struken ur januariöverenskommelsen?

Anf. 205 KENNETH G FORSLUND (S) replik:

Fru talman! Nej, punkt 70 är inte struken. Det står dessutom i skrivelsen om punkt 70 och hur regeringen anser att den uppfylls.

Håkan Svenneling hade 17 sekunder kvar av sin talartid alldeles nyss. Det var lite synd att han inte använde dem till att berätta vad det är för vapen han menar att Sverige exporterar till Förenade Arabemiraten. Jag tycker att den här debatten tjänar på ärlighet om vad exporten faktiskt består av, så berätta gärna det, Håkan Svenneling!

Håkan Svenneling företräder ju ett parti som inte vill att Sverige ska ha någon vapenexport över huvud taget. Den uppfattningen kan man naturligtvis ha. Den kan till och med vara ganska sympatisk på ett sätt. Men då måste man också vara beredd att ta konsekvenserna av den. Grunden till att vi har vapenexport är ju våra egna säkerhetspolitiska intressen, att vi ska ha råd med ett svenskt försvar.

Utän vapenexport får vi antingen lägga mer pengar själva på det svenska försvaret eller gå med i Nato för att få hjälp med det svenska försvaret. Jag minns det som att Håkan Svenneling precis som jag inte vill att Sverige ska gå med i Nato. Det tredje alternativet är att vi kanske blir tvungna att göra en kombination av att lägga mer pengar själva och gå med i Nato. Vilket alternativ förespråkar Håkan Svenneling?

Anf. 206 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Det är känt för mig, för Kenneth G Forslund och för alla i den här kammaren, och det har också varit uppe i debatten, att det till stor del handlar om Global Eye. Vi vet också att affären mellan Saab och Förenade Arabemiraten troligtvis är i storleksordningen 20 miljarder kronor, så om vi räknar av 700 miljoner, 1,3 miljarder och 3,3 miljarder vet vi att det kommer att gå hur högt som helst de kommande åren – the sky is the limit. Det kommer vi att få läsa om i regeringens skrivelse, oavsett vad som står eller inte står i punkt 70.

Varför är det så allvarligt för kriget i Jemen? Jo, för att Global Eye används av den saudiskledda koalitionen för att identifiera militära mål som man bombar, vilket gör att Jemens folk blir lidande. Det används för att

upprätthålla den blockad som Saudiarabien har hållit mot Jemen, stundtals stenhårt, och då har Sverige varit inne och förhandlat bort den, men man behåller fortfarande i dag mycket kontroll över leveranserna till det fattiga Jemen.

Vi vet också att svenska Luftfartsverket har varit inblandat i flygledningsinsatser på saudisk mark och har hjälpt militären med flygledning. Vi vet också genom avslöjanden att det finns svenska kanoner på båtar som den saudileda koalitionen använder i Adenviken. Vi vet också att det finns militära snabbbåtar som också är från svensk vapenexport.

Det är Sveriges historiska arv. Allt detta har inte skett under kriget i Jemen, men det har skett under lång tid då Sverige har varit med och beväpnat diktaturen Saudiarabien och dess diktaturkompisar som nu krigar i Jemen.

Varför har vi vapenexport? Jag tror att upprustning leder till upprustning, och det är därför jag försöker bryta den upprustningsspiral som vi nu ser i världen. Hela tiden eldar folk på för mer och mer upprustning. Därför tror jag, precis som Kenneth G Forslund, att det är en oklok idé att gå med i Nato, att alltså gå med i en militärallians som säger att man ska höja försvarsanslag och satsa på militären. Jag tror att vi ska verka för fred och nedrustning i världen.

Anf. 207 KENNETH G FORSLUND (S) replik:

Fru talman! Tack, Håkan Svenneling, för att du nu säger som det är, alltså att det här inte handlar om gevär, kanoner och raketer utan om ett radarspaningsflygplan. Det låter ofta i de här debatterna som att vi säljer vapen med eldkraft – jag kommer inte för ögonblicket ihåg den exakta tekniska beskrivningen – alltså vapen med sprängverkan. Det är det inte när man säljer ett radarflygplan.

Radarspaningsflygplanen är extremt dyra. Det blir extremt mycket pengar, och det är just för att de är extremt dyra som vi behöver ha en export av dem, för annars skulle den svenska försvarsbudgeten behöva se ut på ett helt annat sätt. Eller så får vi själva avstå från att i framtiden köpa fler sådana här plan – och vi har ju för avsikt att köpa fler.

Att Global Eye används på det sätt som Håkan Svenneling säger i kriget i Jemen är någonting som forskare på Sipri har sagt att man kan misstänka, men det finns inga bevis för det. Frågan är hur fast mark Håkan Svenneling befinner sig på när han uttrycker sig som han gör.

Jag tycker att det är viktigt att vi har en öppen och ärlig debatt om den svenska krigsmaterielexporten där vi säger vad det faktiskt är som vi exporterar och inte får det att låta som någonting helt annat än vad det är. Sedan kan vi ha helt olika uppfattningar om huruvida det är klokt eller inte klokt att exportera radarspaningsflygplan.

Jag tycker att det är klokt att vi har den ekonomiska förmågan att försörja det svenska försvaret med teknisk utrustning som vi behöver. Jag tycker att det är bra att vi har skärpt lagstiftningen, och den kommer att allteftersom få en allt större inverkan på Sveriges framtida krigsmateriel-export.

Anf. 208 HANS ROTHENBERG (M):

Fru talman! För varje år som går mellan att riksdagen debatterar strategisk exportkontroll förändras världen och i detta sammanhang dessvärre

inte till det bättre. Sveriges omvärld bjuder på ett skärpt säkerhetsläge där balansgången mellan hög försvarsförmåga och god beredskap grundad på tilltro till och följsamhet inför nödvändiga värderingar sätts på prov.

Att enbart hoppas på att omvärlden respekterar och följer Sveriges hållning är naivt och kan därtill vara direkt farligt. Förmågan att försvara oss mot illasinnade angrepp är den skyldighet vi har gentemot oss själva, våra nära och även människor som lever i andra delar av världen.

Att vara oberoende i förmågan att försvara vårt land innebär också att vi har ett ansvar att själva förse oss med den utrustning och den materiel som erfordras. Det håller nere kostnaderna, och det gör att vi har kontroll över den utrustning som sedan kommer att användas den dag det så krävs. För att klara den uppgiften är det nödvändigt att Sverige som ett litet och oberoende land också delar med sig av sin försvarsförmåga.

Det innebär att export av militär utrustning måste vara möjlig för att stärka vårt oberoende och även stärka vår försvarsförmåga. Sveriges vapenindustri måste ha tillgång till andra marknader än enbart den svenska för att denna modell ska fungera. Det måste ske med ansvar, och det måste ske på ett genomtänkt sätt.

Fru talman! Därför är försvarsindustrin sedan lång tid tillbaka en central del av den svenska säkerhets- och försvarspolitik, och krigsmateriel-exporten stärker den svenska försvarsindustrins möjligheter att också bibehålla en hög och konkurrenskraftig tekniknivå.

En internationellt konkurrenskraftig tekniknivå bidrar också till att Sverige förblir ett intressant land att samarbeta med. Det ligger i Sveriges säkerhetspolitiska intresse att värna ett långsiktigt och kontinuerligt samarbete i materielfrågor med ett antal traditionella samarbetsländer, vilket således innebär såväl export som import av krigsmateriel. Det innebär också bättre möjligheter för Sverige att påverka det internationella exportkontrollsamarbetet.

Det är alltså av utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska skäl som Sverige har valt att i viss utsträckning tillåta export av krigsmateriel. Ytterst är syftet att slå vakt om Sveriges långsiktiga säkerhet.

Fru talman! Sveriges försvarsförmåga hänger ihop med vår förmåga att ha en hög självförsörjningsgrad av krigsmateriel. Möjligheten att försvara sig på bästa sätt förutsätter att Sverige som land har den materiel som krävs och behövs för att klara den uppgiften.

Efter att den parlamentariska översynen av den svenska exportkontrollen av krigsmateriel löstes i bred politisk enighet finns nu en lagstiftning på plats där ett viktigt demokratikriterium har införts. Därmed finns det långsiktiga förutsättningar för industrin och tydliga regler för länder och företag som handlar med Sverige. Exportkontrollen innebär att krigsmateriel ska kunna exporteras endast till mottagarländer som är acceptabla för Sverige.

Fru talman! Moderaterna anser att Sverige ska ha en strikt exportkontrolllagstiftning med noggrann kontroll och uppföljning, som vi har nu, och vi anser att det bästa vore ett universellt juridiskt bindande fördrag som globalt stärker kontrollen av handeln med konventionella vapen. Ett sådant skulle vara den mest effektiva vägen att bekämpa den gränsöverskridande illegala vapenhandeln, vilken på många håll i världen föder väpnade konflikter och instabilitet.

Vi vill också se krav på världens länder att stifta nödvändiga lagar, skapa adekvata kontrollinstrument och upprätta eller stärka myndigheter i de länder som ansvarar för den kontrollen. Det skulle gagna syftet att slå vakt om Sveriges långsiktiga säkerhet.

Fru talman! Med detta yrkar jag bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Anf. 209 KERSTIN LUNDGREN (C):

Fru talman! Det vi nu diskuterar är, som tidigare har framgått, den 37:e i ordningen av skrivelser som berättar om krigsmaterielexport. Om man skulle följa de 37 skrivelserna skulle man se att det har skett en tydlig utveckling för att göra läsbarheten större och söka ökad transparens och öppenhet. Utrikesutskottet och riksdagen har i tidigare betänkanden betonat vikten av att detta arbete ska fortsätta. Vi kan i år konstatera att det finns nya inslag i rapporteringen som gör att just öppenhet och transparens ökar.

I grund och botten har vi en förbudslagstiftning i Sverige. Det är inte tillåtet att exportera vapen eller krigsmateriel. Tillstånd kan endast lämnas om det finns säkerhets- eller försvarspolitiska skäl och om det inte strider mot Sveriges internationella förpliktelser eller Sveriges utrikespolitik i övrigt. Men i grunden gäller försvars- eller säkerhetspolitiska skäl.

Fru talman! Svensk säkerhetspolitik går tveklöst först. Svensk säkerhetspolitik är avgörande för hanteringen av den lagstiftningen. Det gäller också den nya lagstiftning som gäller efter 2018 och som vi har haft i tre år. Detta innebär såklart att vi stegvis förstärker eller förtydligar den.

Som tidigare sagts är de svenska riktlinjerna nu tydliga med att mottagarlandets demokratiska status ska utgöra ett inte ovillkorligt men centralt villkor för tillståndsprövningen. Ju sämre den statusen är, desto mindre utrymme finns det för att tillstånd ska beviljas. Om det förekommer allvarliga och omfattande kränkningar av mänskliga rättigheter eller grava brister i mottagarens demokratiska status utgör det hinder för beviljande av tillstånd. Det är inte ovillkorligt, men det utgör hinder.

Fru talman! Jag ingår i Exportkontrollrådet, vilket framgår av skrivelserna, och har under resans gång haft möjlighet att även i Krigsmateriel-exportutredningen, där jag också satt med, se hur utvecklingen framskrider och hur det här omvandlas i verkligheten. Exportkontrollrådet är inte ett öppet organ. Det är en fråga som Centerpartiet tyckte att vi skulle ha arbetat längre med, eftersom vi skulle vilja ha möjlighet att i det här skedet berätta vilken politisk ställning vi har tagit och vilket råd vi har gett generaldirektören för ISP, som fattar beslut. Men vi har inte den möjligheten, eftersom sekretess råder också där.

Jag kan i alla fall säga att jag följer detta arbete noggrant, och jag står upp för de överenskommelser vi har gjort, även när det gäller januariavtalet. Olika partier har kanske olika uppfattningar. Men det får varje parti ta en intern diskussion om, om så är fallet.

Fru talman! Det är en mycket ansvarsfylld verksamhet, eftersom det i grunden handlar om vår säkerhet i Sverige. När vi en gång började med den svenska vapentillverkningen var det utifrån den hållning som Sverige då hade. Vi var neutrala och hade ambitionen att tillverka nästan allt själva, så att vi skulle klara vårt eget försvar.

I dag ser verkligheten så annorlunda ut. I dag är detta i väldigt stor utsträckning ett samarbete med våra vänner, både när det gäller forskning

och utveckling och när det gäller tillverkning. För att våra Jasplan ska kunna flyga krävs många länders insatser. Så ser det ut på en rad områden. I dag har vi verkligen en väldigt integrerad produktion.

När vi i EU-sammanhang tittar på försvarssamarbete tittar vi naturligtvis på utökat samarbete också när det gäller försvarsindustriutveckling. Vi samarbetar med Storbritannien i många stycken. Det påverkar när man läser den här rapporten.

Cirka två tredjedelar av exporten under 2020 gick till de 39 länder som är Sveriges mest etablerade samarbetsländer. Till länder i Mellanöstern har endast leveranser i kategorin övrig krigsmateriel skett. Den exporten har avsett följdleveranser samt leveranser inom ramen för internationella materielsamarbeten. Det är verkligheten. Följdleveranserna har varit uppe för diskussion. Det är en speciell situation. Många länder, inklusive Sverige, gör systemval. Och de har långvarig verkan. Det kostar mycket att helt byta system. Det gör att också följdleveranserna utgör en trovärdighetsfråga vid export eller när någon köper.

Den nya lagstiftningen har skärpt också följdleveransbegreppen. Allt kan nu inte vara följdleveranser. Det görs en mycket striktare kontroll, och det görs unikt, i varje läge. Också där tycker jag att man kan se en förbättring av hanteringen.

Fru talman! Med det yrkar jag bifall till utrikesutskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 210 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Meddebattörer! Det här är en moraliskt klurig fråga. Därför är det ofta höga tongångar och stora ord. Det är stora värden som står på spel när vi talar om just vapenexport.

Vapen kan vara ett medel för det värsta som finns, för de värsta brott som människor har begått och kommer att begå, för de värsta brott som diktatorer kommer att begå. Vapen kan orsaka oerhört mycket lidande och tragik.

Men vapen kan också vara viktiga medel för motsatsen, fru talman. Vapen kan vara ett av de mest effektiva verktygen för en feministisk utrikespolitik, där vi säkrar kvinnors rättigheter eller där andra länder säkrar kvinnors rättigheter. Vapen kan vara en extremt viktig och grundläggande garant för demokrati och för mänskliga rättigheter.

Ur det perspektivet måste man nog dra slutsatsen att vi ska ha en vapenexport, att det är bra att vi har en vapenexport – så länge den sker till parter som delar våra värderingar i fråga om just demokrati, mänskliga rättigheter och andra delar.

Fru talman! Tidigare i debatten har vi konstaterat att den svenska vapenexporten är en del av den svenska säkerhetspolitiken. Det främsta försvaret som Sverige och andra demokratiska länder kan ha är såklart att sprida och skydda demokrati i världen. Men vi behöver såklart också ha vapen själva, ifall det värsta skulle ske. Och då behöver vi ha en vapenindustri.

Fru talman! De nya regler som har börjat gälla har kommit fram delvis för att Liberalerna har drivit på. De ställer också tuffare krav på demokrati än tidigare.

Som liberal är jag, mot den bakgrund som jag har beskrivit, den första att säga att dessa regler och hur de faller ut måste följas upp, granskas hårt och eventuellt också skärpas. Liberalerna vill ha ett väldigt tydligt och

skarpt demokratikrav. Som det är formulerat nu, med ett centralt villkor, behöver vi följa detta och se hur det går. Det kanske är lite för tidigt ännu, men vi ska inte stänga dörren för att skärpa denna lagstiftning ytterligare. Vi har tagit stora steg på vägen, men det kan mycket väl komma att behövas ytterligare skärpningar längre fram.

Fru talman! Jag vill understryka några saker.

Jag tror att vi kommer att behöva komma tillbaka till frågan om produkter med dubbla användningsområden. Där kommer vi i Sverige att behöva ta ett större ansvar gällande vilka produkter eller innovationer som skickas ut från vårt land och hur de används i andra länder.

Jag tror att vi behöver återkomma till frågan om ökad transparens kring dessa beslut och affärer. I demokratin Sverige, där folkets insyn och politikernas – folkets främsta företrädares – insyn behöver vara mycket god, kommer vi att behöva ytterligare transparens när det gäller dessa saker.

Jag tror också, fru talman, att vi kommer att behöva ha en ganska tuff debatt, även mellan de partier som nu står bakom det som vi debatterar här i dag. Vi lyssnade tidigare till exempel på Socialdemokraterna, som i ett replikskifte med Vänsterpartiet underströk sin hållning i Natofrågan. Med ideologiska skygglappar bekämpar de att Sverige skulle närma sig Nato ytterligare och bli medlem. På grund av dessa ideologiska skygglappar ser de ett ännu större behov av svensk vapenexport, ibland också till länder som det är tveksamt om Sverige ska exportera till.

Mot denna bakgrund, fru talman, kommer vi säkert att behöva återkomma till vapenexportfrågan, sätta den i ett större perspektiv och ställa oss frågan hur vi i Sverige kan bidra till demokrati, skyddet av demokrati och skyddet av mänskliga rättigheter genom vår vapenexport. Vi kommer också att behöva fråga oss hur Sverige kan bli mindre beroende av en industri som behöver exportera till tveksamma länder, om jag uttrycker mig milt, genom fördjupade samarbeten med andra länder.

Det är klart att det viktiga här är att vi håller en konsekvent linje – att vi samarbetar med demokratier och inte samarbetar med icke-demokratier, oavsett om det rör sig om samarbete i form av handel eller fördjupade försvarssamarbeten.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 211 CAMILLA HANSÉN (MP):

Fru talman! Vid det här laget har vi redan varit inne på flera aspekter av Inspektionen för strategiska produkters årsrapport för föregående år. Detta är alltså en redovisning som – nästan – täcker in det andra helåret efter att riksdagen för snart tre år sedan beslutade om en skarpt lagstiftning för vapenexporten.

Jag noterar att ISP själva säger att ändringar som gjordes då, 2018, och som rör mottagarlandets demokratiska status har påverkat genom att färre exportaffärer till vissa länder har godkänts.

Skrivelsen är viktig därför att den är en del av den öppenhet och transparens som behövs när det gäller vapenindustrin i Europa och i världen. Det går också att se till vilka länder man inte ger exporttillstånd. Detta är någonting som även kommuniceras inom EU, vilket ökar kunskapen om hur vapenexporten ser ut.

Vi i Sverige ska inte beväpna diktaturer; det stärker varken vår säkerhet eller andra människors säkerhet. Vi ska inte exportera vapen till länder

som kränker mänskliga rättigheter eller vänder vapen mot sin egen befolkning. Därför har vi en lagstiftning med presumtion för förbud mot att tillverka och exportera vapen. Detta är grunden, och jag tycker att det är en signal om hur vi ser på vapentillverkning och vapenexport.

Tillstånd kan alltså bara ges om det finns säkerhets- eller försvarspolitiska skäl för det och om det inte strider mot Sveriges internationella förpliktelser eller Sveriges utrikespolitik i övrigt. Detta är grunden, och det är utifrån den grunden som ISP beviljar tillstånd och utövar tillsyn.

Färre exportaffärer har alltså godkänts till vissa länder, grundat på deras demokratiska status. Det är bra, men det jag tror att omvärlden förväntar sig av oss i Sverige är att vi faktiskt lever upp till det som sägs vara en av de striktare vapenexportlagstiftningarna i världen. Då är det orimligt att följdleveranser ska kunna pågå i årtionden till länder om man inte skulle kunna tänka sig att bevilja ett nytt tillstånd för leverans till dessa länder utifrån hur vi ser på vapenexport i kombination med demokrati och mänskliga rättigheter.

Det finns de som säger att det skulle vara otydligt eller opålitligt av Sverige att sluta med följdleveranser när länder inte längre håller måttet för att vara ett land som vi med hedern i behåll kan exportera krigsmateriel till. Miljöpartiet anser att det är tvärtom – det skulle vara tydligt och en logisk följd av den lagstiftning vi har att upphöra med följdleveranser till länder som deltar i krig och där kränkningar av mänskliga rättigheter pågår.

Det är också därför Miljöpartiet envist håller fast vid att det principiella ställningstagandet när det gäller punkt 70 i januariavtalet verkligen innebär just att vapen inte på något sätt ska exporteras till krigande parter i Jemen. För oss som har ingått detta avtal är det här är en viktig punkt att genomföra, precis som alla andra punkter.

Jag tar mig nu friheten att reflektera lite över debatten. Vi rör oss ju på en abstrakt nivå; det handlar om antal kronor, antal affärer och olika typer av vapenslag. Det jag är rädd att man förlorar är att detta inte bara handlar om oss som sitter här i kammaren, i en väldigt förmånlig situation jämfört med hur det ser ut i världen. Det handlar inte bara om våra försvars- och säkerhetspolitiska behov.

Det handlar ju också om helt vanliga människor som lever i världen och som har dragit en lott i livets lotteri som inte är att sitta här en försommarkväll. Det handlar om människor som lever i till exempel Jemen, som en stor del av debatten fokuserar på. Jag tänker mig att det för alla oss här finns någon där som är i ungefär vår ålder och som har familj och barn. Någon är nykär. Någon har precis blivit gravid. Människor försöker att leva sina liv på en av världens värsta platser. Barn växer upp i svält och får men för livet av den svält som de upplever. Unga växer upp utan att kunna se hopp och tilltro till framtiden.

Det ett land som Sverige ska exportera i sådana situationer är hjälp att bygga upp ett land. Det handlar om stöd till en fredlig utveckling och stöd i medling. Det vi ska exportera är fredsmäklande och diplomati.

Anf. 212 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Punkt 70 i januariöverenskommelsen var ju Miljöpartiets punkt. Jag undrar helt enkelt om Camilla Hansén är nöjd med hur det har gått.

Anf. 213 CAMILLA HANSÉN (MP) replik:

Fru talman! Tack för frågan, Håkan Svenneling! Miljöpartiet kommer att vara nöjt när vi inte exporterar några vapen alls till Jemen. Det var ett kort svar.

Anf. 214 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Tack så mycket för svaret, Camilla Hansén! Problemet och den utmaning vi har – och det har vi hört i den här debatten – är att vi knappast lär se det. Vi har sett en monumental ökning av exporten sedan januariöverenskommelsen undertecknades. Och risken är, utifrån Saabs pressmeddelande, att det här kommer att fortsätta öka under lång tid.

Det som egentligen oroar mig mest är omsvängningen i regeringens politik. Det har gått från att man var väldigt tydlig med att man inte skulle exportera några vapen till Saudiarabien till att man nu från ISP:s sida eller regeringens sida har godkänt två militära samarbeten med Saudiarabien. Vi vet ingenting om vad det handlar om. Vi vet inte vilken typ av vapen det är. Vi vet i princip ingenting mer än det som står i bilagan i redovisningen.

Detta gör att man ställer sig frågan: Vilken effekt har januariavtalets punkt 70 haft? Framför allt undrar jag: Vad kommer det att stå i redovisningen från regeringen nästa år, året efter det och så vidare? Jag undrar vad Camilla Hansén tänker kring det.

Anf. 215 CAMILLA HANSÉN (MP) replik:

Fru talman! Jag tror inte att kausaliteten är på det sättet att vi har en punkt i januariavtalet som är orsak till att vapenexporten har ökat – tack och lov. Däremot skulle jag gärna ha velat se att det var en omvänd kausalitet. Jag förstår och delar bedömningen att det kanske är svårt att se den utveckling i framtiden som vi önskar se.

Det jag tänker kring detta är att man får fortsätta jobba. Man får hålla blicken på målet. Vi ska inte exportera vapen till den här typen av stater. Det handlar om att den uppåtgående trenden i fråga om upprustning i världen någon gång ska brytas och att det ska gå nedåt. Det handlar inte om att det ska vara något oansvarigt eller oöverlagt. Det handlar om att vi ska bygga en värld som gör det möjligt att nedrusta.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 10 juni.)

§ 18 Riksrevisionens rapport om statliga stöd med delat myndighetsansvar

Finansutskottets betänkande 2020/21:FiU51

Riksrevisionens rapport om statliga stöd med delat myndighetsansvar
(skr. 2020/21:102)

föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 10 juni.)

§ 19 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 8 juni

2020/21:813 Felaktigheter i samband med Pisa 2018

av *Christian Carlsson* (KD)
till utbildningsminister *Anna Ekström* (S)

2020/21:814 Återöppnandet av arenasporter och större evenemang

av *Annicka Engblom* (M)
till kultur- och demokratiminister *Amanda Lind* (MP)

2020/21:815 Framförhållning hos Migrationsverket

av *Ann-Sofie Alm* (M)
till justitie- och migrationsminister *Morgan Johansson* (S)

2020/21:816 Överskudsättning

av *Angelica Lundberg* (SD)
till statsrådet *Åsa Lindhagen* (MP)

§ 20 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 8 juni

2020/21:3136 Koldioxidutsläpp i samband med energiproduktion

av *Markus Wiechel* (SD)
till statsrådet *Anders Ygeman* (S)

2020/21:3137 Skolavslutningar i kyrkan

av *Christian Carlsson* (KD)
till utbildningsminister *Anna Ekström* (S)

2020/21:3138 Resursskolornas finansiering

av *Christian Carlsson* (KD)
till utbildningsminister *Anna Ekström* (S)

2020/21:3139 Högnivåföreträdare för Sverige vid vinter-OS i Beijing 2022

av *Fredrik Malm* (L)
till kultur- och demokratiminister *Amanda Lind* (MP)

2020/21:3140 Uppmärksammande av Sverige 500 år

av *Jörgen Berglund* (M)
till kultur- och demokratiminister *Amanda Lind* (MP)

2020/21:3141 Naturvårdsverket och den parlamentariska processen

av *Mats Nordberg* (SD)
till statsrådet *Jennie Nilsson* (S)

2020/21:3142 Naturvårdsverket och den demokratiska processen

av *Mats Nordberg* (SD)
till miljö- och klimatminister *Per Bolund* (MP)

2020/21:3143 Postutdelning

av *Lars Beckman* (M)
till statsrådet *Anders Ygeman* (S)

2020/21:3144 Definition av förvar

av *Ann-Sofie Alm* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:3145 Alternativa lösningar för miljöövervakning

av *Alexandra Anstrell* (M)

till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:3146 Migrationsverkets information till kommunerna om behovet av skolplatser

av *Ann-Sofie Alm* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:3147 Antalet cykelolyckor

av *Lars Beckman* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:3148 Objektiv undervisning i skolan

av *Markus Wiechel* (SD)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

Prot. 2020/21:137

9 juni

§ 21 Kammaren åtskildes kl. 19.52.

Sammanträdet leddes

av talmannen från dess början till och med § 1 anf. 68 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till och med § 10 anf. 128 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med § 11 anf. 145 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till och med § 16 anf. 169 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med § 17 anf. 201 (delvis) och

av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

INGVAR MATTSON

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Partiledardebatt.....	1
Anf. 1 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	1
Anf. 2 ULF KRISTERSSON (M)	3
Anf. 3 JIMMIE ÅKESSON (SD).....	4
Anf. 4 ANNIE LÖÖF (C)	5
Anf. 5 NOOSHI DADGOSTAR (V)	7
Anf. 6 EBBA BUSCH (KD)	8
Anf. 7 JOHAN PEHRSON (L)	9
Anf. 8 PER BOLUND (MP)	10
Anf. 9 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	12
Anf. 10 ULF KRISTERSSON (M) replik.....	12
Anf. 11 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	13
Anf. 12 ULF KRISTERSSON (M) replik.....	13
Anf. 13 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	13
Anf. 14 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	14
Anf. 15 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	14
Anf. 16 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	14
Anf. 17 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	15
Anf. 18 ANNIE LÖÖF (C) replik	15
Anf. 19 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	15
Anf. 20 ANNIE LÖÖF (C) replik	16
Anf. 21 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	16
Anf. 22 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik	16
Anf. 23 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	17
Anf. 24 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik	17
Anf. 25 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	17
Anf. 26 EBBA BUSCH (KD) replik.....	18
Anf. 27 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	18
Anf. 28 EBBA BUSCH (KD) replik.....	18
Anf. 29 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	19
Anf. 30 JOHAN PEHRSON (L) replik	19
Anf. 31 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	19
Anf. 32 JOHAN PEHRSON (L) replik.....	20
Anf. 33 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	20
Anf. 34 ULF KRISTERSSON (M)	20
Anf. 35 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	21
Anf. 36 ULF KRISTERSSON (M) replik.....	21
Anf. 37 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik.....	21
Anf. 38 ULF KRISTERSSON (M) replik.....	22
Anf. 39 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik	22
Anf. 40 ULF KRISTERSSON (M) replik.....	22
Anf. 41 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik	23
Anf. 42 ULF KRISTERSSON (M) replik.....	23
Anf. 43 PER BOLUND (MP) replik.....	24
Anf. 44 ULF KRISTERSSON (M) replik.....	24
Anf. 45 PER BOLUND (MP) replik.....	24
Anf. 46 ULF KRISTERSSON (M) replik.....	25
Anf. 47 JIMMIE ÅKESSON (SD).....	25

Anf. 48	Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	25	Prot. 2020/21:137
Anf. 49	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	26	9 juni
Anf. 50	Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	26	-----
Anf. 51	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	26	
Anf. 52	ANNIE LÖÖF (C) replik	27	
Anf. 53	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	27	
Anf. 54	ANNIE LÖÖF (C) replik	27	
Anf. 55	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	28	
Anf. 56	NOOSHI DADGOSTAR (V) replik.....	28	
Anf. 57	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	28	
Anf. 58	NOOSHI DADGOSTAR (V) replik.....	29	
Anf. 59	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	29	
Anf. 60	JOHAN PEHRSON (L) replik	29	
Anf. 61	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	30	
Anf. 62	JOHAN PEHRSON (L) replik	30	
Anf. 63	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	30	
Anf. 64	PER BOLUND (MP) replik	31	
Anf. 65	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	31	
Anf. 66	PER BOLUND (MP) replik	31	
Anf. 67	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	32	
Anf. 68	ANNIE LÖÖF (C).....	32	
Anf. 69	NOOSHI DADGOSTAR (V) replik.....	33	
Anf. 70	ANNIE LÖÖF (C) replik	33	
Anf. 71	NOOSHI DADGOSTAR (V) replik.....	33	
Anf. 72	ANNIE LÖÖF (C) replik	34	
Anf. 73	EBBA BUSCH (KD) replik	34	
Anf. 74	ANNIE LÖÖF (C) replik	34	
Anf. 75	EBBA BUSCH (KD) replik	35	
Anf. 76	ANNIE LÖÖF (C) replik	35	
Anf. 77	JOHAN PEHRSON (L) replik	35	
Anf. 78	ANNIE LÖÖF (C) replik	36	
Anf. 79	JOHAN PEHRSON (L) replik	36	
Anf. 80	ANNIE LÖÖF (C) replik	36	
Anf. 81	NOOSHI DADGOSTAR (V).....	36	
Anf. 82	ANNIE LÖÖF (C) replik	37	
Anf. 83	NOOSHI DADGOSTAR (V) replik.....	37	
Anf. 84	ANNIE LÖÖF (C) replik	38	
Anf. 85	NOOSHI DADGOSTAR (V) replik.....	38	
Anf. 86	EBBA BUSCH (KD) replik	38	
Anf. 87	NOOSHI DADGOSTAR (V) replik.....	39	
Anf. 88	EBBA BUSCH (KD) replik	39	
Anf. 89	NOOSHI DADGOSTAR (V) replik.....	40	
Anf. 90	JOHAN PEHRSON (L) replik	40	
Anf. 91	NOOSHI DADGOSTAR (V) replik.....	40	
Anf. 92	JOHAN PEHRSON (L) replik	40	
Anf. 93	NOOSHI DADGOSTAR (V) replik.....	41	
Anf. 94	EBBA BUSCH (KD).....	41	
Anf. 95	Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	42	
Anf. 96	EBBA BUSCH (KD) replik	42	
Anf. 97	Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	42	
Anf. 98	EBBA BUSCH (KD) replik	43	

Anf. 99 ANNIE LÖÖF (C) replik	43
Anf. 100 EBBA BUSCH (KD) replik	43
Anf. 101 ANNIE LÖÖF (C) replik	44
Anf. 102 EBBA BUSCH (KD) replik	44
Anf. 103 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik	44
Anf. 104 EBBA BUSCH (KD) replik	44
Anf. 105 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik	45
Anf. 106 EBBA BUSCH (KD) replik	45
Anf. 107 JOHAN PEHRSON (L) replik	45
Anf. 108 EBBA BUSCH (KD) replik	46
Anf. 109 JOHAN PEHRSON (L) replik	46
Anf. 110 EBBA BUSCH (KD) replik	46
Anf. 111 PER BOLUND (MP) replik	47
Anf. 112 EBBA BUSCH (KD) replik	47
Anf. 113 PER BOLUND (MP) replik	47
Anf. 114 EBBA BUSCH (KD) replik	48
Anf. 115 JOHAN PEHRSON (L)	48
Anf. 116 PER BOLUND (MP)	49
§ 2 Justering av protokoll	49
§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	49
§ 4 Anmälan om faktapromemoria	51
§ 5 Ärende för hänvisning till utskott	51
§ 6 Ärenden för bordläggning	51
§ 7 Kommittéberättelse – kommittéernas verksamhet under 2020, m.m.	52
Konstitutionsutskottets betänkande 2020/21:KU26	52
Anf. 117 IDA KARKIAINEN (S).....	52
Anf. 118 LARS JILMSTAD (M)	53
Anf. 119 MIKAEL STRANDMAN (SD)	54
Anf. 120 IDA KARKIAINEN (S) replik	55
Anf. 121 MIKAEL STRANDMAN (SD) replik.....	55
Anf. 122 IDA KARKIAINEN (S) replik	55
Anf. 123 MIKAEL STRANDMAN (SD) replik.....	56
(Beslut fattades under § 15.)	56
§ 8 Indelning i utgiftsområden	57
Konstitutionsutskottets betänkande 2020/21:KU27	57
(Beslut fattades under § 15.)	57
§ 9 Riksrevisionens rapport om granskningsnämndens granskning av public service.....	57
Konstitutionsutskottets betänkande 2020/21:KU29	57
Anf. 124 ANGELIKA BENGTSSON (SD).....	57
Anf. 125 IDA KARKIAINEN (S).....	58
Anf. 126 LARS JILMSTAD (M)	60
(Beslut fattades under § 15.)	61
§ 10 Ett institut för mänskliga rättigheter.....	61
Konstitutionsutskottets betänkande 2020/21:KU33	61
Anf. 127 KARIN ENSTRÖM (M).....	61
Anf. 128 THOMAS HAMMARBERG (S)	63
Anf. 129 MIKAEL STRANDMAN (SD)	65
Anf. 130 JESSICA WETTERLING (V)	66

Anf. 131 TINA ACKETOFT (L)	67
Anf. 132 CAMILLA HANSÉN (MP)	69
Anf. 133 TUVE SKÅNBERG (KD)	71
(Beslut fattades under § 15.).....	73
§ 11 Verksamheten i Europeiska unionen under 2020	73
Utrikesutskottets betänkande 2020/21:UU10	73
Anf. 134 KENNETH G FORSLUND (S)	73
Anf. 135 HANS ROTHENBERG (M)	75
Anf. 136 LUDVIG ASPLING (SD)	77
Anf. 137 KERSTIN LUNDGREN (C).....	80
Anf. 138 HÅKAN SVENNELING (V).....	82
Anf. 139 LARS ADAKTUSSON (KD)	85
Anf. 140 FREDRIK MALM (L)	86
Anf. 141 LUDVIG ASPLING (SD) replik.....	88
Anf. 142 FREDRIK MALM (L) replik	89
Anf. 143 LUDVIG ASPLING (SD) replik.....	89
Anf. 144 FREDRIK MALM (L) replik	90
Anf. 145 Statsrådet HANS DAHLGREN (S).....	90
Anf. 146 LUDVIG ASPLING (SD) replik.....	93
Anf. 147 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik	94
Anf. 148 LUDVIG ASPLING (SD) replik.....	94
Anf. 149 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik	95
Anf. 150 HÅKAN SVENNELING (V) replik.....	95
Anf. 151 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik	96
Anf. 152 HÅKAN SVENNELING (V) replik.....	96
Anf. 153 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik	97
Anf. 154 HANS ROTHENBERG (M) replik	97
Anf. 155 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik	97
Anf. 156 HANS ROTHENBERG (M) replik	98
Anf. 157 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik	98
Anf. 158 LARS ADAKTUSSON (KD) replik	99
Anf. 159 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik	99
Anf. 160 LARS ADAKTUSSON (KD) replik	100
Anf. 161 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik	100
Anf. 162 KERSTIN LUNDGREN (C) replik.....	100
Anf. 163 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik	100
Anf. 164 KERSTIN LUNDGREN (C) replik.....	101
Anf. 165 Statsrådet HANS DAHLGREN (S) replik	101
(Beslut fattades under § 15.).....	101
§ 12 Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa	
(OSSE)	102
Utrikesutskottets betänkande 2020/21:UU12	102
Anf. 166 MARGARETA CEDERFELT (M).....	102
(forts. § 16).....	104
Ajournering	104
Återupptaget sammanträde	104
§ 13 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 3 juni	104
JuU27 Våldsbrott och brottsoffer	104
SfU27 Kompletterande regler för uppehållstillstånd vid gymnasiestudier.....	107

§ 14 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 8 juni	108
SoU27 Riksrevisionens rapport om granskning av statens styrning av äldreomsorgen	108
SoU17 Kompetensförsörjning inom hälso- och sjukvården m.m.	109
SoU26 Förebyggande av våld i nära relationer	111
FöU6 Kompletterande bestämmelser till EU:s cybersäkerhetsakt	112
FöU9 Skärpt kontroll över explosiva varor	113
§ 15 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	115
KU26 Kommittéberättelse – kommittéernas verksamhet under 2020, m.m.	115
KU27 Indelning i utgiftsområden.....	115
KU29 Riksrevisionens rapport om granskningsnämndens granskning av public service	115
KU33 Ett institut för mänskliga rättigheter	115
UU10 Verksamheten i Europeiska unionen under 2020	116
§ 16 (forts. från § 12) Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) (forts. UU12)	119
Anf. 167 BJÖRN SÖDER (SD)	119
Anf. 168 YASMINE POSIO (V)	122
Anf. 169 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD)	124
Anf. 170 JOHAN BÜSER (S).....	125
Anf. 171 KERSTIN LUNDGREN (C).....	128
Anf. 172 MARIA NILSSON (L)	129
Anf. 173 Utrikesminister ANN LINDE (S)	131
Anf. 174 KERSTIN LUNDGREN (C) replik	133
Anf. 175 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	134
Anf. 176 KERSTIN LUNDGREN (C) replik	134
Anf. 177 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	134
Anf. 178 BJÖRN SÖDER (SD) replik	135
Anf. 179 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	135
Anf. 180 BJÖRN SÖDER (SD) replik	136
Anf. 181 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	136
Anf. 182 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD) replik	137
Anf. 183 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	137
Anf. 184 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD) replik	138
Anf. 185 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	138
Anf. 186 MARIA NILSSON (L) replik	138
Anf. 187 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	139
Anf. 188 MARIA NILSSON (L) replik	139
Anf. 189 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	139
Anf. 190 YASMINE POSIO (V) replik	140
Anf. 191 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	140
Anf. 192 YASMINE POSIO (V) replik	141
Anf. 193 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	141
Anf. 194 MARGARETA CEDERFELT (M) replik	141
Anf. 195 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	141
Anf. 196 MARGARETA CEDERFELT (M) replik	142

Anf. 197	Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	142	Prot. 2020/21:137
Anf. 198	JASENKO OMANOVIC (S)	143	9 juni
Anf. 199	LARS THOMSSON (C)	144	-----
	(Beslut skulle fattas den 10 juni.)	145	
§ 17	Strategisk exportkontroll 2020 – krigsmateriel och		
	produkter med dubbla användningsområden	145	
	Utrikesutskottets betänkande 2020/21:UU9	145	
Anf. 200	BJÖRN SÖDER (SD)	145	
Anf. 201	HÅKAN SVENNELING (V).....	147	
Anf. 202	LARS ADAKTUSSON (KD)	151	
Anf. 203	KENNETH G FORSLUND (S)	152	
Anf. 204	HÅKAN SVENNELING (V) replik.....	153	
Anf. 205	KENNETH G FORSLUND (S) replik	154	
Anf. 206	HÅKAN SVENNELING (V) replik.....	154	
Anf. 207	KENNETH G FORSLUND (S) replik	155	
Anf. 208	HANS ROTHENBERG (M)	155	
Anf. 209	KERSTIN LUNDGREN (C).....	157	
Anf. 210	JOAR FORSSELL (L)	158	
Anf. 211	CAMILLA HANSÉN (MP)	159	
Anf. 212	HÅKAN SVENNELING (V) replik.....	160	
Anf. 213	CAMILLA HANSÉN (MP) replik	161	
Anf. 214	HÅKAN SVENNELING (V) replik.....	161	
Anf. 215	CAMILLA HANSÉN (MP) replik	161	
	(Beslut skulle fattas den 10 juni.)	161	
§ 18	Riksrevisionens rapport om statliga stöd med delat		
	myndighetsansvar	161	
	Finansutskottets betänkande 2020/21:FiU51	161	
	(Beslut skulle fattas den 10 juni.)	161	
§ 19	Anmälan om interpellationer.....	162	
§ 20	Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	162	
§ 21	Kammaren åtskildes kl. 19.52.....	163	